KLAUS IOHANNIS

PAS CU PAS

PAS CU PAS

CURTEA VECHE PUBLISHING
București, 2014

Volum apărut cu sprijinul
Institutului Liberal „Ion C. Brătianu“

KLAUS IOHANNIS

PAS CU PAS

Curtea veche

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IOHANNIS, KLAUS
Pas cu pas / Klaus Iohannis. -
București : Curtea Veche Publishing, 2014
ISBN 978-606-588-756-5

821.112.2(498)-94=135.1

Editor: Grigore Arsene
Redactor: Ana-Maria Datcu
Corector: Carmen Terțiu
Tehnoredactor: Crenguța Rontea

CURTEA VECHE PUBLISHING

str. Aurel Vlaicu nr. 35, București, 020091
tel.: 021 260 22 87, 0744 55 47 63
fax: 021 223 16 88
distribuție: 021 222 25 36
e-mail: redactie@curteaveche.ro
internet: www.curteaveche.ro

Coperta: Barna Némethi

© CURTEA VECHE PUBLISHING, 2014
pentru prezenta ediție

ISBN 978-606-588-756-5

CUVÂNT ÎNAINTE

O viață se construiește pas cu pas. La fel și o carieră, o comunitate sau chiar o națiune. Nimic nu vine peste noapte, cel puțin nimic durabil și statornic. În același timp, orice lucru ar face un om în viață poate fi un avantaj sau un dezavantaj. Depinde cum folosește acel lucru. Mereu am spus că, despre un om, vorbesc cel mai bine faptele. Am fost sigur că treaba mea este să fac, și nu să vorbesc despre ceea ce am de gând să fac. Am fost convins că este cel mai bun lucru, dar viața mi-a pus în față situații care au contrazis ceea ce crezusem. Din ce în ce mai des mi-au ajuns la ureche reacții care, oricât de oneste s-ar fi vrut, exprimau clar neîncredere și suspiciune. „Dacă tace, înseamnă că are ceva de ascuns." Cine este, de fapt, Klaus Iohannis? De ce nu vorbește niciodată despre el? De ce atâta discreție? Ce fel de om este, de unde vine și ce vrea să facă?

Astfel de întrebări au devenit tot mai frecvente, pe măsură ce ajungeam din ce în ce mai cunoscut, pe măsură ce reușeam să duc la bun sfârșit tot mai multe proiecte. Faptul că am refuzat întotdeauna să vorbesc despre viața mea personală și să comentez, la orice oră, păreri despre unul sau despre altul a trecut drept dubios. Preferința mea pentru discuții despre lucruri concrete, despre decizii sau despre strategii de acțiune a început, ușor-ușor, să fie privită cu suspiciune, dacă nu

de-a dreptul cu mefiență. Aveam ceva de ascuns. Sau nu aveam, de fapt, o latură umană, o viață ca toți ceilalți.

Nimic mai neadevărat. Am o viață care poate părea banală, obișnuită. Excepționalul, dacă despre asta a fost vorba vreodată, am considerat că ține de tot ceea ce reușeam să construiesc pentru comunitatea care îmi acordase încrederea. Nu mi s-a părut că vorbele, prea multe vorbe, ar fi fost necesare. Dimpotrivă, am fost mereu convins că tot ceea ce contează și primează este să duc la bun sfârșit niște proiecte importante pentru comunitate. După părerea mea, acesta este modul în care un politician trebuie să se prezinte în fața celorlalți: printr-un plan bun de măsuri și prin multă muncă pusă în slujba cetățeanului. Numai că ceilalți nu voiau să vadă doar profesionistul, ci și omul. Voiau să se asigure că el, omul, există. Trebuia, așadar, să fac ceva!

Cea mai potrivită formă a fost să scriu despre mine. Mi-am spus mereu că, dacă muncești pentru o treabă, nu o uiți. Să scriu despre viața mea, care, într-o mare măsură, se suprapune cu munca mea, m-a făcut să înțeleg, încă o dată, că lucrurile chiar așa stau. Este o constatare verificată nu numai în anii în care am fost primar. Este o concluzie pe care am tras-o după o viață în care am pus umărul la destul de multe lucruri. Este și concluzia acestei cărți.

Am adunat în această carte momente din viața publică, încercând să refac, din ceea ce a selectat memoria, traseul profesional care m-a adus de la catedra de fizică la ipostaza de candidat pentru președinție. Am inclus în ea și lucruri personale, dar nu am făcut-o neapărat pentru a răspunde curiozității celorlalți. Am recuperat acele întâmplări, întâlniri sau detalii care au spus ceva despre felul în care m-am format, despre valorile pe care le-am prețuit. Identitatea mea personală a umplut, prin intermediul faptelor, dar și prin aceste principii în care am crezut, rolul de persoană publică pe care l-am ocupat de mai bine de paisprezece ani.

Momentele în care am descoperit un adevăr, intervalele în care am învățat lucruri importante, despre mine sau despre oamenii din jurul meu, i-au adus de fiecare dată ceva și profilului meu public. Tot ceea ce am dobândit și tot ceea ce am înțeles de-a lungul unei vieți cu destul de multe împliniri a lucrat în sprijinul profesionistului care am

vrut să ajung. Viața mea privată a fost, pentru cei mai mulți, invizibilă. De fapt, ca orice om, mi-am folosit în public tot ceea ce am descoperit ca fiind valoros în viața simplă, de zi cu zi: calmul, discreția, înțelegerea. Au fost bunuri prețioase, pe care am vrut să le protejez ca să le pot cultiva în continuare. Nu cred că, dezvăluindu-le sursa, le pun în pericol.

Aceasta nu este neapărat o carte de memorii, deși conținutul ei ține, într-o oarecare măsură, de memorialistică. Este mai degrabă povestea unor lupte câștigate, una de care fiecare dintre noi are nevoie la un moment dat. Pe măsură ce se tot adunau paginile, mi-am dat seama că unul dintre personajele cele mai importante ale cărții este Sibiul, locul în care toate lucrurile despre care am ajuns să povestesc au căpătat o formă și un sens. A fost aproape imposibil să mă refer la ceva fără să mă întorc la vreo întâmplare petrecută în acest oraș ori să vorbesc despre o anumită convingere fără să ofer măcar un exemplu legat de Sibiu. Este orașul pe care am putut să-l observ în tot ceea ce are mai ofertant, mai promițător și să-l schimb după măsura potențialului său. A fost un privilegiu, poate cel mai mare privilegiu pe care cariera mi l-a înlesnit până acum.

A fost important pentru mine să-i adaug acestui soi de confesiune — inevitabil selectivă — pagini despre convingerile mele politice, despre ideile cu care mă identific și pe care vreau să le văd puse în acțiune. A fost important să lămuresc și în scris simetria dintre convingerile mele politice, pe de o parte, și modul de acțiune și conduită pe care le-am adoptat în toți acești ani, pe de altă parte. De asemenea, a fost important să articulez aceste convingeri într-un tabel cronologic al parcursului meu în „politica mare", în Partidul Național Liberal. Nu e un parcurs lung, dar este, cu siguranță, unul încărcat. Vorbesc despre o perioadă instabilă, transformatoare, cu răsturnări imprevizibile și cu praguri decisive. Am reconstruit parcursul unor decizii și, inevitabil, al unor conflicte cu un scop simplu: să pot spune, din punctul în care privesc acum, ce am învățat, ce cred și ce pot să fac.

Poate că cititorul însetat de mărturisiri și dezvăluiri inedite, de opinii exprimate contondent sau de amănunte de culise nu va fi satisfăcut de ceea ce am așternut în această carte. Nu pentru că astfel de lucruri

ar lipsi, ci pentru că unghiul din care am ales să mă raportez la ele este deja cunoscut: fără exaltări inutile sau accente revanșarde. Am considerat că esențial este, mai degrabă, să lămuresc ceea ce cred și modul în care am reușit să exprim, prin munca mea, valorile în spiritul cărora m-am format. În același timp, am citit suficiente cărți cu miză personală în care, de dragul unei audiențe mai mari sau, pur și simplu, dintr-o autocenzură insuficientă, au fost incluse prea multe detalii irelevante sau mult prea indiscrete. Există, pe piață, suficiente volume de confesiuni din care nu lipsesc nici amănuntele intime, nici săgețile bine țintite către adversari de tot felul. Nu mi-au făcut nicio plăcere astfel de cărți, dimpotrivă. Nu am înțeles niciodată de ce un om, o personalitate care a reușit să provoace schimbări reale în lumea în care a trăit, ajunge să includă, într-un fel de dare de seamă memorialistică, scene și portrete care nu-i pun într-o lumină decentă pe aceia despre care scrie și cu atât mai puțin pe el. Nu spun că un om care alege să povestească despre el însuși ar trebui să vrea cu orice preț să se pună în cea mai flatantă poziție, dimpotrivă, cred că se impune o măsură justă, mai ales când vine vorba de propria persoană. Dar sunt convins că numeroasele amănunte intime și considerațiile mai degrabă umorale nu-i servesc nici celui care le povestește, nici oamenilor din viața lui și, cu atât mai puțin, cititorilor.

Nici nu aș spune că ceea ce am scris se apropie de o autobiografie. Este ceva mai simplu și, cred eu, mai nimerit pentru o persoană care a muncit pentru interesul public: un decupaj care să dea seama de împlinirea mea profesională, de ideile pe care m-am sprijinit și de modelul de conduită pe care mi-aș dori să-l inspir. Este, în egală măsură, o carte despre ceea ce am făcut, dar și despre ceea ce cred și vreau să fac mai departe. Aceia care o vor deschide vor descoperi în ea lucruri despre care nu am vorbit niciodată, niciunde, dar sigur vor regăsi și ideile pe care le-am susținut mereu și care au generat, în momente în care prea puțini se așteptau, schimbarea.

CAPITOLUL I
ANII DE FORMARE

Copilăria pe Strada Cetății

Se spune că oamenii sunt legați de locurile în care aleg să trăiască prin fire care, de multe ori, le rămân lor înșile ascunse. Despre Sibiu pot să spun că este locul din care am pornit și, în același timp, locul la care am revenit: nu din comoditate, ci pentru că, trăindu-mi aici copilăria și adolescența, mi-am dat seama că Sibiul este orașul cu care am cele mai multe afinități. Este orașul în care am găsit mereu același calm pe care ceilalți l-au observat și la mine, este un oraș în care ordinea a reprezentat o regulă nescrisă, una pe care și eu mi-am însușit-o. Și din familie, și de la școală. Istoria breslelor, istoria meșteșugarilor și a cărturarilor care au ridicat Sibiul la rangul de oraș multă vreme înfloritor și puternic vorbesc toate despre valori pe care le-am prețuit, la rândul meu: buna-credință, disciplina, bucuria de a duce un lucru până la capăt, armonia din jur.

Am crescut pe străzile vechi, din apropierea Centrului istoric. Nu cred să fie zid sau cotlon pe care să nu-l fi descoperit atunci. Erau vremuri în care copiii încă puteau să alerge liberi pe străzi, fără să fie nimeni îngrijorat că li s-ar putea întâmpla ceva. Și niciodată nu s-a întâmplat nimic, cu niciunul dintre noi. În afara acestui sentiment de bucurie și de libertate, nu-mi amintesc foarte multe lucruri din

copilărie. Centrul istoric, care a fost practic locul de joacă preferat pentru mine și pentru ceilalți copii din împrejurimi, nu mi s-a părut pe atunci că ar fi fost ceva deosebit. Pentru mine, acea zonă era, pur și simplu, mediul în care am crescut. Probabil ca mulți alți oameni, am considerat că peste tot este la fel ca acolo unde locuiești. Până la proba contrarie. A durat destul de mult până când mi-am dat seama că zona în care am copilărit este una foarte specială — cel puțin prin arhitectură și prin istorie — și că se compară cu puține alte locuri. Mulți își imaginează, probabil, că această conștientizare se produce devreme, dar în cazul meu nu a fost deloc așa.

Nu înseamnă că nu am amintiri foarte plăcute din copilărie, inclusiv despre casa în care am locuit atunci, chiar dacă aceasta nu avea nimic senzațional. Părinții mei au fost oameni simpli, fără funcții: mama a fost soră medicală, fără apartenență politică, iar tata a fost tehnician la o întreprindere. Îmi amintesc cele două încăperi, în care am locuit o perioadă, dintr-o casă care mai există și astăzi, pe strada Papiu Ilarian colț cu Tipografilor. Stăteam împreună cu mama, tata, sora mea, Krista (cu patru ani mai mică decât mine), și bunicii. Desigur, nu a fost ușor să ne gospodărim într-un spațiu atât de mic, dar la vârsta aceea astfel de lucruri nu mi se păreau o problemă. Cu bunicii am avut o relație foarte bună, ca orice copil normal. Eram o familie obișnuită și nu am avut o copilărie cu conflicte sau cu mari probleme.

Cu toate acestea, este dificil pentru mine să mă refer la casa părintească într-un mod emoționant, cum fac majoritatea oamenilor care își amintesc de locul în care au copilărit. Propriu-zis, casa părintească nu a existat. Am stat cu chirie și ne-am mutat de mai multe ori. Poate că multora li se pare un lucru neobișnuit pentru acele vremuri, când majoritatea familiilor erau legate de o casă, fie ea și casa bătrânească, în care locuiau mai multe generații. Dar așa a fost viața mea. Fiecărui om viața lui i se pare normală. Nu cunosc pe nimeni căruia i s-a părut anormală viața proprie. Însă, chiar dacă mi-am schimbat destul de des adresa, am locuit mereu destul de aproape de Centru: pe Papiu Ilarian, apoi pe Centumvirilor, pe urmă pe Strada Pedagogilor, mai la periferie, apoi la bloc, cu soția, pe Strada Școala de Înot și, de 20 de ani, stau pe Strada Bâlea, la numărul 29.

Din perioada în care am locuit pe Papiu Ilarian, în prima casă în care am stat, îmi amintesc cu plăcere locurile de joacă din Parcul Cetății, aflate practic la doi pași de casă. Noi, copiii, ne simțeam foarte bine acolo. Eram lăsați liberi și, după ce ne terminam temele, ieșeam pe stradă sau în parc și ne întorceam abia seara. Eram copii din toate comunitățile, într-un mediu foarte amestecat. Ne jucam în jurul zidurilor de fortificație, băteam străzile din jur și ne cățăram peste tot pe unde puteam. Inclusiv în Turnul Sfatului, inclusiv în Turnul Bisericii Evanghelice. Atunci le-am cercetat prima dată, înainte chiar să le cunosc bine istoria.

Circulă o legendă comică în legătură cu Turnul Bisericii Evanghelice, pe care sibienii o cunosc bine și pe care am ajuns să o cunosc la rândul meu. Este una dintre numeroasele legende legate de locurile și de istoria Sibiului. Se spune că, mândri din fire, sibienii ar fi vrut să construiască cel mai mare turn din Transilvania. Auzind ei că în Bistrița s-ar afla cel mai înalt turn de biserică, au trimis iscoade să-l măsoare, ca să-l poată depăși. Numai că, după un drum lung, meșterii trimiși s-au așezat la un pahar și, din vorbă în vorbă, și-au dat pe față scopul. Bistrițenii, ca să le joace o festă, le-au scurtat cam cu 2 m funia cu care măsuraseră înălțimea turnului. Și așa se face că Turnul Bisericii Evanghelice din Sibiu are în jur de 73 m, iar cel din Bistrița a rămas în continuare cel mai înalt turn din Transilvania, cu 75 m. Pentru noi, copiii, un turn înalt era la fel de bun ca oricare altul, iar Sibiul găzduiește suficiente turnuri cât să-i dea oricărui copil senzația că are o lume întreagă de cucerit. Urmau apoi vacanțele, cu veri lungi, cu plecări și cu toate acele jocuri pentru care nu aveam nevoie de mai mult decât de strada pe care ieșeam și de orele lungi, din iunie până în septembrie. Mi-am petrecut multe vacanțe la ceilalți bunici ai mei, la țară, în Bradu, lângă Sibiu. Luam parte la viața familiei de acolo: mergeam cu ei la câmp, la fân, îngrijeam animalele, făceam tot ce se face într-o gospodărie țărănească. Acolo mi-am petrecut multe vacanțe, cam până pe la zece, doisprezece ani. Din păcate, România rurală nu s-a schimbat fundamental de pe vremea când am fost eu copil, iar aceasta este una dintre marile probleme ale țării. Cunosc foarte bine tipologia oamenilor de la țară, am fost la țară și foarte recent, nu numai în copilărie, iar

oamenii de acolo au o putere de pătrundere cu adevărat rară. Nu sunt oameni pe care să-i poți plimba cu vorba.

În Sibiu, în cartierul în care am copilărit, lângă Strada Cetății, trăia o comunitate foarte amestecată, nu doar sași. Pe vremea aceea existau destul de mulți sași în oraș, însă comunitatea nu a avut o preponderență săsească. Erau foarte mulți români și, de altfel, majoritatea prietenilor cu care ieșeam la joacă erau români. La școală a fost altceva. Și la grădiniță, și la școală am fost înscris la secția germană, unde învățam, la vremea respectivă, aproape numai copii de etnie germană. Am mers la școli din Centru, considerate pe atunci ca fiind școli de cartier. Și la grădiniță, și la școală am avut colegi români, însă foarte puțini. Clădirea școlii la care am mers în primele două clase există încă, dar de mult timp acolo funcționează o școală specială.

Prima stradă pe care am locuit, Papiu Ilarian, este una dintre vechile străzi ale Sibiului. Cum intri pe ea, din Strada Cetății, după ce treci de Turnul Olarilor, dai de casa în care a trăit Radu Stanca. În prezent, strada este acoperită cu piatră cubică și are aceleași clădiri solide, case vechi, umbrite de copaci, majoritatea din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, multe marcate astăzi ca monumente istorice. Sunt și câteva case cu lucarne, cu acei faimoși „ochi" ai Sibiului, care te urmăresc aproape de pe fiecare stradă. Sunt și clădiri cu ganguri, unele având curți interioare. Multe dintre ele păstrează încă mici detalii salvate din epocile trecute: un amănunt de feronerie interesant meșteșugit, ferestrele cu tăietură clasică, în dreptunghi, sau obloanele verzi, cum se pot vedea peste tot în Sibiu. Toate acestea sunt lucruri pe lângă care am trecut zilnic, amănunte pe care, de multe ori, rutina și timpul le șterg. Nu le-am acordat o atenție specială atunci când am crescut înconjurat de ele. În timp, am învățat să le descopăr și să le apreciez, ca pe multe alte trăsături și detalii ale orașului.

La școală mergeam de foarte multe ori singur, alteori mă mai întâlneam cu câte un coleg pe drum, dar școala s-a aflat mereu foarte aproape de casa mea: efectiv în celălalt capăt al străzii, la cinci minute de mers pe jos. Apoi m-am mutat la altă școală, la șapte minute de mers. Nici dascălii noștri și nici părinții nu au fost deosebit de severi cu noi. Dar știu că la noi în casă a fost întotdeauna ordine, la fel și la

școală, așa că presupun că de aici mi s-a format acest spirit. Nu știu cum au fost părinții altora. Ai mei nu au fost deosebit de stricți sau de severi. Nici nu aș lega atitudinea lor și valorile pe care ni le-au transmis nouă, copiilor, de o moștenire etnică deosebită. Nu cred în așa ceva. Cred că fiecare individ este unic în felul său și că astfel de calități se capătă mai degrabă prin educație decât prin moștenire. În cazul meu, nu a lipsit niciodată organizarea, de atunci și până acum. Foarte puține au fost momentele care să mă fi luat pe neașteptate, însă chiar și atunci am reușit cumva să mă pun la punct destul de repede. Țin minte că ne-am implicat, și eu, și sora mea, în treburile gospodăriei, copii fiind, dar nu cu mare entuziasm. Părinții nu ne-au cerut lucruri extraordinare, ci sarcini simple: să ne facem ordine în cameră, în lucrurile noastre, deci rugăminți absolut banale. Acum, sunt un fanatic al organizării, inclusiv la nivel personal: îmi organizez și viața cotidiană, și parcursul public, orice ar însemna acest lucru. Într-o zi, într-o lună, într-un an, într-o viață. Cred că sunt un pic perfecționist din acest punct de vedere, iar cei din jurul meu se adaptează, fiecare cum poate, la această exigență.

În ultimii ani, de când am ajuns persoană publică și am tot mai multe responsabilități, nu mai am un program foarte previzibil. Sunt zile când trebuie să mă trezesc la 4 dimineața ca să ajung la 10 în București și sunt zile când mă scol la 7 ca să ajung la 8 la birou. Nu mai există ceea ce se cheamă „un program tipic". Dar ordine, da. În cazul meu, până și o zi fără program oficial seamănă destul de mult cu una cu program oficial, doar că este mai scurtă! Într-o astfel de zi, am program de casă: mă ocup de grădină, fac mici reparații în casă; când sunt norocos, merg în excursii sau am întâlniri cu prietenii, ca orice om.

Trebuie să recunosc: dintotdeauna mi-a plăcut să lucrez ceva manual. Cu rezultate rezonabile pentru un amator. Nu sunt un tip extrem de îndemânatic, dar nicidecum stângaci. Mi-a plăcut să meșteresc mereu câte ceva, dar nu mi-am dezvoltat niciodată un hobby propriu-zis. Pot să repar orice prin casă, prin grădină, prin pivniță. Când a fost nevoie, mi-am pus singur faianță și gresie în baie, în apartamentul în care m-am mutat cu soția după ce ne-am căsătorit. Pot să lucrez cu lemn,

știu cum să mânuiesc un ferăstrău sau o rindea. Sunt lucruri simple, care țin mai degrabă de ceea ce trebuie să facă orice om ca să-și întrețină casa, nu sunt o meserie. Dar le-am făcut întotdeauna. Și acum fac singur majoritatea reparațiilor curente în casă. De când mă știu repar lucruri prin casă. Am și stricat, dar numai din greșeală. Din intenție n-am stricat nimic; și cred că nici din nepricepere!

Nu aș lega această aplecare a mea de vreun tip de tradiție a meșteșugurilor din propria familie, nici nu a existat vreo continuitate de acest tip. Ne-a interesat istoria familiei și am cercetat inclusiv meseriile practicate de înaintașii noștri. S-au făcut, în familia mea, studii genealogice — ce-i drept, nu foarte aprofundate — și ne cunoaștem o parte din strămoși chiar cu nume, prenume, data nașterii, cam până pe la 1700. Au avut profesii diferite, nu a existat o continuitate de meserii, dar au fost toți oameni de condiție medie, de regulă mici meseriași sau mici comercianți. Studii comparative, făcute de specialiști, arată că numele meu de familie a apărut în scripte încă din secolul al XVI-lea, în Cisnădie. Știu că străbunicul meu a fost ceasornicar. Mai am și acum două ceasuri făcute de el, încă funcționează amândouă. Din păcate, sculele lui de ceasornicar s-au pierdut, altfel le-aș fi cercetat, cu siguranță.

Adolescent în comunism

În copilărie, nu au fost viraje neașteptate în viața mea. După școala germană, a urmat Liceul Brukenthal. Pentru un sas din Sibiu, nici nu se punea problema să meargă la alt liceu decât la Brukenthal. Existau clase cu predare în limba germană și la alte școli, de exemplu, la Liceul Energetic, însă acolo mergea numai cine nu intra la Brukenthal. Liceul Brukenthal a fost și este un liceu cu predare numai în limba germană. A existat o etapă când a avut și un rând de clase în limba română, dar modelul nu a funcționat, deoarece pentru acel rând de clase trebuiau să vină profesori de la alte licee. Ca și acum, profesorii de la Brukenthal erau bine pregătiți, iar liceul în sine impunea o pregătire serioasă.

În interior, Colegiul „Samuel von Brukenthal“ nici nu arată ca o școală, ci mai mult ca un palat baroc, decorat cu multe ornamente, cu sculpturi și cu inscripții în limba latină. Pe locul actualei clădiri a existat multă vreme prima școală din Sibiu, atestată din 1380. A fost inițial

școala comunității săsești locale și a Bisericii Evanghelice, dar au învățat aici și copii români din împrejurimi. Istoria colegiului atestă faptul că, la începutul secolului al XVI-lea, în această școală a învățat chiar Nicolaus Olahus, cunoscutul umanist și viitor regent al Ungariei. Clădirea actualului colegiu a fost construită către sfârșitul secolului al XVIII-lea, iar numele i-a fost acordat pe baze onorifice, în cinstea celui mai valoros elev al ei. Este cea mai veche școală nu numai din Sibiu, ci de pe întregul teritoriu al României. Și una dintre cele mai solide, ca set de valori și tradiție. Însă nu aș putea să spun că am resimțit vreodată morga pe care o istorie de acest fel i-o imprimă unei instituții, oricare ar fi ea. Brukenthal a fost liceul meu, locul în care am trăit primele descoperiri și, în general, toate etapele prin care trece un adolescent: camaraderii, escapade, micile puseuri de rebeliune.

Aveam o gașcă de prieteni, ieșeam împreună în oraș, mergeam la petreceri, dar de chiulit n-am chiulit în timpul liceului, nu m-a interesat. N-am fost un tocilar, nu m-am numărat printre aceia care au stat cu nasul în carte, chiar dacă am luat mereu premii, însă fără mari eforturi. Pur și simplu, studiile mi s-au părut foarte ușoare. Am luat mai rar Premiul I, mai mult II sau III, și mi-au plăcut cam toate materiile, și acelea „reale", și umanioarele. Îmi aduc aminte că mă interesau foarte multe subiecte pe atunci și că a fost perioada în care mi-am descoperit, ca orice adolescent, pasiunea pe care mai târziu am transformat-o în profesie. Îmi mai amintesc că am citit enorm în perioada aceea. La fel și în studenție. Am citit tot ce am prins: mii de cărți. Și totuși, nu aș putea să spun despre una anume că mi-a schimbat traseul în viață. Am fost un cititor înrăit, un devorator de carte. Din toate genurile. Citesc și acum, dar nu la fel de mult. Nu mai văd la fel de bine și, prin natura lucrurilor, am mult mai puțin timp la dispoziție pentru lectură. La biblioteca publică am mers foarte rar pe când învățam în Sibiu. Însă în Cluj am frecventat intens biblioteca studențească. Acasă am avut o bibliotecă rezonabilă, cu câteva sute de cărți — bibliotecă de oameni normali. Am tot sporit-o, mai ales după ce mi-am întemeiat propria familie. Mi-a plăcut să am cărțile mele. La ardeleni este o vorbă: „E bine să ai lucrul tău!" Dar acum le am amestecate cu ale soției. Acum „lucrul tău" se referă la lucrul familiei tale.

Tot atunci, în adolescență, mi-am pus și eu, ca orice om, întrebarea despre ce vreau să fiu în viață. Eu mi-am dorit să fiu profesor de fizică la liceul meu. Și am devenit profesor de fizică la liceul meu. Am ajuns coleg cu foștii mei profesori. Am fost coleg de catedră cu fostul meu profesor de fizică, până când acesta s-a pensionat. El a fost persoana care mi-a stârnit interesul pentru fizică. Pur și simplu, prin felul în care a predat, o poveste pe care este mai greu s-o descrii, pentru că aici intră în joc ceea ce se cheamă „vocație" și „amprentă personală", niște variabile foarte puternice și destul de rare. Trebuie să ne imaginăm, totuși, și ce timpuri erau pe atunci: pe vremea comunismului, științele au avut o greutate deosebită. În general, lumea credea că este important să știi „mate", fizică, științe exacte și se considera că istoria, literatura, limbile străine nu au nicio importanță. Chiar și așa, fizica nu a fost și nu este pe placul multora. Mie mi-a plăcut pur și simplu, fără să am o explicație rațională. Dar, în aceeași măsură, m-au interesat și istoria, și matematica, și literatura, și limbile străine. Engleza mi-a plăcut întotdeauna, mai mult limba decât literatura. Literatura engleză i-a plăcut mai mult soției mele, care a studiat-o temeinic, la facultate.

Din aceeași perioadă îmi amintesc două locuri care, din păcate, acum nu mai există. Și nu mai există tot din vina regimului comunist. N-aș putea spune că au avut o încărcătură afectivă puternică, dar mi le amintesc foarte bine și îmi pare foarte rău că au dispărut. Una este fosta Cazarmă 90, care a fost demolată și pe locul căreia acum nu se mai află nimic, în afară de o parcare publică. Cealaltă este așa-numita „clădire Dragoner". Pe vremuri, acolo a fost un post de pază al Dragonilor și, în copilăria mea, a găzduit o librărie pe la care treceam des. Îmi plăcea, chiar dacă de multe ori nu prea aveai ce să cumperi. Ambele clădiri aveau o valoare istorică deosebită, însă au dispărut și este mare păcat că au existat niște oameni, funcționarii comuniști, care au crezut că trebuie demolate.

Cazarma 90 era o mare cazarmă austriacă: o clădire impozantă, cu foarte multe birouri, cu depozite. Funcțiunea ei n-a fost una specială, însă, dacă ar fi rezistat până în ziua de astăzi, putea fi reabilitată și transformată într-un centru cultural sau într-un extraordinar centru de congrese. Demolarea acestei clădiri, cu o istorie atât de copleșitoare,

a constituit o mare pierdere pentru Sibiu. Din fericire, foarte multe alte clădiri și edificii nu au fost atinse. A existat o etapă când, în zona gării, s-au dărâmat mai multe clădiri pentru construirea unor blocuri anoste și pentru lărgirea străzii. Păcat de ele, dar, din fericire, nucleul, centrul istoric al Sibiului, a fost atins doar în aceste două puncte, cu intervenții foarte păguboase.

A fost o perioadă de care m-am bucurat pur și simplu, în ciuda faptului că mi-am trăit adolescența în timpul comunismului. Acum, că stau și mă gândesc, cred că noi, eu și prietenii mei de atunci, am fost la fel de rebeli precum orice generație de adolescenți. Nu cred că noi am făcut notă discordantă. Toți adolescenții sunt rebeli, indiferent de generație, și cred că astfel de fenomene nu se schimbă în funcție de regimul politic. Nici măcar nu ne-am gândit la urmări concrete sau la pedepse, deși controlul era mult mai strict decât acum. În ciuda regimului care veghea și cu toate răbufnirile tipice adolescenței, viața noastră se desfășura după un fir destul de previzibil: anii de liceu, tezele, vacanțele, bacalaureatul și admiterea la facultate. Îmi amintesc perfect că, pentru admiterea la facultate, nu am avut nici un fel de emoții. Nu m-am gândit niciun moment că n-o să reușesc să intru. Era inimaginabil. Și nu am luat nicio oră de meditație în viața mea. Dar m-am pregătit.

Am căutat o universitate foarte bună, iar cea din Cluj avea această faimă, și am căutat o facultate relativ aproape de Sibiu. Acestea au fost motivele pentru care am ales să dau admitere la Facultatea de Fizică din cadrul Universității „Babeș Bolyai". Examenul în sine a fost foarte greu. În anul acela, 1987, nu era concurență mare, cred că doi pe un loc, însă cursurile au fost de multe ori dezamăgitoare, în raport cu ce am așteptat. Mi-am imaginat că o să întâlnesc niște profesori excepțional de dotați și un nivel foarte bun. Nu a fost absolut deloc așa. Nivelul a fost foarte diferit, de la profesor la profesor: mulți erau blazați, și pe atunci, alții aveau grade prea mari pentru cât reușiseră să realizeze, mulți veneau pur și simplu și copiau de pe foaie pe tablă. La astfel de profesori am stat de fiecare dată o oră, apoi nu m-au mai văzut decât la examen. Nici noi între noi, studenții la fizică, n-am fost o comunitate foarte bine închegată. N-am fost foarte apropiați, deși toți

aveam o pasiune pentru această disciplină, altfel nici măcar n-am fi priceput despre ce este vorba la examenul de admitere. Chiar nu era pentru oricine. Și cred că toți am fost pasionați, dar, cu toate acestea, nu am fost un colectiv foarte închegat. Eu mi-am păstrat, în mare măsură, grupul de prieteni din liceu și în timpul facultății și, chiar dacă ne împrăștiaserăm cam în toată țara, tot ne adunam săptămânal sau lunar.

În Sibiu veneam des, o dată pe săptămână sau la două săptămâni. Și sora mea, Krista, a studiat tot fizică, tot la Cluj. Bănuiesc că s-a inspirat de la mine. Nu a existat niciodată o concurență între noi și am avut mereu o relație foarte bună. În mod natural, am vorbit despre interesele mele pentru fizică și cred că, fiind mai mică, s-a luat după mine. Ea a plecat din țară imediat după Revoluție, dar înainte a profesat în România, a fost dascăl de fizică. De când a plecat în Germania, predă la o universitate în domeniul informatic. Tot în timpul facultății am cunoscut-o pe soția mea, Carmen, dar în vechiul cerc de prieteni. A fost invitată de prieteni de-ai noștri care au rămas în Sibiu. Ne-am plăcut, pur și simplu, iar chimia dintre noi depășește orice descriere.

Dacă se întâlnesc doi oameni care se plac și se înțeleg, restul devine irelevant. Este foarte ușor ca doi oameni tineri să se placă și să se îndrăgostească, și asta mi s-a întâmplat și mie cu soția mea. Am fost un cuplu de îndrăgostiți mulți ani. A durat mult până când ne-am căsătorit. Ne-am cunoscut la 22 de ani și ne-am căsătorit pe la vreo 29. Am trecut de pragul de 25 de ani de când suntem căsătoriți și acum cred că pot să spun că arta nu este de a te îndrăgosti, ci de a menține dragostea vie pentru mult timp. Acesta este un lucru pe care trebuie să vrei să-l faci, însă multă lume nu-l face, nu se străduiește. Și atunci apare această rată fenomenal de mare de divorțuri. A fi îndrăgostit este o fază care trece, mai devreme sau mai târziu. Însă ca să rămâi lângă cineva trebuie să îți dorești să consolidezi familia și să treci peste toate dificultățile. Să treci intenționat, fiindcă să abandonezi este ușor. Abandonul este cel mai facil lucru, peste tot: și la serviciu, și în căsătorie, și în politică. După ce am ajuns primar, am oficializat, de-a lungul anilor, numeroase căsătorii. Mulți își imaginează că pentru un primar este deja un fapt divers să mai cunune încă un cuplu. Nu privesc și nu am

privit niciodată oficierea de căsătorii civile ca pe o rutină. Acum nu mai este o activitate atât de frecventă: două, trei, maxim cinci cununii într-o săptămână. Mai multe nu, fiindcă nu-mi permite agenda să mă implic mai mult în activitatea de stare civilă, însă de fiecare dată o fac cu plăcere.

Atât eu, cât și soția mea am ajuns, mai devreme sau mai târziu, să profesăm acolo unde ne-am dorit, și anume în propriul liceu: eu ca profesor de fizică la Liceul Brukenthal, iar Carmen ca profesoară de engleză la liceul pe care l-a absolvit, „Gheorghe Lazăr". După terminarea facultății, am predat o vreme la mai multe școli de pe lângă Sibiu; abia în 1989 am ajuns să predau la Brukenthal. La fel și Carmen: a predat la început în diferite școli din județul Sibiu, apoi în Sibiu. Când am ajuns în Cluj, în 1979, mi-a plăcut mult orașul și atmosfera de acolo. Era o urbe studențească, puternică. Dar, când am plecat, mi-a părut bine că am plecat. Se transformase incredibil în acei patru ani. Crescuse enorm, venise foarte multă lume; fața orașului s-a schimbat pur și simplu, la fel și *feelingul* din jur, și nu mi-a mai plăcut. Clujul s-a dezvoltat prea repede, nesustenabil, așa că s-a transformat întreaga atmosferă. La vremea aceea, Sibiul era un oraș de provincie relativ mic, în comparație cu Clujul, viu, mare, intelectual, cu o altă alură decât Sibiul. Atunci, la început, am îndrăgit Clujul, chiar dacă nu erau cele mai prospere vremuri, chiar dacă nu aveam tot felul de libertăți. Nici nu aș putea spune că privațiunile din perioada studenției m-au apăsat teribil: dacă mi-au trebuit bani, am dat meditații; dacă am vrut, m-am dus la școală, dacă nu, nu. Un an și jumătate am stat la cămin, în condiții extrem de proaste, dar nu le-am lăsat să mă deranjeze. Stăteam șase sau șapte oameni într-o cameră minusculă, în niște condiții de neimaginat. La un moment dat, mi s-a părut că este cam mare înghesuiala, așa că m-am mutat în gazdă. Banii au fost tot timpul puțini, am avut și bursă, dar tot puțini rămâneau.

Dacă stau bine să mă gândesc, cred că în timpul comunismului, inclusiv când am fost student, mi-au lipsit aceleași lucruri de care au dus lipsă toți, numai că nevoia de a avea obiecte nu mi s-a părut niciodată o dimensiune extrem de importantă, nici atunci, nici acum.

Nu mă leg de obiecte, dar, desigur, mi s-a întâmplat, ca tuturor oamenilor, să îmi doresc anumite lucruri, pe care nu le aveam. Însă nu am făcut din acest lucru o preocupare importantă, nici constantă. În rest, da, mi-ar fi plăcut încă din studenție să pot călători. N-am putut. Am recuperat după aceea. Nu îmi doream neapărat să văd un loc anume. Nu aveam în minte ceva foarte concret. Dorința mea de a călători era mai degrabă pornirea naturală a unui tânăr de a vedea lumea. Am făcut, în schimb, foarte multe excursii în țară. Am avut o gașcă de montaniarzi cu care plecam pe munte, în locuri ceva mai neumblate. Noi consideram că Transfăgărășanul, de exemplu, este pentru „paltonari". Mergeam cu rucsacul, cu cortul, cu sacul de dormit în spate. Umblam pe munți mai aspri: Făgăraș, Retezat, Parâng, Munții Rodnei. A fost o perioadă pe care nu am reușit niciodată s-o retrăiesc.

În timpul facultății, cu toate constrângerile cunoscute ale vremii, am avut, în schimb, acces la lucrări de specialitate și nu am avut senzația că, din punctul de vedere al disciplinei studiate, aș fi fost blocat într-o enclavă. Facultatea de Fizică deținea o bibliotecă foarte bună, iar profesorii de fizică aveau acces la literatura de specialitate, deci, din acest punct de vedere, nu am dus lipsuri. Pentru lucruri uzuale, dar care nu se găseau, existau anumite locuri cunoscute de mulți, unde aveai șanse bune să dai peste ceva interesant. Și pe vremea când am fost în liceu, dar și când am fost la Cluj, astfel de locuri erau târgurile de vechituri. Dacă te interesa un disc mai special sau altceva practic inexistent pe piață, aveai șanse să le găsești în târgurile de vechituri, care pe atunci aveau o cu totul altă valență decât în prezent. Atunci erau *in*! În Sibiu, târgul de vechituri a rămas în același loc, în Obor, dar și-a schimbat foarte mult specificul. Acum chiar este un târg de vechituri. Pe atunci se găseau în el și piese mai rare, tot felul de lucruri interesante, inclusiv obiecte de colecție. Nu am colecționat niciodată nimic, dar mergeam și eu, ca toată lumea, o dată pe lună sau o dată la două luni.

Tot atunci am cunoscut și „bucuriile" vieții cazone, în Timișoara, la Transmisiuni. Cred că acum am gradul de sublocotenent în armată. Experiența respectivă, în timpul comunismului, a însemnat o totală

pierdere de vreme: totul era aberant. Eu pot să accept foarte ușor disciplina dacă înțeleg sensul din spatele ei. Însă disciplina aceea era un nonsens total. De fapt, nu cred că a fost complet greșit ca un bărbat să fie pus să învețe lucruri care, altfel, nu l-ar fi interesat. De regulă, nimeni nu învață ceva din experiențe plăcute sau facile. Omul învață mai degrabă din eșecuri și din perioadele dificile, grele. În armată începi să coși singur un nasture, să-ți coși o cămașă. Sunt singurele lucruri pe care le-am învățat în cazarmă. Cu colegii m-am împăcat destul de bine, dar nu există camaraderie în astfel de locuri, asta este o ficțiune. Poate doar în liceu să fi avut așa ceva, dar în armată — nicidecum.

Primii ani ca dascăl

Din fericire, predarea în școală a compensat mult din absurdul perioadei trăite între zidurile unei unități militare. Mi-am petrecut primii ani ca dascăl în școli modeste, școli generale de lângă Sibiu. Dar mi-a plăcut foarte mult să predau, dintotdeauna, indiferent de locul în care am făcut-o. Pe vremea când am terminat eu facultatea, după studiile universitare ajungeai într-un sat sau într-un orășel pierdut prin vreun capăt de țară. Am fost repartizat în Agnita, la 60 km de Sibiu, și acolo am stat patru ani. N-am fost prea mulțumit cu repartiția, dar m-am descurcat. Nu eram căsătorit cu Carmen pe atunci. În Agnita am locuit în gazdă la un coleg. Veneam, totuși, adeseori în Sibiu. La început, Carmen a fost suplinitoare, apoi a predat la diferite școli și, după 1989, a dat concurs și a devenit profesor titular la Colegiul Național „Gheorghe Lazăr". Eu am ajuns să predau la Liceul Brukenthal în 1989. Predasem înainte la diferite școli generale din Sibiu, din Șura Mică, de lângă Sibiu. Am predat peste tot cu plăcere și, tot mutându-mă de la o școală la alta, am cunoscut fel de fel de oameni: cu unii m-am înțeles foarte bine, cu alții nu m-am înțeles de loc, exact ca-n politică!

Folosesc mereu termenul „dascăl", și nu „profesor", pentru că mi se pare că „dascăl" este mai potrivit, în limba română. Descrie mai bine ceea ce trebuie să facă cineva care a îmbrățișat această profesie, și anume să transmită valori și cunoștințe către generația tânără. Termenul de „profesor" este cam devalorizat. Prea mulți profesori și prea puțini dascăli! Prea multe persoane au reușit să obțină prea multe

titluri, cu prea puțină muncă. Îmi amintesc că primele mele experiențe la catedră au avut loc în timpul studenției, când am început așa-numita „practică pedagogică". Am făcut această practică pedagogică la Liceul „George Coșbuc" din Cluj. Foarte interesantă experiență! Am predat, practic, primele ore, în clasele de liceu, unor elevi care erau aproape în aceeași generație cu noi. Erau cu doi, trei ani mai tineri decât noi și am constatat de atunci că îmi place să comunic cu elevii. Chiar am reușit să țin în acea vreme câteva ore care au fost apreciate și de profesorii metodiști, și de elevi. În general, nu am fost un profesor sever, dar nici nu aș spune că am fost indulgent. Așa, pe o scală de la 0 la 10, unde 0 înseamnă „indulgent", iar 10 stă pentru „exigent", aș zice că m-am situat pe la nivelul 6, maxim 7. După terminarea facultății, am predat la Școala Nr. 2 din Agnita, unde am fost titular. În primul an am predat la școala generală, apoi, din al doilea an, am avut ore la două școli generale, inclusiv catedra de matematică. Mi-a plăcut, efectiv mi-a plăcut să fiu dascăl! Nu-mi amintesc decât de lucruri foarte agreabile. Și cred că și pentru elevi a fost la fel. Chiar așa stând lucrurile, mi-e greu să mă refer concret la metoda pe care am folosit-o. Cred că fiecare profesor își formează una, foarte personală. Eu am încercat să combin metode cunoscute din metodica predării fizicii și am folosit foarte mult experimentul de laborator, procedeu pe care nu-l utilizează toți dascălii, din lipsă de timp. Dacă pentru o oră de predare clasică, la tablă, un profesor cu ceva experiență se pregătește 10–15 minute, pentru o oră de laborator trebuie să te pregătești cel puțin două ore. Nu este neapărat vorba despre ce spui și ce faci, ci trebuie pregătite efectiv toate instrumentele. Așa că mulți profesori preferă să predea la tablă și neglijează laboratorul. Eu mi-am luat timp și am predat foarte mult în laborator și cred că a fost unul dintre punctele care a făcut predarea mai accesibilă elevilor. Și foarte interesantă pentru mine.

Învățământul superior nu m-a tentat. Am avut faze când am evaluat această opțiune, dar în realitate nu m-a tentat. Am predat ani buni înainte de '89, în școli de provincie, perioadă care s-a suprapus cu ultimii ani ai regimului comunist. Și eu, și prietenii, și colegii mei de școală îi detestam pur și simplu pe comuniști și întregul lor sistem. Evident că lumea asculta Radio Europa Liberă. La petreceri se spuneau bancuri

despre comuniști. La vremea respectivă, în Sibiu nu a existat, după știința mea, niciun fel de opoziție organizată împotriva sistemului, iar singura formă în care am înțeles eu să-mi manifest disprețul față de comuniști au fost acțiuni de nesupunere civică, absolut banale. Nu am fost un dizident anticomunist. Doar i-am urât, nu i-am putut suferi. Atât. Erau lucruri banale. Când am ajuns tânăr dascăl, se țineau ore de informare politică și, pe rând, trebuia să pregătim fiecare câte un referat de informare politică. În loc de referat, eu am luat ziarul *Scânteia*, l-am dus la ședință și le-am zis să citească fiecare pe cont propriu, dacă îi interesează. Erau lucruri absolut mărunte, nesenzaționale, dar nici măcar așa ceva nu era obișnuit pe atunci. Conducerea școlii a reacționat cu acreala cuvenită, ceilalți au râs. Nu m-au tracasat, în schimb, niciodată. La școală, au existat bănuieli și șușoteli în legătură cu persoane care ar fi fost informatori, dar nu m-a interesat niciodată acest subiect. Am stat și la cozi, n-aveam încotro, eram obligat s-o fac, la fel ca toată lumea în acele zile. Atmosfera generală mi s-a părut, în schimb, aspectul cel mai descurajant: oameni care nu prea mai aveau speranțe. Noi, tinerii, credeam că există șanse să se schimbe lucrurile, cândva, însă oamenii mai în vârstă nu credeau că se mai poate lega ceva. Lipsa aceasta de speranță mi se părea dezolantă.

Mi se pare trist că astăzi unii români îl regretă pe dictatorul Nicolae Ceaușescu. Eu am fost, cum am mai spus deja, un anticomunist în privat. Am fost împotriva comunismului ca individ, la nivel personal, la fel ca toată familia mea. Atunci nu aveai căi de a exprima aceste lucruri, decât în anumite situații de nesupunere civică, despre care am povestit. Sunt un anticomunist convins și cred că Ceaușescu a fost unul dintre cei mai toxici români. Mulți spun că a fost bine pe vremea lui pentru că toată lumea avea o casă și o locuință, deși toată lumea făcea bancuri la adresa lui. Însă uităm de crimele în masă, de faptul că nu puteam să ne spunem părerea cu voce tare, uităm de viața gri, uităm de martiri, de călcarea în picioare a simbolurilor naționale, de falsificarea istoriei; reținem doar lucrurile bune, ca într-un „filtru roz al memoriei". Uităm de discriminarea confesională, de faptul că nu puteai să călătorești dacă nu erai parte din sistem sau apropiat al sistemului. Vă amintiți cum ne trezeam la 4 dimineață pentru două sticle

de lapte? Sau că de multe ori nu aveam ce să punem pe masă? Se pare că am uitat, culmea!, tocmai aceste lucruri. A fost cea mai grea perioadă din istoria recentă a României.

În 1989, am ieșit și eu în stradă, împreună cu toți ceilalți oameni care au urmat imediat semnalul dat la Timișoara. Sibiul a fost unul dintre orașele care au adus sacrificii foarte mari la Revoluție. Este oraș-martir, cu aproape 100 de morți, un oraș care s-a angajat instantaneu și foarte puternic în Revoluția din 1989. A fost foarte multă violență pe străzi, foarte multă spaimă și foarte multă speranță. La început, a fost o atmosferă de entuziasm general. Am sperat că răsturnăm regimul — ceea ce s-a și întâmplat —, până când au început să șuiere gloanțele, și atunci a fost mai straniu. Au existat momente când ne-a fost teamă, tuturor.

Apoi au urmat primele promisiuni de libertate și normalitate, de așezare într-o nouă matcă. În ansamblu, după primele alegeri libere și după acelea care le-au urmat, am fost personal dezamăgit de capacitatea celor aleși de a transforma lucrurile așa cum ni le imaginam noi atunci. Și faptul că imediat, atunci la început, s-a instaurat un regim neocomunist a reprezentat pentru mine o dezamăgire uriașă. Chiar dacă la primăria Sibiului, de exemplu, nu am avut neocomuniști, ci mai degrabă oameni de centru-dreapta, n-am avut parte de realizările așteptate. Orașul a avut probleme mari, șomaj foarte ridicat. S-au închis majoritatea marilor fabrici, infrastructura ajunsese o mare paragină. Imediat după Revoluție au urmat ani de decepție. În general, partidele istorice s-au bucurat de o adeziune bună în Sibiu. Multă lume a votat partidele istorice, însă fără ca acest vot să producă neapărat o schimbare în bine în cazul Sibiului.

Mulți dintre colegii și prietenii mei au plecat din țară în acele vremuri. Sora mea a plecat imediat după Revoluție. Părinții mei au plecat prin ’92–’93; pe atunci deja nu mai locuiam împreună, eu eram căsătorit din 1988, iar ei erau deja pensionari. Dacă ar fi decis să plece mai devreme, probabil că aș fi resimțit mult mai puternic despărțirea de ei, dar în acel moment am acceptat firesc decizia lor și mi-am continuat propriile planuri. Personal, mi-am pus întrebarea dacă să plec sau nu în Germania cel puțin de două ori: în liceu, când foarte mulți dintre colegii mei și-au pus aceeași întrebare, când și-au dorit să plece. Atunci

răspunsul meu a fost că nu, nu vreau să plec. Pur și simplu, nu am văzut nici un motiv pentru care să plec. A doua oară mi-am pus întrebarea după Revoluție, când majoritatea sașilor au și plecat, nu doar că și-au dorit. Chiar au plecat. N-am vrut nici atunci să plec. Decizia mea a fost, de fiecare dată, să rămân aici, chiar dacă părinții și sora mea plecaseră. Pentru mine, deciziile lor nu au fost argumente pentru a părăsi România. Și părinții, și sora mea locuiesc acum în Würzburg. Când am știut că voi candida la președinție, i-am sunat pur și simplu și le-am dat vestea. Nu a fost o surpriză nemaipomenită, fiindcă ei urmăresc știrile de aici, în special pe internet sau prin ziarele trimise de noi. Și vorbim la telefon cel puțin o dată pe săptămână, așa că au știut cam în ce direcție merg lucrurile. Sfaturi legate de alegeri nu îmi dau; în rest, ca orice om normal, dacă primesc un sfat bun, îl urmez.

Educația: cea mai prețioasă șansă

Anii ’90 au însemnat, pentru mulți dintre noi, fascinația granițelor dintr-odată deschise și a posibilității de a călători, în sfârșit. De a merge „dincolo“. După ’89, primele ieșiri din țară au avut ca destinație, în mod natural, Austria și Germania, unde am prieteni și chiar rude; îmi amintesc că m-au impresionat ordinea și modul exemplar în care funcționează sistemele publice și spațiul public acolo. Însă cel mai bine îmi amintesc șocul revenirii în România. În acele vremuri se stătea la niște cozi infernale la graniță, și la ieșire, și la intrare, iar la întoarcerea în țară te izbea mizeria de nedescris. Când vii dintr-un spațiu exemplar organizat și te întorci în România, vezi lucruri care nu-ți sar în ochi când stai toată ziua aici. Și cred că atunci, chiar dacă n-am recunoscut față de mine, am început să-mi doresc să fac ceva ca să schimb lucrurile în România.

În anii ’90 eram deja profesor de fizică la Liceul Brukenthal, unde am fost și diriginte. La Brukenthal am avut două promoții. Îmi aduc aminte precis că la orele de dirigenție nu am făcut niciodată fizică. Discutam despre problemele clasei, despre problemele școlii, teme de dirigenție generală. Mi-au rămas clare în minte foarte multe lucruri din acea perioadă, simțeam un mare entuziasm. Mergeam cu elevii în excursii, și la munte, și în apropiere de Sibiu; odată am făcut chiar

o excursie în străinătate, în Austria. A fost o excursie de o săptămână, cu un final total neprevăzut. Excursia a fost organizată împreună cu niște prieteni din Austria, care ne-au plătit șederea la o pensiune. Îmi amintesc că atunci a venit și Carmen, cu o parte din elevii ei. Am mers cu toții cu trenul și, la întoarcere, ne-am suit în trenul Wienner Waltzer, care mergea până la Sibiu. Ajunși în Budapesta, am observat că trenul intră în gară și se oprește. Și stă. Și stă. Îl întreb pe conductor care este problema, iar el îmi spune: „Gata." Am întrebat șocați: „Cum gata? Noi avem bilet până la Sibiu, cu acest tren." El zice: „A, nu! Garnitura asta vine până aici, iar de aici merge o altă garnitură." Eu întreb: „Bun, și unde este?" Iar el, impasibil: „Păi, aia o plecat de două ore!"

Eu și Carmen aveam în grijă vreo treizeci de copii. Bagajele — printre care se numărau o sută de mii de pungi, cu de toate, de la mingi până la Coca-Cola — ocupau aproape o jumătate din vagon. În fine, am stat câteva ore, am luat un tren până în Simeria sau până la Copșa, apoi iar ne-am dat jos, după care am luat alt tren, până în Sibiu. Altă excursie în străinătate cu clasa n-am mai făcut. Ne-a ajuns!

Un lucru de care sunt foarte sigur este că, în anii de imediat după Revoluție, nu aveam niciun fel de ambiții politice: nici când am lucrat la inspectorat, nici când am candidat pentru Primăria Sibiului. Doar mai târziu am început să mă gândesc serios la politică. Însă de votat am votat de fiecare dată și îmi amintesc că, în mai 1990, am votat cu Rațiu și cu PNȚCD, în 1992 și 1996 cu Emil Constantinescu. Am votat inclusiv în 2000, în al doilea tur. Simțeam că-mi cade mâna, dar l-am votat pe Iliescu. Însă în anii '90 politica nu m-a interesat deloc. Citeam, desigur, ziarele apărute după Revoluție, mai degrabă naționale decât locale. Și în ziua de azi le citesc: primesc un teanc de ziare în fiecare dimineață, pe care le parcurg din ce în ce mai repede.

Dacă este să numesc o singură stare care s-a insinuat temeinic în mine în anii care au urmat imediat după Revoluție, aceea ar fi dezamăgirea: ca dascăl, eram total nemulțumit de tot ceea ce a urmat, pentru că eram foarte prost plătiți. Cu toate acestea, nu m-am înscris în niciun sindicat. Nu am considerat că este o formă de implicare potrivită pentru mine. Mi-am formulat nemulțumirile între prieteni, între colegi, dar nu am simțit nevoia să le formulez instituțional. În vremea cât am

lucrat la inspectorat, mi-am păstrat catedra, în primul an, predând câteva ore, după care am renunțat, pentru că mi-am dat seama că nu se potrivește în contextul dat, că nu am timpul fizic necesar pentru a acoperi ambele funcții. Când aud de rectori sau senatori care au și cinci norme, știu clar că așa ceva nu se poate.

Trecerea de la catedră la inspectorat nu a fost una dramatică. La inspectoratul școlar din Sibiu, activa, în mod tradițional, un inspector general și doi adjuncți. Pentru că existau multe clase cu predare în limba germană, unul dintre adjuncți provenea de la o școală cu predare în germană. Unul dintre aceștia era în funcție de prin anii '70. Însă acum se apropia de pensie și, în plus, nu mai beneficia de sprijin „politic". Cei responsabili au solicitat pe cineva de la Forumul Democrat al Germanilor din România, iar ei m-au propus pe mine. Așa am ajuns prima dată inspector interimar, pe urmă am dat concurs pentru ocuparea postului. Mi-a plăcut munca în inspectorat. Nu îmi dau seama câți oameni știu asta despre mine, însă mie mi-a plăcut ce am făcut peste tot pe unde am lucrat. Cât timp am fost dascăl, mi-a făcut o foarte mare plăcere să lucrez cu copiii și am pus pasiune în tot ceea ce am făcut; la fel am procedat și la inspectorat, și la primărie. Dacă mi-ar fi displăcut, aș fi plecat instantaneu.

Prin natura lucrurilor, sunt foarte subiectiv în legătură cu perioada în care am fost inspector școlar și care a coincis cu aceea a reformelor lui Andrei Marga. În mod paradoxal, în perioada de guvernare CDR și a președinției domnului Emil Constantinescu au fost cei mai buni ani pentru România, cu toate că guvernele de atunci s-au dovedit slabe. Dar s-au înregistrat schimbări și transformări extrem de benefice pentru țară. În învățământ, noi, profesorii și inspectorii care ne-am aflat în miezul schimbării, chiar am avut impresia că realizăm un lucru important. Și am lucrat cu foarte mult entuziasm. Mulți au avut această senzație, lucru care nu s-a mai întâmplat niciodată de atunci: să simtă o categorie întreagă de oameni că se petrec lucruri cu adevărat semnificative și că participă la ceva. Am crezut în reforma aceea. A produs foarte multe schimbări. Cred că a fost foarte aproape de a impune o meritocrație în sistemul de educație din România. Însă a durat prea puțin. Din păcate, la putere a venit PSD, iar lucrurile au căzut repede înapoi.

Cred că cel mai important lucru pentru noi în acea perioadă a fost că ajunseserăm foarte aproape de recunoașterea și recompensarea meritelor. Majoritatea directorilor numiți în acea perioadă își primiseră posturile pentru că erau cei mai buni, nu pentru veneau de la partidul X sau Y. Dascălii erau retribuiți ceva mai bine. Începuse lucrul pe programe școlare pe care chiar le-am considerat bune; s-a trecut de la structura cu trimestre la aceea cu semestre. Ministrul Marga a vrut, de fapt, o reformă curriculară. Ceea ce am avut noi în minte a fost reforma structurală. Practic, noi am articulat această reformă structurală pe transformările propuse de el, numai că puține dintre realizările de atunci au rezistat. Înainte de reformele domnului Andrei Marga, cea mai mare problemă ținea de felul în care era văzut sistemul de învățământ ca entitate. Oamenii nu erau evaluați din perspectiva importanței lor pentru societate; este revoltător să-ți spună primul ministru sau președintele țării tale că dascălii sunt o categorie jalnică și că nu contează. Așa ceva este întotdeauna dureros.

Dacă stau să mă gândesc acum la felul în care se poate realiza o autentică reformă a educației, convingerea mea este că trebuie să elaborăm un plan pe termen lung pentru educație. Dacă reușim acest lucru, atunci vom obține rezultate foarte bune, atât individual, cât și ca țară. Nu trebuie să mergem pe un algoritm accelerat: acum facem reforma, peste o lună o implementăm, iar peste un an așteptăm rezultatele. Reforma trebuie gândită foarte bine și implementată gradual, într-un termen rezonabil. Este un mecanism foarte complicat și foarte scump. Am avea nevoie de zece ani — sau, mai degrabă, de douăzeci de ani — în care România să investească masiv într-un nou sistem educațional, fiindcă, pentru a avea o educație performantă, trebuie să ai dascăli performanți. Mulți dintre ei sunt valoroși, însă numărul lor este insuficient. Mai întâi trebuie să creezi generația de formatori, după care să-i generezi pe formatorii de formatori, lucru care nu se poate realiza repede. Nici nu trebuie să ne propunem să realizăm o reformă prea accelerată, fiindcă sistemul educațional are lentoarea lui specifică. Dacă aplicăm modificări semnificative, scumpe, cu impact pe termen lung, trebuie să ne luăm un timp în care să facem evaluări intermediare serioase.

Spun toate aceste lucruri după ani buni de predare din pasiune și interes pentru elevi, pentru ceea ce așteaptă și pentru modul în care reacționează ei la actul predării. Mi-a plăcut dintotdeauna să lucrez cu adolescenții. Nu mi s-au părut niciodată nici dificili, nici greu de stăpânit. Nu ei sunt dificili. Societatea în care trebuie să trăiască și în care trebuie să se integreze este dificilă. Nu aș spune că sunt interesați de politică, de noțiuni de cultură politică și, atunci când am predat, nici eu nu eram interesat de politică, așa că nu am insistat pe această latură. Doar pe implicare civică, dar acest aspect este cu totul altceva. Cred că elevii au ceva foarte prețios, și anume curiozitatea naturală, care se diminuează de la an la an, până când își termină studiile, moment în care curiozitatea naturală aproape că dispare. Din nefericire, așa este construit sistemul nostru de educație.

Și acum îmi spun că m-aș întoarce oricând la catedră. Am avut chiar o discuție, la un moment dat, cu un mai vechi coleg de-al meu, domnul Martin Bottesch, care a intrat, ca și mine, în politică plecând de la catedră, tot din Colegiul Național „Samuel von Brukenthal". Profesorul de matematică Martin Bottesch fost președinte, timp de două mandate, al Consiliului Județean Sibiu și, din 2012, a revenit la catedra de la Colegiul Brukenthal. La un moment dat, amândoi ne-am pus problema dacă am putea să ne mai întoarcem la catedră sau nu. El s-a întors la catedră, eu nu, dar îmi spune că este foarte mulțumit. Temerea noastră era dacă mai reușim să avem răbdare să predăm. El zice că da! Oricum, n-am crezut niciodată c-o să stau atâta timp la primărie. Nici nu cred că este bine ca cineva să ocupe o astfel de funcție prea multă vreme, chit că am cunoscut primari care au rămas pe loc și peste 30 de ani. Dar, în același timp, cred că aș fi total lipsit de *fairness* față de sibieni să nu mai candidez la primărie, dacă nu ajung președinte. Există o oarecare rutină, dar în continuare îmi place munca de la primărie și am reușit să formez o echipă deosebit de performantă, ce preia foarte mult din sarcinile specifice, care, prin natura lor, sunt obositoare. Nu spun că nu au existat și situații mai încordate, când a trebuit să aplanez conflicte. Nu este niciodată ușor, dar, de obicei, se poate!

Este un lucru deja cunoscut: un profesionist, indiferent de domeniu, are nevoie de foarte multă energie pentru a fi performant. Nici

oamenii politici nu sunt altfel. Eu îmi extrag energia din convingerile mele și din realizările mele, personale și profesionale. Recunosc că, în toți acești ani, am reușit să-mi creez un mecanism de control al stresului care funcționează foarte bine și că m-am obișnuit cu situațiile-limită care, în lumea politică, fie ea locală sau națională, sunt inevitabile, așa că pot să le fac față onorabil. De-a lungul anilor, implicarea politică mi-a transformat viața privată. A redus-o de la an la an, tot mai mult. Soția mea, Carmen, mă sprijină 100% în toate proiectele politice în care mă angajez și cred că niciun politician nu poate să facă o treabă bună dacă nu are sprijinul total al familiei. Viața noastră privată, atât cât e, nu are nimic extravagant, nici spectaculos. Concediile ni le planificăm împreună și mergem împreună peste tot. În concediu fac de toate, ca tot omul: depinde de perioadă, depinde de program, depinde de ceea ce stabilim împreună, eu și soția mea.

A circulat la un moment dat un zvon cum că nu m-aș urca într-un avion. Este o legendă, fără niciun fel de suport real. Nu mi-a fost niciodată teamă de zbor. Nici nu am vreo superstiție. În schimb, am o credință, nu o superstiție: credința creștinească. Circul destul de mult cu avionul, când merg în delegații în afara țării sau în concedii. Deși mă interesează muzeele, atunci când călătoresc merg mai rar în astfel de instituții, ceea ce nu înseamnă că le evit. Și concediile, ca și zilele de lucru, le planificăm din timp. Când avem ceva de sărbătorit, o facem simplu, cu câțiva prieteni. N-am organizat niciodată petreceri fastuoase, cum se mai țin în politica românească, acelea cu sute de invitați la cel mai scump restaurant din oraș. Ba mai mult, n-am fost niciodată un mare amator de astfel de ieșiri în oraș. Mă văd în continuare cu prietenii, ca și până acum. În Sibiu merg rareori la restaurant, de obicei în ocaziile speciale și numai acolo unde îmi permit regulile de protocol. Însă am apreciat mereu mâncarea bună. Nu am gătit niciodată, cred în diviziunea muncii: unii oameni se pricep la gătit, pe când alții se pricep mai mult la aprecierea mâncării. Eu mă număr printre aceia care apreciază. Nici nu fumez, deși la un moment dat fumam mult, ca un turc, după cum se spune. Fumam uneori și câte două pachete de țigări pe zi. Dar m-am lăsat, acum vreo 15 ani, și de atunci n-am mai pus țigara în gură. Este un lucru știut că nu suport nici măcar fumul

de țigară, iar colaboratorii mei iau acest lucru ca pe o regulă nenegociabilă. În schimb, îmi place să lucrez în grădină. Există două zone în grădina mea de care mă ocup în mod deosebit: gazonul și trandafirii. Iau în serios îngrijirea trandafirilor, am mai multe soiuri. Și fac acest lucru de când ne-am mutat la casă, de 20 de ani. Înainte am stat la bloc, așa că acum recuperez, când pot și când găsesc timp.

În ultima vreme, mă interesează și sportul, din ce în ce mai mult. Nu am fost un adept fanatic al sporturilor, dar la un moment dat am simțit nevoia de mișcare, iar un prieten, Marius Vecerdea, fost jucător profesionist, mi-a propus — acum patru sau cinci ani — să încerc tenisul. Așa m-am apucat de tenis și, de atunci, joc de câte ori am ocazia. Cred că joc destul de bine pentru cineva care a început acest sport la 50 de ani, dar nu mă compar cu un jucător adevărat. Joc din când în când cu acest prieten. Câteodată urmăresc partide de tenis la televizor. Sunt un fan al lui Roger Federer, sunt un adevărat federerist. Am urmărit-o și pe Halep în câteva meciuri. Joacă foarte bine și am impresia că este foarte motivată. Îi cunosc personal pe Ilie Năstase și pe Țiriac, însă nu am urmărit în mod deosebit partidele pe care le-au jucat în trecut. Și în Sibiu a debutat de curând un turneu de tenis, Sibiu Open, o inițiativă pur privată, născută din pasiunea pentru sportul de performanță. Acela care l-a demarat a înființat inițial o școală de tenis, apoi a organizat niște turnee de mai mică amploare care, pe parcurs, au tot crescut, până când s-au transformat în Sibiu Open. Este un turneu care adună profesioniști ai acestui sport și care se înscrie printre numeroasele evenimente construite în Sibiu în jurul performanței sportive. Personal, nu mă interesează să intru în competiții sportive, în adevăratul sens al cuvântului, ci doar mișcarea în sine. În prima parte a vieții mele, de exemplu, am mers mult pe bicicletă, lucru pe care îl fac tot mai rar în ultima vreme. Până la 30 de ani am mers numai cu bicicleta. Pe jos nu, cu autobuzul nu. Doar cu bicicleta. Însă după aceea, tot mai rar cu bicicleta și tot mai mult mașina. Pe jos, prea puțin.

Ucenicia într-ale politicii — FDGR

Pentru formarea și ascensiunea mea profesională, Forumul Democrat al Germanilor din România (FDGR) a avut un rol esențial, și în perioada

în care am fost simplu membru, și în anii în care l-am condus, în calitate de președinte. Perioada petrecută în cadrul Forumului a însemnat prima ucenicie în ceea ce privește implicarea mea în problemele specifice ale unei comunități, dar și șansa de a intra în contact cu personalități puternice, atât din spațiul românesc, cât și din cel german, oameni care au avut forța să-i imprime stării de lucruri un impuls transformator. În cadrul Forumului am contribuit pentru prima dată la realizarea unor schimbări în beneficiul unei comunități și am observat pentru prima oară cum indivizi cu convingeri pe cât de ferme, pe atât de diferite, pot să ajungă la acord atunci când binele comunității o cere. Așa stând lucrurile, nu pot să nu mă refer în aceste pagini la maniera foarte specifică de a lua decizii pe care am exersat-o în cadrul Forumului — un adevărat model de neutralizare a propriilor convingeri doctrinare în situațiile în care binele comun solicită consens —, după cum nu pot să las pe dinafară întâlnirile cu câteva dintre personalitățile marcante ale spațiului politic german. Dialogul cu fiecare dintre ele a însemnat întotdeauna un moment constructiv pentru întreaga dinamică a relațiilor dintre țara noastră și spațiul de limbă germană. Fie că vorbim de Austria, Elveția sau Germania, contactul cu reprezentanți de seamă ai clasei politice sau cu specialiști în diferite domenii din aceste țări a însemnat, pentru mine, tot atâtea ocazii fructuoase pentru schimbul de expertiză și, nu de puține ori, exerciții de admirație. Asemenea întâlniri au fost, de fiecare dată, resorbite în scopurile generale de care mi-am legat activitatea în toți acești ani: îmbogățirea raporturilor dintre aceste modele de civilizație, atât de diferite, și cel autohton, binele comunității de etnie germană din România și buna funcționare a dialogului dintre țările de limbă germană și țara noastră. Niciuna dintre aceste misiuni și niciuna dintre aceste oportunități nu ar fi existat dacă în anii ’90, imediat după Revoluție, nu m-aș fi înscris în Forumul Democrat al Germanilor din România.

Nu am intrat în Forum din prima lui zi de existență, nu mă număr printre membrii săi fondatori. Câțiva ani mai târziu, am făcut parte din Comisia de Învățământ a Forumului, însă fără a avea atunci vreo funcție de conducere. La începutul anilor ’90, numărul etnicilor germani scăzuse dramatic și, întrucât exista o formațiune a noastră, a etnicilor

germani, mi s-a părut firesc să devin membru al ei. Trebuie spus din capul locului că Forumul Democrat al Germanilor din România nu este un partid politic, iar aceasta este o subliniere pe care presupun că va trebui s-o reiau multă vreme de acum înainte. Forumul Democrat al Germanilor este organizația germanilor din România. Există 18 astfel de formațiuni ale minorităților din România, care sunt reprezentate în Parlamentul României după aceeași schemă de discriminare pozitivă. În plus, există mai multe formațiuni ale minorității maghiare, care, prin numărul mare de etnici maghiari, ajung în Parlament prin mecanismele simple de vot, și nu prin mecanismele de discriminare pozitivă. Astfel de formațiuni nu sunt partide politice, ci sunt definite ca organizații non-guvernamentale de interes public. Însă, în conformitate cu legislația românească, ele pot prezenta în alegeri candidați și liste de candidați la fel ca partidele politice. Fără ca acest lucru să le transforme în partide politice. Toate aceste formațiuni — evident, și FDGR — apără interesele minorității respective în raport cu orice alte entități cu care intră legal în contact. Este o situație foarte specială, constituindu-se într-o discriminare pozitivă a statului român față de minorități, și reprezintă un exemplu foarte bun în Europa despre cum poate un stat să-și trateze minoritățile.

Fiecare formațiune de acest tip reprezintă o minoritate, cu nevoile sale specifice. Pentru Forumul Democrat al Germanilor din România, la fel ca în cazul altor minorități, aceste nevoi se referă, de pildă, la educație și cultură. Vrem să ne păstrăm vie limba, școlile și cultura, iar FDGR este preocupat în aceeași măsură și de învățământul în limba germană, care este esențial pentru minoritatea noastră. De asemenea, este foarte interesat de conservarea moștenirii culturale, cum ar fi cetățile săsești, edificii foarte valoroase. Ele sunt un bun al României, dar Forumul se îngrijește, la rândul lui, de soarta lor, pe lângă multe alte preocupări specifice. Nu toate organizațiile minorităților au aceleași puncte de interes, ci diferă în funcție de preocupări, de numărul etnicilor, de distribuția pe teritoriul României sau de istorie.

Germanii din România sunt interesați în mod deosebit de o anumită problemă, care a fost mereu un punct asupra căruia s-a negociat îndelung și se negociază încă: structura de vârstă este nesustenabilă.

Există foarte mulți etnici germani mai în vârstă, iar grija față de ei a fost de la bun început, de la înființarea FDGR, o preocupare specială. S-au construit cămine pentru bătrânii care nu mai au familie să-i îngrijească, iar aceste cămine, după cum bine se știe, necesită fonduri importante. Astfel de fonduri trebuie să fie puse la dispoziție și de către partea română, și de către partea germană. Bunăoară, Germania, prin Ministerul de Interne, sprijină anumite proiecte ale minorității germane; nu sprijină FDGR, ci proiecte ale minorității germane. De exemplu, cofinanțează cheltuielile curente ale acestor cămine de bătrâni. Ministerul similar din Guvernul României finanțează, în conformitate cu legislația specifică, aceleași aspecte, așadar cheltuielile curente. Negocierea cuantumului acestor alocări a fost întotdeauna oarecum complicată, însă lucrurile au mers și vor merge înainte. Aceste cămine reprezintă o preocupare constantă pentru FDGR, însă nu sunt proiectele Forumului, fiindcă altfel nu ar primi finanțare de la statul german. Statul german finanțează numai proiecte ale minorității, nu finanțează FDGR sau proiectele sale.

Forumul Democrat al Germanilor din România este o organizație care se compune pe bază etnică, nu pe bază de convingeri doctrinare, politice. Orice membru din FDGR poate să aibă orice convingere politică dorește și poate, în principiu, să adere la orice doctrină. Membrii FDGR pot fi și membri ai unui partid politic. Doar atunci când ajung în conducerea unui partid politic este nevoie de un aviz al conducerii Forumului. De pildă, eu sunt în prezent simplu membru al Forumului. FDGR nu funcționează doctrinar. În cadrul său, avem preocupări care sunt mai degrabă generale sau acceptate pe scară largă. De foarte multe ori sunt măsuri mai degrabă administrative decât politice; și atunci când FDGR s-a implicat în politica locală aspectele doctrinare au contat mai puțin. Politica locală a avut mai puțin de-a face cu esența politici și mai mult cu administrația.

În anumite situații, modelul de comunicare și de lucru din cadrul FDGR ar putea funcționa și la nivel de politică națională, însă nu de fiecare dată. Luarea unor decizii consensuale este un lucru foarte bun, dar în politica națională trebuie să funcționeze regula democratică. Deciziile se iau prin majoritate. Nu pot să-mi imaginez un Parlament

care funcționează consensual. Nu se poate aplica această regulă. De asemenea, date fiind diferențele doctrinare, nu cred că partidele pot să ajungă la un consens, cu excepția deciziilor care privesc proiectele mari, la nivel de țară. Însă există situații în care și partidele politice au lucrat în consens; aș aminti două mari proiecte la nivel de țară, două reușite de după Revoluție: intrarea în Uniunea Europeană și aderarea la NATO, care au fost posibile tocmai datorită faptului că toate partidele au dorit să sprijine acest demers. Iar succesul a fost obținut în ambele cazuri pentru că, indiferent cine s-a aflat la guvernare, proiectele au mers mai departe. În anumite cazuri importante, decizia consensuală este bine venită și garantează succesul, dar, ca o regulă generală, nu cred despre consens că poate să funcționeze în politică.

Statutul meu ca primar de etnie germană cu o susținere atât de mare într-un oraș constituie o excepție în Europa. Germania nu se amestecă în politica de la noi, nici măcar cu sfaturi. Însă faptul că Forumul a dat, totuși, mai mulți reprezentanți în administrația publică locală din România constituie pentru Germania o dovadă că FDGR este o entitate foarte solidă, așa că apreciază acest lucru. Etnicii germani au ajuns de multe ori în poziții foarte importante. De exemplu, un etnic german a fost ministru de externe în Cehia și președinte interimar al țării. Așa că nici eu nu constitui marea excepție din această lume. Există mulți etnici germani care au deținut ori dețin încă poziții importante în diferite țări.

Istoria de peste 800 de ani a etnicilor germani din România este studiată de multă vreme în mod științific. Germanii din România, ca și restul minorităților etnice, sunt parte integrantă a statului român, iar istoria ne arată că prezența etnicilor germani în România a început încă din secolul al XII-lea. Numărul lor a variat în funcție de contextul politic, însă viața comunității a fost importantă pentru fiecare dintre membrii săi, iar realizările fiecăruia au constituit un motiv de mândrie. De pildă, când Herta Müller a luat Premiul Nobel pentru Literatură, m-am bucurat alături de comunitatea germană, dar și alături de toți românii care au resimțit aceeași mândrie; am subliniat acest lucru într-un comunicat din partea FDGR. Este mare lucru să avem o scriitoare plecată din România, de etnie germană, printre

marile personalități care primesc o astfel de distincție, cu totul și cu totul excepțională. Altminteri, nu am avut ocazia să o cunosc personal pe această autoare, ne-am salutat și atât.

Am cunoscut-o, însă, personal pe doamna cancelar Angela Merkel, cu care am păstrat o bună relație. Am întâlnit-o prima oară la Berlin, în cadrul unei vizite oficiale de stat, în calitate de membru al delegației. Nu am jucat un rol deosebit de important cu acea ocazie, fiindcă a fost o vizită oficială de stat. Mult mai importantă pentru mine și pentru FDGR a fost vizita din 2010 a doamnei Cancelar în România, ocazie cu care domnia sa a avut o întrevedere cu reprezentanții minorității germane, într-o delegație destul de mare, la reședința ambasadorului Germaniei. Doamna Angela Merkel s-a arătat foarte interesată de problemele minorității germane și, totodată, cunoștea foarte multe detalii despre istoria noastră, despre problemele noastre. Acestea au fost chestiunile importante care s-au dezbătut atunci. Întâlnirea a ajuns să dureze foarte mult, având în vedere acest tip de vizită. În cadrul discuțiilor, un accent aparte s-a pus pe restaurarea bisericilor fortificate; cred că a fost un semnal foarte bun și pentru noi, și pentru Guvernul României că există acest interes din partea doamnei Cancelar, care este un politician extrem de puternic și de bine informat, un om foarte pragmatic, cu o foarte bună capacitate de analiză și de identificare a temelor sensibile, o persoană cu foarte multă energie. Nu este absolut nicio surpriză că a ajuns unul dintre cei mai puternici politicieni din lume. Cu siguranță că ar fi un avantaj pentru România să cultive relația cu un om politic de o asemenea anvergură.

Mulți politicieni germani au vizitat România, la rândul lor, și eu însumi am întâlnit foarte mulți politicieni din Germania la ei acasă. Un lider foarte implicat în consolidarea relației dintre România și Germania, dar și în viața comunității germane de aici este domnul Dr. Christoph Bergner, care a fost multă vreme secretar de stat în Ministerul Federal de Interne și însărcinat pentru relația cu minoritățile din Europa de Est. El a fost partenerul direct al FDGR în relația cu Germania, un politician german de foarte mare ținută și un foarte important sprijin pentru minoritatea germană din România. Cu toate aceste contacte și în ciuda faptului că între România și Germania există

schimburi diplomatice și economice, la ora actuală există relativ puține proiecte culturale comune între cele două țări.

Foarte mulți sași au plecat din Sibiu și din întregul Ardeal, așa încât numărul acelora care au plecat din Transilvania și trăiesc acum în Germania este considerabil mai mare decât al acelora care au rămas aici. Imediat după cel de-al Doilea Război Mondial, sașii plecați în Germania au înființat Asociația Sașilor din Germania. Relația dintre această asociație și FDGR a fost de la început una bună, însă, după o generație, după ce am devenit eu președinte al FDGR, iar domnul Bernd Fabritius a devenit președinte al Asociației Sașilor, colaborarea a devenit mult mai strânsă. În afară de aceste relații instituționale, există nenumărate legături de familie, de prietenie între oamenii care au rămas aici și aceia care au decis să plece. Toate acestea fac astfel încât relația noastră să fie una specială și duc la un contact mult mai apropiat, lucru care ne determină, de mulți ani, să spunem că noi, minoritatea germană, ne constituim într-un pod, într-o legătură puternică între România și Germania. Datorită acestei punți dintre cele două țări au apărut foarte multe relații benefice, de multe feluri: politice, economice, parteneriate, înfrățiri între comunități române și germane. Cred că acest pod va juca și în continuare un rol important în relația dintre cele două țări.

Pentru activitatea în cadrul acestei comunități, am primit, de-a lungul anilor, multe distincții importante, care m-au măgulit de fiecare dată. Cea mai recentă, adăugată de curând la vitrina cu diplome și medalii din biroul meu de la Primăria din Sibiu, este Crucea de Ofițer al Ordinului pentru Merite al Republicii Federale Germania, care mi-a fost oferită anul acesta de către Excelența Sa domnul Werner Hans Lauk, Ambasadorul Republicii Federale Germania în România. Semnele de prețuire exprimate în discursul de laudatio rostit de ambasadorul Germaniei cu această ocazie au fost tot atâtea dovezi simbolice care au pecetluit, în cadrul acelui mic ceremonial, rolul pe care mi l-am asumat în aprofundarea relațiilor româno-germane. A fost un moment care, dincolo de protocol, m-a bucurat și, ca în cazul fiecărui semn de prețuire, m-a încurajat să-mi conturez un profil politic din ce în ce mai pregnant.

Timp de 12 ani, cât am fost președintele FDGR, am vizitat multe comunități de sași din România și multe locuri unde mai trăiesc etnici germani ori sași plecați din Transilvania. Există multe localități în afara țării în care trăiesc sași originari din Transilvania: avem organizații în Germania, Austria, SUA, Canada. Le-am vizitat pe câteva, în Germania și Austria, și sper să le cunosc și pe acelea din America. Aceste comunități nu au foarte multe în comun cu cele din România, fiindcă preocupările lor sunt diferite de acelea ale celor rămași aici; se axează mai mult pe tradiții, pe istorie, pe preocupări folcloriste, însă există și comunități mai puternice, interesate de domenii culturale și economice, așa încât nu toate sunt cu privirea întoarsă spre trecut.

Am vizitat, cum este de așteptat, și multe orașe din Germania. Îmi amintesc de prima vizită în calitate de primar; desfășurată în orașul înfrățit Klagenfurt, din Austria. Și primarul de acolo se afla la primul său mandat, la fel ca mine. Am pus bazele unei colaborări prielnice, începută cu oprimire caldă. Berlinul rămâne însă, pentru mine, un spațiu aparte, inclusiv pentru faptul că fost despărțit în două pe vremea comuniștilor: Berlinul de Vest și Berlinul de Est. Am avut ocazia să-l vizitez destul de des, încă de la începutul anilor ’90, și până acum am putut efectiv să urmăresc cum se reunifică acest oraș. Este un proces extrem de interesant. S-au pus în practică proiecte gigantice de arhitectură, care au redefinit realmente acest oraș. Berlinul este o metropolă care nu doar s-a modernizat, ci s-a reinventat. Este pur și simplu impresionant! Și arhitectura nouă este fascinantă, în special „cartierul politic“, dacă pot să-l numesc așa: clădirile Parlamentului, din jurul clădirii propriu-zise, care este vechiul Reichstag, modernizat acum. În jurul său au fost construite clădiri cu funcțiuni adiacente, inclusiv Cancelaria Germaniei. Există o gară hipermodernă în zonă, alături de multe alte transformări. De pildă, Piața Potsdam reprezintă o o realizare de arhitectură ultramodernă. Potsdamer Platz s-a aflat pe amplasamentul Zidului, așa că a fost demolată la ridicarea acestuia, apoi, după Revoluție, a fost un teren aproape viran. Este foarte interesantă evoluția acestui loc. Fostul Est s-a transformat mult mai profund. Emblemele vechiului Berlin au rămas în partea estică după împărțirea în sectoare: poarta Brandenburg, cu faimoasa cvadrigă, vechiul bulevard

Unter den Linden, marile muzee, Opera și multe altele edificii cu o istorie bogată. Vestul a reușit să-și creeze o zonă comercială, dar, în opinia mea, tot vechile zone emblematice sunt cele mai interesante.

Este greu să compari Berlinul cu un alt oraș tocmai din perspectiva istoriei recente. Practic, o metropolă s-a divizat, apoi s-a reunit și, între timp, a reușit să întoarcă în avantajul ei o situație dramatică, și anume faptul că anumite zone au fost virane, prin natura lucrurilor, după bombardamentele din timpul celui de-al Doilea Război Mondial și, apoi, după demolarea Zidului. Așa se face că, după '89, dar și înainte, edilii orașului au avut realmente unde să construiască noile monumente arhitecturale. Din nenorocire, am avut și în București o astfel de fază, când s-a dărâmat un întreg cartier pentru construirea Casei Poporului, într-un proiect de dezvoltare extrem de discutabil. Însă cred că acum este nevoie de o voință politică puternică pentru a schimba modul în care funcționează Capitala ca oraș. Berlinul include adevărate declarații de conservare a memoriei recente prin monumente și instituții care îndeamnă la reflecție și la cunoașterea istoriei. Cred că și în România se pot face astfel de lucruri pentru a recupera memoria istoriei recente, prin instituții de tipul acelora care există acum în Berlin. Desigur, cu o pregnanță poate nu la fel de pronunțată, însă observ, de la o vreme, că există tot mai multe preocupări în această direcție, în special în rândul societății civile, dar și în interiorul clase politice. Cred că acest fenomen este de bun augur.

Deși a existat mereu o apropiere de spațiul german și o preocupare pentru moștenirea săsească, în familia mea nu s-a respectat în mod deosebit vreo tradiție a acestei comunități. Mă consider mai degrabă modernist decât tradiționalist, dar nu-mi este greu deloc să comunic cu persoanele mai conservatoare ori mai tradiționaliste. Faptul că pot să comunic cu oricine reprezintă unul dintre atuurile mele. Însă dreapta, ale cărei valori le împărtășesc, cuprinde și elemente de viziune conservatoare, care nu trebuie înțelese nicidecum ca blocare în trecut sau ca rezistență în fața schimbării. Această viziune se referă strict la păstrarea unor valori care fac parte din moștenirea noastră, care fixează identitatea societății și îi dau acesteia coerență. PNL, în rândurile căruia am intrat în 2013, a fost întotdeauna un partid

cu viziune și deschidere, orientat spre viitor, dar care și-a construit acțiunea politică pe o tradiție valoroasă. Observ, de multă vreme, că la nivelul întregii societăți se resimte astăzi lipsa de ordine autentică. Nu mă refer la ordine în sens autoritarist, punitiv sau coercitiv, ci în sensul respectării unor reguli care fac societatea să funcționeze eficient, coerent și pozitiv. Nu am pledat niciodată pentru o atitudine strictă, severă, ci am avut mereu mai degrabă o atitudine permisivă: nu tind să sancționez aspru greșelile altora. În chestiuni mici, uitarea ar fi greșeala care-mi inspiră cea mai mare indulgență. Mi se pare că este o greșeală eminamente umană. Dacă n-am putea să uităm, n-am putea să trăim. Iar dacă nu aș fi arătat toleranță și înțelegere, nu cred că aș fi primit adeziunea oamenilor de atâtea ori.

Datorită conexiunilor pe care le-am cultivat, de-a lungul timpului, cu spațiul de limbă germană, am fost întrebat adeseori cum se face că Germania și Austria au reușit să-și depășească momentele de criză, să se reconstruiască și să ajungă economii performante, în timp ce România mai degrabă stagnează. Răspunsul este complex și implică multe referințe la istorie, însă trebuie spus de la bun început că modele acestor țări care s-au reinventat cu succes seamănă doar atunci când sunt privite din exterior; în realitate, sunt foarte diferite. Germania a ieșit distrusă din război și s-a putut reface în special datorită Planului Marshall și datorită faptului că oamenii și-au dorit cu ardoare să reconstruiască țara și să arate că își doresc un viitor prosper. Germania este, de ani buni, un model de performanță economică, este campioană la export, iar toate reușitele cu care se poate lăuda sunt rezultatele unei ambiții corelate cu un plan economic bine pus la punct, care chiar dă roade. În Austria, lucrurile s-au petrecut altfel. Politicienii austrieci au hotărât să reconstruiască țara menținând foarte mult controlul în mâinile guvernului central. Reconstrucția s-a produs mai încet; la început, nici nu s-a auzit foarte mult despre cum evoluează lucrurile în Austria. Dar realitatea ne arată că, printr-un model total diferit de al Germaniei, s-a ajuns la un rezultat similar, cel puțin privit din exterior. Clasa politică austriacă a reușit să ajungă la o performanța notabilă printr-o construcție în pași mici, dar constantă, de-a lungul anilor. Pe de altă parte, este chiar interesant de observat că Austria

a reușit să ajungă foarte sus, cu toate că este o țară mică. Lăsând la o parte diferențele, aceste două modele de succes ne arată câteva lucruri esențiale. În Germania, succesul a presupus un plan economic bine pus la punct și ambiția oamenilor de a se ține de el și de a construi pentru viitor, iar în Austria, reușita s-a bazat pe ambiția politicienilor, menținută multe decenii, de a urma un plan bine gândit care stipula ca economia să se afle, în principal, sub controlul guvernului central și abia după aceea să fie privatizată treptat. Observăm că, în toate situațiile, un plan construit temeinic, gândit pe o durată mare de timp și pus în practică eficient și consecvent conduce automat la performanță. Dacă este să cercetăm modul în care s-a făcut politică în România, este destul de greu să descoperim astfel de proiecte, cu toate că și noi avem dovada că aceste lucruri sunt posibile.

Față în față cu presa: respect pentru curiozitatea genuină

De când ocup o funcție publică, și încă una destul de mediatizată, am avut nenumărate contacte cu presa și sunt fericit să spun nu am avut niciodată vreo problemă cu jurnaliștii, la conferințe de presă sau la întâlnirile cu media. Nu am niciun fel de experiență negativă. Nici nu văd să existe vreo diferență semnificativă între jurnaliștii din presa locală și aceia din presa centrală. Și unii, și alții vor să-și facă treaba, să pună întrebări, fie gândite pe loc, fie stabilite din redacție. Singura diferență este că jurnaliștii din București au întrebări mai specifice, mai precise sau mai țintite spre o anumită temă. Pentru notorietatea Sibiului și pentru consolidarea lui ca brand, a contat destul de mult relația cu presa; am avut foarte multe contacte cu jurnaliști din România, dar și cu un număr mare de jurnaliști din afara țării, care au fost interesați de Capitala Culturală Europeană. N-aș spune că în experiența cu ei se văd școli de jurnalism foarte diferite; numai că, uneori, am impresia că jurnaliștii străini sunt mult mai calmi și nu se implică emoțional în dialogul cu cel intervievat. Am avut plăcerea să întâlnesc jurnaliști care au reprezentat ziare cu un tiraj foarte mare și am apreciat de fiecare dată faptul că au venit bine documentați, cu întrebări pregătite, foarte relaxați. Sunt un cititor fidel de presă, inclusiv de

presă internațională, răsfoiesc zilnic pe internet tot felul de publicații relevante, fără să am una pe care să o urmăresc în fiecare zi.

Deși am ajuns să fiu destul de cunoscut, în toată această perioadă nu am participat la multe emisiuni TV. Din 2009 și până în 2013, am luat parte la mai puțin de 30 de talk-show-uri la nivel național, o prezență mai degrabă modestă, dacă o comparăm cu a altor politicieni. Cu toate acestea, m-am bucurat încă din 2008 de o cotație foarte înaltă la nivel de încredere. Întrucât nu mi-am propus să-mi fac reclamă cu orice preț și nici n-am insistat cu prezența în studiouri TV, presupun că oamenii și-au extras aceste concluzii pozitive despre mine din informații indirecte: de la aceia care au fost în Sibiu și povestesc mai departe, de la aceia care au urmărit alte emisiuni despre Sibiu, din numărul enorm de evenimente culturale care a generat notorietatea extraordinară a Sibiului și, implicit, a mea — dar și invers. Cred că este bine ca un politician să apară la televizor, dar personal nu cred că este cazul să exagerez cu aparițiile. Din păcate, teleguvernarea și telepolitica au devenit o modă; mai grav este că în tot acest timp, în care economia și nivelul de trai al românilor se prăbușesc, ceea ce ar trebui să fie asigurări reale și strategii pentru țară sunt astăzi simple exerciții mediatice și promisiuni electorale, fără nicio acoperire. Personal, am preferat întotdeauna să mă întâlnesc direct cu oamenii decât să particip la false dezbateri televizate. Mă întâlnesc cu oamenii nu doar ca să le spun ce vreau eu pentru România, ci și ca să-i ascult. În Sibiu se știe că audiențele pe care le acord au loc pe stradă, acolo unde iau contact direct cu ceea ce-i interesează sau îi preocupă pe oameni. Din păcate, multe televiziuni nu mai reflectă agenda reală a populației, ci au devenit simple instrumente de propagandă. Nu am ocolit niciodată o dezbatere reală și nu m-am ferit să apar și să-mi susțin poziția atunci când a fost nevoie să o fac. Doar că o bună vreme mi s-a părut suficient să fiu invitat doar din când în când, atunci când se discută lucruri cu o anumită substanță. Îmi amintesc foarte bine că la primele apariții în studiourile TV eram ușor incomodat de noul mediu. Mai ales când am mers la emisiuni despre care știam că vor avea un impact mai mare. Evident că și aici este nevoie de exercițiu, ca în orice domeniu, dar în realitate nu am fost niciodată pus într-o situație în care să mă simt inconfortabil.

Nu m-am îndoit niciodată că o practică susținută va duce la performanță. Experiența de la catedră, cu predarea unei materii deloc facile, experiența transformărilor din perioada primei reforme adevărate din învățământ, plus cea mai notorie dintre ele, experiența de primar al unui oraș ajuns etalon de prosperitate, toate mi-au confirmat aceste convingeri. Pornind de la ele, am încredere că ceea ce a fost verificat în acești ani în toate locurile în care am transformat câte ceva o să funcționeze pentru întreaga țară. Resurse există, oamenii sunt pregătiți. Cred că românii așteaptă pe cineva care nu numai să le spună că se poate, dar care să le și dovedească asta. Dovada mea este Sibiul și încrederea pe care oamenii de aici mi-au acordat-o. Pentru că sibienii au avut încredere în mine, un mare partid politic, Partidul Național Liberal, a avut încredere în mine și am ajuns să-l conduc, în scurt timp de la intrarea mea în viața politică națională. Pentru că această familie politică m-a creditat, am ajuns candidatul la președinție al celei mai ample formațiunii politice de centru-dreapta din România. Încrederea nu mai este o întâmplare, are deja o istorie și un sens. Eu sper să aibă sens pentru toată țara, într-un moment în care simt că este nevoie, mai mult ca niciodată, de un președinte responsabil, capabil să propună un model solid. Modelul pe care îl propun începe cu un oraș și cu o comunitate și se poate oglindi în fiecare oraș și în fiecare comunitate care au nevoie de transformări majore, care merită să fie la rândul lor înfloritoare. Modelul despre care am să vă povestesc este un model care poate transforma o țară întreagă.

CAPITOLUL II
COMUNITATEA ALEASĂ

Administrație din pasiune

Locul în care trăiești poate fi rodul întâmplării, poate fi urmarea unei constrângeri sau poate fi o alegere conștientă, adesea chiar o alegere fericită. Am avut norocul să-mi aleg acest loc și să-mi găsesc împlinirea exact în orașul în care m-am născut. Am ales Sibiul, am ales comunitatea de aici și, mai mult, am avut privilegiul extraordinar de a transforma acest oraș după cum însuși Sibiul m-a inspirat să o fac. De fiecare dată când am construit ceva în și pentru această comunitate, am găsit aici dorința de schimbare, interesul pentru un bun mers al lucrurilor și prețuire pentru valori. Am avut parte de toate aceste reacții, în orașul meu, în întreaga perioadă în care am fost dascăl de fizică, de-a lungul anilor în care am fost inspector școlar și, din 2000, de fiecare dată când sibienii mi-au dat votul lor de încredere. Dacă primele două etape din viața mea profesională au urmat un traseu oarecum previzibil, povestea care durează de 14 ani la primăria orașului a început într-un punct în care nici eu, nici altcineva n-o aștepta.

Împlinisem de câteva zile 41 de ani când am câștigat, pe 18 iunie 2000, primul mandat de primar al Sibiului. Eram căsătorit de 11 ani, predasem fizica timp de 14 ani și, în momentul în care am decis să candidez, eram inspector școlar general al județului Sibiu. Devenisem

deja membru al Forumului Democrat al Germanilor din România și proveneam din grupul minoritar al sașilor, care constituie cam 1% din populația Sibiului. Nici eu, nici altcineva nu am crezut că am vreo șansă. Am câștigat alegerile cu un procent de 70%.

Trebuie să vă imaginați grupul de oameni care se află la conducerea Forumului Democrat al Germanilor, „neprofesioniști" într-ale politicii la vremea respectivă și dorindu-și ca la alegerile locale să obțină două sau trei fotolii de consilieri locali. Ne-am întâlnit, am stabilit o strategie electorală și, pe parcursul discuției, a apărut ideea că ar fi bine să avem un candidat și pentru funcția de primar. Candidatura ar fi creat o mai bună vizibilitate pentru FDGR. Nici n-am luat în calcul varianta că aș fi putut câștiga, ci ne-am așteptat doar ca, prin candidatură, să atragem atenția asupra existenței și activității Forumului. La vremea respectivă, nemaifiind simplu dascăl, ci inspector general în Inspectoratului Județean Sibiu, eram deja o persoană publică, fiind, de altfel, singura persoană publică din conducere, detaliu pentru care colegii m-au și rugat să accept această candidatură. Îmi aduc aminte că soția mea a fost foarte surprinsă, dar am convenit că voi încerca. Faptul că am fost ales a constituit o surpriză pentru toată lumea, inclusiv pentru mine. Niciun sondaj nu mă arăta primar.

Cred că pentru sibienii care m-au ales prima dată primar a contat buna mea reputație, însă la fel de importantă cred că a fost și dorința lor de schimbare. Eram deja cunoscut în perioada când am lucrat la inspectorat, însă mai mult în mediul educațional. Cred că am fost apreciat și ca dascăl, și ca inspector general, dar această apreciere nu a avut dimensiuni neobișnuite. La nivel personal, cred că a fost important inclusiv faptul că sunt căsătorit cu o româncă: faptul că soția mea este româncă arată, o dată în plus, că mă consider acasă în România și că fac parte din acest popor și din această comunitate.

Când am ajuns primar eram un *outsider*. Mi s-a spus că voi rezista numai câteva luni de zile, după care fie voi deveni corupt, fie mă voi înscrie într-un partid politic, fie voi renunța la primărie. Corupt n-am devenit, într-un partid politic nu m-am înscris până în 2013 și nici n-a fost cazul să plec de la primărie. Cred că am reușit să devin un bun

primar și pentru că am putut să privesc situația de la distanță și să potrivesc fiecare lucru la locul lui.

La început, imediat după ce am ajuns la primărie, m-am simțit foarte straniu; aveam sentimentul că mă aflu în alt film decât mă așteptasem. În timpul primului mandat, am lucrat în consiliul municipal cu o majoritate constituită de PDSR, Partidul Democrației Sociale din România, și n-a fost simplu. Mediul era ostil. A fost, pot spune acum, cea mai dificilă perioadă din viața mea profesională. Am continuat așa cum am crezut eu că este corect și bine, iar în 2004 am fost reales ca primar, cu 88,7% din voturi, de data aceasta alături de o majoritate de consilieri din Forumul Democrat al Germanilor din România. De atunci, timp de 14 ani, biroul primăriei din Piața Mare a devenit locul meu preferat din Sibiu, după propria casă.

Având în vedere că în Sibiu mai trăiesc puțin peste 1500 de etnici germani, realegerea mea ca primar și votul acordat, în repetate rânduri, multor consilieri aparținând FDGR m-au făcut să conchid că românii, ungurii, cetățenii de etnie romă și evreii au fost aceia care și-au dat votul favorabil unui reprezentant al altei etnii, lucru care arată extraordinara deschidere a acestei comunități. Credința mea este că cetățenii României împărtășesc aceeași deschidere și aceeași toleranță.

Popularitatea mea a crescut foarte mult după primul mandat. La primele alegeri din 2000, am câștigat din al doilea tur. În primul tur am fost cel mai bine plasat, cu un procent de aproximativ 33%, pe locul al doilea aflându-se candidatul din partea PSD, care a obținut în jur de 25%. În turul doi am fost votat de 70% dintre alegători: 70 contra 30 înseamnă o victorie extrem de clară. Însă am devenit cu adevărat cunoscut în toată țara în anul 2004, când am câștigat din primul tur cu peste 88%. Creșterea în notorietate s-a produs între 2000 și 2004, adică perioada în care am fost primar cu un consiliu ostil. A fost straniu, fiindcă alegerile s-au petrecut în 2000, când la putere se afla Convenția. După alegeri, am făcut o înțelegere cu Forumul — din care proveneau cinci consilieri —, cu țărăniștii și cu democrații; am avut un viceprimar țărănist și unul democrat. În consiliu am avut majoritate: nu confortabilă, totuși o majoritate. După un an de zile, aveam doi viceprimari PDSR și o majoritate PDSR. Prin racolări. Cel de la

țărăniști a trecut la PDSR, cel de la democrați a plecat și bineînțeles că a fost votat un pesedist. Foarte mulți consilieri au trecut la PDSR ca să aibă o majoritate și am lucrat timp de trei ani cu doi viceprimari de la PDSR și cu majoritate PDSR în consiliu. (Între timp, Partidul Democrației Sociale din România se unise cu Partidul Social Democrat Român, formând PSD.) Pesediștii îmi puneau tot felul de piedici, în esență mici, dacă stau să mă gândesc acum, însă la vremea aceea a fost nevoie de compromisuri. Nu compromisuri urâte, ci necesare.

La vremea respectivă, cei mai mulți dintre alegători credeau că primarul este omul care împarte și își împarte daruri după bunul plac și că primăria este locul în care se dau șpăgi și în care se intră cu groaza unor noi și noi poveri administrative. Cred că am reușit să schimb și percepția despre ce înseamnă o primărie, și mentalitatea sibienilor. Dacă în 2000 mulți nu mai credeau în Sibiu, între timp a apărut un nou optimism. Este lucrul cel mai important. Când merg pe stradă, aud ce-mi spun oamenii. Îi văd. Dacă oamenii îmi zâmbesc, mă bucur. Dacă-mi spun că am făcut un lucru bun, atunci am o zi bună. N-am întâlnit niciodată vreun cetățean pe stradă care să-mi reproșeze ceva. Chiar și atunci când vor să-mi transmită că ceva nu merge, o fac cu un soi de grijă politicoasă, fără reproșuri.

De când sunt primar în Sibiu, s-au adunat mulți oameni în jurul meu: unii care m-au susținut, alții care mi-au stat împotrivă. Au rămas alături de mine oamenii care m-au însoțit, solidari, multă vreme. Însă nu aș vrea să menționez o persoană sau alta pentru că ar fi nedrept față de alte zeci care au fost tot acolo. Când am ajuns la primărie, am schimbat foarte mult din echipa pe care am găsit-o. I-am evaluat pe toți, pe unii i-am rugat să rămână și au rămas mult timp, pe alții pur și simplu i-am rugat să plece. Nu am dat niciodată pe cineva afară. *Niciodată*. Doar i-am rugat să rămână sau să plece. Despre aceia pe care i-am rugat să rămână am avut impresia că-și fac treaba și că sunt competenți. Și nu m-am înșelat nici în privința celor rămași, nici în privința celor plecați. Dintre aceia care au rămas, niciunul nu m-a dezamăgit. A existat o singură persoană, cu o funcție importantă, care mi-a înșelat așteptările, însă nu a rămas multă vreme în echipă.

De când am venit la primărie, am reușit să creez un fel de ritual al unor întâlniri foarte scurte, dar care se petrec cu regularitate, cu ochii pe ceas, în fiecare luni dimineața, de la ora 9. Este vorba de o ședință care durează câteva minute, maxim un sfert de oră, la care toți șefii de serviciu se adună și le comunică direct colegilor tot ceea ce au trecut în agendă în săptămâna respectivă. Pentru ca totul să meargă ceas — mesaj pe care l-am preluat și în campania electorală pentru primărie —, fiecare dintre noi știe ce fac ceilalți: transparența este totală. În timp, am ajuns să comunicăm foarte bine, foarte eficient: ce trebuie, când trebuie și unde trebuie. Și lucrurile chiar se armonizează.

După această ședință, îi invit la o discuție, la fel de scurtă, pe toți responsabilii și directorii de firme care fac lucrări publice. Se strâng cam 40 de oameni, în fiecare luni dimineață, fără excepție: diriginți de șantier, directori de firme, responsabili de lucrările aflate în desfășurare. După același model, fiecare le comunică celorlalți în ce stadiu se află și ce probleme au întâmpinat, în așa fel încât orice blocaj apărut să poată fi ușor dezamorsat de specialiștii în „ograda" cărora se află. Fiecare constructor se interesează de ceea ce lucrează ceilalți, aceasta fiindcă nu am gândit nicio clipă lucrările la infrastructura Sibiului pe porțiuni disparate, neconectate unele cu celelalte, ci ca pe un proiect mare. Nici această ședință nu durează mai mult de 40 de minute. Este suficient: dacă se comunică limpede și la rece, nu este nevoie de lungi sesiuni de negocieri și puneri în temă.

Un alt aspect pe care mă bucur că am reușit să-l îmbunătățesc a fost implicarea investitorilor din Sibiu în sponsorizarea evenimentelor culturale care se petrec în oraș; mă refer și la proiectele mari, nu doar la acțiunile izolate. Am reușit să determin firmele mari să se implice în proiectele comunității pur și simplu adresându-le o rugăminte. Există fundații, proiecte de responsabilitate socială care au contribuit la stabilitatea bugetară a foarte multor evenimente culturale cu care Sibiul se identifică. Tot ceea ce s-a întâmplat sub aspect cultural în Sibiu a câștigat în toți acești ani un capital de credibilitate atât de mare, încât marile firme pot fi cooptate, pentru finanțare, mult mai ușor decât în alte dăți. Este și logic să dai ceva înapoi comunității din care fac parte oamenii care muncesc pentru tine, iar aceia care dispun de fonduri au înțeles că

este foarte important pentru toată lumea ca ei să se intereseze și să se preocupe de calitatea mediului în care trăiesc oamenii. Implicarea socială a fost și este parte dintr-o schimbare de optică pe care, personal, mi-o doresc extinsă la nivelul întregului mediu de afaceri.

Am observat, de la o vreme, că și în România se vorbește tot mai des despre egalitatea de gen, lucru extrem de important într-o societate marcată încă de multe inechități. Pentru mine, egalitatea de gen reprezintă o chestiune de la sine înțeleasă, ceva ce ține de domeniul realității. Este absolut normal și corect să acceptăm pur și simplu realitatea. Această temă nu a fost niciodată controversată sau dezbătută în comunitatea sibiană sau în comunitatea mai mică, germană, din Sibiu, fiindcă, din capul locului, așa am crescut. Uneori mi se pare curios că astfel de lucruri trebuie dezbătute ori seminarizate, fiindcă pentru mine este un lucru absolut natural: pur și simplu, așa stau lucrurile. La Primăria Sibiului, de exemplu, avem considerabil mai multe doamne decât domni, inclusiv în funcții de conducere. În alte primării nu știu cum stau lucrurile, însă majoritatea funcționarilor aflați în funcții de conducere în Primăria Sibiului sunt doamne. Acest subiect mă duce cu gândul la un amănunt aparent banal, dar care are un rol simbolic, aparte în comunitatea de aici. În fața Casei Calfelor, lângă Biserica Evanghelică, există un stâlp în care fiecare calfă călătoare care a lucrat în Sibiu, fată sau băiat, a bătut câte un cui, meșterit de ea însăși: un semn al meșteșugului pe care l-a deprins. Acesta este spiritul și în comunitate, și la primărie, indiferent de gen. Și așa cred că este firesc să se întâmple peste tot. Orice se poate învăța — spun acest lucru în calitate de dascăl cu ceva experiență în lucrul cu oamenii —, de la un nou mod de a ne raporta unii la alții, cu mai multă încredere și cu mai mult respect, până la noi calificări. Deprinderile pentru a deveni un bun funcționar public nu fac nici ele excepție. Însă trebuie neapărat să existe dorința de a fi în serviciul public; desigur, nu toți oamenii resimt această dorință, lucru cât se poate de firesc. Această dimensiune face diferența în privința calității funcționarului public. Fără această dorință, de a face un lucru în serviciul public, în acest adevărat sens al cuvântului, nu cred că este bine să intre cineva în administrația publică. La primărie am avut și voluntari, care s-au implicat exact datorită

acestui interes pentru munca în folosul public. Au existat mulți voluntari implicați în programele pentru Capitala Culturală Europeană, avem voluntari pentru evenimentele culturale și există chiar voluntari care vor să lucreze în administrație. Nu sunt foarte mulți, dar există.

N-aș putea să spun, chiar cu toate lucrurile pe care le-am observat și le-am aplicat, că am un model de management: îl iau pe fiecare colaborator în parte și îl evaluez. În primul rând, în relația cu instituția: simplu de tot. Am, totuși, foarte multă experiență în a conduce oameni. Când am lucrat la inspectoratul școlar, din 1997 până în 2000, am evaluat, în trei ani, sute de oameni. Am organizat sute de concursuri pentru directori de școli, pentru inspectori, directori adjuncți și așa mai departe. Probabil că am avut o aplecare, necunoscută mie până atunci, pentru management. Anii aceea cu numeroase competiții, mi-au fost de real ajutor.

Primii pași către proiecte de proporții. Investiția în Sibiu

Și relațiile cu oamenii, și transformările orașului au avansat treptat. În anul 2000, de pildă, cred că străzile din Sibiu erau cele mai găurite din tot universul. Cel puțin așa am avut eu impresia. Era aproape imposibil să circuli prin oraș. Am abordat atunci chestiunea destul de încet, fiindcă aveam un buget extrem de restrâns. Îmi amintesc că, după primul mandat, au venit oameni plecați din țară, plecați din Sibiu, și nu li s-a părut nimic schimbat, n-au văzut nicio transformare frapantă. Asta a fost o surpriză pentru mine, fiindcă după primul mandat, eu, cel puțin, am avut impresia că multe lucruri s-au schimbat în bine în Sibiu. Însă cei care fuseseră plecați nu au avut aceeași percepție. Dar eu am continuat, așa cum mi-am propus, cu renovările și cu modernizarea Sibiului și pot să spun că în 2006–2007 oamenii care s-au întors în Sibiu au rămas de data aceasta plăcut surprinși de modul în care s-a transformat orașul. Probabil că până în 2004 nu s-au văzut schimbările, și-așa prea puține în zonele vizibile. Însă eu știam că Sibiul se schimba deja într-un mod complex, știam că fuseseră începute multe proiecte mari, chiar dacă, pe atunci, nu erau suficiente pentru a produce o transformare extrem de vizibilă, cum s-a petrecut până în 2007. Acum, când mă gândesc mai bine, îmi dau seama că, desigur,

contează și drumul, și pasajul, și autostrada, și calea ferată. Însă cel mai mult contează ca oamenii să își dorească să se miște lucrurile și, ca urmare, lucrurile chiar se mișcă!

Nu am știut de la început cum să abordez problemele mari, dar am avut noroc că am locuit suficient de mult în Sibiu pentru a înțelege cum trebuie să funcționeze reabilitarea unui oraș ca întreg, ca organism urban. Inițial, am avut proiecte relativ mici, dar care au produs totuși o schimbare. Însă am înțeles destul de repede, împreună cu echipa mea, că nu era suficient să punem în practică proiecte mici, chit că au fost bune, iar oamenii le-au apreciat. De la an la an, am conceput proiecte mai ample, mai ambițioase, cu un impact mai puternic asupra vieții orașului. Am ajuns, între timp, să gândim proiecte de proporții, foarte complexe și complicate tehnologic, pe care în continuare dorim să le punem în practică — lucruri la care nici nu ne-am fi gândit acum 10 sau 12 ani. Mă gândesc, în primul rând, la proiectul de extindere și modernizare a rețelelor de apă și canalizare, pe care acum îl punem în operă, proiect de multe zeci de milioane de euro, foarte complicat din punct de vedere tehnologic. Mă gândesc, apoi, la reconfigurarea zonei Piața Unirii, la construcția noului centru de conferințe sau la construcția unui nou teatru. Sunt proiecte care influențează în sens pozitiv esența orașului și care necesită ani de zile de studii preliminarii, de mese rotunde și de discuții pentru a găsi cele mai bune soluții. Astfel de proiecte mari avem doar începând din 2004–2005.

Îmi amintesc despre primul proiect legat de Sibiu care mi-a adus satisfacții, în primul mandat, că nu era nici pe departe ceva sofisticat sau teribil de complex. În mod curios, a fost un proiect destul de banal, legat de curățenia în oraș. În anul 2000, când m-au întrebat oamenii de ce vreau să candidez pentru Primăria Municipiului Sibiu, am spus că sunt sibian din naștere, că am ales să stau în Sibiu și că îmi pasă cum arată orașul meu. Iar orașul meu era pe cale să devină un mare sat prăfuit, lucru care și mie, și multor sibieni ne displăcea profund. O mare problemă a Sibiului era mizeria, aspectul dezordonat, așa că imediat după ce am fost ales, curățenia a fost unul dintre primele proiecte pe care le-am abordat. Am făcut în așa fel încât orașul să fie curat și să arate ordonat, lucru care le-a atras imediat atenția sibienilor; chiar

dacă a fost un proiect simplu, aproape banal, a adus rapid rezultate foarte bune.

Cu toate aceste reușite, mai mici sau mai mari, tot am fost întrebat, după ce am câștigat alegerile, dacă primăria mi-a „rotunjit veniturile". Răspunsul meu a rămas același, timp de 14 ani de când ocup același birou, în Sibiu: sunt un om onest, care nu a făcut niciodată afaceri pe spatele primăriei, nu am folosit niciodată primăria ca pe un bun personal. Există, desigur, varianta de a te îmbogăți ilegal din munca de primărie, însă numai dacă renunți la scrupule. Există varianta de a folosi informația care este secret de serviciu pentru a dezvolta o afacere proprie. Există și practica șpăgilor pentru niște servicii care, în realitate, trebuie făcute în mod gratuit, ca atunci când cetățenii solicită o autorizație de construcție. Administrația poate alege să folosească birocrația ca pe o barieră impenetrabilă, dar în acest caz investitorii se vor ține departe de localitatea respectivă. Însă aceeași administrație poate să hotărască să vină în sprijinul investitorilor, să-i ajute să-și elaboreze documentația, să le spună exact ce trebuie făcut și cum trebuie făcut și să prelucreze aceste solicitări foarte repede. Este varianta pe care o aplicăm noi în Sibiu. Când vin investitori, le spunem exact ce trebuie făcut și le eliberăm autorizația în două, trei zile. Fără să-i obligăm să treacă prin niciun fel de calvar, fără să cerem șpăgi. Așa am reușit să transform Primăria Sibiului. Explicația este, până la urmă, destul de simplă: modelul persoanei care conduce o instituție este preluat destul de repede de către subaltern. Nu este nimic sofisticat la mijloc.

Mai dificil este să înfrunți presiunile politice, venite din toate părțile, și să le faci față. Am simțit această tensiune de foarte multe ori. Un exemplu ar fi toate problemele de tip retrocedare, fie că a fost vorba de retrocedări de terenuri agricole către țăranii sași, de retrocedări de imobile către persoane fizice sau de retrocedări de imobile care le-au aparținut bisericilor. Astfel de probleme trebuie discutate până la nivelul cel mai înalt, așa că ajungem automat în sfera politicii. Fiecare politician vrea să-și impună punctul de vedere, propria optică. Și atunci apar presiuni. Din toate părțile. Fiecare încearcă să creeze o presiune în sensul rezolvării problemei propriului grup. Sau a propriului interes. Faptul că am rămas acolo unde am rămas dovedește că le-am făcut

față tuturor presiunilor, fără să încalc legea, fără să comit vreun abuz și, totodată, fără să întrețin o atmosferă ostilă.

Mereu am spus că am tendința să rezolv problemele, nu să le încurc, și, de fiecare dată când m-am dus undeva, m-am dus ca să fac treabă, nu ca s-o stric. Nu mi-a plăcut să promit lucruri decât atunci când am știut că le pot pune în practică, iar a fi primarul Sibiului mi-a adus o mare bucurie: că îmi pot schimba efectiv orașul. Faptul că am rămas primar timp de 14 ani, într-un oraș cu un simț civic ridicat, cum este Sibiul, înseamnă că am dus la capăt, cu bine, proiecte importante pentru comunitate. Că am făcut treabă bună, cum se spune.

Sibiul este acum un oraș cu o economie puternică și cu o rată a șomajului tot mai scăzută, aproape de zero. Obișnuiesc să spun că, acum vreo 10 ani, șomajul a dispărut din Sibiu și dus a fost. Nu s-a mai întors și sper ca așa să rămână, spre deosebire de anii '90. Pe atunci, infrastructura cârpită și administrația condusă clientelar și după ureche nu aveau ce să producă, în afară de o calitate precară a vieții și un orizont de așteptare limitat. Imediat după Revoluție, investitorii străini nu se înghesuiau să vină în România, iar lucrurile nu au progresat foarte mult nici în următorii ani. În 2000, economia orașului „somnola", fără nicio direcție clară sau viziune. Așa că a trebuit să ne gândim la o cale prin care să o revigorăm, să o aducem mai aproape de un model care făcuse orașul să crească în vremurile lui bune.

Sibiul a fost dintotdeauna un important centru comercial și economic, încă de la sfârșitul secolului al XIV-lea, când primele treisprezece bresle produceau bunuri și își puneau la dispoziție diferitele calificări, care în scurt timp au devenit cunoscute în întreaga regiune. Către sfârșitul secolului al XVIII-lea, de exemplu, patruzeci de bresle își desfășurau activitatea în Sibiu, iar rolul lor a fost esențial în dezvoltarea meșteșugurilor. Membrii acestor bresle au fost aceia care au fixat standarde de calitate și tot ei au stabilit regulile după care se făcea comerțul. Au fost oameni cu o mare dorință de a pune lucrurile în mișcare. Au deschis ateliere, au cumpărat materie primă din toată regiunea, contribuind, în acest fel, la economia din zona Transilvaniei. Prin felul în care am gândit rolul primăriei am vrut să trezesc la viață exact moștenirea acestui Sibiu prosper.

Ridicarea Sibiului dintr-un oraș de provincie neperformant înspre un model de reușită a început realmente în anul 2000. Am preluat o administrație dezorganizată, care lucra oricum, numai în slujba cetățeanului nu, și, încet-încet, am edificat o altfel de primărie. Așa cum am crezut eu că trebuie să fie. Saltul către idealul meu de dezvoltare pentru oraș s-a realizat, concret, în perioada 2003–2004, odată cu apariția Zonei Industriale Vest. Ceea ce am făcut a fost să luăm un câmp realmente nefolosit de la marginea orașului și să-i găsim o utilitate care poate produce resurse pentru locuitori. Dezvoltând Zona Industrială Vest, am repus Sibiul pe harta competitivității economice și a bunăstării. Azi avem acolo peste 10 000 de locuri de muncă, foarte bine plătite. Am vrut ca investitorii să se oprească aici și să ofere slujbe stabile pentru sibieni, așa că la nivel de municipalitate le-am înlesnit calea de acces prin tot ceea ce a depins de noi: am dezvoltat o infrastructură a zonei și am introdus rețelele de utilități. Și le-am explicat care sunt avantajele Sibiului. La început, i-am vizitat eu însumi pe potențialii investitori și le-am prezentat oportunitățile și potențialul economic al Sibiului. Apoi, după câțiva ani, nu a mai fost nevoie să-i abordez personal căci vestea deja mersese mai departe. Acum există numeroși oameni de afaceri interesați să investească în Sibiu.

Chiar și așa, pentru a asigura prezența constantă a investitorilor, am organizat acțiuni susținute: întâlniri, dezbateri și forumuri în care s-a discutat compatibilitatea orașului cu posibile oferte de investiții. În 2013, la Primăria Sibiu am fost amfitrionul Forumului de Afaceri Româno-Austriac, o reuniune a reprezentanților mediului academic și de afaceri din cele două țări. La această întâlnire au participat Excelența Sa Dr. Joseph Pühringer (Guvernatorul landului Austria Superioară), Excelența Sa domnul Michael Schwarzinger (Ambasadorul Austriei), domnul Andreas Huber (Consulul Onorific al Austriei la Sibiu), domnul Paul-Jürgen Porr (Președintele Forumului Democrat al Germanilor din România) și domnul Martin Bottesch. Oportunitățile de afaceri în municipiul Sibiu au reprezentat, în mod previzibil, subiectul principal al întâlnirii: oamenii de afaceri austrieci și români și-au prezentat activitatea și, până la sfârșitul discuțiilor, se stabiliseră deja contacte. Tot

atunci s-a discutat și despre colaborarea la nivelul universităților din Austria Superioară și Sibiu, o punte care merită și trebuie întreținută.

Investitorii care s-au stabilit în Sibiu în ultimii 14 ani produc îndeosebi componente pentru piese auto, textile sau medicamente și există o tendință de extindere a sectorului *high tech*. Nu este vorba, așadar, de malluri și supermarketuri, ci de locuri de muncă productive, care creează efectiv bunăstare și creștere economică. Și am reușit! Niciodată, într-o campanie electorală pentru Primăria Municipiului Sibiu, șomajul nu a reprezentat o temă de discuții, și aceasta pentru că pur și simplu șomajul nu există. Având atâtea locuri de muncă noi, evident că s-au adunat și mai mulți bani în bugetul local, așa că am putut să ne apucăm de lucrări mai ample, relativ mai scumpe, dar care în puțini ani au schimbat total fața Sibiului. Nu numai în centru, ci și în cartiere. Schimbarea s-a produs în profunzime, până în cele mai îndepărtate cartiere.

Investitori importanți din Germania au ales Sibiul și pentru că aici se vorbește germana, dar și datorită legăturilor istorice ale orașului cu comunitatea de origine germanică. În virtutea acestor vechi relații, Sibiul a primit și oameni de afaceri, și turiști din spațiul vorbitor de limbă germană. În Sibiu există un învățământ în limba germană foarte bun și foarte apreciat, de la ciclul primar și până la liceu. Sibiul este înfrățit cu orașele Landshut și Marburg din Germania, împreună cu care am dezvoltat proiecte de care au beneficiat comunitățile celor trei orașe. Sibiul este înfrățit, de altfel, cu foarte multe alte orașe din toată lumea și, mulțumită acestui lucru, întreține un schimb benefic la foarte multe niveluri.

Despre farmecul baroc al Sibiului

Odată ce a devenit Capitală Culturală Europeană, în 2007, Sibiul s-a dovedit și mai atrăgător pentru mediul de afaceri. Bineînțeles că nu am stat cu mâinile în sân, mulțumiți de cât reușiserăm să facem, ci, ca administrație publică a unui oraș evident în creștere, am continuat să lucrăm la dezvoltarea economică și turistică. Am crezut mereu că dezvoltarea turismului și a serviciilor, pe lângă celelalte intervenții strategice, oferă garanția cea mai puternică pentru viitoarele investiții

de afaceri. Acesta a fost motivul pentru care am girat, an după an, proiecte cu potențial pentru Sibiu, inițiative prin care am încercat să împachetăm turismul în moduri cât mai atrăgătoare și mai ingenioase, cu un singur scop: să-i convingem pe oameni să vină în Sibiu, să îl descopere într-un mod relaxant și să revină.

Pe lângă tot felul de realizări mai mici, de efect sau, pur și simplu, de rutină, de care ne îngrijeam zilnic la primărie, știam că era important să lansăm un nou proiect mare, prin care să promovăm cele mai importante resurse turistice ale Sibiului. Mai mult, de data aceasta voiam s-o facem într-o manieră mai ambițioasă, la un nivel care să implice toată țara. La vremea respectivă, ideea a fost să fructificăm cât se poate de mult beneficiile de imagine, dar și pe acelea economice, aduse de titulatura de Capitală Culturală Europeană. Am dorit, de asemenea, să exploatăm și vizibilitatea pe care agenda culturală ne-o asigură în fiecare an. Era firesc să ne gândim să legăm încă și mai puternic imaginea orașului de această idee câștigătoare, a turismului cultural de calitate. Așa am ajuns să propunem șapte trasee turistice care să celebreze personalitatea complexă a Sibiului. Pe lângă aceasta, am gândit și un portofoliu de evenimente culturale, de manifestări artistice care să-i atragă pe oameni. Toate evenimentele au fost finanțate de Primăria Sibiu prin Agenda culturală. Am pus o singură condiție: să respecte tema orașului, și anume barocul.

Nu doar atunci, în 2012, ci în fiecare an investim sume importante, zeci de milioane de lei în cultură. O parte din acești bani se duc spre instituțiile de cultură — teatru, teatru de păpuși, teatru de balet —, iar o parte semnificativă este investită în ceea ce se numește „agenda culturală", subvenționând evenimentele care se petrec în Sibiu, în spațiile publice, dar și în spațiile închise. Există foarte multe festivaluri care se desfășoară într-un an în Sibiu. Le cofinanțăm pe toate fiindcă noi credem în cultură. Sibiul nu a fost o simplă Capitală a Culturii, ci, în 2007, a fost Capitala Europeană a Culturii și, de atunci, a rămas o importantă capitală a culturii în România.

În 2012, barocul a fost nucleul în jurul căruia am împachetat întreaga propunere de dezvoltare dintr-un motiv evident: Sibiul a strălucit în vremea barocului european, iar semnele acestui triumf se văd

și acum. Este suficient să te oprești doar câteva minute în fața Palatului Brukenthal pentru a simți acest lucru. Clădirea vorbește singură despre un anumit ideal de civilizație și de cultură, un model care, în secolul al XVIII-lea, a ajuns și în Transilvania dinspre Viena. Baronul Samuel von Brukenthal a fost acela care a adus acest ideal aici, prin faimoasa colecție de artă și de carte pe care a alcătuit-o, în cea mai mare parte, cât timp a locuit în capitala Imperiului. Baronul von Brukenthal a fost un mare erudit și a ajuns să dețină importante funcții politice. Colecțiile pentru care a devenit celebru în întreaga Europă, inclusiv colecția de carte rară, au început să capete contur la Viena, pe vremea în care deținea funcția de Cancelar Provincial. Împărăteasa Maria Theresia, a Austriei, l-a înălțat în rangul de baron, iar ascensiunea lui la funcții înalte a fost una spectaculoasă: inițial a fost numit Șef al Cancelariei Curții, apoi Șef al Cancelariei Provinciei, iar începând din anul 1777 a deținut, timp de 10 ani, până la moartea împărătesei, funcția de Guvernator al Marelui Principat al Transilvaniei. Samuel von Brukenthal a fost și consilier personal al împărătesei Maria Theresia. Figura baronului von Brukenthal are un rol atât de puternic în istoria comunității sașilor din Transilvania, nu numai din Sibiu, pentru că a fost singurul sas luteran care a ajuns să ocupe o funcție atât de înaltă. Colecția lui de artă reunește piese din colecții mai vechi, dar și lucrări ale artiștilor contemporani lui, iar moștenirea deosebit de valoroasă pe care a lăsat-o orașului face parte din fibra identitară a acestui loc, la fel ca barocul, perioada cu care se identifică.

Am conceput, în jurul acestei moșteniri, un șir de evenimente care s-au întins pe întregul an 2012. Am întocmit un calendar plin, un adevărat meniu cultural pentru toate preferințele. Au avut loc concerte de muzică barocă, spectacole de teatru, o ofertă continuă de spectacole desfășurate pe străzi, la care sibienii au participat bucuroși, ca în fiecare an, împreună cu turiștii, de fiecare dată numeroși. Traseele în jurul cărora am dezvoltat acest întreg lanț de evenimente marchează o hartă a istoriei și a identității atât de complexe a acestui oraș. A fost inclus, bineînțeles, Centrul istoric, cu poveștile lui despre bresle și despre activitatea meșteșugarilor care au trăit aici, apoi Turnul Sfatului, zidurile de fortificații, muzeele care fac parte din Complexul Național

Muzeal ASTRA, precum și acelea care se află sub umbrela Muzeului National Brukenthal. A existat și un traseu în jurul bisericilor vechi din oraș, dar și un altul mai nou, „Traseul verde", care urmărește pista de biciclete și include grădina zoologică. Eu însumi sunt un fan al mersului pe bicicletă (până la 30 de ani am mers numai cu bicicleta, lucru pe care-l fac, de la o vreme, mult mai rar).

Orașul care le răspunde oamenilor

Acestea au fost locurile cu cea mai mare încărcătură identitară pentru locuitorii Sibiului și am vrut să le punem în valoare și pentru turiștii din celelalte orașe ale țării. Aceasta și pentru că foarte mulți se întreabă ce este atât de special la Sibiu, în ce constă modelul de reușită cu care este asociat în ziua de azi. Ce are unic Sibiul? Răspund fără să mai stau pe gânduri: sibienii. În Europa există sute de orașe medievale, de centre istorice. Sigur că nouă, celor care am crescut aici, ne place mai mult Sibiul: este orașul nostru, este frumos și îl vedem cum se dezvoltă. Dar istoria, prezentul și oamenii fac din Sibiu acest loc deosebit, în care foarte mulți și-ar dori să trăiască. De regulă, fiecare comunitate are foarte mulți oameni care doresc să se implice, care doresc să facă ceva. Ceea ce lipsește câteodată este un lider care să coaguleze această dorință de a face comunitatea să funcționeze mai bine. În ceea ce mă privește, cred că am reușit, poate, un pic să-i aduc mai aproape unii de alții și să fac să apară dorința comună de a schimba lucrurile în bine.

Observ de la o vreme cum reacționează oamenii, ce-i face să bată în retragere și ce-i motivează, de ce aleg să se solidarizeze cu un anumit tip de model și să rămână opaci la altul. Cred că ceea ce îi coalizează pe oameni în jurul unui lider este nevoia de o prezență activă, care să profileze și să promoveze ceea ce ei prețuiesc. Iar sibienii și-au prețuit orașul. Există multe lucruri care îi pot aduna pe oameni în jurul unui lider: charisma, performanța, viziunea, modul de interacțiune. Forța unui om politic vine, cred eu, din convingerile sale, din felul în care știe să transmită aceste convingeri și să-și pună proiectele în practică. Foarte puțini lideri ar putea fi performanți fără un feedback pozitiv din partea susținătorilor. Faptul că sibienii mi-au dat în repetate rânduri votul și creditul lor m-a făcut să-mi asum acest rol, alături de ei.

Nu am simțit niciodată presiunea rolului de model, ci mi l-am asumat pentru simplul fapt că am crezut că așa este normal. Primarul ales al unei comunități trebuie să fie un model pentru comunitatea respectivă, după cum președintele țării trebuie să fie un model pentru oamenii din întreaga țară.

Nu este pentru nimeni o noutate faptul că eu nu sunt un om care să vorbească foarte mult. Însă, chiar fără să pun întrebări, oamenii vin la mine și îmi comunică tot felul de lucruri. Așa a fost mereu. Când am devenit primar, mi s-a întâmplat un lucru interesant: am știut dintr-odată foarte mult, aproape tot, și până astăzi așa a rămas. Și este normal: primarul trebuie să știe foarte multe pentru ca să poată lua decizii bune pentru oraș. Oamenii vin de la sine să-mi spună tot felul de lucruri. Și lucruri importante pentru mine, și lucruri care nu sunt neapărat de interes. Însă eu absorb toată informația și cred că o gestionez bine. Fiecare lider ajunge să degaje un stil personal, deci presupun că acesta este stilul meu.

Despre problemele sibienilor am aflat, de-a lungul timpului, din surse multiple și diverse: și din discuțiile cu oameni simpli, pe care le port pe stradă, și de la colegii din primărie, și de la oameni care îmi transmit mesaje și gânduri prin diferite căi. Inclusiv de la prietenele soției — un grup informal de informare! Având o plajă largă de inputuri, cred că astfel de date sunt reprezentative și îmi permit o abordare obiectivă a chestiunilor. Am marele avantaj că la fiecare alegeri am primit un număr semnificativ de voturi. Într-un fel conduci un oraș care ți-a acordat 51% dintre voturi, și altfel dacă ai obținut peste 80% dintre voturi. Consider că oamenii mi-au acordat în repetate rânduri acest vot masiv, de încredere, pentru că sunt siguri că le propun măsuri rezonabile; nu am simțit niciodată nevoia unui referendum, de exemplu, pe o chestiune de importanță mai mare. Oricum, referendumul în plan local nu este decât un indiciu, pentru că, până la urmă, orice chestiune trebuie hotărâtă tot de Consiliul Local, spre deosebire de referendumul în plan național, care poate să schimbe anumite lucruri, într-un context anume, dar nici acolo mereu. Însă este posibil ca o dată, într-o chestiune complicată, să cer un referendum pentru orientare, nu pentru mai mult. Chiar dacă am ascultat mereu doleanțele

oamenilor, de multe ori la fața locului, pe stradă sau în timp ce verificam șantierele, aceasta nu înseamnă că nu mai există probleme, că nu au rămas multe lucruri de rezolvat. Problemele Sibiului sunt exact aceleași ca ale Clujului ori ale Timișoarei sau ale oricărui alt oraș. Poate că abordarea este puțin diferită la noi și poate că nivelul variază de la un oraș la altul, dar cred că, în esență, administrația se confruntă cu aceleași provocări peste tot în lume, nu numai în România. Depinde doar de cum sunt abordate și de câtă voință există, la nivel de administrație, pentru a duce la bun sfârșit un program început.

Una dintre problemele care s-au rezolvat, într-o măsură apreciabilă, în Sibiu a fost chestiunea decongestionării traficului, deloc simplă. Cele mai multe opinii sau idei pe care a trebuit să le luăm în seamă s-au manifestat atunci când am conceput sistemele de sensuri unice în oraș pentru fluidizarea traficului și pentru a crea locuri de parcare suplimentare. Aici am avut cele mai multe păreri alternative. Însă construcția celor două poduri peste Cibin, ca și celelalte măsuri pe care le-am pus, finalmente, în operă au funcționat așa cum ne așteptam și fac traficul mai fluid. Au fost necesare nenumărate lucrări: reconfigurări de trafic, modernizări de artere, introducerea unor sensuri unice sau redirijarea unor fluxuri de trafic. Foarte, foarte multe lucruri s-au realizat în Sibiu și se vor realiza și în continuare. Nevoia de mobilitate crește mai repede decât posibilitățile de a înnoi infrastructura; oricâte proiecte am pune în practică pentru a fi pregătiți pentru astfel de evoluții, mereu va fi nevoie de alte schimbări. Este o *never-ending story*.

Armonia urbană: fântâni și spații deschise

Mi-a plăcut mereu ca, pe lângă funcționalitate, orașul să degaje un aer de calm și de armonie. Majoritatea oamenilor care au vizitat Sibiul în ultimii ani s-au lăsat magnetizați de această atmosferă, pe care orașul a început să o degaje din nou, după o perioadă de somnolență și decădere. Îmi amintesc foarte clar, de exemplu, că, atunci când am ajuns primar, Sibiul avea doar două fântâni, niciuna funcțională. Am considerat că fântânile sunt un loc de recreere, de liniște, care dau o notă foarte plăcută unei zone. Așa că am decis să le recuperăm. Sibiul are

acum 13 fântâni arteziene, atât de multe încât cineva s-ar putea întreba dacă nu este cumva o tradiție pe care am trezit-o la viață. Nu, este vorba numai de mici artificii care să-i lege pe oameni într-un mod mai plăcut de orașul în care trăiesc.

Și, încet-încet, oamenii au început să se reconecteze cu orașul lor: cu fiecare zonă în parte și cu Centrul. Bunăoară, Piața Mare a devenit, în ultimii ani, un spațiu cu adevărat cameleonic: nu există categorie de gusturi, de vârstă sau de clasă socială care să nu-și găsească aici vreo manifestare sau vreun eveniment pe plac. În Piața Mare au încăput mari scene pentru concerte clasice, artiști pop și muzică populară, roți enorme și carusele pentru copii. Pe aici a trecut Parada costumelor, în nenumăratii ani de când se organizează Festivalul Medieval, și tot aici s-a auzit, în fiecare noapte dintre ani, numărătoarea inversă prin care am întâmpinat, împreună, noul an. Nu am vrut nicio clipă să facem din centrul istoric un muzeu: am vrut un oraș pentru oameni, pentru nevoile lor, pentru momentele care îi bucură și îi alimentează cu forțe proaspete.

Piața Mare este doar unul dintre spațiile cu care sibienii se conectează spontan. Există multe alte locuri pe care le caută pentru că se simt bine, dar și pentru că, în toți acești ani, au ajuns să le redescopere. Baia Neptun, de exemplu, este un astfel de spațiu. Este o baie populară, veche de peste 100 de ani și care a funcționat non-stop. Clădirea este un exemplu rar nu numai în ceea ce privește istoricul funcționalității ei, dar și pentru frumusețea detaliilor care o decorează, cu multe elemente Jugendstil. Nu există multe edificii publice în România care să conserve încă detalii din acea perioadă. În 1904, când a fost inaugurată, nici un alt oraș de mărimea Sibiului din Austro-Ungaria nu avea o astfel de baie, cu atât mai puțin la un asemenea grad de complexitate arhitectonică. Funcționa și când am venit eu la primărie, dar cu multe sisteme învechite. Și aici am intervenit în multe zone, dar fără să facem ceea ce se numește „reparație capitală", a întregului complex (spațiile și funcțiunile adiacente). Acum ne-am hotărât să intrăm într-un proces de reparație capitală, de reabilitare integrală, lucru pe care îl vom realiza cu siguranță în următorii ani; cred că acest loc va deveni mai atractiv, mai funcțional

și inclusiv mai sigur pentru cei care vin acolo. Intervențiile pe care le avem în vedere sunt de o importanță deosebită, scopul nefiind doar reabilitarea unor facilități de agrement, ci și conservarea unui bun de patrimoniu extrem de prețios. Baia Neptun este, practic, cel mai vechi „spa" din România și ar fi fost mare păcat să o lăsăm în paragină. Cei care au văzut celebra Müller'sche Volksbad din München, o baie publică impresionantă, care etalează un exemplu de arhitectură Art Nouveau unic în Europa, vor fi frapați de asemănări. Explicația este foarte simplă: au avut același arhitect, Karl Hocheder, iar baia din Sibiu este o replică aproape identică a celebrei băi din München.

Un alt loc pe care sibienii îl prețuiesc de foarte multă vreme este Grădina Zoologică, un spațiu de mare interes public, cu o istorie foarte bogată: este prima grădină de acest tip din România. A fost înființată în 1929, în Pădurea Dumbrava, iar primele animale au ajuns aici în urma unor donații. În ultimii 10 ani am investit constant în acest obiectiv, pentru modernizare, extindere și refuncționalizare. Și, treptat-treptat, Grădina a devenit tot mai interesantă pentru vizitatori. Acum, ea găzduiește peste 250 de animale — zeci de specii — și este un loc cu potențial de atracție în continuă transformare. Bătrâna Grădină a fost dintotdeauna un punct de atracție pentru sibieni și pentru turiști, dar în ultima vreme numărul de vizitatori crește în continuu, an după an. La sfârșit de săptămână, aleile din pădurea în care este amenajată Grădina se umplu de sibieni și turiști deopotrivă.

Timpul pe care sibienii îl petrec în aer liber, în parcuri și grădini publice, este o realizare valoroasă, chiar dacă mai există încă multe lucruri de făcut până să ajungem la o formulă care să integreze aceste activități în dinamica de zi de cu zi a orașului. Sibiul a devenit, în timp, un oraș prietenos cu pietonii și cu bicicliștii, iar acest proces a fost unul de foarte lungă durată. O astfel de transformare se obține prin muncă asiduă, iar noi ne aflăm încă abia la început. Încerc, împreună cu echipa mea, să schimb o paradigmă. Este un lucru pe care nu l-am inventat noi, dar esența schimbării este următoarea: în întreg secolul XX, am transformat orașele din ceea ce au fost în orașe pentru automobile. Acum, în secolul XXI, trebuie să transformăm orașele înapoi, în orașe pentru oameni. Această schimbare este complicată,

costă mult, iar modificările de infrastructură propriu-zise reprezintă numai o parte din proces. Cea mai importantă dimensiune trebuie să se petreacă în mentalitatea oamenilor, iar acesta este un lucru mai dificil. În România, schimbările de mentalitate iau mai mult timp.

În același spirit, al grijii pentru resurse și al preocupării pentru ecologie, am dezvoltat un concept cu aplicare în multe domenii: *smart city*. Sibiul își dorește să devină un oraș verde. Încă nu este. Deocamdată avem prea puține zone verzi, prea puține parcuri, prea puține zone verzi accesibile în jurul orașului, iar astfel de lucruri se schimbă foarte greu într-un oraș care, având în vedere vatra pe care s-a clădit, este destul de înghesuit și cu puține spații vaste, care să poată fi dezvoltate. Am intrat în mai multe programe și încercăm să compensăm carențele din domeniul ecologiei prin acest concept de „oraș verde", cu intenția de a eficientiza consumul presupus de energia electrică și termică și de transporturi. Dacă nu putem să sporim semnificativ zonele verzi, pentru a oxigena orașul, putem totuși să reducem emisiile de CO_2, iar rezultatul ar fi similar. Avem o abordare în mai multe planuri pentru a face Sibiul mai verde. „Sibiu Smart" a fost un concept pe care l-am dezvoltat pentru că ne-am dorit să participăm la folosirea inteligentă a energiei. Am încercat, în același timp, să-i dăm o notă aparte și să fim *smart* nu numai în domeniul energetic, ci și în domeniul culturii sau al gestionării orașului. Cred că este un concept care ni se potrivește. Am conceput și o extensie în afara Sibiului, în anul în care am centrat agenda culturală a orașului pe această idee, și am deschis atunci o Ambasadă Culturală a Sibiului la București, un spațiu găzduit de o cafenea din Capitală în care cei interesați au putut găsi informații despre calendarul evenimentelor din cadrul platformei SIBIU SMART 2013.

Un oraș pentru biciclete

Toate abordările pe care le-am creat sunt rezultatul faptului că am încercat să inovăm cât de mult s-a putut, de la oferta de evenimente până la platforma de comunicare sau la intervenții poate mai prozaice, dar necesare, pentru a face din Sibiu un oraș cât se poate de dinamic și de blând cu mediul. Inclusiv la nivel de transport public am aplicat o strategie care să-l eficientizeze, în timp ce i-am convins pe tot mai

mulți șoferi să renunțe la deplasarea cu propriul autovehicul. Am dorit să încurajam transportul alternativ, cu bicicleta sau pe jos, în defavoarea autovehiculului pentru a reduce cât mai mult din nivelul de poluare. În ultimii ani, am prevăzut pentru societatea de transport în comun multe proiecte importante, care au schimbat efectiv sistemul de transport public. L-am gândit într-o variantă mai eficientă, mai orientată către aceia care îl folosesc și către nevoile lor. Am transformat transportul public într-o alternativă practică și de încredere.

Tot pentru a reduce poluarea și pentru a face mai flexibil modul de deplasare al sibienilor, Primăria a demarat, încă din primăvara lui 2011, un proiect de creare a unor piste pentru biciclete. Ne-am propus atunci să legăm periferiile Sibiului de Centru. Foarte important este că pistele avute în vedere atunci nu erau pentru agrement, ci trasee cu scopul precis de a fi folosite pentru deplasarea în oraș. Pistele au legat, în final, Piața Unirii și o serie de cartiere de-a lungul arterelor principale și, între timp, am ajuns să avem 63,5 km de piste care leagă aceste zone, inclusiv partea de vest a orașului. Fiind eu însumi biciclist, m-am raportat la acest proiect cu tot entuziasmul, cu atât mai mult cu cât cunoșteam drumurile din zecile de ani în care m-am deplasat, în mare parte, numai pe bicicletă. Traseele sunt foarte bine amenajate și, în plus, fiecare stradă care intră în reabilitare, fiecare pod și viaduct nou vor fi proiectate din start cu pistă pentru biciclete. De altfel, ghidul de dezvoltare a orașului pentru perioada 2014–2020 prevede clar să continuăm acest proiect pentru a transforma Sibiului într-un oraș *smart*, mai verde și cu un sistem de transport sustenabil și nepoluant.

Nu este deloc simplu să dezvolți o infrastructură care să economisească energie, nici să introduci, la nivel de municipalitate, alternative ecologice și, mai ales, să schimbi obișnuințe bine cimentate. Pentru foarte multe orașe, gestionarea responsabilă a deșeurilor reprezintă un aspect care, în general, dă peste cap foarte mulți pași realizați pentru a reduce poluarea și a imprima un comportament comunitar mai ecologic. Noi, în Sibiu, am reușit să gestionăm destul de simplu și această problemă. Sibiul este unul dintre orașele care a vrut de mult timp un sistem 100% privat de gestionare a deșeurilor, iar acest model a funcționat foarte bine. Firme specializate au adunat deșeurile, altele le-au

prelucrat și le-au depozitat. Au introdus inclusiv colectarea selectivă și la domiciliul clienților, dar și în firme. Am considerat că și în acest domeniu se poate mai mult și mai bine, așa că am accesat un program european care vine să îmbunătățească gestionarea deșeurilor pentru întregul județ. Programul se află acum în faza de implementare și va conduce la un grad ridicat de selectare a deșeurilor, pe mai multe niveluri. Prevede inclusiv introducerea unei taxe locale, în locul unei plăți în contul firmelor. Aceste lucruri se vor finaliza, probabil, în 2015, când vom avea unul dintre cele mai performante sisteme din țară. Așadar, Sibiul este, și în această privință, un proiect-pilot.

Foarte multe inovații au fost introduse pentru prima dată în Sibiu, înainte să apară în alte administrații. Am făcut acest lucru din convingere și pentru că am dovedit că se poate. Sloganul „Se poate!" nu este deloc întâmplător! Ne-am numărat și printre primele administrații care au adoptat sistemul informatic de gestiune a datelor. În timpul mandatelor mele, Primăria Sibiu a devenit una dintre ele mai moderne primării și din perspectiva sistemului de administrație electronică. Am avut o echipă extrem de performantă în domeniul infrastructurii electronice. În realitate, nu foarte mulți sibieni folosesc facilitățile *e-administrație*, cu toate că acestea funcționează excelent, permițând nu doar informarea, ci și efectuarea de operațiuni cu caracter administrativ. Inclusiv plata impozitelor și a taxelor se poate realiza pe internet, prin internet banking. La fel, se pot adresa solicitări scrise, cereri de autorizații; există tot felul de opțiuni care efectiv economisesc timpul cetățeanului. Deocamdată, puțini oameni folosesc administrația electronică, dar aceasta nu ne oprește să îmbunătățim constant acest serviciu. În momentul în care oamenii descoperă o formulă eficientă pentru ei și metabolizează noutatea, schimbarea deja se petrece, iar lucrurile se pun în mișcare. În Sibiu avem deja o istorie a felului în care schimbarea și inovația definesc identitatea unei întregi comunități.

Sibiul a avut mereu o dinamică specifică, iar acest specific ține de faptul că la schimbare au luat parte diversele comunități care au devenit mărci ale identității istorice și culturale a orașului. Este important de amintit că, la începutul secolului XX, grupurile etnice din Sibiu au fost mai numeroase și mai mari. Dacă ne uităm la Sibiul de dinaintea

Primului Război Mondial, vedem un oraș în care comunități foarte diverse au avut ponderi aproape egale și extrem de semnificative. Pe atunci existau comunități încă mari de sași, constituind cel mai mare grup etnic din punct de vedere numeric. Existau și mulți români, ca întotdeauna, dar și mari comunități evreiești, italienești, grecești, armenești. Ungurii au reprezentat și atunci o comunitate extrem de numeroasă. Din păcate, această bogăție s-a cam redus. Au rămas puține grupuri, și acestea restrânse; cred că, dintre toate, comunitatea evreiască a ajuns cel mai mic grup rămas în Sibiu. Eu, personal, am o relație foarte bună cu această comunitate. Și instituțional avem o relație bună. În 2010 am primit chiar o distincție cu valoare mare pentru comunitate, ca și pentru mine: Medalia de Onoare conferită de Federația Comunităților Evreiești din România. Cum spuneam, această comunitate s-a diminuat, din păcate, foarte mult, însă rolul pe care îl joacă este important și pozitiv pentru oraș. De-a lungul timpului, locuitorii evrei s-au implicat mereu în viața urbei, iar sinagoga a găzduit multe evenimente culturale în ultimii ani. O altă grupare etnică pregnantă din Sibiu, mai numeroasă decât aceea evreiască, este comunitatea de romi. Trebuie să amintim că romii sunt organizați pe neamuri, și nu pe cartiere sau vecinătăți. În Sibiu locuiesc un autointitulat rege al romilor, un autointitulat rege internațional al romilor și un autointitulat împărat al romilor, deci trei lideri din comunitate, plus un președinte al filialei Partidului Romilor. Există, așadar, mai multe entități care, deși nu sunt organizate unitar, colaborează decent cu administrația locală.

Tradiții sibiene: plăcerea bunului gust

Fiecare comunitate își aduce în spațiul public propria ofertă culturală, iar orașul le-a integrat și le integrează pe toate, mai ales când au loc festivaluri sau manifestări care se petrec în stradă: etalare de meșteșuguri, dansuri, inclusiv bucătărie tradițională. În ultima vreme încurajăm din ce în ce mai mult evenimentele publice construite în jurul gastronomiei. Sunt tipuri de întâlniri care adună foarte mulți oameni și îi familiarizează mult mai ușor cu specificul cultural al altor comunități. În plus, tuturor ne plece să mâncăm (și tuturor ne place

să mâncăm bine!), fiecare după gustul lui. În ultima vreme am încurajat, cum spuneam, tot felul de manifestări de acest fel, iar reacțiile au fost pozitive.

De pildă, am organizat un Festival al Bunului Gust, după ce înainte avusesem o colaborare ingenioasă cu Ambasada Indoneziei, un eveniment în care s-a prezentat bucătăria specifică de acolo și care a atras foarte multă lume. Acum, Primăria pregătește o inițiativă cu scopul de a defini Sibiul și împrejurimile ca regiune culinară. Am constatat că există și deschidere, și interes pentru a adăuga această latură la intențiile noastre de a construi o imagine turistică a orașului, un aspect aproape de la sine înțeles, deși mai rar exploatat. Dacă reușim să devenim vizibili și în acest domeniu, sunt convins că va fi o deschidere foarte bună pentru turismul sibian. În 2019, dacă lucrurile se petrec după un algoritm bun, am putea avea un nou moment de triumf, după acela de Capitală Culturală, și anume Sibiu – Regiune Gastronomică Europeană. Primii pași au fost deja realizați. Consiliul Local Sibiu a aprobat aderarea la Institutul Internațional pentru Gastronomie, Cultură, Artă și Turism și la rețeaua de parteneri care va dezvolta programul Regiune Gastronomică Europeană. Ideea din spatele unui astfel de program reflectă o realitate foarte clară, și anume că oamenilor le place să combine experiența culturală cu una culinară. Titlul de Regiune Gastronomică Europeană urmează să fie acordat anual unui număr de două sau trei regiuni din țările partenere, încurajând schimbul dintre ele. Participarea Sibiului la acest program nu este deloc lipsită de logică: există deja, și în oraș, dar și în întreaga zonă, diverse evenimente construite în jurul bucătăriei cu specific local. De la Fuga Lolelor nu lipsesc gogoșile, la festivalul „Bujorul de Munte" se mănâncă balmoș ca la stână și peste tot în zonă, nu numai în comunitățile săsești, mâncarea tradițională se află la mare căutare.

Din același tip de gândire a rezultat și Cibinfest, un eveniment relativ recent, apărut la inițiativa unor organizatori privați. A avut ecouri bune și, întrucât am constatat că există o clientelă suficient de mare în Sibiu pentru astfel de evenimente, le-am încurajat, așa că anul acesta au avut deja loc două evenimente cu acest specific. Desigur, nu în

octombrie și nu Oktoberfest, însă specificul este același: mâncăruri simple, accesibile, bere și tot felul de jocuri pentru copii.

De un succes la fel de mare s-a bucurat și un tip de eveniment situat practic la polul opus: festivalul pentru profesioniștii motoarelor, Redbull Romaniacs, adică o întâlnire la nivel înalt a motocicliștilor *off-road*, la care participă realmente cei mai buni motocicliști din lume, oameni care iau parte la Raliul Paris-Dakar. În ziua în care se aliniază la linia de start și își turează motoarele pe dealul Gușteriței, inclusiv bunicile se adună să vadă spectacolul. Însă evenimentul care stârnește de departe cea mai mare emoție în centrul Sibiului este împodobirea bradului de Crăciun și deschiderea Târgului de Crăciun. Bradul este adus de la Păltiniș și, chiar în ziua în care este transportat în piață, oamenii se strâng și urmăresc toate manevrele. Nu pleacă până când bradul nu este ridicat și fixat pe postament.

Cunosc din orașe germane și austriece conceptul Târgului de Crăciun și am considerat că este o tradiție frumoasă, care ar trebui introdusă și în Sibiu. Am încercat așa ceva acum mai mulți ani, cred că în 2001–2002, dar nu a ieșit ceva grozav atunci. Sibienii nu au prea înțeles de ce vreau să pun căsuțe de lemn în Centru. La acel moment, pentru sibieni a fost ceva neobișnuit. După aceea, au început lucrările mari în centrul orașului, așa că nu am mai organizat târguri până în 2006 sau 2007, când o fundație privată austriacă, sub conducerea doamnei Barbara Schoftnagel (pe atunci atașat social pe lângă Ambasada Austriei și foarte implicată în proiecte sociale din România), a venit cu ideea de a organiza împreună un altfel de târg de Crăciun, care de această dată a arătat mult mai bine. De atunci, în fiecare an am mai adăugat ceva, iar în momentul de față cred că avem unul dintre cele mai frumoase târguri de Crăciun din România, transformat treptat într-o atracție turistică. De la an la an, am tot încercat să introducem inovații deosebite, cum ar fi ritualul aprinderii luminilor, când primarul apasă pe un buton roșu, sau jocul decorațiunilor luminoase — elegante, simple, dar impresionante —, patinoarul pentru copii și alte mici artificii care să cultive ideea de sărbătoare. Încercăm, în fiecare an, să mai adăugăm câte ceva, să facem târgul și mai atrăgător, deși este deja un eveniment care deține un loc aparte în agenda

lunii decembrie. Nu a existat în familia mea și nici în oraș tradiția de a merge către centru de Crăciun sau de alte sărbători. Această tradiție a apărut relativ recent, mai ales datorită evenimentelor culturale pe care le organizăm în Piața Mare, și, de la an la an, oamenii s-au obișnuit să meargă înspre centru și de Crăciun, și de Anul Nou, și de Paște. Nici nu mai contează amploarea evenimentului. Atunci când Paștele catolic și cel ortodox coincid, se organizează o procesiune religioasă comună, iar în ultima vreme am încercat să facem și un târg de Pași, mai mic și mai simplu.

Fiecare astfel de eveniment public, cu toată efervescența pe care o degajă, cu întreaga emoție pe care o captează și cu oamenii care îl însuflețesc, ar merita să aibă un episod propriu într-un film despre viața acestei comunități, care se bucură de ceea ce orașul poate să îi ofere. Există un om care a fixat multe astfel de momente pe peliculă, contribuind, în acest fel, la marele album foto al unui Sibiu în sărbătoare. Mă refer la Fred Nuss, unul dintre cei mai longevivi fotografi ai orașului. Ne-am întâlnit de fiecare dată când am inaugurat câte o lucrare sau când am vrut să imortalizăm un moment din viața orașului. Eu sunt foarte legat de oraș și de viața lui, la fel și Fred Nuss. De când se știe, captează din spatele obiectivului nenumărate fațete ale Sibiului. Aici a fost punctul în care ne-am întâlnit. De-a lungul timpului s-au strâns câteva poze în care apar alături de oameni care au venit și mi-au întins mâna, care s-au fotografiat zâmbind cu mine. Zâmbesc și eu în toate aceste poze. Sunt pur și simplu momente în care mă bucur că modul în care mi-am imaginat evoluția Sibiului și a administrației sale este apreciat de oameni. Cred că asta înseamnă, până la urmă, să fii un personaj charismatic: să ai capacitatea să-i convingi pe oameni că ceea ce faci este important și să crezi în acel lucru. Nu în sensul politicianist, acela în care convingi pe oricine de orice, indiferent ce crezi, ci în sensul unor convingeri tari, pe care să le pui în fapte.

Sibiul și criza economică. O excepție fericită

A existat un an care ne-a pus la încercare pe toți: 2009, când criza mondială a atins fiecare domeniu. Nici Sibiul n-a fost ocolit, dar, din fericire, s-a ținut mai bine decât alte orașe din România. S-au deschis

în continuare noi afaceri și, în ansamblu, numărul persoanelor care au vrut să-și păstreze afacerea sau să demareze una nouă a fost mai mare decât numărul acelora care s-au retras de pe piață. Au continuat construcțiile, semn că investitorii n-au bătut în retragere. Fiecare dovadă a faptului că mediul de afaceri se păstrează în parametri stabili înseamnă garanția unui buget sigur pentru primărie și, implicit, a unui mediu propice dezvoltării.

Cu toate acestea, stabilitatea bugetului în 2009 nu a rezultat doar din activitatea pozitivă a mediului economic. Sibiul s-a hrănit din ceea ce a acumulat în anii anteriori, din boomul de firme deschise, de locuințe, hoteluri și pensiuni construite în așteptarea lui 2007 și din veniturile aduse de valurile de turiști atrași de statutul de Capitală Culturală Europeană. Din aceste investiții a fost susținut bugetul în primul an de criză, căci taxele nu mai fuseseră majorate din 2006. Din 2000 până în 2008, bugetul local al Sibiului a crescut de 17 ori, creștere care a amortizat scăderea din 2009. Însă și mai surprinzătoare a fost menținerea numărului de turiști în anii de după consumarea titulaturii de Capitală Culturală Europeană. De regulă, anul de desfășurare a proiectului reprezintă anul de maxim interes, dar în cazul Sibiului trendul ascendent s-a menținut și în anii următori. În anul 2011, de exemplu, încasările din taxa hotelieră demonstrează că s-au înregistrat mai multe nopți de cazare decât în 2007.

Revenind, însă, la 2009, un an cu mari probleme și cu îngrijorări pentru majoritatea investitorilor și cetățenilor din toată țara, trebuie spus că cel mai important factor care a consolidat rezistența orașului în fața crizei s-a dovedit a fi industria de furnizori din domeniul auto. Explicația este relativ simplă, dar pentru Sibiu și sibieni a fost extrem de importantă urmarea. Întreaga economie europeană a intrat în recesiune, dar România a intrat un pic mai târziu. Germania — în special industria auto din această țară — a ieșit mai repede din recesiune comparativ cu restul Europei. Investitorii din Automotive (firmă producătoare de piese auto care lucrează foarte mult pentru piața germană) au ieșit din recesiune împreună cu industria auto din Germania cam prin 2009. În consecință, șocul recesiunii s-a atenuat și pentru Sibiu. S-a simțit o reducere a veniturilor generale, dar Sibiul nu a părut afectat

de recesiune. Încasările la bugetul local n-au scăzut față de anul anterior. N-am mai avut creșteri senzaționale, ca la începutul anilor 2000, când, de la an la an, aveam creșteri de 15%-20% la bugetul local. Însă am înregistrat totuși creșteri, chiar dacă numai de 3%, 4% sau 5%, deci am cunoscut întotdeauna o evoluție pozitivă, fără nicio curbă negativă în vreunul dintre acești ani. Totuși, pentru mulți sibieni criza a avut urmări, având în vedere că Sibiul este municipiu reședință de județ și are foarte mulți angajați la stat. Pentru aceștia, reducerile salariale de 25% au însemnat o pierdere importantă și un regres dur. În mod paradoxal, economia locală, economia reală din Sibiu, nu a avut mult de suferit de pe urma recesiunii.

Mulți angajați au plecat din sectorul de stat în cel privat, fenomen pe care l-am observat și la Primărie. Veniturile sunt extrem de mici, așa că acești oameni pur și simplu nu mai puteau face față cheltuielilor curente: aveau credite la bănci sau diverse probleme de rezolvat, așa că nu se mai puteau baza pe veniturile mici de funcționar, mai ales după reducerile de 25%. Cel mai greu au fost lovite familiile în care ambii adulți erau angajați la stat. Am pierdut oameni buni din această cauză. Când oamenii din primărie au aflat despre tăierile salariale, au fost foarte nemulțumiți, iar nemulțumirea le-a rămas în suflet. Nu au plecat mulți de atunci, dar am rămas totuși cu mai puțini oameni decât ar fi trebuit. Chiar și așa, există o tendință de imigrare în Sibiu, fiindcă avem în continuare locuri de muncă de oferit în mediul privat: în Automotive, dar și în IT. Oameni din toată țara vin să lucreze în Sibiu, deși, cu toată această migrațiune înspre Sibiu, creșterea populației rămâne în continuare una negativă.

Criza nu ne-a speriat, ci ne-a făcut, în schimb, mai vigilenți. Eram conștient de imensul capital acumulat după 2007: la nivel de imagine de oraș, la nivelul infrastructurii, la nivel de viață culturală și economică. Sibiul a câștigat enorm din felul în care am reușit să-i punem în valoare patrimoniul și am știut că, dacă vrem să păstrăm această curbă de ascensiune, va trebui să ne conservăm moștenirea prețioasă. Arhitectura, elementele care oferă specificul atât de căutat al acestui oraș, vechile lucarne ce privesc spre Piața Mare trebuiau puse în continuare în acord, într-o manieră armonioasă, cu terasele și barurile care animă

Centrul. Nu s-ar fi potrivit cu nimic strident, disonant ca stil și ca gust. Așa că am decis că modul în care piața istorică include toate aceste locuri, în care oamenii se distrează și se relaxează, trebuie să fie în spiritul pieței istorice.

Cultura ca mod(el) de viață

A fost momentul unei reglementări care ar merita preluată de toate orașele din România. Atunci am emis acel regulament de funcționare a teraselor sezoniere care stabilea clar în ce stil ar trebui să se încadreze designul unei terase pentru ca să poată funcționa într-un spațiu din centrul istoric. Mobilierul de exterior trebuie să fie din lemn sau din fier forjat, în armonie cu celelalte elemente de decor, iar umbrelele trebuie să evite culorile stridente. Am adoptat această hotărâre cu gândul la comunitatea care merită un centru aflat în armonie cu propria istorie, din respect pentru acest loc și pentru oamenii care îi conferă specificul. Nu am regretat nicio clipă acea măsură și, ascultând reacțiile oamenilor care au traversat Piața Mare și s-au oprit în centrul istoric, cred că am exprimat preferințele unei adevărate majorități.

Nu am decis să eliminăm scaunele de plastic și umbrelele țipătoare din centrul istoric al Sibiului dintr-un impuls dictat de gust. Decizia a venit simplu, din conștientizarea faptului că tot ce a însemnat creștere în acest oraș s-a petrecut pe fondul valorificării moștenirii noastre culturale. Investiția în cultură a fost o prioritate în Sibiu și pe ea s-au ridicat, practic, noile șantiere pentru oraș.

Există și un istoric al acestor măsuri. Cam prin 2002, cred, am ajuns la concluzia că vara este prea puțină mișcare în Centru. Și, oricum, această zonă arăta jalnic. Știind că în alte țări este la modă obiceiul de a scoate mese în fața cafenelei, cu umbreluțe, am organizat o adunare cu proprietarii de restaurante și cafenele și le-am sugerat să scoată vara câteva mese în față, să pună umbreluțe și să servească și afară. Au făcut acest lucru, însă ce catastrofă! Scoseseră scaune de plastic, umbrele absolut oribile, corturi de plastic. Un fiasco! Așa că în anul următor i-am adunat din nou și i-am rugat să facă astfel încât terasele să arate rezonabil. Să încerce un mobilier din lemn, niște

umbrele mai deschise la culoare. A fost mai bine. După aceea, am început să lucrăm la un regulament care descria exact cum ne imaginam că trebuie să arate o terasă: cu mobilier din lemn sau fier, cu umbrele de culoare deschisă, cu inscripționare decentă. De atunci, am îmbunătățit regulamentul în fiecare an. Din al patrulea sau al cincilea an piața a început să arate bine.

Am avut un singur model în minte: Sibiul meu. Nu am avut un model din afară, cu toate că am circulat mult; am avut noroc, după Revoluție, să vizitez multe locuri. Există multe orașe înfrățite cu Sibiul; în fiecare dintre ele am observat idei bune, la fel și în alte locuri, însă am transformat orașul așa cum am crezut eu că trebuie să arate. Este o șansă aproape unică pentru cineva să-și transforme orașul în ceea ce își imaginează. Și nu a fost deloc simplu. Presiunile în Sibiu sunt la fel de mari ca în orice altă parte, însă noi ne-am dat seama destul de devreme, acum mai bine de zece ani, că nu vom putea face față fără respectarea unui plan urbanistic, fără o anumită rigurozitate. Avem un oraș istoric excepțional de frumos, dar și foarte mare, un oraș pe care am vrut să-l conservăm aproape cu orice preț și să îl punem în valoare. Am reușit fiindcă am fost foarte stricți. Dacă am avut un regulament pentru orașul istoric, l-am respectat cu sfințenie. Dacă am avut un plan urbanistic general, l-am respectat. Nu am acceptat derogări, deși am primit multe cereri, cu tot felul de explicații: de ce se poate și altfel, de ce nu trebuie neapărat să respectăm planul. Nu am acceptat aceste lucruri și există foarte puține excepții, oameni care au construit fără autorizații sau altfel decât au fost autorizați să o facă. Noi am atacat în instanță acele proiecte, în unele cazuri am câștigat, în altele am pierdut. Dar, în ansamblu, ne-am impus punctul de vedere și, între timp, și arhitecții și investitorii au înțeles că în Sibiu nu poți să vii și să faci tot ce vrei. În Sibiu vii și faci numai ce propune planul urbanistic general. Datorită acestui principiu simplu, lucrurile au decurs fără mari probleme.

Pe lângă aceste reglementări care au ca scop conservarea specificului arhitectural al orașului, identitatea Sibiului a fost consolidată și de evenimentele culturale de amploare, care i-au adus cei mai mulți oaspeți. Festivalurile care au fixat Sibiul ca destinație culturală, an după

an, au contribuit enorm la viața culturală a acestui spațiu și, poate la fel de mult, și la economia lui. Festivalul de Jazz are o tradiție și un tabel cronologic de câteva zeci de ani, la fel și Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu (FITS). Ambele atrag mii de turiști și, pe durata desfășurării lor, mută asupra Sibiului întreaga atenție a presei culturale. Festivalul de Teatru este, de departe, cel mai important festival organizat la Sibiu și al treilea ca mărime din Europa, după acelea din Edinburgh și de la Avignon. Constantin Chiriac, directorul Teatrului Național „Radu Stanca" din Sibiu, a reușit să-l sporească de la an la an, în câțiva ani de dezvoltare foarte puternică, atât ca amploare, cât și ca valoare, cu o ediție deosebită, specială în 2007, în timpul Capitalei Culturale Europene. De atunci, a înregistrat câte un salt spectaculos în fiecare an. Nu știm cât de mult poate să se mai extindă, însă deja numărul de spectatori este impresionant și arată că există încă potențial în această direcție, fiindcă de la an la an avem și mai mulți participanți, dar și mai mulți spectatori. Este un festival de excepție! Merg de fiecare dată la acest festival, nu zilnic, din păcate, și nu la fel de des ca la început. Importanța acestui festival pentru Sibiu ține de domeniul evidenței. Este cel mai mare festival pe care îl avem într-un an cultural: am vrut să fie așa, l-am vrut, îl avem de mulți ani și, din acest motiv, îl și finanțăm așa cum trebuie. Este un eveniment care mobilizează întregul oraș. După ce Sibiul a fost Capitală Culturală Europeană, am vrut să facem din Sibiul un oraș cultural care să poată fi socotit și în continuare drept o capitală culturală. Este nu doar o obligație, ci și un lucru asumat. Am vrut să avem cultură în Sibiu și o avem. Orașul trăiește din și prin cultură și din acest motiv credem că orice leu investit în cultură se întoarce multiplicat în oraș. Cât timp durează festivalul, orașul forfotește de turiști, nu mai găsești până la Mediaș camere libere pentru înnoptat. Toate străzile se umplu de oameni, iar banii pe care îi cheltuiesc în oraș cu această ocazie ne compensează investițiile.

Astra Film este un alt vechi festival al Sibiului, organizat de Dumitru Budrală, un antropolog reputat și unul dintre directorii Muzeului Astra din Sibiu. Acest festival de film documentar avea loc, până de curând, din doi în doi ani. L-am sprijinit substanțial de când am devenit primar, la fel cum am sprijinit toate evenimentele culturale cu miză

ridicată. Am participat la câteva proiecții, chiar dacă nu sunt neapărat un fan al filmului documentar. În tinerețea mea nu rulau prea multe filme (iar cele difuzate, propagandistice de obicei, nu prea erau pe gustul nostru…); chiar și așa, am mers destul de mult la cinematograf înainte de Revoluție. În mod curios, cinematograful a pierdut fantastic de mult teren în Sibiu. Mai există un singur cinematograf, și acela destul de mic. În orice caz, sunt legat de toate festivalurile organizate în Sibiu, dar Astra Film Festival, unul dintre cele mai importante festivaluri de film documentar din estul și centrul Europei, a ajuns deja, cu succes și notorietate, la a douăzecea ediție. Am încercat să multiplicăm astfel de momente, să încurajăm și să sprijinim continuitatea unor evenimente culturale consistente, perfect conștienți că în acest fel asigurăm continuitatea unei dinamici favorabile a comunității.

Am cunoscut, în special în 2007, dar nu numai atunci, mulți artiști și oameni de cultură, cu care am avut colaborări foarte bune. Dan Perjovschi este unul dintre ei. Mi-a fost prezentat de Liviana Dan, în perioada în care era curatoare la Muzeul Brukenthal. Am avut o primă întâlnire foarte bună cu Dan Perjovschi, după care el a avut o expoziție la Muzeul Brukenthal. A primit două saloane din muzeu și a umplut pereții cu desene. Îmi aduc aminte că a făcut și un mic desen cu mine, în care apar aducând niște lucruri laolaltă. Apăream ca un om care adună și îmbină. Cred că m-a prins destul de bine! M-a mai vizitat de două sau trei ori și, după un timp, Liviana Dan mi-a propus să îi decernăm titlul de Cetățean de Onoare, ceea ce am și făcut. Și chiar cred că, prin acest gest, Perjovschi a reluat cu mai mult atașament conexiunea cu Sibiul. A prezentat proiecte foarte interesante și în spațiul public. Lângă teatru există un zid lung, care fusese ecranat de chioșcuri. Am demolat chioșcurile acum câțiva ani, considerându-le inutile, așa că am eliberat un perete de dimensiuni apreciabile. L-am invitat pe Dan Perjovschi să-l deseneze, ceea ce a și făcut. Mai vin oameni neavizați și mă întreabă: „Domnu' primar, de ce nu văruiți zidul ăla?"

Dan Perjovschi este genul de artist cu mesaj critic, cu o prezență puternică în spațiul public. A început să deseneze peretele rămas gol de lângă Teatrul Național „Radu Stanca" în timpul FITS din 2010. Ideea de la care a pornit era să pună în legătură acest festival — care

este mai neconvențional și care a inclus mereu strada — cu o formă de artă vizuală implicată în social. Desena, în fond, pe un zid rămas gol, în inima orașului. A continuat să-l umple și în anii următori, iar în 2013 a invitat chiar mai mulți artiști contemporani din România și din alte țări să-și lase mesajele pe el. Proiectul lui din 2013, *Ziarul orizontal*, era legat și de un spectacol de teatru, *Solidaritate*, semnat de Gianina Cărbunariu, care se juca la Teatrul Național „Radu Stanca"; știu că urma să includă desene și intervenții similare în Avignon și Bruxelles. Avea deja altă deschidere. Dan Perjovschi este exasperat de proporția pe care o ocupă reclamele în spațiul public, o fixație mai veche de-a lui. Gestul său, care a luat amploare în ultimii patru ani, este și unul de frondă, de critică la adresa culturii *advertising*, care tinde să înlocuiască formele de artă proprii unui oraș. M-au interesat întotdeauna ideile și atitudinea lui și am realizat lucruri bune împreună.

Un alt artist pentru care am o prețuire foarte mare este graficianul Ștefan Orth. Deși nu este la fel de cunoscut precum Perjovschi, în Sibiu el este un adevărat brand. Încă de când eram la liceu, dacă erai invitat la o zi de naștere, apărea mereu genul ăsta de discuție: „Ce să cumpărăm? Un Orth". Este un grafician foarte prețuit și am avut multe contacte cu el. S-a născut în Ungaria, la Nagyszékely, însă de prin anii '70 trăiește în Sibiu, iar lucrările lui sunt inspirate de viața și de istoria acestui loc. Poți să înțelegi multe despre aerul aparte al Sibiului doar urmărind o expoziție a lui Orth. Apar multe clădiri din Sibiu în gravurile lui, peisaje și colțuri de oraș cu multă atmosferă. Multe dintre albumele sale au ca temă Sibiul, iar în 2007 a creat câteva lucrări puternic centrate pe identitatea acestui oraș (*Sibiu Hermanstadt* și *Istoria Sibiului*). Și el, și Perjovschi sunt artiști legați de viața locurilor în care trăiesc și lucrează; vedutele sibiene create de Orth, atât de apreciate de turiștii străini, au dus ceva din imaginea orașului și în alte părți. Pentru legătura strânsă dintre munca lui și identitatea Sibiului l-am numit și pe el Cetățean de Onoare, în 2010.

Sibiu, orașul fără granițe

În paralel cu accentele culturale, care pentru noi au constituit o prioritate, primăria a sprijinit și evenimente sportive, însă fără să fi

subvenționat vreodată cheltuielile curente ale vreunui sport profesionist. A fost important pentru sibieni, pentru mândria locală, să avem o echipă de fotbal, așa că am făcut o echipă de fotbal în Sibiu, dar nu din bani publici, doar din fonduri private. Iar echipa chiar a obținut performanțe, era cât pe-aci să intre în prima ligă, însă pe urmă au apărut diferite probleme, așa că până la urmă am desființat-o. Nu am finanțat niciodată din banii publici o echipă profesionistă și nici nu sunt de acord cu o astfel de practică. Noi am finanțat foarte multe acțiuni sportive aflate pe agenda sportivă, nu cheltuieli curente pentru echipe de profesioniști. Am dorit să susținem sportul sibian în fiecare an, fie pentru a sprijini performanța, fie pentru a încuraja practicarea sportului ca mod de viață sănătos. Dar de fiecare dată a fost vorba de sprijin punctual, pentru evenimente. În continuare cred că sportul profesionist trebuie să se finanțeze din alte resurse decât din banii publici.

Toate propunerile de evenimente, fie sportive, fie culturale, i-au adus Sibiului admirație pentru stilul în care se poate face turism cultural, iar acesta este un fapt greu de contestat. A contat enorm faptul că am gândit o strategie de promovarea a orașului și a zonelor din jurul lui, alături de buna comunicare pe care am cultivat-o cu aceia care și-au creat afaceri deschizând pensiuni, hoteluri și restaurante. Extrem de important rămâne însă faptul că orașul are un farmec al lui, cu o istorie încărcată și cu nenumărate resurse. Ar fi fost păcat să nu le punem în valoare. Pentru că ne-am bazat mereu pe un program unitar, țintit către toate problemele cu care se confruntă un oraș, am reușit să avem inclusiv un nivel absolut rezonabil al serviciilor sociale. Un singur exemplu de lucru bine făcut și în această zonă ar fi căminul de bătrâni pe care îl întreține municipalitatea. În plus, Sibiul este un oraș sigur, iar statisticile poliției certifică acest lucru: este un oraș în care poți să te plimbi și noaptea. Aceasta nu este neapărat o noutate, Sibiul fiind mai degrabă un oraș liniștit. Oricum, este important să știi că poți să ieși la orice oră pe stradă, fără teamă.

După ce am reușit să satisfacem nevoile de bază ale urbei, am început eforturile de a aduce Sibiul pe harta mare a turismului european, iar rezultatele acestui proiect se adună an după an. Așa se face că Sibiul a primit trei stele în ediția din 2011 a *Ghidului verde Michelin*,

ceea ce înseamnă, conform sistemului de rating al celebrului ghid, că acest oraș este o destinație care trebuie văzută neapărat. Sibiul este singurul oraș din România care a obținut trei stele. Există, ce-i drept, locuri sau obiective turistice care au mai primit această cotație, însă niciodată un oraș întreg. Ghidul ne prezintă drept o mică Vienă, care și-a păstrat farmecul baroc, și spune că Sibiul are faima de a fi cel mai frumos oraș din România.

Recunosc, a fost emoționant să citesc aceste lucruri despre orașul pe care am putut să-l schimb în primii zece ani de când am ajuns primar, cu atât mai mult cu cât în ghidul Michelin nu poți să intri la cerere. Nu poți să soliciți să fii introdus în paginile sale. Redactorii ghidului merg pe teren pentru a face evaluări independente, urmați de o echipă de contra-evaluare. Noi am aflat, în rând cu toată lumea, că suntem cotați drept oraș de trei stele în România și că suntem singurul oraș care a primit această distincție. Pentru anunțarea acestei aprecieri, în România a venit însuși directorul general al companiei Michelin. Am organizat atunci în Sibiu o conferință de presă comună pe această temă. Și pentru ei a fost un lucru deosebit. Bucuria noastră a fost cu atât mai mare cu cât evaluarea a fost realmente independentă. La un an după lansarea acelei ediții a ghidului, am primit vizita lui Eric Faidy, președintele Michelin pentru România și Balcani, care mi-a oferit cu acea ocazie aniversară o plachetă prin care se reconfirma poziția orașului în ghid.

Tot în 2011, am lansat un nou concept pentru a face orașul mai atrăgător pentru aceia care doreau să-l redescopere ori să-i descopere alte părți de istorie. Tema a fost „Sibiu, oraș al breslelor", iar traseul turistic al breslelor a fost descris și promovat prin intermediul unui nou ghid turistic al orașului, lansat în luna ianuarie: *Sibiu. Tânăr din 1191. Orașul Breslelor*. În acest ghid era inclus și Orașul de Jos, mai puțin pus în valoare până atunci comparativ cu Centrul, dar plin de povești despre viața din trecutul Sibiului. Acest ghid a fost gândit ca o introducere — într-un stil apropiat, relaxant — în câteva dintre poveștile asociate cu identitatea culturală a orașului. Turul pe care îl propuneam începea din fața Turnului Sfatului și se termina cu traseele verzi sau cu marea curte a Muzeului Astra, cea mai mare

expoziție etnografică din Europa. Inclusiv partea de legendă era acoperită în micul ghid, prin câteva povești despre anumite locuri cu încărcătură simbolică pentru sibieni, cum ar fi Podul Minciunilor. Însă cel mai important era că, de data aceasta, accentul cădea pe vechile îndeletniciri practicate în zonă și pe moștenirea lor culturală, care, simțeam noi, trebuia trezită la viață. În puține pagini, cu multe imagini și informații bine cântărite, cât să trezească interesul celui care nu știe foarte multe despre oraș, puneam pe harta unui posibil călător locuri și teme inedite. Fortificațiile Sibiului, istoricul multor biserici, adevărate bijuterii confesionale, sau meșteșugurile vechi, medievale, care încă sunt practicate de calfele din oraș, toate reprezentau aspecte pe care ne-am gândit să le repunem în valoare pentru turiștii atrași de oraș.

Din momentul în care am ajuns eu la primărie și până astăzi, Sibiul a devenit un oraș care impresionează prin spiritul său tânăr, prin faptul că sibienii au reușit să se ridice de la nivelul unui oraș provincial, de mărime medie în anul 2000, la nivelul unei Capitale Culturale Europene în 2007. Acum, Sibiul a ajuns la nivelul unui oraș a cărui vizibilitate a depășit demult granițele țării și chiar ale Europei, deopotrivă ca destinație turistică, zonă economică și oraș cultural. Sibiul a avut acest spirit tânăr încă din 1191, când a fost atestat documentar pentru prima dată, așa cum insistam și în ghidul prin care îi relansam potențialul de atracție. A fost un oraș al premierelor încă de pe atunci. În Sibiu s-a deschis primul spital, prima farmacie, primul hotel, prima bibliotecă, primul teatru și prima școală din țară. Aici s-a experimentat prima rachetă în trepte din lume! În Sibiu s-a deschis primul muzeu din România și din Europa de Sud-Est și tot aici a fost amenajată prima grădină zoologică din țară. Mai mult, în Sibiu s-a scris a patra Enciclopedie a lumii, după cele din Marea Britanie, Franța și Germania. Sibiul a continuat acest parcurs de-a lungul istoriei sale și a ajuns, cum se știe, primul oraș din România care a deținut statutul de Capitală Culturală Europeană.

Astfel de reușite și istoria lor, abordările care le-au făcut posibile, mediatizarea lor și buna colaborare cu toți cei implicați și interesați de buna funcționare a urbei au fost esențiale pentru strategia noastră de a păstra turismul alert în Sibiu. La fel de importantă a fost mereu

și prezența la târgurile de profil. Antreprenorii spun că acum se vinde foarte bine pachetul de tip *city-break*, un weekend prelungit în care prinzi și ceva din oraș, și un eveniment cultural, și un tur al bisericilor fortificate sau ceva similar. Avem și am avut diferite abordări și există o colaborare și cu numeroase agenții, însă nu una instituțională. În Sibiu vin mulți turiști japonezi și cred că acest lucru se datorează și parteneriatului special pe care îl avem cu orașul Takayama, precum și voluntarilor care vin la FITS. Cu siguranță că merg acasă și povestesc despre Sibiu!

Cum devine cunoscut un loc frumos

Cu toate aceste reușite, nu cred că experiența Sibiului poate fi folosită la nivel național, unde este nevoie de un altfel de expertiză, oricât de fructuoasă s-ar fi dovedit cea locală. Cred că în plan național trebuie să existe o strategie pe termen mediu și lung, care să stabilească ce vrem noi, românii, să se întâmple în domeniul turismului. Numai o astfel de strategie poate stabili coordonatele concrete, care ar duce, într-un termen-limită rezonabil, la atingerea obiectivului. Multe lucruri, din foarte multe domenii, trebuie să contribuie la o strategie în domeniul turismului: și promovarea, și infrastructura, și pregătirea specialiștilor din domeniu. Nu cred că politica ori strategia națională trebuie să intervină în chiar toate detaliile; comunitățile locale trebuie să-și păstreze libertatea de a-și defini obiective locale sau abordări particulare ale strategiei naționale. Însă strategia națională în domeniul turismului trebuie să creeze un cadru care să-i permită României să evolueze ca destinație turistică, ceea ce implică atât definirea unor obiective turistice pe care vrem să le promovăm, cât și construirea unei politici publice care să creeze un cadru propice dezvoltării turismului.

Există două domenii mari în care, până acum, cei responsabili s-au dovedit a fi ineficienți: imaginea și comunicarea, pe de o parte, și infrastructura generală, de cealaltă parte. Nu putem să ne așteptăm la un număr mare de turiști dacă nu se poate ajunge la obiectivele turistice și dacă în diferitele zone din țară vizitatorii nu găsesc condiții de cazare și masă suficient de bune. Nu trebuie să ne mai imaginăm că turiștii vor veni indiferent de cât de prost este drumul sau de cât de precare se

dovedesc condițiile de cazare, doar pentru că țin neapărat să vadă o peșteră sau o mănăstire. Nu. Turistul normal din ziua de astăzi este foarte pretențios: vrea să ajungă foarte repede și foarte comod la obiectivul pe care și-a propus să-l vadă, deci este nevoie de autostrăzi, aeroporturi, comunicații foarte bune, totul până foarte aproape de obiective. Iar la fața locului vrea să identifice condiții decente: nu doar pensiuni curate și cu mâncare bună, ci și drumuri bine întreținute. Vrea să se poată plimba, să existe apă curentă, să nu dea peste canalizare cu probleme. Să existe condiții bune nu numai în pensiune, ci în întreaga zonă, chestiune care de multe ori ține de infrastructură, în tot ceea ce are ea mai concret.

Urmăresc de mult timp ce comunică România la târguri de turism și în diferite alte ocazii. Nu am putut să găsesc niciodată o comunicare structurată, care să dea rezultate pe mulți ani. Ba comunicăm despre Deltă, ba despre mănăstirile din Bucovina, ba despre „grădinile din Carpați" — orice ar fi ele. Însuși modul în care comunicăm este destul de slab structurat. De regulă, standurile României la târgurile de turism sunt subfinanțate, cu prea puțin personal (și nu întotdeauna suficient de calificat). În general, se merge pe o promovare depășită de realitate. Trebuie să fii mult mai agresiv în medii moderne, ca să obții o promovare rezonabilă. Mai cred că ar trebui alocate bugete suficient de mari pentru această promovare; să nu ne așteptăm că banii se vor întoarce imediat. Banii se întorc în economie după ce această promovare și întreaga strategie aduc rezultate. Dar, în ansamblu, dezvoltarea turismului reprezintă o afacere profitabilă pentru un stat, cu atât mai mult pentru România, care are extrem de multe lucruri de oferit. Turismul poate să devină o ramură economică relevantă, cum nu este deloc în momentul de față. Povestea *branding*-ului de țară, cu mulți specialiști și comunicatori implicați, a fost doar atât — o poveste. Americanii au o expresie pentru așa ceva: *Nice try*! Ar trebui măsurate efectele acestui brand și, deocamdată, nu am semnale că ar fi impresionat pe cineva.

La nivel cultural, România are foarte multe evenimente de mare valoare. Există numeroase obiective care sunt culturale prin esența lor. Ceea ce, după părerea mea, lipsește aproape cu desăvârșire este promovarea României ca destinație culturală, ca țară care generează

cultură. Noi am reușit în Sibiu acest lucru și cred că am făcut-o chiar bine. Între timp, aproape nimeni nu se mai îndoiește de faptul că Sibiul este un oraș al culturii și al culturilor. Nu a fost nici simplu, nici ieftin. Și nici nu a durat puțin. A durat mult, am cheltuit mulți bani și cheltuim în continuare, fiindcă așa generăm venituri importante. Iar Sibiul este dovada vie a faptului că se poate. Nu știu dacă este posibil să se construiască ceva similar la nivelul întregii țări, dar există cu siguranță numeroase orașe care pot primi statutul de sediu al culturii, de oraș al culturii. Și există multe obiective care nu își folosesc aproape deloc potențialul cultural. Există locuri excepționale care pot fi folosite pentru spectacole, festivaluri sau alte evenimente care să atragă vizitatori și care să scoată din amorțeală comunitatea locală. Din păcate, promovarea culturii a rămas foarte, foarte mult în urmă.

Despre Sibiu, în America

Sibiul, în schimb, are o siglă, o stemă, are obiectivele turistice, iar brandul lui este acela de oraș cultural — un brand foarte bun în turism. Este un loc al multiculturalității. Oricât de clișeist ar suna, acesta este cel mai sintetic lucru care se poate spune atunci când îi vorbești unui străin despre Sibiu. Tradiția și spiritualitatea sașilor a supraviețuit aici alături de acelea ale altor etnii, în ciuda numărului mic de etnici germani care mai locuiesc astăzi în Sibiu. În 2011, am avut ocazia să vorbesc despre încrederea pe care această minoritate și-a câștigat-o în rândul majorității cetățenilor din Sibiu, în cadrul unei prelegeri pe care am fost invitat s-o susțin la John F Kennedy School of Government, din cadrul Universității Harvard. În cursul prelegerii, am prezentat dezvoltarea Sibiului și creșterea lui economică într-un context multicultural, tipic acestui oraș. Publicul de acolo a fost extrem de interesat de ceea ce am realizat în Sibiu. Am vorbit inclusiv despre situația politică din România și am fost plăcut surprins de interesul manifestat de studenții români de la Harvard, dar mai ales de acela mărturisit de studenții americani.

John F. Kennedy School of Government este un centru de formare al cărui scop este să creeze lideri, pregătiți să activeze și în sectorul public, și în cel privat. M-a impresionat enorm implicarea studenților

de acolo și interesul lor pentru povestea creșterii Sibiului, pentru istoria lui. Îmi amintesc foarte bine o întâlnire cu studenții români de acolo, după încheierea prelegerii. Am stat cu ei de vorbă de la 7 seara până pe la 1 noaptea, într-un *pub*, undeva pe o stradă veche, din campus. Și ne-am povestit multe: despre politică, despre România, despre lume, despre șanse. Erau la curent cu ceea ce se întâmpla în țară și aveau opinii foarte diferite: unii hotărâți să nu revină, alții dimpotrivă, dar și unii total indiferenți. Pentru mine, acea vizită, deși scurtă, a însemnat o experiență bogată, în special de comunicare, de contact uman.

Îmi amintesc că tot atunci am vorbit în fața studenților americani despre forța de coagulare a unei comunități care își conștientizează binele propriu. O comunitate care poate funcționa performant, indiferent de etnia sau de religia locuitorilor ei. Am descris cele 70 de hectare, cât cuprinde Centrul istoric, o suprafață în care găsești biserici aparținând unor religii foarte diferite, amplasate la o distanță mică unele de altele: Catedrala Ortodoxă, Catedrala Evanghelică, Sinagoga, Biserica Reformată și Biserica Greco-Catolică. Toate aceste biserici conviețuiesc în pace în Sibiu și, poate din acest motiv, tot în 2007, orașul a găzduit și a Treia Adunare Ecumenică Europeană, un eveniment de mare prestigiu, care a adus la un loc toate bisericile creștine. Așadar, bisericile sunt implicate foarte mult în viața comunității, iar principiul toleranței religioase este în Sibiu o realitate de zi cu zi, generând beneficii sociale și culturale.

Dacă ar fi să compar o universitate din România cu una din Statele Unite, aș spune că prima diferență dintre ele este determinarea ceva mai mare a studenților americani de a învăța. Nu știu cum stau acum lucrurile într-o universitate, dar când am fost eu student, am învățat, însă fără să mă simt apăsat de dorința de a acumula. Cred că America este mai diferită de Europa decât Japonia! Poate că arătăm la fel din punct de vedere fizic, dar în rest suntem total diferiți. Faptul că studenții de la noi nu au o motivație care să-i orienteze către performanță nu este doar un fapt izolat. Cred că întregul climat din societatea noastră merge pe o cale greșită. Când am venit cu mesajul — nou și pentru

oamenii din partid, și pentru strategi — că vreau să generez schimbare, n-au prea înțeles ce spun. Eu vreau să schimb tot, inclusiv atitudinea societății față de ea însăși. Mi se pare că ne complacem într-un *dolce far niente* și că preferăm să ne plângem, în loc să muncim ca să schimbăm lucrurile. Iar acesta este un aspect vital. Ca să ai o societate motivată, trebuie să ai oameni motivați, iar pe oameni începi să-i motivezi încă din școală. Mai târziu va fi mai greu, deși nu imposibil.

Pentru prestigiul Sibiului, pentru cartea lui de vizită, a fost relevant un alt episod legat de Statele Unite. În cartea *Dracula is dead*, semnată de James Rosapepe, fost ambasador al SUA la București, și de soția acestuia, Sheila Kast, reporter la un important post de radio din Maryland, există pasaje măgulitoare pentru mine, care se referă la reușitele mele în calitate de primar și, implicit, la Sibiu ca model de performanță. În acest fel, măcar în cercurile în care cartea va circula, Sibiul și țara din care face parte vor avea momentul lor de glorie în fața cititorilor de peste Ocean. Și nu oricum, ci sub auspicii bune, ca exemple de reușită, ca spații culturale ce merită vizitate.

Cartea celor doi a fost publicată odată cu sărbătorirea a 20 de ani de la căderea comunismului în Europa de Est și este, în mare parte, o colecție de memorii din perioada mandatului de ambasador al lui Rosapepe (1998–2001). Ea include și nenumărate de note de călătorie, observații despre istoria românilor, portrete ale unor personalități locale sau însemnări despre mentalitățile și tradițiile de aici. Accentul cade pe experiența pozitivă pe care au trăit-o cei doi autori în țara noastră și pe progresele înregistrate de România în anii de după căderea comunismului. Într-un astfel de context, referințele la activitatea mea și la orașul de care m-am îngrijit au fost deosebit de măgulitoare și de încurajatoare.

Îmi amintesc de faptul că m-a amuzat să aflu din carte că Sheilei Kast i se părea că semăn cu Arnold Schwarzeneger și mi-a făcut plăcere să dau peste niște rânduri care afirmă lucruri pe care și eu le-am susținut dintotdeauna: faptul că etnia nu este o piedică atunci când o comunitate vrea să se coaguleze în jurul unui lider care-i urmărește binele. M-a amuzat, trebuie să recunosc, să găsesc în cartea celor doi

o poză în care apar alături de ambasadorul SUA, costumați în Moș Crăciun și cerșind câte un bănuț, pe străzile Sibiului, pentru o organizație umanitară fondată de sora Mary Rose Christy.

Această activistă americană, Mary Rose Christy, a venit în România la începutul anilor '90 și a fondat asociația nonprofit ARAPAMESU (American Association for the Promotion of Health, Education and Human Services). Scopul ei era să-i ajute pe copiii din orfelinate și din familiile împovărate din Sibiu. Pentru mine, colaborarea cu oameni ca sora Mary Rose Christy a însemnat unul dintre cele mai semnificative momente în care am putut să dau o mână de ajutor. Deși organizația pe care a condus-o era una mică, această femeie generoasă și hotărâtă a reușit să realizeze ceva bun pentru viețile oamenilor din jurul ei. Era o persoană foarte caldă, foarte amabilă, foarte dedicată muncii pe care și-a asumat-o. Am sprijinit împreună cu primăria acțiunile asociației pe care a condus-o, inestimabile ca impact pentru copiii din familii care trăiesc la limita subzistenței, și cred că personalitatea ei i-a motivat pe foarte mulți oameni să se implice în cauzele celor mai vulnerabili semeni.

Faptul că am îmbrăcat, cu ani în urmă, la rugămintea lui James Rosapepe, costumul lui Moș Crăciun pentru cauza ei a fost doar un semn exterior al adeziunii la astfel de inițiative, pe care le-am sprijinit de fiecare dată când a fost nevoie. Și James, și soția lui, Sheila Kast, ne-au fost prieteni și oaspeți la noi acasă. Oricum, uitându-mă în urmă, îmi dau seama că, într-un deceniu și jumătate, regulile de protocol s-au schimbat mult. Acum 14 sau 15 ani, când ne-am cunoscut, realțiile au fost foarte relaxate. Ne-am întâlnit la puțin timp după ce am fost numit primar, în 2000. După alegere și validare, a doua sau a treia zi a urmat un eveniment sportiv, organizat, cred, de ARAPAMESU. Am răspuns pozitiv invitației, iar întâmplarea a făcut ca și ambasadorul să vină și așa ne-am întâlnit, fără mare tam-tam. Am avut o relație foarte cordială încă de la început. Pur și simplu, ne-am găsit, am descoperit că avem idei similare și am discutat despre multe lucruri. Și cu Michael Guest, alt ambasador al SUA în România, am avut o relație foarte bună.

Alai de sărbătoare: Sibiul festiv

Este adevărat, am intrat în legătură cu personalități importante din lumea diplomației și pentru că eram considerat starul politicii locale în România. Oricine venea în România trecea și pe la mine. Și Guvernul a trimis foarte multe delegații la Sibiu. Ca orice guvern, vrea să le arate oaspeților străini ceva deosebit, așa că delegațiile sunt trimise în Maramureș, în Moldova și în Sibiu. În Maramureș văd Cimitirul Vesel, în Moldova vizitează mănăstirile, iar în Sibiu se întâlnesc cu un primar sas!

Am comunicat de fiecare dată ușor cu toți oaspeții care au trecut prin Sibiu. N-am avut niciodată niciun fel de problemă de comunicare. Din întâmplare, comunic ușor, interacționez firesc cu oamenii. De costumat, de exemplu, m-am mai costumat și în alte dăți, la festivalurile medievale, dar nu în Moș Crăciun! În primii ani am tot purtat câte ceva medieval, costume făcute de echipa de la teatru. Am fost costumat în cavaler, în boier, în nobil, nu are importanță. De fiecare dată primeam alte cizme, altă căciulă, și mergeam alături de câteva sute de oameni costumați și ei în ceva ce-și imaginau a fi fost medieval! De exemplu festivalul medieval „Cetăți Transilvane", care are loc în fiecare vară, este unul dintre cele mai iubite și mai colorate evenimente, extrem de atrăgător și pentru localnici, și pentru vizitatorii de peste tot. Timp de câteva zile, orașul se transformă realmente într-o scenă deschisă pentru un carnaval care șerpuiește peste tot. An de an, festivalul începe cu tradiționala paradă a personajelor medievale: oamenii ies pe stradă costumați, de la fiecare colț se aude muzică medievală, au loc turniruri și spectacole de stradă. Inclusiv trupa de balet iese în stradă! Este una dintre cele mai așteptate sărbători ale orașului. Vin și meșteșugari, precum și tot felul de trupe care cântă muzică medievală, iar Centrul se transformă, pentru câteva zile, într-un fel de iarmaroc plin de viață. Mi-a plăcut să fiu acolo de fiecare dată. Și mi-a plăcut să merg alături de ceilalți oameni.

În afară de acțiunile ARAPAMESU, am susținut și alte campanii umanitare din Sibiu. Îmi amintesc de una ingenioasă și bine organizată, cuplată cu un eveniment sportiv care a atras foarte mulți oameni și multă notorietate: Raliul Sibiului. Acțiunea le era dedicată copiilor

născuți prematur și era derulată de asociația Baby Care, sprijinită de unul dintre sibienii care au participat la raliu, în 2013. Sub titlul „Azi prematuri, mâine campioni", acțiunea umanitară își propunea să strângă bani pentru secția de Neonatologie și, în același timp, să aducă în spațiul public problemele cu care se confruntă cei mai mici dintre pacienți. Sibienii și turiștii au putut cumpăra atunci, în timpul raliului — care este unul dintre cele mai importante evenimente sportive din țară —, tricouri cu însemnele campaniei. Banii strânși au contribuit la cumpărarea unui ecograf performant pentru Secția de Terapie Intensivă Neonatală a Spitalului Clinic Județean Sibiu. Am primit și eu, atunci, tricoul campaniei, în calitate de „campion al primarilor", cum m-a numit doamna Livia Ognean, medic și președinte al asociației care a inițiat acest demers. A fost o acțiune pe care am susținut-o firesc, împreună cu Primăria Sibiu. A fost impresionant modul în care oamenii au reușit să organizeze o acțiune caritabilă atât de bună. Astfel de întâmplări aduc în atenția publicului larg probleme specifice, cum ar fi grupurile defavorizate sau condițiile grele în care se muncește în anumite locuri, așa că au un rol mult mai important decât acela de a aduna bani: consolidează comunitatea.

Prin natura lucrurilor, fiind unul dintre actorii principali din viața comunității, am întâlnit și demnitari, și oameni de cultură, și artiști, și monarhi, chiar și cântăreți pop. Dintre ultimii, îmi aduc aminte de Julio Iglesias, pe care îl pomenesc și pentru că m-a amuzat foarte tare o predicție de-a lui despre viitorul meu politic, dar și pentru că am avut o întâlnire foarte plăcută, după un concert susținut în Sibiu, în vara lui 2007. Tot atunci a făcut o vizită și la Primărie, am stat din nou de vorbă, am râs mult, ne-am fotografiat și i-am oferit o medalie aniversară cu Sibiul, cum au primit toți oaspeții de vază din acel an.

A fost un concert foarte așteptat de sibieni, iar Piața Mare a fost arhiplină. Îmi aduc aminte că se spunea că s-au vândut 10 000 de bilete pentru acea seară. El cântă foarte încet, iar orchestra nu a cântat live. Însă oamenii care au venit la concert au respectat maniera în care a ales să cânte. Era așa o liniște în Piața Mare, încât, dacă scăpai o monedă din mână, puteai s-o auzi căzând. Am stat la concert, bineînțeles, ca la toate concertele organizate în Sibiu, și, după ce s-a terminat, ne-am

dus la un restaurant cu artistul și am purtat discuții foarte interesante. Este un om deschis; îmi aduc aminte că am stat vreo două sau trei ore la povești. M-a întrebat cum este să fii primar, cum au loc alegerile. Nu cunoștea pe nimeni, nici din Sibiu, nici din România. După vreo oră mi-a spus: „Dumneavoastră o să fiți președintele României! Am cunoscut sute de politicieni la viața mea. Știu cum arată un viitor președinte." N-am mai primit, între timp, astfel de profeții!

Am primit, în schimb, foarte, foarte multe vizite oficiale în 2007: înalți demnitari, diplomați, personalități politice, monarhi ai Europei. Având o frecvență enormă de vizite oficiale, a trebuit să aflăm într-un timp extrem de scurt care sunt regulile de protocol. Desigur, au apărut și probleme, unele mai greu de rezolvat, dar le-am făcut față tuturor. Echipa de la primărie s-a descurcat admirabil! Nu a existat vreun *faux pas* remarcabil. De exemplu, Altețele Lor Alois, Principe Moștenitor de Liechtenstein, și Sophie, Principesă Moștenitoare de Liechtenstein, au fost niște musafiri foarte plăcuți: doi oameni tineri, fără exigențe deosebite. Au venit cu un protocol minimal. Au făcut clasicul tur al Centrului, m-au vizitat la birou, le-am povestit un pic despre Sibiu și cam atât a durat partea oficială. Apoi au dorit să viziteze neînsoțiți un muzeu. A fost o vizită foarte plăcută și cu un protocol simplu.

Alteța Sa Regală Marele Duce Henri de Luxemburg s-a numărat printre puținii monarhi care au văzut Sibiul și înainte de renovare, și după terminarea intervențiilor din centrul istoric. La acest nivel nu se fac observații. Conversația este extrem de formală. Astfel de personalități nu vin niciodată să spună ce ar mai trebui făcut, să ofere sugestii sau să emită observații. Întotdeauna apreciază totul: „Foarte frumos!" Este un stil aparte de conversație, extrem de protocolar. Însă oamenii nu sunt deloc rigizi, fie că sunt monarhi sau președinți de stat; sunt pregătiți pentru orice, nu poți să-i iei prin surprindere. Am făcut cu asemenea oaspeți un tur al orașului, iar odată, în fața Casei Calfelor, am văzut calfe stând în pauză, la o bere. Văzând că vin cu președintele de atunci al Germaniei, domnul Horst Köhler, unul a luat o halbă plină și i-a zis: „Și noi suntem din Germania, de lângă Luxemburg. Beți o bere cu noi!" Evident că președintele a dat noroc cu ei!

Turnul Scărilor, unde locuiesc calfele călătoare, este o clădire foarte pitorească, cea mai veche casă din Sibiu. Ea ocrotește o tradiție la fel de prețioasă, a calfelor călătoare. În interior, pereții păstrează încă fresce din secolul al XVI-lea, iar din 2002 casa este reședința calfelor călătoare care continuă o foarte veche tradiție, începută, se pare, în Evul Mediu. Se spune că o parte din ritualul de formare al calfelor presupune petrecerea unui anumit timp — trei ani și o zi — în afara propriei comunități. Este o călătorie inițiatică, la sfârșitul căreia trebuie să deprindă un meșteșug. Regula, care este respectată și astăzi, spune că persoana care pornește în călătorie pentru a deveni calfă trebuie să nu fi împlinit 30 de ani, trebuie să nu fie căsătorită, să nu aibă copii sau datorii și, în tot timpul formării, să nu se apropie de locul natal pe o rază de 50 km. Majoritatea calfelor călătoare care vizitează Sibiul vin din Germania și din Austria. Nu mai există multe calfe călătoare în ziua de astăzi, însă ele au descoperit Sibiul acum mulți ani. Cred că acum 12 sau 13 ani au venit primele calfe — și de atunci tot vin. În Sibiu găsești mereu cel puțin 10–15 calfe călătoare, care se cazează de obicei în această casă a calfelor, pusă la dispoziție de Biserica Evanghelică. Este ușor să le identifici, printre turiști sau ceilalți locuitori din oraș: poartă un costum tipic, numit *kluft*, cu o haină în culorile breslei și nelipsita pălărie.

Casa Calfelor s-a aflat mereu în circuitul pe care l-am făcut cu ocazia fiecărei vizite oficiale, fie că a fost vorba de înalți demnitari, de oameni de cultură sau de monarhi. Îmi amintesc că în timpul vizitei întreprinse de regele și de regina Belgiei s-a urmat un protocol de rang un pic mai înalt, dar comunicarea a fost cumva mai ușoară. Au admirat și ei clădirile cu poveste din centrul vechi al orașului. Foarte multă lume a venit atunci în Piață, să-i vadă. Într-o jumătate de oră, am parcurs 100 m, pentru că foarte mulți oameni au vrut să-i cunoască. Astfel de întâlniri generează capital de imagine, iar fiecare vizită aduce mereu ceva în plus. Acest capital este cel mai valoros lucru. Și pentru politicienii implicați, și pentru oraș. Am participat la toate discuțiile care au avut loc în perioada vizitei Majestăților Lor, atât de importantă pentru noi. A fost o vizită foarte protocolară și care a lăsat o amprentă puternică asupra Sibiului. Cei doi monarhi au venit însoțiți de o delegație de 80 de profesori universitari și oameni de afaceri belgieni, care au

avut o întâlnire în paralel cu oameni de afaceri și universitari din Sibiu, în cadrul unui seminar despre cooperarea între universități, sistemul educațional și companii. Vizita unui cuplu regal în anul 2009 nu este puțin lucru! În acel context am primit o distincție foarte importantă, Ordinul de Ofițer al Coroanei Belgiene, o mare onoare pentru mine.

Și înainte, și după vizita Majestăților Lor am primit foarte multe vizite de diplomați. A devenit un lucru obișnuit pentru noi, sibienii. Tot timpul am primit vizita multor oficiali, ambasadori, parlamentari, miniștri, șefi de stat sau guvern din alte țări. Dacă îmi amintesc bine, în 2007 am avut în jur de 150 de delegații oficiale, o frecvență a vizitelor care nu cred că se mai înregistrează decât la un guvern, și acela bine conectat. Sigur, de atunci n-am mai avut atâtea vizite. Au mai venit mulți alți demnitari care au vrut să vadă Sibiul, să se întâlnească cu mine și cu profesori de la universitate. Suntem obișnuiți cu astfel de vizite; fiecare în parte ne bucură fiindcă demonstrează că Sibiul are locul său în protocolul diplomaților și al reprezentanților din afara țării. Majoritatea se derulează după același tipic. Oamenii vor să se informeze și să vadă locul. Curiozitatea oaspeților de rang înalt vizează întotdeauna dezvoltarea Sibiului și a economiei sale. Discutăm despre perspective de dezvoltare, perspective pentru România, proiecte de colaborare bilaterală, problematica minorității germane sau dezvoltarea turismului. Cu accente diferite, de la caz la caz. Spațiile culturale din care provin demnitarii nu afectează semnificativ tematicile abordate.

Poate vă întrebați ce puncte comune există între un oraș ca Sibiul și unul din India, de exemplu. Niciunul. Dar un ambasador vine într-o țară și ca să creeze relații și să vadă cum funcționează lucrurile. Am o amintire foarte plăcută despre vizita doamnei ambasador a Indiei, de exemplu, chiar dacă nu am legat atunci vreo relație de colaborare concretă.

Foarte importantă pentru Sibiu, pentru viața orașului, a fost relația cu Japonia, despre care am mai amintit, în treacăt. Această relație este un pic mai veche și se datorează Festivalului Internațional de Teatru, care este sprijinit de foarte mulți ani de către o fundație publică din Japonia. De mulți ani vin la noi voluntari din Japonia pentru FITS.

În 2007, cu ocazia Capitalei Culturale Europene, au venit în Sibiu, pentru Festivalul Internațional de Teatru, și responsabilii fundației din Japonia, care este finanțată de Guvernul Japoniei. Au vrut să vadă cum funcționează o Capitală Culturală Europeană, cum funcționează festivalul. Au vrut să ne cunoască. Le-a plăcut foarte mult în Sibiu și ne-au propus să caute un oraș în Japonia, cu un profil similar, cu care să luăm legătura și, eventual, să ne înfrățim.

Au găsit un oraș cu o istorie bogată, într-o zonă cu destul de mult turism: Takayama. Așa a început prietenia dintre cele două orașe, la început formală, prin scrisori. Apoi, în 2009, am vizitat Japonia, în special acest oraș, împreună cu o mică delegație din partea Municipiului Sibiu. Am fost excepțional de bine primiți acolo și urmarea a fost că ne-am înfrățit. O astfel de legătură are foarte multe valențe, toate pozitive. Creează legături între localități care, altfel, probabil că nu ar afla de existența celeilalte, dă posibilitatea oamenilor din cele două comunități să lege prietenii și să se viziteze reciproc, facilitează schimbul cultural, deschide posibilitatea unor proiecte culturale și sociale comune, proiecte de voluntariat și, desigur, înlesnește banalul, dar utilul schimb de experiență între administratorii comunităților. Toate acestea cred că sunt foarte importante. Avem schimburi culturale cu Japonia, au existat voluntari din Sibiu care s-au dus acolo și voluntari din Takayama care vin în fiecare an la noi. Au existat și există și în continuare proiecte culturale comune. Nu trebuie să ne imaginăm relațiile dintre orașele înfrățite ca având un volum extraordinar de mare sau o componentă economică senzațională. Sunt proiecte culturale bune și sunt contacte care se dezvoltă și cresc treptat. Există diferențe culturale semnificative între noi, europenii și japonezii. Ele țin de modul de viață, de maniera în care este perceput locul în societate, de felul în care funcționează familiile sau diferitele entități publice. Însă dialogul este posibil, ba încă deosebit de fructuos, iar dinamica acestor coduri culturale, oricât de diferite, a îmbogățit viața culturală a celor două comunități.

Ce înseamnă un oraș primitor

Știam deja, de ceva vreme, că metamorfoza continuă ce a caracterizat în ultimii ani Sibiul dă semne și rezultate pozitive, în special în

legătură cu domeniile pe care ne-am propus să le dezvoltăm intensiv: cultura, turismul, economia. Faptul că Sibiul este un oraș cu o alură distinctă ne-a fost confirmat inclusiv prin aceea că a fost ales drept gazdă pentru mari întruniri, la nivel foarte înalt. Una dintre acestea a fost a Treia Adunare Ecumenică Europeană, din 2007, care a reunit 150 de delegații din partea Bisericilor, Conferințelor Episcopale, organizațiilor și mișcărilor ecumenice, inclusiv diferite comunități creștine. Cinci ani mai târziu, Sibiul a fost ales pentru găzduirea întâlnirii dintre miniștrii Apărării din cele 28 de state membre NATO, în cadrul Conferinței Comitetului Militar al NATO. Această întâlnire a fost prima după summitul NATO care a avut loc la Chicago și prima conferință care s-a desfășurat în România. Reuniunea de la Sibiu a fost condusă de președintele Comitetului Militar al NATO, generalul Knud Bartels, gazda oficială fiind generalul locotenent Ștefan Dănilă, șeful Statului Major General. A existat atunci o ceremonie militară de întâmpinare, organizată în Piața Mare, după care oaspeții au participat la o întâlnire găzduită de Primăria Sibiu. Faptul că orașul nostru a fost ales ca loc de desfășurare al unui eveniment de un asemenea calibru ne-a confirmat încă o dată că suntem parteneri eligibili pentru acțiuni cu mize protocolare foarte ridicate.

Toate aceste întâlniri și manifestări, fiecare cu specific pronunțat, au fost posibile și pentru că centrul Sibiului a redevenit un spațiu al întâlnirilor, un spațiu redat oamenilor, și nu o mare parcare, cum se întâmplă cu centrele multor orașe din România. Locuitorii orașului, dar și oaspeții, partenerii și turiștii s-au putut împrieteni cu orașul și l-au putut explora și pentru că Sibiul s-a deschis pentru oameni. Orașul a ajuns să respire armonios și să includă tot mai firesc viața indivizilor, și nu zgomotul și zarva din multe alte aglomerări urbane. Un pas uriaș pentru a ajunge în acest punct a fost realizat în momentul în care ne-am decisă să punem o barieră mașinilor, traficului. În cazul Sibiului, restricționarea traficului a fost o etapă complexă; pentru a o realiza, am vorbit destul de mult cu urbaniști și cu arhitecți din Germania, dar și cu mulți primari. În Germania, există multe orașe istorice care au restricționat total accesul în centru. Unele l-au restricționat parțial, așa că am vrut să cunosc toate opiniile și argumentele. Apoi am hotărât

să începem o restricționare cu diferite intensități. De exemplu, în Piața Mare și pe Strada Nicolae Bălcescu, devenită principala arteră pietonală din centrul istoric, nu se poate circula decât noaptea și dimineața, pentru aprovizionarea magazinelor. De asemenea, și riveranii pot intra. În schimb, o parte din Piața Mică le este deschisă automobilelor, pentru care există inclusiv o parcare. Într-un oraș precum Sibiul este nevoie de o zonă în care să nu se circule, rezervată pentru pietoni și pentru manifestări culturale. Pe de altă parte, dacă traficul auto este prea puternic restricționat, centrul devine un fel de muzeu și moare seara, lucru care s-a întâmplat în mai multe orașe din Germania, unde la ora 18.00, când se închid magazinele, se închide și Centrul. Dacă treci pe acolo după ora 20, te simți ca într-un *ghost town* din Vestul Sălbatic.

Pentru Sibiu, am găsit acest compromis: ziua este plin de oameni care se plimbă, seara este plin de tineri care vin pentru restaurante și baruri și care au acces auto. Așa am reușit să obținem un echilibru, avantajos pentru toată lumea. Centrul este viu, trăiește efectiv! Am fost criticat și pentru această inițiativă, ca pentru toate măsurile pe care le-am adoptat. Dar mai mult lăudat! A fost un șoc pentru sibieni, fiindcă inițial s-a putut circula, s-a putut trece cu mașina prin Piața Mare. Și aceasta, și Piața Mică au fost zone auto. Oricâte eforturi am fi făcut înainte, modernizarea Sibiului s-a bucurat de cea mai puternică mediatizare în perioada pregătirilor pentru programul „Sibiu-Capitală Culturală Europeană", dar a continuat într-un ritm foarte bun și după 2007. De când sunt primar, Sibiul s-a gospodărit folosind fondurile locale sau provenite din împrumuturile rambursabile contractate de municipalitate, dar și fonduri europene. Și s-a gospodărit unitar, fără să lase pe dinafară niciun sector. Din 2000 și până în 2014, Sibiul a absorbit investiții de peste 200 de milioane de euro.

Cartierele: ofensiva modernizării

Este important de spus că am lucrat de la început și în periferia orașului, doar că s-a văzut mai târziu. Sibiul are 700 de străzi, din care 40–50 se află în Centru. Restul sunt străzi considerate periferice. Dacă lucrezi în Centru pe 20 dintre cele 40 de străzi, se schimbă totul. Dacă la periferie lucrezi pe 200 din 600, nu se schimbă mare lucru. De aici provine

impresia că am lucrat mai mult în Centru decât la periferie. În realitate, și efortul financiar, și efortul de planificare au fost considerabil mai mari în cartierele Sibiului decât în Centru. Doar că Centrul, fiind mic, compact, vizitat de toată lumea, a arătat imediat că se schimbă ceva. Și în ziua de astăzi intervenim peste tot, foarte echilibrat. Inclusiv în acest an, în Centru se află în lucru trei străzi, în timp ce în cartiere se lucrează la mai multe, în jur de 30. Aceasta a fost proporția în fiecare an. Pe rând, fiecare cartier sibian va fi supus unor astfel de lucrări ample, la rețele de utilități și străzi, întrucât este nevoie de o reconfigurare profundă pentru ca respectiva zonă să răspundă mai bine nevoilor locuitorilor. Dacă vorbim de rețele de utilități, efortul de modernizare a fost considerabil mai mare în cartiere decât în Centru. Dar așa-i viața: câteodată lucrezi într-o parte, dar se vede în altă parte!

Cele mai multe dintre cartiere nu au fost niciodată modernizate. Când am ajuns primar, trebuie să vă imaginați că doar aproximativ 40% dintre străzile Sibiului erau asfaltate. Nu discutăm acum despre calitatea asfaltului, ci pur și simplu despre faptul că erau asfaltate sau modernizate, în sensul oricât de vag al cuvântului. Restul erau străzi de pământ! În Sibiu existau cartiere întregi fără apă curentă, fără canalizare. Oamenii își luau apa din fântână. În aceste condiții, a fost destul de complicat să rezolvăm un șir întreg de probleme, dar pot să spun că, în momentul de față, acoperirea cu rețea de apă potabilă, de foarte bună calitate, este de 100% în Sibiu. Acoperirea la canalizare se situează pe la 85%–90%. Mai există case izolate, neconectate la canalizare, însă nu și străzi întregi fără canalizare.

Am reușit să modernizăm cea mai mare parte din străzile care acum 12–13 ani erau străzi de pământ. Mai avem și în momentul de față de lucru. Așa-numitul „cartier al veteranilor" este o zonă destul de mare în care veteranii au primit proprietăți; există acolo terenuri pentru sute de case. Acum se află în acea zonă în jur de 50 de case, dar străzile nu sunt încă modernizate. Este un proces în desfășurare. Mai avem de lucru, însă chiar și așa este destul de greu să găsești acum un cartier unde să nu se vadă lucrări de modernizare. Am intervenit peste tot, în absolut toate cartierele. Sigur, cu grade diferite de acoperire.

Începând din 2012, periferia și cartierele Sibiului au intrat într-o nouă fază, intensivă, de renovare. Până în 2014, au fost modernizate peste 250 de străzi. Nu cred că există șofer care să nu recunoască senzația pe care o încerci când intri cu mașina pe o stradă din care au dispărut gropile. Modernizarea acestor artere a fost finanțată din bugetul local al Sibiului, dar și din trei credite contractate de municipalitate de la Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD). Tot prin credite BERD am reușit să punem la punct și iluminatul arhitectonic, un detaliu fără de care orașul ar fi cu mult mai șters. Din fondurile europene pe care am reușit să le atragem s-au alimentat și se alimentează în continuare o listă lungă de proiecte de importanță prioritară pentru locuitorii Sibiului. Le-aș aminti doar pe două dintre acestea, pentru impactul uriaș asupra vieții locuitorilor: un foarte amplu proiect de extindere și modernizare a rețelelor de apă și canalizare și crearea unor stații moderne de tratare și epurare. În 2012, infrastructura în cartierul Tineretului era finalizată. Rețelele și drumurile au fost amenajate, iar lucrările totale pentru acest cartier au absorbit o sumă de peste 62 de milioane de lei. Doar în ultimii patru ani, un alt cartier, Țiglari, a căpătat o altă față, iar anul acesta investițiile sunt direcționate către proiecte de amploare menite să crească nivelul de confort în trafic și să îmbunătățească mediul de viață al locuitorilor. Investițiile în cartierul Țiglari sunt doar un exemplu. Un altul ar fi cartierul Vasile Aaron, unde în ultimul an au fost modernizate rețelele și străzile și au fost reconfigurate spațiile de parcare și zonele verzi.

În afară de cele două cartiere, patru străzi de importanță istorică au intrat în ultimii ani în renovații masive, cu fonduri europene: Strada Faurului, Strada Turnului, Strada 9 Mai și Strada Ocnei. Ele sunt, în același timp, și axele principale ale Orașului de Jos, la fel de importante pentru dinamica orașului de acum, ca și pentru moștenirea lor istorică. Este, practic, cea mai veche parte a orașului, care merită conservarea fiecărui detaliu. Strada Turnului, de exemplu, era în Evul Mediu una dintre cele mai importante artere ale orașului; chiar dacă fațadele caselor s-au schimbat de-a lungul timpului, mai ales în secolul al XIX-lea, structura lor a rămas aceeași. Strada Faurului, cu care se intersectează, are la rândul ei un trecut bogat. Și-a luat numele de la

atelierele de fierărie care se găseau aici; în secolul al XIV-lea, a existat în zonă chiar și o baie publică. Strada Faurului a fost prima care a intrat în reconstrucție, ca parte dintr-un proiect amplu de renovare a Orașului de Jos. Lucrările au început în vara lui 2012, iar la începutul lui decembrie erau finalizate. Totul a fost înlocuit: rețelele sunt noi, îngropate, trotuarele arată mult mai bine, iar parcarea se află într-o zonă clar delimitată.

La intersecția dintre străzile Faurului și Turnului a existat, pe vremuri, o piață de băuturi, în care se făcea în special comerț cu vin. În 2013, această intersecție era închisă traficului, pentru a fi repusă în funcțiune și reabilitată. Fiecare progres înregistrat în Orașul de Jos a fost cu atât mai prețios cu cât zona reprezintă o parte inestimabilă a Sibiului, cu o istorie bogată și la fel de prețioasă precum a Centrului. Una dintre cele mai frumoase artere din Orașul de Jos este Strada Ocnei. În trecut, lega Poarta Ocnei și Piața Mică, funcționând ca o arteră importantă încă din Evul Mediu. La intersecția dintre ea și Strada 9 Mai — după unii istorici, cea mai veche stradă din Sibiu — se află Piața Dragoner, numită după Straja Dragonilor (Dragonerwache), care a funcționat aici intre 1687–1710. Straja Dragonilor a dat și titlul cărții de memorii semnate de Ion Negoițescu, unul dintre membrii importanți ai Cercului Literar de la Sibiu. Piața Dragoner este considerată cea mai veche piață a orașului. Se pare că funcționa deja către sfârșitul secolului al XII-lea, deschisă într-un punct strategic, în care se intersectau două rute comerciale cu vechime. Pe la jumătatea secolului al XVIII-lea, s-a săpat aici o fântână cu țevi, lângă alte două clădiri de patrimoniu, ambele demolate în 1981. Tot aici a funcționat multă vreme și cea mai mare librărie din oraș, Librăria Lyceum, demolată la sfârșitul anilor ’70. Îmi amintesc foarte bine această librărie, am mai povestit despre ea. A fost una dintre librăriile pe care le-am frecventat de multe ori, elev fiind, și în generală, și în liceu. Am fost un vizitator constant al tuturor librăriilor din oraș, mi-a făcut o plăcere enormă să verific ce mai apărea pe rafturi, chit că de multe ori nu prea aveai ce să alegi. Dar de insistat, am insistat! Demolarea ei a fost o decizie extrem de controversată și, consider eu, foarte proastă, cum a fost o mare prostie demolarea a ceea ce s-a numit Cazarma 90.

Acestea au fost hotărâri luate de niște funcționari comuniști care nu aveau nimic de-a face cu istoria Sibiului sau cu orașul ca atare. Au fost politruci trimiși din cu totul alte părți ale țării să guverneze Sibiul. Nu-i de mirare că au luat niște decizii absolut devastatoare. Conturul vechiului amplasament a fost refăcut de curând, printr-o elevație din piatră spartă, care păstrează amprenta medievală a vechii gărzi. Astăzi, nostalgicii se pot odihni pe băncile din jurul vechiului Dragoner, chiar dacă trecutul nu mai poate fi resuscitat.

Piața Dragoner a fost marcată simbolic odată cu reabilitarea Străzii 9 Mai, considerată de mulți oameni drept adevărata vatră a orașului. Chiar dacă are o vechime considerabilă și, în consecință, o pondere aparte în ceea ce privește memoria orașului, la lucrările de reabilitare nu am întâmpinat probleme speciale. Aveam, de acum, experiența atâtor ani de reabilitări în spațiul public, în zone cu încărcătură istorică, încât am identificat o soluție la orice fel de probleme. Am găsit imediat câte un răspuns, inclusiv cum să marcăm anumite fundații istorice, despre care considerăm că trebuie scoase în evidență, ca să nu uităm că acolo a existat ceva important. La fel am procedat și în cazul unor locuri în care s-au aflat fie clădiri care nu mai există, fie un turn de intrare în oraș sau o poartă. În ceea ce privește clădirile vechi, știm foarte bine cum să abordăm lucrările în așa fel încât nu numai să le protejăm, ci și să creăm inclusiv un microclimat favorabil. De exemplu, este important să existe pavaj realizat lângă fațadă; există multe alte detalii tehnice, ascunse la prima vedere, pe care le-am descoperit pe parcurs. Acum 10 sau 15 ani, pur și simplu nu exista în România suficientă expertiză pentru a ști cum să abordăm lucrurile. Dar, între timp, pot să spun că am o echipă care a învățat mult, inclusiv din experiența proprie.

Reabilitările au început și în Orașul de Jos, de multă vreme, dar abia în ultimii doi ani am pus în practică o serie de proiecte și din fonduri europene, și din fonduri proprii, care schimbă mult aspectul zonei. Din experiența anilor trecuți am învățat și ce trebuie evitat, și ce trebuie neapărat realizat. Există câteva tronsoane (străzile Turnului, Faurului, 9 Mai) despre care consider că sunt proiecte foarte reușite și care aduc un mare câștig Orașului de Jos, prin funcționalitate și prin aspect. Majoritatea sibienilor înțeleg acum nevoia de modernizare

și se bucură. De fiecare dată apar și oameni nedumeriți de ceea ce se petrece sau deranjați de faptul că se sapă în fața casei; inevitabil, apar și bruiaje. În realitate, însă, nu am avut niciodată probleme. Acolo unde au apărut, am găsit întotdeauna soluții practice, foarte rapid. Ne-am respectat toate contractele semnate, chiar dacă, desigur, în lucrările de construcții apar adeseori întârzieri, însă lucrurile pot fi ținute sub control fără mari eforturi.

Este evident că Sibiul a reușit să atragă foarte multe fonduri europene, pentru proiectele vitale ale comunității. Nu existat nicio abilitate excepțională la mijloc. Am reușit să le atragem pur și simplu scriind proiecte bune și venind cu o viziune. Noi știm ce vrem, așa că am conceput proiecte europene care au fost acceptate fiindcă sunt bune. Toate orașele din România, de dimensiunea Sibiului, au atras foarte multe fonduri europene. În general, primarii municipiilor au avut echipe bune și o gândire potrivită în acest sens. Nu cunosc nici un oraș relevant care nu a reușit să atragă fonduri europene. Percepția potrivit căreia România nu a reușit să atragă suficiente fonduri europene se datorează guvernărilor ineficiente pe care le-am avut și pe care le avem în continuare. Ceea ce fac municipalitățile sau județele sunt proiecte pe axa de programe operaționale regionale și aici fondurile vor fi consumate fără probleme în proporție de 100%. Noi suntem performanți în acest sector. Guvernul este neperformant și ineficient și nu a reușit să atragă fonduri pe marile sectoare unde ministerele sunt titulare pe fonduri europene, cum ar fi transporturile. Cei mai mulți bani pe programe de infrastructură sunt pentru transporturi. Și aici trebuiau să apară autostrăzi, linii de cale ferată de mare viteză și așa mai departe. Însă toate guvernele au ratat țintele în acest domeniu, de aici percepția că nu folosim bani europeni. Pe de altă parte, Programul Operațional Sectorial Mediu a funcționat bine. Acest program a adus bani folosiți în special pentru ameliorarea sistemelor de apă și canalizare; fondurile au fost solicitate în procent de 100% și absorbția va fi de 100% în zonă. Tot pentru că în comunități, în județe, s-a făcut treabă bună, lucrurile au mers în așa fel încât au dovedit că în administrațiile locale există capacitatea de a atrage fonduri europene, pe când la nivel guvernamental capacitatea este relativ limitată.

Este o concluzie tristă, dar va trebui să trăim cu ea și să facem în așa fel încât să schimbăm starea lucrurilor.

Cred că această disparitate dintre ceea ce se întâmplă la nivel local și ceea ce (nu) se întâmplă la nivel guvernamental este legată de mecanismele prin care sunt aleși decidenții. Primarii sau președinții de consilii județene sunt aleși direct. Ei au o presiune directă, vor să performeze și, ca urmare, performează. Membrii din Guvern nu sunt aleși de nimeni. Ei sunt numiți, de multe ori pe criterii mai degrabă politice decât pe criterii legate de eficiența managerială. Am văzut cu toții recent câteva exemple de miniștri care nu au performat absolut deloc, cu excepția aparițiilor la televizor. Și aceste lucruri au efecte foarte grave.

În Sibiu, însă, am atras și am gospodărit echitabil acest tip de fonduri. În afară de lucrările de reabilitare a străzilor istorice din imediata apropiere a centrului Sibiului, s-au derulat în ultimii ani lucrări de renovare a unor instituții cu rol imediat în viața comunității. Bunăoară, una dintre cele mai importante reușite ale anului 2013 a inclus modernizarea corpului principal al Clinicii de Pediatrie de pe strada Pompeiu Onofreiu. A fost cea mai mare lucrare finalizată, iar valoarea contractului de lucrări s-a situat la puțin peste două milioane de lei, bani proveniți din bugetul local. Spitalul destinat celor mici a devenit un loc mai luminos, mai bine utilat și mai prietenos cu pacienții. Corpul principal al clinicii a fost mansardat, instalațiile au fost reabilitate și s-a montat chiar și un lift exterior. Acum spitalul are nu numai aparatură modernă și condiții adecvate, dar și niște culori mai vesele, coridoare mai luminoase și o atmosferă mai prietenoasă.

Prioritățile dintotdeauna: spitale și școli performante

Spitalul de pediatrie s-a numărat tot timpul printre cele mai bune din Sibiu. Nu a fost niciodată un spital-problemă. Dar, de când îl păstorim, am încercat să facem în așa fel încât să devină mai performant, mai bun, mai prietenos cu pacienții, aspect extrem de important. Dacă pacientul este copil, trebuie să ai condiții mai bune, pentru ca micuțul să se simtă cât de cât confortabil în spital. Am intervenit în toate clădirile, fiindcă spitalul funcționează în mai multe clădiri din oraș, la început cu lucrări de reparații, de reabilitare, iar în ultimii cu lucrări mai

ample. Spitalul a solicitat și a câștigat proiecte pe fonduri europene, două proiecte bune prin care s-au realizat lucrări de extindere, de mansardare, de dotare cu echipamente. Chiar acum se află în construcție un nou corp de clădire, care va găzdui o dotare extrem de performantă pentru spitalul de copii. În acest fel, am reușit nu numai să menținem performanța spitalului, ci să-l facem, de la an la an, mai bine echipat și mai apreciat de comunitate. Anumite probleme n-au putut fi rezolvate încă. Faptul că funcționează în mai multe clădiri este una dintre ele, iar din acest motiv am încercat de mai mulți ani încoace să convingem Guvernul României să ne fie partener pentru a construi un nou complex spitalicesc, care să adune laolaltă mai multe spitale din Sibiu. Nu am obținut vreun succes notabil în acest proiect, dar nu renunțăm. Deocamdată, facem tot ceea ce putem pentru a transforma spitalul de pediatrie într-unul cât mai performant.

Una dintre problemele mari, în special pentru mamele care vin cu copiii la acest spital, este spațiul de cazare pentru însoțitori. Aproape fiecare mamă vrea să rămână cu copilul ei în salon, iar acest lucru nu este posibil, de obicei, pentru că nu există suficiente spații. Ultimele două proiecte au vizat exact acest aspect: prin mansardări, am realizat spații de cazare suplimentare pentru mamele care vor să stea în spital cu copilul. Cred că aceasta a fost problema cea mai dramatică pe care am detensionat-o.

La fel de importantă a fost și modernizarea unui alt centru destinat copiilor, vizându-i de data aceasta pe copiii cu deficiențe. Centrul pentru copii cu handicap de pe Aleea Streiu a fost complet refăcut și repus în funcțiune în 2013. Este un spațiu extrem de important, nu numai pentru Sibiu, ci pentru întregul județ: este singurul centru din județ care oferă sprijin pentru copiii cu handicap neuro și psihomotor sau cu tulburări din spectrul autist. Clădirea avea nevoie urgentă de intervenții și am pornit proiectul de reabilitare accesând fonduri structurale. Aproape că nu a existat centimetru care să nu fi fost refăcut, începând cu zona de acces, complet transformată, și terminând cu zugrăvitul. S-a întărit structura de rezistență, s-au înlocuit ferestrele, s-au recompartimentat interioarele, s-au schimbat podele, instalații sanitare, utilități. Centrul arată ca nou, cu un lift exterior și căi de acces mult

îmbunătățite. A fost o muncă de reconfigurare a întregului complex, cu un impact greu de cuantificat pentru familiile care se confruntă cu problemele, atât de aparte, ale copiilor cu dizabilități. Am spus în ziua deschiderii — și cred acest lucru și în continuare — că Sibiul nu are doar obligația să repare străzi și să refacă infrastructura, ci și pe aceea de a susține proiecte sociale importante. În acest oraș am învățat de multă vreme să spunem clar ce ar trebui să facă statul, după părerea noastră, dar, în cele din urmă, să facem noi înșine acel lucru. Am fost deosebit de bucuros să pot susține, ca primar, un proiect ca acela de la Centrul din Aleea Streiu.

Școlile, în general, stau foarte bine în Sibiu. Capitolul educației a fost încă de la început unul important pentru mine. De exemplu, numai pentru 2014 propunerea de buget prevedea o sumă de 6 299 000 lei destinată lucrărilor la peste 30 de clădiri în care funcționează creșele, grădinițele, școlile generale și liceele din Sibiu. În 2013, suma alocată pentru acest tip de lucrări a trecut de 5 milioane de lei. Una dintre primele acțiuni mari inițiate în beneficiul școlilor s-a petrecut, însă, acum mulți ani, când am constatat că sistemul de încălzire centralizat, la care au fost legate majoritatea școlilor de cartier, nu funcționa deloc bine. Am dotat atunci toate școlile cu câte o centrală, în așa fel încât să aibă încălzire proprie. După aceea am trecut la lucrări de izolații. Au fost înlocuite și geamurile, pentru că nu se închideau și era veșnic curent în sălile de clasă. Au fost schimbate cu geamuri moderne. S-au inițiat și foarte multe lucrări de refacere sau înlocuire a șarpantelor. Curțile, în majoritatea școlilor, se aflau într-o stare jalnică. Le-am pus la punct. Am construit săli și terenuri de sport, locuri de joacă. Am modernizat clădirile propriu-zise, laboratoarele, fațadele. Toate aceste transformări au presupus foarte, foarte multe lucrări. De la distanță, dacă ar fi să fac o evaluare paușală, pot să spun că la capitolul școli (clădiri și sistemele din clădiri) stăm foarte bine. Am un cadru didactic chiar în propria casă, eu însumi sunt cadru didactic și mă cunosc personal cu sute de profesori din Sibiu. Lumea este foarte mulțumită de fiecare lucrare întreprinsă în școala unde lucrează.

Pentru foarte mulți dintre dascăli, laboratoarele sunt extrem de importante. Eu nu am lucrat niciodată într-o școală unde să nu fi

existat laborator de fizică, din simplul motiv că majoritatea școlilor au avut așa ceva; acolo unde nu exista, am făcut eu unul, de fiecare dată cu sprijinul conducerii școlii. Cred că este vital să existe astfel de săli, dar în România mai este încă foarte mult de lucru până când fiecare școală să aibă laboratoare de specialitate. Lumea crede că este foarte important să ai, de exemplu, laborator de fizică la liceu. Eu cred că este la fel de important să ai așa ceva și în școala generală. Astfel de lucruri nu sunt imposibile, se pot realiza. De multe ori, nu sunt chestiuni foarte complicate, pentru că nu este vorba de laboratoare de cercetare științifică, ci doar de încăperi amenajate pentru experimente simple, de bază, care ajută foarte mult la înțelegerea anumitor fenomene, indiferent că vorbim despre fizică, informatică, chimie sau biologie. Ar trebui să fie o preocupare constantă a oamenilor care pot schimba lucrurile.

În cazul meu, să pun pe picioare un laborator de fizică într-o școală modestă, de provincie, a fost, cred, prima schimbare importantă din viața mea de dascăl. Imediat după facultate, fusesem repartizat la Școala Nr. 2 din Agnita. Era o „școală de cartier", cu dotări simple, ca să folosesc un eufemism, și din prima zi i-am solicitat conducerii școlii să punem la punct un laborator de fizică, fiindcă nu avea o astfel de dotare. Și am găsit înțelegere. Împreună cu directorul adjunct de atunci, care a înțeles chiar foarte bine despre ce este vorba, alături de angajații școlii, de părinți, de oamenii care au vrut să ne sprijine, am construit laboratorul într-o singură vară. Aveam efectiv un laborator de fizică în școală, care funcționează până în ziua de astăzi. Faptul că și în Sibiu s-a pus un accent aparte pe funcționarea acestor laboratoare de specialitate constituie, practic, un semn de continuitate a unor măsuri care mi s-au părut dintotdeauna elementare.

În ceea ce privește marile investiții în lucrări publice ale municipalității din ultimii ani, una dintre cele mai ambițioase este, de departe, Viaductul Mihail Kogălniceanu – Calea Șurii Mici. Viaductul a fost o construcție de importanță vitală pentru întreaga zonă de nord-vest a orașului, greu accesibilă. Am construit acest viaduct pentru a avea o legătură spre o zonă pe care am considerat-o importantă pentru dezvoltarea Sibiului. Viaductul deschide efectiv partea de nord-vest a orașului, în bună măsură neamenajată. El creează o cale eficientă de acces

spre întreaga zonă de nord-vest a Sibiului. Este nevoie de această axă pentru a putea dezvolta sectorul respectiv: în planul urbanistic general este prevăzută o parte de zonă rezidențială, o parte de zonă industrială, iar dezvoltarea nu se poate produce acolo în condițiile din prezent. Viaductul va schimba fundamental starea lucrurilor din zonă și va avea o dezvoltare, consider eu, foarte importantă pentru întregul oraș. Toată lumea a înțeles imediat cât de important este acest viaduct.

Lucrarea a fost realizată cu fonduri europene și s-a numărat printre cele mai mari proiecte pe care le-am propus pentru a primi finanțare din astfel de surse. A început cu devierea rețelelor și cu amplasarea unor noi rețele și continuă cu lucrări ample de foraj pentru pilonii de susținere. Deja accesul dinspre străzi către zona unde se desfășoară lucrările este restricționat, pentru a proteja șantierul. Podul va avea o lungime de 400 m și urmează să lege zona Străzii Mihail Kogălniceanu de Calea Șurii Mici. Este prevăzut cu câte o bandă pe sens, cu trotuare, piste pentru biciclete și va fi, desigur, iluminat. Valoarea contractului, finanțat din fonduri structurale, este de peste 28 de milioane lei.

Momentan, sibienii nu simt efectele palpabile ale unei astfel de construcții, însă ea este vitală pentru resuscitarea unei zone cu un mare potențial pentru Sibiu. În schimb, la nivel imediat, confortul cotidian al locuitorilor a fost îmbunătățit, inclusiv în ultimii ani, și prin eforturile pe care le-am depus ca să ameliorăm problema câinilor comunitari. În orașele din România, problema câinilor fără stăpân este endemică și nimeni nu a găsit încă soluția ideală. Eu cred că în Sibiu am găsit o soluție foarte bună, chiar dacă necesită mai mult timp. Am construit un adăpost pentru câinii comunitari, am înființat chiar un serviciu public care se ocupă de această problemă. Noi am considerat că singura modalitate bună de a rezolva problema este sterilizarea tuturor câinilor comunitari. Și asta am și făcut: i-am prins, i-am sterilizat, le-am dat drumul înapoi în comunitate. Acest proces dă rezultate, dar nu într-un an, nici în doi, ci probabil într-un deceniu. Câinii comunitari din oraș sunt prinși, duși la Centru, sterilizați și apoi oferiți spre adopție sibienilor. Ei rămân la Centru în așteptarea unor stăpâni timp de o săptămână sau două. Dacă nu vine nimeni să-i ia, sunt eliberați înapoi în oraș, dar sterilizați.

Metoda pe care am adoptat-o funcționează, dar cere răbdare. Specialiștii în domeniu cred că problema câinilor comunitari se va rezolva peste 7 sau 10 ani. În Sibiu, am început acest proces în anul 2009, când am înființat serviciul public. Din anul 2010, a intrat în funcțiune Centrul pentru câinii comunitari și, după doar trei ani, se vede un progres remarcabil, avem mult mai puțini. În același timp, am construit relații cu mai multe fundații din țară și din străinătate, care și ele, la rândul lor, iau câini de la noi și îi dau mai departe unor familii din România, Germania sau Austria. Numai recurgând la metode combinate se poate rezolva această problemă. Și cu răbdare. O măsură suplimentară pe care am luat-o în calcul a fost construirea unui adăpost privat. În 2013, Consiliul Local Sibiu a aprobat scoaterea la licitație a unui teren pe Dealul Gușteriței, cu o suprafață de aproape 1 000 m^2, pentru construirea unui nou adăpost pentru câinii fără stăpân din Sibiu, prin inițiativă și finanțare private. Un nou adăpost, pe lângă acela administrat de municipalitate, este o soluție cu șanse de a îmbunătăți vizibil situația.

Așa stând lucrurile, devine evident faptul că noi chiar am implementat un concept pe care îl considerăm, și eu, și sibienii, drept foarte bun. Înainte ca el să-și arate adevărata valoare, Parlamentul a considerat — în mod eronat, cred eu — că trebuie să se implice în această chestiune trecând peste opinia primarilor; așa a apărut în 2012 acea lege extrem de controversată care stipulează eutanasierea câinilor comunitari, soluție care nu face parte din conceptul nostru. Parlamentarii, chiar și Guvernul, ar trebui să înțeleagă că anumite domenii nu cad în jurisdicția lor, ci în a comunității și a aleșilor comunității, pentru că sunt probleme strict locale. Sigur, trebuie creat un cadru pentru o abordare cât de cât unitară. Dar trebuie să existe o marjă de manevră suficient de rezonabilă pentru administrația locală în problemele care privesc direct comunitatea. Acest lucru, din păcate, nu este înțeles la noi.

În Sibiu, a fost evident că avem o strategie unitară în privința câinilor comunitari, începând de la construirea unui centru pentru acești câini și până la întregul concept de serviciu public pe care l-am creat, împreună cu fundații private din domeniu. Întreaga abordare a fost,

în fond, relativ simplă, dar gândită pe termen lung. Dacă am fi fost lăsați în pace, am fi rezolvat problema. Și ea este rezolvabilă în condiții care nu duc la conflicte cu iubitorii de câini, cu fundațiile care se ocupă de câini, într-un mod foarte rezonabil. Așa am gândit noi problema, luând în calcul toate aspectele: și logistica, și planificarea, și abordarea foarte concretă a sterilizării. Aceste lucruri au fost ușor date peste cap. Decidenții de la centru au intervenit dintr-o proastă înțelegere a abordării unui proces legislativ și dintr-un populism ieftin.

În ciuda bruiajelor inevitabile, în acești 14 ani de când conduc Primăria Sibiu am reușit să aduc în jurul aceleiași mese specialiști și decidenți cum nu se poate mai diferiți, iar experiența mi-a confirmat că se poate găsi un limbaj comun, că poate exista un program comun și, foarte important, un scop care să-i mobilizeze pe toți. Tot experiența mi-a arătat că nu există o fișă a postului de primar și că aceasta este, poate, una dintre problemele primarilor aflați la primul mandat: ajungi într-o poziție în care toată lumea așteaptă de la tine să faci ceva, dar nimeni nu-ți spune concret ce se așteaptă de la tine. Ce pot să spun după acești ani este că fiecare trebuie să-și conceapă realmente un program: să se gândească ce vrea să facă dacă ajunge în funcție. Dacă aș da timpul înapoi, aș avea deja trei priorități, înainte de a mă apuca de lucru: analiza pe resurse și posibilități, importanța unei abordări integrate și importanța unei viziuni. Uitându-mă în urmă, aș putea spune că sunt chiar trei principii câștigătoare, indiferent ce vrei să construiești.

CAPITOLUL III
CEA MAI FRUMOASĂ CAPITALĂ

Capitala Culturală Europeană: triumful schimbării

Sunt șapte ani de atunci și îmi amintesc de parcă ar fi fost ieri. A devenit, probabil, un titlu de noblețe, un subiect de mândrie să spui astăzi „Sibiu, Capitală Culturală Europeană 2007". Dar atunci a fost, practic, un foc continuu de artificii, de care s-au bucurat un an întreg sibienii și sutele de mii de vizitatori care au venit aici numai pentru acest motiv. Era imposibil să anticipăm amploarea unei astfel de desfășurări de forțe în momentul în care depuneam solicitarea de a fi Capitală Culturală Europeană, împreună cu Luxemburgul. Însă, chiar dacă la vremea aceea nu puteam să întrezăresc proporțiile pe care aveau să le ia proiectele artistice care au trăit aici timp de un an, câteva lucruri îmi erau foarte clare. Știam că sibienii se vor bucura de o sărbătoare continuă, că vor exista fonduri de absorbit și investiții în infrastructură cu bătaie lungă, știam că turismul va prospera și că artele vor duce faima orașului. Dar, la fel de bine, știam că noi, în calitate de gazde, trebuia să ne facem treaba impecabil. „Normal. Sibiu" a fost sloganul folosit în campania de promovare a programului „Sibiu – Capitală Culturală Europeană". Chiar și acum, la șapte ani distanță, mi se pare unul dintre cele mai nimerite lucruri care s-au spus vreodată despre acest oraș și despre apetitul său pentru cultură.

Până în acea seară electrizantă, în care Sibiul a intrat în anul lui de triumf cultural, au fost trei ani de pregătiri și de eforturi susținute, la care s-au angajat sute de oameni și zeci de instituții: prezentarea candidaturii, ore epuizante de lucru la proiecte, elaborarea unui program care să impresioneze juriul de selecție și pe reprezentanții Comisiei Europene, mii de pagini, adevărate turnuri de rapoarte, ședințe, întâlniri, negocieri, parteneriate. Pași mici, făcuți constant, milimetric, dar care au dus, prin fiecare persoană implicată în acest parcurs, la seara în care centrul culturii europene s-a mutat la Sibiu.

„Declar Capitala Culturală deschisă!" sunt cuvintele care mi-au provocat o bucurie și un entuziasm cum nu se trăiesc de două ori în viață. Le percep și acum vibrația, în acel aer rece și deja electrizat de discursurile oficialilor, în mijlocul oamenilor, pentru care a izbucnit, apoi, un spectacol de lumină și mișcare, imposibil de surprins într-o pagină de memorii. Ce se poate reda, în schimb, e amintirea unor clipe suspendate, clipe de satisfacție și împlinire. Le-am împărtășit cu toți cei care s-au adunat în acea noapte, să sărbătorească un an nou și o vârstă nouă a orașului, parcă mai tânăr! Sibiul își începea anul de Capitală Culturală Europeană, iar România intra, în aceeași noapte, în Uniunea Europeană.

Încă îmi este vie, în minte, imaginea miilor de oameni care s-au strâns apoi în Piața Mare, ca pe un ring de dans fără limite. Sub o ploaie măruntă, care părea să nu-i atingă, fredonau *Midnight Lady*, împreună cu Chris Norman, la finalul concertului și dansau fericiți. Era frig și peste fațadele din Piața Mare se scurgeau valuri de lumină. Dacă m-ar întreba cineva cum îmi imaginez feeria, aș încerca să-i descriu acea seară: o baie de emoții, Piața Mare inundată de oameni și strălucind sub focuri de artificii. Când încerc să salvez câteva imagini din tot ce s-a petrecut atunci, îmi dau seama, din ce în ce mai bine, că abia pe 2 ianuarie, când am citit, la distanță de vâltoarea momentului, relatările din ziare, am înțeles cu adevărat ce schimbare se prefigurase în acea noapte și ce însemnase ea pentru toți cei care se strânseseră în Piață și pe străzi. Capitală Culturală înseamnă un oraș care include pe toată lumea, un spațiu care bucură și care uimește. Un spațiu pe care locuitorii îl simt al lor.

Inutil să spun, „Sibiu – Capitală Culturală Europeană“ a însemnat mult mai mult decât o feerie de-o seară. A fost povestea unui an despre care cineva ar putea scrie, la un moment dat, o carte groasă. Ce au reținut cifrele e mai sintetic — concluziile exacte ale unui demers câștigător: după ultimele statistici, până la începutul lunii decembrie, numărul turiștilor ajunsese la 800 000, de două ori mai mare decât în 2006 și de trei ori mai mare decât în 2005. De obicei, vizitatorii străini ai Sibiului vin din țări ca Germania, Luxemburg, Franța, Belgia, Austria și Marea Britanie. În 2007, însă, la Sibiu au venit turiști din toate colțurile lumii. Și, pentru a vedea proporția exactă, se impune din nou menționarea unei statistici: din numărul total al vizitatorilor, 40% au fost turiști străini.

Cifrele au și ele latura lor spectaculoasă, mai ales când e vorba despre un bilanț al unui an plin de evenimente, care au gravitat în jurul artei și culturii. Iar bilanțul sună așa: în 2007, la Sibiu au fost prezentate aproape 350 de proiecte, însumând peste 2 000 de evenimente din genuri și manifestări artistice foarte diferite. Pentru un primar, aceste cifre au fost cel puțin la fel de interesante pe cât a fost coregrafia pirotehniștilor francezi din noaptea deschiderii! Cifrele, în sine, nu ar spune mare lucru dacă nu s-ar traduce în beneficii solide pentru oraș, iar pentru Sibiu ele au făcut-o în proporții ușor de cuantificat. În primul rând, Sibiul a câștigat, din aproape în aproape, o vizibilitate pe care i-ar putea-o invidia oricare alt oraș, inclusiv cele care și-au inclus în blazon cultura. Într-un timp foarte scurt, Sibiul a ajuns celebru și, spuneau unii la vremea respectivă, poate cel mai celebru oraș din România, după București. Apoi, a fost un câștig enorm ca experiență de organizator al unor evenimente de asemenea proporții, o experiență de management cultural ce avea să fie fructificată, în anii următori, în multe alte inițiative.

A fost o reușită. Sibiul este acum mai cunoscut în lume decât a fost vreodată, datorită nenumăratelor articole apărute în presa scrisă de pe întregul mapamond și în special în presa din Europa. A apărut în foarte multe emisiuni televizate, inclusiv în emisiuni radio din toată Europa. Festivalurile și evenimentele culturale au fost de foarte bună calitate, publicul le-a apreciat, dar au fost și foarte mulți actori implicați.

Deosebit de important mi se pare faptul că, inclusiv după ce programul s-a încheiat, pentru Sibiu profitabilitatea economică a continuat să crească, modernizările în infrastructura urbanistică și culturală producând o creștere economică reală și, odată cu ea, o mai bună relație a locuitorilor cu propriul oraș.

Cum s-a construit o Capitală

Pentru comunitatea sibiană, identificarea cu acest spațiu al diversității tolerante, în care coexistă valorile mai multor culturi și etnii — română, germană, maghiară, romă — este definitorie, iar anul 2007 a oferit spațiu pentru fiecare dintre ele. Proiectul „Sibiu – Capitală Culturală Europeană" a pornit și cu ideea unei mai bune raportări la alteritate, la existența „celuilalt" în spațiul public. Punerea ei în dialog cu planul artei nu a fost decât o extindere firească a unui mod de raportare la semeni care e propriu locuitorilor acestui oraș. S-a vorbit despre „excepționalism sibian" și una dintre concluziile mele în legătură cu această observație ar fi că, odată cu încheierea programului „Sibiu CCE", sentimentul de apartenență la o comunitate conștientă de propriul specific s-a accentuat. Modul în care o politică culturală influențează viața comunității, la nivel identitar și inclusiv economic, a fost, cred eu, demonstrat pe viu, pentru prima data în România — Sibiul fiind, cum știm, primul oraș din țară care a câștigat titlul de Capitală Culturală Europeană.

Judecând însă de la distanța unor ani buni, devine din ce în ce mai limpede că acel moment, care a pus toate reflectoarele pe capitala culturală, a adus, în același timp, România în atenția lumii. În ce mod vor beneficia viitoarele orașe Capitale Culturale de experiența Sibiului rămâne de văzut, în funcție de abilitățile de management cultural ale fiecărui oraș înscris în cursă, însă avantajele unei bune planificări a investițiilor menite să transforme orașul într-o Capitală a Culturii sunt dincolo de orice îndoială. Nu vorbim de investiții sezoniere, ci de transformări durabile. În cazul Sibiului, a fost vorba de proiecte de renovare, de refacere a fațadelor, de renovare a unor biserici, a unor monumente, inclusiv a gării. A fost, simplu spus, o ofensivă de refacere a unei întregi infrastructuri urbane, refacere care a fost cel mai

vizibilă în centrul istoric. De la început trebuie spus că noi am văzut programul „Sibiu CCE“ ca pe un motor care să propulseze dezvoltarea orașului, și nu ca pe un scop în sine. Toate pregătirile pe care le-am făcut au vizat o dezvoltare durabilă și așa se face că am folosit 99% din fonduri în proiecte care ar fi fost necesare oricum. Foarte puțini bani au fost investiți în proiecte care să servească exclusiv Capitala Culturală Europeană.

Pregătirile au fost foarte multe și a fost nevoie ca ele să se desfășoare în mare viteză. În mod normal, un oraș are la dispoziție între șase și opt ani pentru a se pregăti să devină Capitală Culturală Europeană. Noi am avut la dispoziție doi ani și jumătate. Am reușit să mișcăm lucrurile și pentru că am căutat cât mai mult sprijin posibil.

În faza inițială, cea de pregătire, am avut o colaborare bună cu Ministerul Culturii din București. Apoi, ne-au fost de mare folos ideile partenerilor din Luxemburg, care mai pregătiseră o dată o Capitală Culturală Europeană, în 1995, iar experiența lor ne-a ajutat mult. Ne-au mai sprijinit și Președinția, și Guvernul, și premierul, iar fiecare ajutor ne-a prins foarte bine. Între timp, devenise evident că ceea ce începuserăm noi era un program de importanță națională și, de altfel, „Sibiu CCE“ a fost declarat „program de importanță națională“ prin Hotărâre de Guvern.

Refacerea fațadelor a fost unul dintre cele mai vizibile aspecte ale renovărilor desfășurate în acești ani în Sibiu, dar ea a constituit doar o parte din zecile de intervenții structurale de care a beneficiat Sibiul. Renovarea fațadelor este o problemă a fiecărui oraș cu trecut istoric și cu vestigii care încă stau în picioare. În Sibiu s-a rezolvat, așa cum spuneam, parțial prin fonduri guvernamentale, parțial prin convingere. Spun „prin convingere“ deoarece atunci am observat un fenomen interesant: în momentul în care municipalitatea se apuca să reabiliteze o zonă, o stradă, de exemplu, automat câțiva proprietari începeau să-și reabiliteze casele, la rândul lor. Se numește „metoda exemplului“. Așa se poate. Sigur, nu se rezolvă toate și nu se rezolvă în nici un caz cele ale căror proprietari sunt prea săraci sau, fiind mai mulți, nu se înțeleg între ei. Pentru anul 2007, am construit, împreună cu Ministerul Culturii, un program de reabilitare a mai multor imobile

din Centrul istoric, reabilitare care a prevăzut, printre altele, refacerea fațadelor, șarpantelor, curților interioare, inclusiv a pavajului. Apoi au început câțiva proprietari să-și reabiliteze, la rândul lor, fațadele și, în acest fel, cred că Centrul istoric al Sibiului ajunsese să arate considerabil mai bine decât arătase în 2005, când am început pregătirile pentru Capitala Culturală. Dar și în Sibiu, chiar și după îmbunătățirile din 2007, a mai rămas suficient de mult de lucru. Legislația actuală în materie de urbanism nu este suficient de bună, pentru că nu-i lasă spațiu administrației publice locale să intervină acolo unde consideră că trebuie salvată o fațadă, o casă, un acoperiș, un detaliu arhitectural, iar în forma în care arată legislația actuală cred că mai este mult loc de îmbunătățire.

Un lucru bun a fost acela că, în așteptarea deschiderii Capitalei Culturale, Aeroportul Internațional Sibiu a fost integral modernizat și extins, prin construirea unui terminal nou. Intervenția era necesară, cu atât mai mult cu cât expunerea de care a avut parte în 2007 a continuat să atragă turiști an după an. Centrul istoric a fost reabilitat, sistemului de aprovizionare cu apă, refăcut, iar traficul în interiorul orașului, îmbunătățit. Așadar, nu doar proiectele culturale au absorbit fonduri, ci, mai ales, infrastructura urbană, pe care am modernizat-o, ca să le poată găzdui. Fondurile investite în tot acest proces de refacere, pregătiri și modernizare au venit, în cea mai mare parte, din Sibiu. Au fost bani din bugetele curente ale anilor 2005–2007, plus credite pe care le-am luat de la bănci europene. Guvernul ne-a acordat un sprijin financiar pentru reabilitarea aeroportului, iar Ministerul Culturii a contribuit la finanțarea proiectelor de renovare a clădirilor din centrul Sibiului, declarate monumente istorice. Au intrat aici, predominant, lucrările la casele din piețele centrale și de pe Strada Bălcescu.

Faptul că Sibiul are acum un profil cultural bine consolidat, care a câștigat un enorm capital simbolic în 2007, nu s-a întâmplat peste noapte și nici nu a existat un eveniment sau o persoană care să fi făcut astfel încât Sibiul să ajungă pe acest trend cultural. S-au purtat foarte multe discuții înainte ca toate aceste lucruri să se întâmple. Adevărul este că Sibiul a avut multe evenimente culturale, ca și alte orașe. Festivalul Internațional de Teatru a existat cu mult înainte să ne hotărâm

să devenim capitală culturală. Festivalul Astra Film există, la rândul lui, de foarte multă vreme; la fel și Festivalul de Jazz. Și, datorită faptului că avem aceste evenimente — pe unele dintre ele de peste 20 de ani —, de-a lungul timpului au existat multe discuții cu oamenii din muzică, din teatru, cu oameni care ne-au vizitat, cu oameni de cultură, discuții care au condus la ideea că ar fi bine să ne orientăm puțin mai mult în această direcție și să ne promovăm capitalul cultural. Și atunci, destul de repede, a venit și ideea: ce ar fi să ne încercăm șansele de a deveni Capitală Culturală Europeană?

O relație de sute de ani: Sibiu-Luxemburg

Pentru a obține însă această titulatură, relația cu Luxemburgul a fost punctul-forte al Sibiului. Probabil că mulți nu-și mai amintesc, dar Sibiul a fost desemnat Capitală Culturală Europeană înainte ca România să fie membră a Uniunii Europene. Și atunci, evident că a fost posibil numai printr-o procedură extraordinară, care i-a fost propusă Direcției Generale de resort din Comisia Europeană de către partenerii noștri din Luxemburg. Trebuie menționat faptul că Luxemburgul mai fusese Capitală Culturală Europeană și în 1995. Fiind desemnat și pentru 2007, a dorit să vină cu ceva nou. Această noutate a constat în extinderea conceptului de „capitală" la o întreagă regiune, ceea ce s-a numit atunci „Marea Regiune Luxemburg", ce a inclus Luxemburgul și zonele din Franța și Germania care îi sunt adiacente. A doua parte, noutatea absolută, a fost invitarea unui partener dintr-o țară care urma să devină membră a Uniunii — dar nu era încă — și astfel s-a construit parteneriatul Luxemburg–Marea Regiune–Sibiu. Conceptul a fost prezentat în această formulă comisiei de specialitate și, ulterior, Adunării Miniștrilor Culturii din UE. Proiectul a fost primit cu entuziasm, a fost considerat, inițial, un proiect-pilot și, în retrospectivă, a fost apreciat ca unul dintre cele mai reușite în domeniu. Și Luxemburgul, și Marea Regiune, și Sibiul au fost Capitale Culturale Europene evaluate, după finalizarea proiectului, ca reușite exemplare. În cazul nostru, parteneriatul cultural cu Marele Ducat al Luxemburgului a însemnat 40 de proiecte comune Sibiu–Luxemburg.

Relația Luxemburgului cu Sibiul nu e una conjuncturală: este o relație veche de aproximativ nouă sute de ani. Studii de lingvistică comparativă au arătat că mulți dintre strămoșii sașilor provin din zona Luxemburg. Nu mă refer la entitatea statală, ci la zona mare, din jurul Luxemburgului, Luxemburgul de astăzi fiind doar o mică parte din ceea a fost Marele Ducat al Luxemburgului, la vremea respectivă, în Evul Mediu. Putem să presupunem că au fost oameni care au venit din partea de limbă germană, probabil flamanzi, care au colonizat Transilvania, în secolele XII–XIII. Au urmat mai multe valuri de colonișți, chemați la vremea respectivă de regele Ungariei, care a vrut să consolideze Ardealul și granița de est. Toate aceste contacte fuseseră uitate în timp și abia în secolul al XIX-lea a fost redescoperită această legătură istorică pe care Sibiul o are cu Luxemburgul. Secolul al XIX-lea a fost și secolul redescoperirii identității, al redescoperirii trecutului. Pentru sașii din Ardeal a fost foarte importantă această redescoperire și acest accent pus pe istorie, fiindcă pentru sași secolul al XIX-lea a fost, din păcate, un secol extrem de dificil, cu puternice tendințe de maghiarizare, de naționalizare a bunurilor și de desființare a instituțiilor săsești. Atunci atenția s-a concentrat pe istorie, inclusiv pe istoria naturii — a fost perioada în care s-a construit Muzeul de Istorie a Naturii și multe alte instituții. În acel context a fost redescoperită legătura istorică dintre Sibiu și Lubemburg.

Primul care a atras atenția asupra acestui trecut comun a fost Ion Caramitru. Pe vremea când era Ministru al Culturii, a organizat un mare simpozion la Sibiu, cu invitați din toată Europa, în special din ambasade, un simpozion prin care a vrut să atragă atenția asupra valorii arhitecturale a Sibiului și să inițieze un proces de reconstrucție a orașului. La acel simpozion a venit doamna Erna Hennicot-Schoepges, care, la vremea respectivă, era ministrul Culturii din Luxemburg și căreia i-a fost prezentat Sibiul. I-a plăcut foarte mult și a promis că va ajuta orașul, ceea ce a și făcut. S-a găsit o casă mai reprezentativă, în Piața Mică, iar Luxemburgul a promis că va restaura această casă din fonduri proprii. Lucrările de renovare au început, iar clădirea a fost finalizată în 2003. Casa este una dintre cele mai vechi clădiri din centrul orașului, construită în Evul Mediu, în prima incintă de fortificații

a orașului. Clădirea a căpătat forma pe care o vedem acum abia în secolul al XV-lea, după unirea a două case gotice, cu deschidere către Piața Mică și către Piața Huet. În secolul al XIX-lea, a fost cunoscută sub numele de „Casa Schaser", după numele proprietarului de atunci, preotul evanghelic Johann Georg Schaser. Actuala denumire — „Casa Luxemburg" — a primit-o pe 30 martie 2004, atunci când în Sibiu au venit, pentru inaugurare, Alteţele lor Regale Marele Duce Henri de Luxemburg și Marea Ducesă Maria Teresa de Luxemburg. Deschiderea Casei Luxemburg a fost deosebit de fastuoasă, iar vizita celor două Alteţe Regale a însemnat, la acea vreme, prima prezenţă a unei diplomaţii culturale europene în Sibiu. Cei doi oaspeţi au primit titlurile de Cetăţeni de Onoare ai Municipiului Sibiu, în prezenţa unui reprezentat UNESCO, iar după această primă ceremonie, au străbătut pe jos centrul orașului, până în Piața Mică, unde se află clădirea pe care urmau să o inaugureze. A fost, după cum spuneam, o ceremonie cu mult fast, la care au participat nume importante la vremea respectivă: pastorul Kilian Dörr, acad. Răzvan Theodorescu, ministrul Culturii și Cultelor din România, și Erna Hennicot-Schoepges, ministrul Culturii, Învăţământului Superior și Cercetării din Luxemburg.

Lucrările de reabilitare a Casei Luxemburg au durat cinci ani, iar costurile au ajuns la 590 000 de euro. La parterul clădirii impunătoare din Piața Mică a fost amenajată o sală de conferinţe, un centru de informare turistică și o sală de expoziţii. La primul etaj a fost înfiinţat Consulatul Onorific și un Centru de Studii Lingvistice, iar la etajul al doilea există câteva camere de oaspeţi. Așa s-a recreat legătura dintre Sibiu și Luxemburg: prin acest șantier, care a durat disproporţionat de mult — din varii motive, inclusiv birocratice. În timpul lucrărilor a fost schimbat inclusiv arhitectul, de către luxemburghezi, ei fiind aceia care s-au ocupat de proiectul de arhitectură. În timpul în care s-a lucrat la reabilitarea viitorului centru au venit mulţi luxemburghezi să vadă ce se întâmplă în Sibiu și, astfel, s-a creat o legătură foarte bună, în esenţă de factură culturală, între orașul nostru și Luxemburg, legătură care mai apoi a dus la invitarea Sibiului, de către Luxemburg, să candideze împreună cu el pentru titlul de Capitală Culturală Europeană — demers care a funcţionat și care a fost un mare succes.

Dacă te-ai născut și ai crescut aici, e aproape imposibil să nu te întrebi cum ar fi arătat Sibiul astăzi fără investițiile imense care au făcut posibilă reabilitarea și modernizarea lui, începând cu anul 2004. Faptul că aceste schimbări s-au putut face într-un timp atât de scurt dovedește că, până la urmă, tot oamenii și voința lor de transformare modifică fața lucrurilor. În Sibiu, întregul șir de pregătiri în așteptarea deschiderii Capitalei Culturale Europene a demarat, cu toate motoarele pornite, în primăvara lui 2004, când prezentam, în fața Comisiei Europene și a Juriului de Selecție, proiectul „Sibiu CCE". Era vorba de o prezentare foarte detaliată, începând cu structurile organizatorice, modalitățile de finanțare și terminând cu toate conceptele culturale pe care le presupunea un astfel de demers.

Realizarea proiectului, într-un timp-record, a fost o probă care, inițial, părea greu de atins. În februarie, s-a conturat concret posibilitatea ca Sibiul să poată fi desemnată Capitală Culturală Europeană, împreună cu Luxemburgul, însă, pentru ca orașul să-și poată depune candidatura odată cu Ducatul Luxemburg, era necesar să avem pregătită toată documentația pentru aplicație într-un timp extrem de scurt. Îmi amintesc că trebuia să avem structurat un set de propuneri de evenimente și un proiect de buget până în aprilie, când urma să ne prezentăm candidatura. Părea imposibil și, cu toate acestea, ne-am apucat imediat de lucru.

Discuția cu privire la proiectul „Sibiu CCE" se purtase în diferite cercuri, și în Luxemburg, și la București, și la Sibiu, iar hotărârea de a invita Sibiul să devină Capitală Culturală Europeană a fost luată la Luxemburg și i s-a transmis oficial, în decembrie 2003, Ministerului Culturii din România. Numai că Ministerul Culturii din București, condus la vremea aceea de domnul academician Răzvan Theodorescu, a uitat să ne comunice acest lucru. Și în ianuarie 2004 m-a sunat domnul Guy Dockendorf — Director General în Ministerul Culturii din Luxemburg, cel care a fost piesa centrală a legăturii cu Luxemburgul — și m-a întrebat: „Ce faceți, de ce nu răspundeți la scrisoare?" „Ce scrisoare?" „Păi, v-am invitat să candidați cu noi, să fiți Capitală Culturală Europeană." Evident, nu auzisem nimic despre

așa ceva. Mi-a spus despre ce era vorba și apoi am întrebat la minister. „Da, sigur, am uitat."

Asta se întâmpla în ianuarie și aplicația trebuia să fie gata în martie. Am lucrat la aplicație „pe repede înainte" cu o echipă de oameni foarte bine pregătiți și am terminat-o în timp util. Am înaintat-o și a fost acceptată din prima. Aplicația Luxemburgului, de exemplu, a fost trimisă înapoi și au trebuit s-o refacă. A noastră a fost foarte bună din prima. A existat un juriu internațional care a vizitat Sibiul, l-a găsit în șantier, dar oamenilor din delegație le-a plăcut și au luat de bune promisiunile mele.

Examenul în fața comisiei era departe de a fi o simplă formalitate. Luxemburgul și Sibiul aveau la dispoziție fiecare câte o oră pentru a-și prezenta proiectele. Reprezentanții celor două orașe au răspuns apoi la întrebările juriului, iar deliberarea s-a petrecut cu ușile închise. Pe 5 aprilie 2004, la Bruxelles, au susținut proiectul „Sibiu CCE 2007" cei doi coordonatori, Marius Constantin — secretarul Asociației „Sibiu Capitală Culturală Europeană 2007" și coordonatorul inițial al proiectului — și Constantin Chiriac, Directorul Teatrului Național „Radu Stanca".

Aveam mare încredere că vom încheia cu bine și această etapă, iar rezultatul ne-a confirmat tuturor așteptările: Juriul de Selecție a înaintat Comisiei Europene raportul făcut după audierea delegației Sibiului, cu recomandarea de a-i acorda orașului nostru titlul de Capitală Culturală Europeană. Dar până să fie desemnat ca atare, Sibiul mai avea de prezentat rapoarte, de trecut teste și evaluări. Când am aflat vestea că am trecut peste acest prim prag, nu ne-am mai gândit la șirul de obstacole pe care le aveam în față, ci, pur și simplu, ne-am bucurat de impresia bună pe care reușiserăm s-o facem în fața juriului. Au apreciat în mod deosebit efortul unui oraș mic de a pune la punct un asemenea program de anvergură. Au văzut în programul „Sibiu CCE 2007" un mod excelent prin care orașul și România se puteau prezenta în fața Uniunii Europene, în perspectiva aderării.

Am aflat și ce a contat cel mai mult în fața juriului: calitatea programului propus pentru 2007, multiculturalismul pe care îl oglindea, caracterul lui european și faptul că era sustenabil. Un atu prețios a fost

însă parteneriatul special cu Luxemburg. Programul prezentat de noi a fost catalogat de juriul de la Bruxelles ca fiind „experiment european Est-Vest", cu multe puncte forte: inovație artistică, incluziune socială și mobilitate pentru tineri. Nu aveam cum să ne imaginăm în acel moment, când doar savuram această primă reușită, în ce mod aveau să se concretizeze aceste puncte-forte, trei ani mai târziu. Sibiul a fost desemnat Capitală Culturală Europeană pentru anul 2007 în urma votului final al Consiliului de Miniștri ai Culturii din UE, din data de 27 mai. Acest vot a fost unul unanim în favoarea deciziei ca Luxemburg și Sibiu să fie nominalizate drept Capitale Culturale Europene, în parteneriat. Această dată a însemnat o nouă zi de naștere a orașului, care, după trei ani de eforturi imense, avea să-și schimbe fața.

În luna iunie, proiectul era prezentat la Luxemburg și după acest moment, important pentru startul programului, a început șirul întâlnirilor de lucru dintre Asociația „Sibiu CCE 2007" și toți cei care au dorit să colaboreze și să-și propună participarea. În prima lună a lui 2005, fusese deja numit un coordonator general pentru Programul „Sibiu CCE 2007", Cristian Radu, un specialist în management cultural și, la scurt timp după aceea, un Comisar Guvernamental pentru Sibiu, Sergiu Nistor. El a fost acela care avea să coordoneze, la nivel național, toate măsurile necesare pentru ca programul să se desfășoare fără cusur.

Anul 2005 a avut o însemnătate foarte mare, istorică aș putea spune, fără să exagerez: a fost anul la care s-a semnat Tratatului de Aderare a României la UE. Pe 25 aprilie, participam la semnarea Tratatului, în cadrul unei ceremonii care a avut loc în Luxemburg, țară care deținea, la acel moment, Președinția UE. Îmi amintesc un lucru curios: se pregătise semnarea tratatului și Guy Dockendorf m-a sunat și m-a întrebat dacă vin la semnare. Și i-am spus: „Da, dacă e cazul, vin, numai că Guvernul nu m-a invitat." „Nu-i nimic, te invit eu", mi-a zis el și așa am ajuns la semnarea Tratatului de Aderare a României la UE ca invitat al Ministerului Culturii din Luxemburg. În mănăstirea în care s-a semnat — un loc frumos, cu o curte interioară acoperită — eu am stat împreună cu delegația luxemburgheză. Guvernul României nu m-a considerat important.

Ceremonia, care nu a durat mult, a avut loc în fosta mănăstire Neumünster, transformată în Centru Cultural al Ministerului Culturii din Luxemburg. Eu am asistat în calitate de invitat al Guvernului din Luxemburg. Îmi amintesc că era acolo și doamna Mona Muscă și că invitase niște artiști să facă un spectacol, după semnarea tratatului. Am fost și la spectacol, ne-am salutat. Nu a fost nimeni surprins că mă aflam acolo, dar nici nu m-a întrebat cineva dacă eram cu delegația oficială a României. Faptul că am participat la acea ceremonie, cu o simbolistică importantă — și nu doar pentru România —, nu a fost deloc o întâmplare, ci dovada faptului că tratativele duse pentru a face din Sibiu prima Capitală Culturală Europeană a României au cântărit simțitor în procesul de integrare europeană a țării. Au cântărit chiar dacă Guvernul României de la acea vreme nu a părut să le observe.

Înapoi în Sibiu, lucrurile își urmau cursul, fără să țină seama de culisele politice. În aprilie exista deja un juriu de specialitate, care să evalueze cele 300 de proiecte culturale care fuseseră prezentate până în acel moment. Jurați au fost foarte multe personalități ale culturii române: Nicolae Manolescu, Gabriel Liiceanu, Horia Roman Patapievici, Aura Corbeanu, Corina Șuteu, Cristian Radu (coordonatorul proiectului), Ion Caramitru, Cornel Todea, Victor Rebengiuc, Paul Niedermaier, Adrian Iorgulescu și Dan Perjovschi. Noi am făcut *call for projects* și, în paralel, Ministerul Culturii și Consiliul Județean au aprobat finanțarea unor proiecte culturale. Până la urmă, multe dintre ele au avut finanțări mixte. Am alocat foarte mulți bani pentru evenimente culturale. Au existat jurii care au triat proiectele participante și a fost important pentru noi, pentru amploarea pe care i-am dat-o acestui program, să implicăm cât mai multe nume sonore. Ne-am dorit foarte mult să avem și oameni foarte cunoscuți angrenați în marele proiect, care nouă ne-a ocupat întreaga agendă timp de aproape trei ani.

Dintre toate evenimentele care au avut loc pe tot parcursul anului 2007, cel mai mult m-a impresionat deschiderea Capitalei Culturale, fiindcă s-a petrecut simultan cu intrarea României în UE. A fost un eveniment cu foarte mulți musafiri importanți. Cred că am stat nu toată noaptea, ci tot anul în Piață. În 2007, am participat la foarte, foarte multe evenimente. Dar deschiderea a avut inclusiv sare și piper.

Imaginați-vă deschiderea de Capitală Culturală cu domnii Traian Băsescu și Călin Popescu Tăriceanu în faza lor de război. Într-o parte unul, într-o parte celălalt, n-au schimbat nici un cuvânt unul cu altul cât au stat acolo. Dincolo de tensiunea evidentă dintre ei, evenimentele au fost spectaculoase.

O primărie care calmează

Dar, până să ajungem acolo, a fost nevoie să trecem, în mare viteză, prin doi ani și jumătate de pregătiri intense, deosebit de solicitante. Anul de dinaintea inaugurării Programului „Sibiu CCE 2007" a fost cu adevărat un an de foc, pentru noi toți: pentru Sibiu, dar și pentru România, pentru că 2007 era și anul intrării în Uniunea Europeană, iar tratativele se duceau pe toate fronturile. În contextul acestei așteptări, care intrase în ultimul an, Programul „Sibiu CCE 2007" a fost inclus în strategia culturală de diplomație publică a României, încă de la începutul lui 2006 (februarie).

La primărie, am început anul în cel mai previzibil mod: semnând contracte. Pentru modernizarea Pieței Gării, pentru reabilitări de străzi, pentru iluminatul public și arhitectonic din centrul Sibiului. În primăvară, Centrul Istoric începea deja să arate așa cum îl cunoaștem astăzi. Pavajul în Piața Mare era gata în aprilie, iar lucrările din Piața Mică și din Piața Huet își urmau și ele cursul. Dacă un străin ar fi trecut atunci prin centrul Sibiului, ar fi dat peste un muzeu în aer liber, înconjurat de schele. Se recondiționau fațadele celor mai frumoase clădiri din Sibiul istoric, din Piața Mare, Piața Mică și de pe Strada Arhivelor, se refăceau străzi, se renovau cele mai vechi biserici.

Piața Mare este spațiul reprezentativ pentru imaginea Sibiului. Era esențial să fie inclusă în primul val de renovări. Nu doar pentru dimensiuni și poziție, cât mai ales pentru semnificația pe care a avut-o pentru oraș și pentru animația pe care a cuprins-o de-a lungul secolelor. În acest loc s-au petrecut cele mai importante momente din viața comunității, din secolul al XIV-lea, de când îi este atestată existența, și până în zilele noastre. Într-una dintre vechile case care a existat aici a funcționat prima farmacie din România, deschisă în 1494. Mi s-a părut firesc ca Primăria să fie tot aici, așa că, pentru sediul nou, am ales

o clădire maiestuoasă, ridicată în colțul din nord-vestul Pieței Mari. Clădirea, cea mai nouă construcție din Piața Mare, ridicată în 1906, ocupă o poziție cu totul aparte și dă spre trei spații încărcate de istorie: Piața Mare, Piața Mică și Strada Samuel von Brukenthal. Acest amplasament privilegiat, care oferă o panoramă către cele mai importante zone din inima Sibiului, m-a făcut să proiectez pe fosta clădire delabrată a CEC-ului imaginea ideală a noii primării.

A fost nevoie să se lucreze cu foarte multă grijă. Era una dintre clădirile cu arhitectură compozită, cu multe elemente eclectice, lăsând la o parte configurarea interioară, pe care i-o dăduse multitudinea de destinații pe care le-a avut de-a lungul timpului. Într-un secol de existență, a fost sediul unei bănci, Banca de Credit Funciar (Bodenkreditionstalt), în anii '30 a avut la parter o autogară, iar în timpul celui de-al Doilea Război Mondial pivnița i-a fost folosită ca adăpost antiaerian. Apoi, după instalarea comunismului, clădirea a adăpostit mai multe instituții de stat și pentru foarte mulți ani a fost sediul CEC. În august 2006, după trei ani de lucrări minuțioase, clădirea frumoasă, cu ornamente Art Nouveau, devenea noul sediu al Primăriei Sibiu.

Primăria funcționase de foarte multă vreme într-o clădire din Centrul Vechi al Sibiului, actualmente Muzeul de Istorie. În anii '50, s-a mutat într-o clădire la marginea Centrului, care fusese construită ca sediu al Finanțelor locale. Un sediu impropriu și în care Primăria a funcționat cu greu. În anul 2002, clădirea care este sediul actual al Primăriei Sibiu i-a fost redată Municipiului Sibiu, în proprietate publică. Și atunci am hotărât să transformăm acea clădire în sediul principal al Primăriei, fiindcă, după părerea mea, o primărie trebuie să funcționeze bine, dar și să reprezinte municipalitatea. Am considerat că acea clădire din Piața Mare era foarte potrivită pentru acest scop.

Clădirea a avut nevoie de foarte multe modificări. După naționalizare, niciuna dintre numeroasele instituții care au funcționat acolo nu a făcut reparații, nici măcar unele minimale. Am început lucrările de modernizare și renovare în 2003, lucrări care s-au terminat în august 2006. Atunci ne-am mutat în noul sediu al Primăriei. Nu cu toate serviciile din subordine, ci numai cu acela reprezentând nucleul administrației, și, de atunci,

în Piața Mare funcționează sediul principal al Primăriei. S-a dovedit că este o clădire care se pretează extraordinar de bine la necesitățile de funcționare a instituției, cu suficiente intrări și ieșiri, cu suficiente spații pentru birouri.

Dar nu numai noi am fost foarte mulțumiți de această clădire: sibienii au fost, și ei, foarte încântați și absolut toți musafirii pe care i-am avut au fost impresionați de somptuozitatea ei. Și a mai fost un lucru care mi s-a părut foarte interesant. Neașteptat, dar interesant: clădirea calmează. Oricâtă lume s-ar afla în clădire și oricât de agitați ar fi oamenii, nu se simte această agitație. Oricând intrați în clădire, ea dă impresia de calm, de atmosferă relaxată, impresie care pare că li s-a transmis și consilierilor locali. În vechiul sediu, aceștia erau foarte vehemenți. În noul sediu, ședințele de consiliu au devenit foarte liniștite și, practic, lipsite de discuții în contradictoriu.

Am supravegheat personal lucrările de renovare, totul m-a interesat foarte mult, am fost de nenumărate ori în clădire. Am discutat cu arhitecții toate detaliile și cred că a fost necesară această supervizare directă, altfel probabil că ar fi apărut anumite elemente care mi-ar fi displăcut. Așa am simțit: că e nevoie de mine acolo și am fost acolo, cum, de altfel, am fost pe toate șantierele.

Pe șantier merg întotdeauna singur și, de fiecare dată, observ că sunt probleme — și pe șantier, și în restul orașului. La început, le memoram și a doua zi le spuneam responsabililor ce să rezolve. Dar neavând o memorie senzațională, într-o săptămână sau în câteva zile, îmi dădeam seama că văzusem problema, dar că uitasem s-o transmit. Nu mi-a plăcut niciodată să car foarte mulți oameni după mine, atunci când merg în vizite de lucru. Asta e metoda clasică: șeful merge cu douăzeci de oameni și atunci fiecare primește câte o treabă de făcut și toți sunt foarte importanți. Mi-am luat un reportofon și am început să înregistrez problemele. A doua zi, secretara face note interne cu tot ce am constatat și le trimite sarcinile responsabililor. Bineînțeles că asta nu înseamnă că, de fiecare dată, problemele se și rezolvă din prima, însă din ce în ce mai multe lucruri au început să se rezolve din prima!

După ce șantierul din jurul noii primării s-a închis, prima zi în noul sediu a fost una festivă. Am inaugurat și am sfințit noua Primărie,

având alături numeroase personalități: mitropolitul Ardealului, episcopul evanghelic, preotul greco-catolic, preotul reformat și foarte mulți musafiri de seamă din oraș. Prima zi de după deschidere a fost una absolut normală: am lucrat ce era de lucrat în ziua respectivă. În afară de momentele festive, care cred că trebuie respectate, în rest nu am tendințe de festivism sau de accentuări inutile.

De exemplu, biroul mi l-am aranjat foarte simplu. L-am amenajat înainte să ne mutăm, iar mobilierul din birourile primarului și viceprimarului au fost făcute la comandă. Pentru celelalte birouri am cumpărat mobilier nou, astfel încât, atunci când ne-am mutat, totul a fost nou. Spațiul meu de lucru este extrem de simplu organizat: în afară de biroul propriu-zis și de o masă de consiliu, mai există un corp de bibliotecă, o pendulă și o vitrină pentru diplome și decorații. Tabloul mare, care domină încăperea, nu a fost acolo la început. Însă nu mi-a plăcut faptul că biroul era prea gol, iar atunci mi-am amintit de tabloul meu preferat din Muzeul Brukenthal, care, în mod paradoxal, nu a fost foarte apreciat de custozii muzeului și care ajunsese să fie expus undeva în casa scărilor, în semiîntuneric. Este un tablou pictat de Franz Neuhauser, care ilustrează Sibiul de la 1807. Surprinde orașul cu vechiul târg și cu podul de peste Cibin, cu forfota spațiilor publice și cu activitatea breslelor de pe atunci. Mi-a plăcut pentru că aduce în prim-plan orașul istoric, cu turnurile bisericilor care se înșiruie frumos în Orașul de Sus. I-am solicitat conducerii Muzeului Brukenthal să-i dea Primăriei tabloul, în custodie, ceea ce s-a și întâmplat. Și de atunci stă în biroul meu, la loc de cinste.

Dar nu numai clădirea în care s-a mutat Primăria, ci întreaga Piață Mare a intrat complet în renovare, în 2005. Cel mai mare loc de întâlnire a comunității, care a funcționat, de-a lungul secolelor, și ca scenă pentru decapitări, și ca piață de cereale, arăta deplorabil înainte de refacere. După un an se putea vedea o altă imagine: Piața avea dale de granit și din piatră de andezit, vechea fântână cu grilaj redevenise utilizabilă și fusese amplasată o nouă statuie a lui Gheorghe Lazăr. Vechea statuie, mult prea masivă, contrasta cu senzația de deschidere pe care o oferea Piața Mare, așa că fost înlocuită cu una la scară mai mică, făcută de același sculptor.

Sibiul renăscut

Am sperat și am crezut că se pot face toate aceste lucruri. Atunci când au început marile transformări, după 2004, a fost foarte important pentru mine să știu că sibienii îmi erau alături. În 2004, am avut un rezultat foarte bun la alegerile locale și mi-a fost clar că exista o mare simpatie, dar și că, în realitate, ea denota un grad foarte mare de așteptare din partea sibienilor. Și atunci am pornit cu foarte mult elan. În doi ani și jumătate, cât am avut la dispoziție după ce am fost reales primar și până în 2007, s-au făcut cele mai semnificative transformări în Orașul Istoric. În afara acestuia, au existat etape diferite. Trebuie să vă imaginați un oraș, un centru medieval relativ mic, în care timp de doi ani nu s-a putut circula, practic, nici cu mașina, nici pe jos. Au existat intervale când au fost o sută de șantiere în Orașul Istoric, ceea ce a făcut ca orașul să se schimbe repede, iar schimbările să fie profunde: Piața Mare, Piața Mică, Strada Bălcescu. În aceste zone modificările au fost foarte vizibile, dar transformările au continuat și după 2007. Eu am crezut, în tot acest timp, că pot să transform Sibiul.

Toate clădirile din orașul istoric au fost cu probleme, nu îmi vine în minte una care să fi avut daune mai puțin grave decât celelalte. Orașul vechi a fost lăsat în paragină și de comuniști, și de neocomuniști. Aici au fost rețele de apă și de canalizare vechi, din perioada 1910–1930. Rețelele electrice au fost și ele vechi. Singurele lucruri care funcționau erau rețelele de telefonie, pe care Romtelecom le schimbase prin ’98 sau ’99. Restul era avariat și nefuncțional. Clădirile erau în ruină, iar unele dintre ele și acum arată de parcă ar avea nevoie de intervenții. Apoi am reușit să reabilităm câteva (Primăria și încă două-trei clădiri care sunt în proprietatea noastră) și, prin ele, am dat un semnal și, totodată, un exemplu. Am reușit, împreună cu Ministerul Culturii, cu Sergiu Nistor, care a fost Secretar de Stat pentru Capitala Culturală Europeană, să definim un program prin care s-au reabilitat câteva zeci de clădiri din Centrul Istoric. După care au început și alți proprietari să ne urmeze exemplul și, în câțiva ani, au apărut multe clădiri care arată chiar mai bine decât atunci când au fost construite, și aceasta datorită faptului că, între timp, au apărut metode mai bune de a face o clădire să funcționeze decât acelea care existau la momentul

construcției lor, în 1600 sau în 1700. Și așa am ajuns să facem ca, în ziua de astăzi, Sibiul să se prezinte decent.

Cel mai mare contrast se observă atunci când se compară Sibiul de acum cu acela care se vede într-un film produs în vremea în care Ion Caramitru era ministru al Culturii: *Sibiu Hermanstadt*, un film regizat de Paul Barbăneagră, care se voia un apel pentru salvarea Centrului Sibiului. Pelicula punea accent pe marile probleme ale Sibiului. Cine se uită la acele imagini are impresia că Sibiul este un oraș care se dărâmă peste cinci minute. Acum, arată cu totul altfel.

Au fost, în primele faze, unele șantiere pe care nici nu știu dacă astăzi cineva ar mai avea curajul să le înceapă. În spatele Catedralei Evanghelice, cum te uiți în jos, sunt scările pasajului — o zonă pitorească — și un zid de vreo 10 m care sprijină dealul pe care e construită biserica. Acel zid a fost pe jumătate căzut. Am început reconstrucția, dar, în scurt timp, aceasta a fost abandonată pentru că nu s-a mai găsit nici un inginer specializat în rezistența construcțiilor care să fi avut curajul să facă un proiect pentru acest zid. Tuturor le-a fost frică. Ori cade zidul, ori cade biserica. Am stat cu zidul decopertat doi ani. Am convins apoi pe cineva să facă un proiect — complicat — și l-am pus în practică. Am refăcut zidul, l-am acoperit, nu se mai vede nimic. Dar treceam pe acolo o dată la două zile și mă gândeam: până mâine mai e sau nu mai e? Chiar și cu astfel de probleme, lucrările de restaurare au mers înainte și, în 2006, pregătirile erau intensive. În paralel, aveam de dat niște examene de management cultural: în iunie, Sibiul se prezenta deja în fața Comisiei pentru Cultură din cadrul Consiliului Europei.

Un rol permanent, de-a lungul întregului an 2007, l-a avut Muzeul Brukenthal, una dintre marile scene pentru evenimentele organizate în acel an. Însă, pentru a ajunge muzeul interactiv care este astăzi, au fost necesare câteva transformări, vizibile de către oricine, dar cred acum că cea mai importantă modificare care a vizat Muzeul Brukenthal a fost că Ministerul Culturii a înțeles că era nevoie de o nouă conducere, cu o nouă abordare. Din momentul acela, lucrurile au început să se miște. S-au făcut foarte multe lucrări de modernizare, s-au adus nenumărate expoziții, s-au dus nenumărate expoziții din Sibiu în marile orașe. Muzeul Brukenthal a devenit, între timp, ceea ce eu mi-am dorit

dintotdeauna: un partener-etalon al Municipalității și sunt foarte mulțumit că a ajuns în această fază.

Dar nu a fost întotdeauna așa. La începutul anilor 2000, Muzeul Brukenthal — care, sigur, a avut și atunci aceleași exponate ca și acum — a fost un muzeu mai puțin vizitat, mai puțin cunoscut, mai anost. Și era mare păcat: e un muzeu bogat, cu foarte multe lucruri de arătat. Mai mult, este un muzeu cu o istorie excepțională, fiind, practic, al treilea muzeu public deschis în Europa. Proprietarul Palatului Brukenthal a fost, de la fondare, Biserica Evanghelică din Sibiu. Așa a fost stipulat în testamentul baronului von Brukenthal. Palatul Brukenthal a fost casa baronului von Brukenthal, construită de el. Baronul a fost un mare colecționar la vremea respectivă, „mare colecționar" însemnând, realmente, colecționar de rang mondial pentru epoca sa. Și-a lăsat prin testament casa și toate colecțiile în proprietatea Bisericii Evanghelice din Sibiu, cu destinația clară de muzeu pentru public, lucru absolut neobișnuit pentru vremurile acelea. A fost un muzeu deschis pentru public și a funcționat foarte bine timp de 197 de ani. Spiritul de a avea un muzeu și de a se implica pentru el și pentru comunitate este spiritul comunității luterane din Sibiu. Nu trebuia reinventat, el a fost tot timpul așa.

Întregul muzeu îmi place și mi-a plăcut dintotdeauna. Fiecare secțiune are ceva interesant de arătat. Dar, pentru a ajunge în punctul în care să fie realmente pus în valoare, pentru a ajunge la statura pe care a etalat-o în 2007, a fost nevoie de oameni noi, cu mintea deschisă, și de transformări substanțiale. Un moment de mare încărcătură pentru istoria recentă a acestui muzeu a fost retrocedarea clădirii Palatului Brukenthal către proprietarul ei de drept, Biserica Evanghelică din Sibiu, care a contribuit semnificativ la noua abordare. Proprietarul nu a dorit să se implice fundamental în schimbarea lucrurilor și nici nu ar fi fost cazul. S-a încheiat atunci un contract de comodat: proprietarul a primit clădirea înapoi, dar, în același moment, a dat clădirea în folosință gratuită statului român, pentru a putea continua activitatea Muzeului Brukenthal. În plus, proprietarul s-a implicat, aducând specialiști și *know-how* din Germania. Pentru muzeu, a fost un lucru excepțional. Acest model este un caz unic în România și funcționează

extraordinar de bine. Vorbim despre o clădire retrocedată, care este pusă imediat la dispoziția Muzeului, care a rămas tot muzeu, finanțat de statul român, iar proprietarul nu numai că nu a încercat să scoată profit de acolo, ci dimpotrivă. S-a străduit să aducă specialiști și colaboratori din afară pentru a îmbunătăți activitatea muzeului. Nu știu când am vizitat prima dată Muzeul, mai mult ca sigur în primii ani de școală, dar am impresia că dintotdeauna i-am cunoscut sălile și cotloanele, iar în 2007 numărul de evenimente adăpostite de Muzeul Brukenthal a fost, pur și simplu, copleșitor.

De altfel, fiecare dintre instituțiile culturale de prestigiu ale orașului au avut o implicare mult mai intensă în Calendarul Cultural din 2007 și o deschidere specială pentru aceia care le-au călcat pragul. După transformările prin care au trecut muzeele, pentru a se pregăti pentru dinamica propusă de statutul de Capitală Culturală Europeană, trebuie să spun că ambele muzee mari din Sibiu, Muzeul Brukenthal și Muzeul Astra, au funcționat și funcționează foarte bine. Este, în primul rând, o chestiune de management, al cărui model ar putea fi relativ ușor preluat și de alte instituții din țară. Toate muzeele care există în România au potențial: au colecții, au evenimente, dar ele trebuie să se deschidă spre public și să meargă spre întâmpinarea nevoilor sale. Trebuie să fie proactive, iar muzeele sibiene au arătat foarte clar că se poate. Numărul de vizitatori crește de la an la an, aspect care este benefic, evident, și pentru oraș.

O atracție importantă pentru aceia care au venit să viziteze orașul în 2007 au constituit-o zidurile fortificate și turnurile, repere pitorești ale orașului. În Sibiu există foarte multe turnuri, dar multe dintre ele nu sunt accesibile publicului, din varii motive. Când am devenit primar, nici Turnul Sfatului nu îi era accesibil publicului. Atunci l-am preluat și l-am reabilitat, încetul cu încetul, iar acum este deschis vizitării. E dificil să începi renovarea unui astfel de turn fiindcă sunt nenumărate probleme de logistică simplă și de legislație simplă, care în ziua de azi pot fi foarte greu îndeplinite.

După nenumărate intervenții, în toate zonele și la toate nivelurile cerute fie de logistică, fie de infrastructură, fie de calendarul propriu-zis al pregătirilor, toamna anului 2006 ne-a găsit în plină

campanie de promovare a programului „Sibiu CCE 2007“ sub platforma „Normal. Sibiu“.

Și îmi amintesc și acum, cu multă satisfacție, că, în aceeași toamnă, doamna Susanne Kastner, vicepreședintele Bundestagului, a ținut în plenul Parlamentului German un discurs prin care încuraja ratificarea Tratatului de Aderare a României la UE evocând Sibiul, pe care îl prezenta ca fiind un oraș deschis, modern și, totuși, un oraș istoric. A fost chiar o toamnă de numărat reușitele. După lauda Susannei Kastner, primeam, de la ambasadorul Germaniei în România, Roland Lohkamp, Crucea Federală de Merit a Ordinului de Merit al Republicii Federale Germania.

Doamna Kastner a fost și este unul dintre prietenii cei mai buni ai României. Fost parlamentar german, fost vicepreședinte al Parlamentului german, Susanne Kastner a înființat un ONG lângă Timișoara care se ocupă de copiii abandonați, dar în paralel a avut foarte, foarte multe acțiuni de promovare și de sprijinire a României. La Berlin, a înființat un Forum Germano-Român, cu scopul expres de a sprijini România și relațiile dintre Germania și România. A avut foarte multe întâlniri la nivel parlamentar și a încurajat crearea unor grupuri de prietenie atât în România, cât și în Germania. Știu că a făcut foarte multe vizite oficiale, la București, la Sibiu, la Timișoara. De nenumărate ori, a venit în concediu în România, cu grupuri de oameni interesați sau pe care i-a determinat să fie interesați de România. A făcut tururi de informare prin țară. Doamna Susanne Kastner este un politician german care, efectiv, și-a dăruit o parte semnificativă din timp îmbunătățirii relației dintre România și Germania.

Am cunoscut-o pe Suzanne Kastner când eram încă un simplu membru al Forumului Democrat al Germanilor din România. Cred că eram Președintele Forumului Sibiu atunci când m-a vizitat prima oară, la scurt timp după ce am fost ales primar. Ca durată a implicării, nu îmi vine în minte niciun alt politician care să fi acționat atâția ani pentru încurajarea relațiilor româno-germane, dar există mulți politicieni care sunt foarte dedicați relației dintre cele două țări.

L-aș menționa pe domnul Bernd Fabritius, care este în prezent membru al Parlamentului German. Este originar din județul Sibiu,

a plecat în Germania când era foarte tânăr și păstrează încă foarte multe relații, de calitate, cu România. Este și Președintele Asociației Sașilor Transilvăneni, atât al asociației internaționale, cât și al asociației din Germania. Alt politician german care este foarte implicat în relațiile româno-germane este domnul Gunther Krichbaum. Este neamț get-beget, nu are rădăcini în România, dar este un politician foarte devotat acestei relații, ca, de altfel, foarte mulți alții.

Bunele noastre relații, nu numai cu Germania, dar cu toți partenerii cu care am avut schimburi, fie economice, fie diplomatice, fie culturale, au funcționat pentru că au fost cultivate și întărite de o strategie. Nu am lăsat nimic la voia întâmplării, nu am improvizat nimic, nici la nivel de organizare, nici la nivel de comunicare.

Un concept pentru ca totul să meargă ceas

Sibiul a funcționat și funcționează ca oraș performant și atractiv pentru că mecanismele care-l pun în mișcare au derivat dintr-un concept bine coagulat. Din 2007 și până azi, de pildă, am susținut numai evenimente culturale de foarte bună calitate. Proiectele de slabă calitate nu aduc nimic bun. Acest concept, axat pe imperativul existenței unor proiecte de bună calitate, a dus la rezultate excepționale pentru Sibiu.

Este important de înțeles că Sibiul este un oraș industrial, cu aspect de oraș turistic, dar că am dorit și dorim să-i exploatăm și aspectul turistic, deoarece creșterea industrială este limitată de dimensiunile orașului. Într-un oraș de mărimea Sibiului, industria nu se poate dezvolta foarte, foarte mult. În momentul de față, la Sibiu, creșterea axată pe industrie aproape că a ajuns la limita maximă. Acest segment nu mai poate fi dezvoltat mult și atunci am căutat sectoare economice în care creșterea economică să nu fie limitată, în care să poată fi indusă ceea ce se numește „creștere sustenabilă", pe o perioadă foarte lungă. Având valorile Sibiului deja *in place* — Centrul istoric, istoria lui aparte, foarte multe instituții culturale —, am ajuns la concluzia că turismul este un sector economic care permite o creștere pentru foarte mulți ani de acum încolo. O creștere într-un mod special: turismul nu consumă nicio resursă neregenerabilă, ci numai resurse 100% regenerabile. Pe lângă acestea, creează foarte multe locuri de muncă, creează

venituri la un nivel foarte ridicat. Acesta este motivul pentru care am început să promovăm Sibiul ca destinație turistică.

Dar un oraș, fie el frumos și aranjat cum este Sibiul, se află în competiție directă cu sute, dacă nu mii de alte orașe din lume. Atunci trebuie găsită o nișă care îl face unic și atractiv: am considerat că „Sibiul, oraș cultural" este un brand care poate fi folosit, așa că l-am construit încet-încet. Lansarea oficială a brandului „Sibiu, oraș cultural" a fost chiar Capitala Culturală Europeană. Nu vine aproape nimeni la Sibiu doar pentru că are clădiri frumoase. Vin puțini doar pentru un concert. Dar întregul pachet (un oraș foarte frumos, care funcționează foarte bine, cu munții aproape și cu un program cultural foarte bogat) este deja un pachet foarte interesant. În acest fel s-a consolidat brandul „Sibiu", care a devenit un oraș atât performant, cât și atractiv.

Nu este nici pe departe suficient ca un oraș să fie performant într-un domeniu pentru a funcționa ca un întreg. Sibiul funcționează ca un tot performant fiindcă are locurile de muncă din industrie, un Centru frumos, care este folosit pentru evenimente culturale, este situat aproape de munte, într-o zonă atractivă din punct de vedere turistic, are toată paleta de evenimente care creează o bază pentru dezvoltarea economică și cultural-artistică. Pe lângă toate aceste lucruri, mai are și strategiile de promovare și publicitate, care ne fac cunoscuți în lume. Acest pachet, la care se mai adaugă și infrastructura, și rețeaua de apă, și rețeaua 4G de telefonie, face Sibiul să funcționeze bine, să fie promovabil, vandabil pe piața turismului și să aibă notorietatea pe care o are.

Pentru întregul parcurs al acestui oraș cu istorie aproape milenară, momentul „Sibiu CCE 2007" a fost o adevărată bornă istorică. A fost primul proiect de mare anvergură pe care l-am încheiat de când sunt primar în Sibiu, iar pentru oraș, Capitala Culturală Europeană a fost un proiect care a făcut diferența pentru următorii o sută de ani. Nu a existat în istoria cunoscută, recentă, a Sibiului un astfel de proiect care să fi schimbat atât de profund modul în care funcționează orașul, modul în care sibienii simt orașul, modul în care este văzut orașul din exterior. Este destul de greu să-mi imaginez un proiect care, în următoarele decenii, ar produce astfel de schimbări profunde.

Cultura: demonstrație de excelență

Dar nu numai administrația locală a asigurat condițiile optime pentru o desfășurare ireproșabilă a programului „Sibiu CCE 2007". O parte semnificativă din răspundere au avut-o actorii culturali, care, la rândul lor, au contribuit la un nivel greu de egalat. Un singur exemplu, dar poate acela care s-a întipărit cel mai bine în mintea persoanelor care au urmărit ce s-a petrecut în Sibiu în 2007, este spectacolul-vedetă al Capitalei Culturale Europene Sibiu. Piesa *Faust* în regia lui Silviu Purcărete a cunoscut, după premiera din 2007, peste o sută de reprezentații, reușind să ajungă un reper de excelență pentru ceea ce înseamnă spectacol de artă teatrală. Este o producție a Teatrului Național „Radu Stanca" din Sibiu și a fost selectat printre cele mai mari spectacole ale lumii, după ce s-a jucat pe cele mai importante scene ale unor festivaluri europene. Festivalul Goethe, de la Frankfurt, și Festivalul Internațional de la Edinburgh sunt două referințe semnificative și suficiente pentru a indica nivelul mediilor în care a fost jucat. De-a lungul celor cinci ani de reprezentații neîntrerupte, acest spectacol a adunat mai bine de 40 000 de spectatori veniți din toată lumea și premii foarte importante.

Sute de evenimente s-au succedat, lună de lună, în 2007 și e foarte greu să alegi să vorbești doar despre câteva. Selecția este, inevitabil, strict subiectivă și prea puțin reprezentativă pentru pleiada de oferte culturale găzduite de Sibiu în acel an. Fiecare eveniment organizat atunci a avut propriul său public, indiferent de dimensiunile sau de notorietatea pe care a atins-o. Cu toate acestea, nu aș putea să nu amintesc măcar trei, pentru greutatea sau semnificația aparte pe care au dat-o întregului Calendar Cultural al anului.

Unul dintre ele are o însemnătate specială pentru Sibiu și pentru una dintre vârstele lui, de care se leagă o moștenire definitorie: epoca barocă. Este vorba despre o expoziție care și-a propus și a reușit să pună în evidență personalitatea baronului Brukenthal, unul dintre marii colecționari ai vremii lui, punându-se un accent deosebit pe colecțiile de pictură și de grafică. A fost un proiect centrat pe identitatea culturală a orașului, marcat fundamental de moștenirea baronului Samuel von Brukenthal.

Un alt proiect de excepție, cu o relevanță internațională, a fost „Dada East", un proiect curatoriat de Liviana Dan și găzduit de Galeria de Artă Contemporană a Muzeului Național Brukenthal. A fost vorba de o colaborare România-Elveția, cu Cabaret Voltaire din Zürich, un eveniment în care s-au implicat unii dintre cei mai bine cotați artiști contemporani: Dan și Lia Perjovschi, Ion Grigorescu, Andrei Ujică, Mircea Cantor și mulți alții. Expoziția s-a centrat pe originile românești ale dadaismului și a reunit documente din arhivele Cabaret Voltaire și lucrări ale unor artiști români contemporani. Ecourile pe care le-a avut proiectul situează „Dada East" printre cele mai sonore momente culturale care s-au derulat în 2007 în întreaga lume.

Într-o cu totul altă notă, dar la fel de relevantă — și nu numai pentru istoria Sibiului —, s-a situat o altă expoziție, „Arhitectura fortificată săsească din Transilvania", care a avut drept cadru de desfășurare Turnul de Nord al bisericii din incinta Cetății Cisnădie. Scopul expoziției a fost să prezinte mai multe tipuri de fortificații și, implicit, tehnicile folosite în acest tip de construcții de sașii din Transilvania. Biserica fortificată din Cisnădie a fost, de altfel, accesibilă vizitatorilor pe toată durata anului 2007. Aceștia au putut să se plimbe printre zidurile care înconjoară cetatea, dar și să ia contact cu evenimentele culturale desfășurate aici de-a lungul întregului an.

Date fiind agenda culturală a anului 2007 și logistica necesară pentru organizarea tuturor acestor evenimente, ar fi fost, probabil, de așteptat ca și alte municipalități care vor să obțină același statut să se fi interesat de experiența pe care am căpătat-o noi, ca primii organizatori ai unei Capitale Culturale în România, însă nu s-a întâmplat așa. Țara noastră se află într-o fază a democrației în care fiecare comunitate are impresia că știe ce are de făcut, că nu are nevoie de alții și că își rezolvă singură problemele. Este o fază pe care o vom depăși și vom învăța și valoarea colaborării între comunități. În ceea ce privește organizarea cadrului pentru o Capitală Culturală Europeană, eu sunt consultat mai mult în cadrul interviurilor date în ziare decât direct. Au fost, într-adevăr, primari care au dorit să se informeze și cu care am discutat, dar nu la nivelul la care să vină delegații întregi la Sibiu,

să stea mai multe zile, să vadă cum am făcut și să existe o discuție aprofundată. Discuțiile sunt doar de orientare, nu de consultare.

Pe de altă parte, cred că ar fi bine ca Ministerul Culturii să creeze un cadru care descrie ce trebuie să îndeplinească o Capitală Culturală Europeană și, atunci, probabil că lucrurile s-ar mișca puțin mai repede în direcția dorită. Important este ca orice oraș-candidat să se familiarizeze cu cerințele Uniunii Europene. Există un regulament destul de detaliat, unde sunt specificate obiectivele programului „Capitală Culturală Europeană". Trebuie să existe evenimente de amploare internațională și să fie foarte vizibile. În același timp, nu trebuie să lipsească evenimentele cu un specific local. Important este să fie multe manifestări, de foarte bună calitate, cu o bună vizibilitate, cu participare europeană și cu impact european. Lucrurile nu sunt simple deloc. Evenimentele locale și regionale contribuie, dar sunt foarte multe alte aspecte care trebuie luate în calcul. O capitală culturală înseamnă mai mult decât un festival sau două, sau trei, sau zece. O capitală culturală este o manifestare complexă, cultură plus oraș, timp de un an întreg, și aceste lucruri trebuie să funcționeze împreună și trebuie să aibă și o dimensiune europeană. Sunt enorm de multe aspecte de construit, la nivel conceptual, pentru a fi pregătit pentru Capitala Culturală Europeană. Avem instituții culturale noi, care au fost create la vremea respectivă și care au continuitate. Noi am investit destul de mulți bani pentru posibilitățile noastre, dar pot să spun că fiecare leu a fost bine investit și i-a adus câștiguri mari orașului. Oricât ar investi o comunitate într-un astfel de proiect, rezultatele nu pot fi decât pozitive.

Când un oraș își propune să acceadă la această titulatură, nu prea contează lobby-ul, nici cel politic, nici cel economic. Este o procedură foarte clar stabilită de Comisia Europeană. Atunci când am devenit noi capitală, am fost, practic, o excepție de la regulă, întrucât România nu era încă membră UE, iar noi nu am trecut prin procedura uzuală. Între timp, România a aderat la Uniunea Europeană și procedura este foarte clară: țara care va da Capitala Culturală Europeană va avea o competiție internă, evaluarea va fi făcută de specialiști internaționali și interni, iar după stabilirea candidatului, orașul va urma să depună aplicația la Direcția Generală de specialitate a Comisiei, unde va fi verificată. Ulterior,

experții vor face la rândul lor o verificare și vor da o recomandare Consiliului Miniștrilor Culturii, acest for având cuvântul decisiv.

Am închis Programul „Sibiu CCE 2007" tot într-o noapte dintre ani, la fel cum am făcut și la deschidere. Alături de mine au fost mai puțini politicieni, dar a sosit ministrul Culturii din Marele Ducat de Luxemburg, François Biltgen, și, pe un frig aspru, s-au adunat aproape 10 000 de oameni în Piața Mare ca să facem împreună, ca în fiecare an, numărătoarea ultimelor secunde din 2007. Ne găseam la finalul unui an excepțional și era momentul în care trebuia să le mulțumesc tuturor celor care se implicaseră în acest proiect cu beneficii uriașe pentru noi toți, un proiect care a făcut din Sibiu unul dintre orașele cele mai cunoscute din România. Îmi amintesc că François Biltgen a spus, în acea seară, că 2007 nu va însemna decât începutul pentru Sibiu. Tot ceea ce a urmat după a fost o fericită confirmare a acelei anticipări pline de speranță.

Ca și la deschidere, scena amplasată în Piața Mare nu a fost numai pentru discursuri, cât mai ales pentru trupele care au concertat pentru sibieni. A urmat același spectacol de pirotehnică, gândit de trupa franceză *Groupe F*, ca și la deschiderea oficială a Capitalei Culturale Europene, dar ceața din noaptea spre 2008 nu fusese luată în calcul de organizatori. A fost un spectacol impresionat, pentru care au pregătit o tonă de materiale pirotehnice, și, chiar dacă vremea nu l-a pus impecabil în lumină, cei veniți în Piață s-au bucurat, ca și cu un an înainte, de frumusețea focurilor de artificii.

A fost un an de triumf pentru Sibiu și partea cea mai frumoasă este că efectele acelui an continuă să se arate până astăzi. La fel de frumos este și faptul că acest oraș nu a rămas prizonierul unui moment de glorie, oricât de însemnat ar fi fost el și oricât de flatant pentru noi toți. Orașul a continuat să se reinventeze, să rămână pe marea scenă culturală a Europei și să-și curteze noii vizitatori. Statutul de Capitală Culturală Europeană nu a fost o întâmplare, după cum notorietatea și beneficiile care au decurs de aici nu au fost simple consecințe incluse în premisele proiectului. Nu, toate acestea au fost episoade construite cu eforturi concrete, la care au pus umărul, încetul cu încetul, foarte mulți oameni. Ele au marcat definitiv orașul și dovedesc, prin istoria proaspătă pe care au reușit s-o scrie, că transformarea e posibilă, atunci când oamenii și-o doresc și cred în ea.

CAPITOLUL IV
DECIZII PENTRU VIITOR

Primii pași în politica mare

Nu am niciun model în carieră și nici în viață, dar m-am apropiat, totuși, în ultimii ani, de o anumită familie politică și mi se pare important, în acest punct, să detaliez relația mea cu liberalismul și cu Partidul Național Liberal, ele nefiind același lucru. Cred că, de când am intrat în politică, am avut o atitudine liberală în sensul mai degrabă clasic al termenului. Dar abia de prin 2004 am avut o relație apropiată și cu Partidul Național Liberal. Atunci am invitat PNL să desemneze un viceprimar, cu toate că au avut, din câte îmi amintesc, doar trei consilieri locali. N-ar fi avut, probabil, viceprimar dacă n-ar fi existat această înțelegere și, de atunci, am fost apropiat de PNL și am avut tot timpul viceprimar liberal. Dar relația a devenit mai intensă de când am avut o colaborare cu Crin Antonescu, în vara lui 2009. Pe urmă au fost alegerile prezidențiale, cu propunerea ca eu să devin prim-ministru.

Îmi amintesc că într-o zi, în acea vară, Crin Antonescu m-a sunat și m-a întrebat dacă poate să-mi facă o vizită. Am acceptat, a venit și mi-a spus că vrea să încerce o schimbare la nivel de guvern, că vrea să candideze și m-a întrebat dacă sunt dispus să intru într-o ecuație — neprecizată, nedefinită — împreună cu el. Am spus „da". Aranjamentul mi s-a părut bun și următorul pas a fost că m-a propus prim-ministru.

Simplu, fără mari poveşti. Am avut impresia că ne-am potrivit, încă de la prima discuţie. În octombrie 2009, după căderea guvernului Boc, am fost propus de PSD, PC, UDMR, PNL şi de minorităţi pentru postul de premier. Scopul era să formez un guvern tehnocrat, care să gestioneze problemele economice ale momentului şi să asigure organizarea de alegeri prezidenţiale. Preşedintele Traian Băsescu l-a preferat, în schimb, pe Lucian Croitoru, consilierul guvernatorului BNR. Faptul că Traian Băsescu nu m-a nominalizat în toamna lui 2009 nu m-a surprins, dar m-a deranjat. Ştiu şi de ce a făcut-o: din raţiuni politice, care nu au ţinut de mine, ci de ceea ce a vrut el să se întâmple în alegeri. Evident, a vrut un guvern de-al lui, care să organizeze alegerile, şi nu un guvern de-al Opoziţiei. El nu a încălcat litera Constituţiei, dar cred că s-a situat în afara percepţiei general valabile în Europa despre o astfel de Constituţie. Nu ştiu cât l-a costat şi cât a câştigat din această mişcare, e greu de evaluat. Fapt este că a câştigat alegerile prezidenţiale după aceea. Iar dacă ar fi s-o luăm strict pe rezultate, şi-a atins scopul şi şi-a menţinut guvernul în continuare.

Ştiu că foarte mulţi adversari politici declară că, pentru mine, acela a fost un mare eşec. Aş zice că, dimpotrivă, pentru mine, ca om politic, a fost un moment de reuşită: notorietatea mea a crescut nu mult, ci foarte mult. Am regretat atunci că nu am fost nominalizat, pentru că mi-ar fi plăcut să fiu prim-ministru interimar. Nu consider însă că am avut duşmani politici. Am avut doar opinii foarte diferite despre guvernarea României şi atunci am venit, împreună cu Crin Antonescu, cu o propunere agreată la scară largă în Parlament. Doar că preşedintele a avut altă opţiune, probabil din raţiuni politice. Nu a fost deloc o lovitură pentru mine. A fost o perioadă din care chiar cred că am învăţat foarte mult. A fost păcat că nu s-a concretizat ceea ce ne-am propus noi atunci, dar n-a fost niciun fel de catastrofă. Lucrul care m-a impresionat cel mai mult în acele momente a fost că, practic, într-o o zi şi jumătate, în jurul unei idei — a ideii avansate de Crin Antonescu — s-a coagulat tot ceea ce a fost în momentul respectiv opoziţie faţă de guvernul în funcţiune. Faptul că lideri care în altă situaţie nu au fost neapărat foarte apropiaţi au reuşit aşa de repede să se înţeleagă asupra unui lucru m-a determinat cu adevărat să accept

acea postură de posibil candidat pentru funcția de prim-ministru. Dacă această chestiune ar fi rezultat dintr-o negociere foarte lungă, foarte complexă și foarte controversată, probabil că nici n-am fi ajuns în punctul în care să propunem ceva concret. Cu toate acestea, episodul s-a încheiat așa cum știm: Traian Băsescu a fost reales președinte, iar eu m-am întors la Sibiu.

Peste câțiva ani, la începutul lui 2013, Crin Antonescu m-a invitat efectiv să fiu membru în PNL, lucru care, din punctul de vedere al doctrinei, mi s-a potrivit. În plus, am crezut că era un moment bun să intru în politica națională. În FDGR m-am sfătuit cu trei-patru colegi și toți au fost de părere că ar fi o mișcare bună. Nu am avut rezerve când am făcut acest pas, pentru că invitația a venit în aceeași perioadă în care și eu mi-am dorit să mă implic mai mult în politica națională, deci lucrurile s-au potrivit extraordinar de bine. La vremea respectivă, am venit la București și am avut parte de o primire foarte deschisă și frumoasă. Am devenit membru PNL pe 20 februarie 2013 și imediat am primit o derogare de vechime, votată de liberali, care să-mi permită să candidez la o funcție în conducerea partidului, aceea de prim-vicepreședinte. Când am plecat înapoi la Sibiu, oamenii m-au întrebat: „Cum te-au primit?" M-au primit foarte bine și acum, în retrospectivă, nu pot spune altceva: m-am simțit din prima zi ca făcând parte din PNL, sentiment care mi-ar rămas până în ziua de astăzi.

Eu am ajuns un politician credibil — și relativ cunoscut în România — prin independența mea politică. Și atunci mi-a fost clar că, făcând acest pas, în PNL, renunț la cel mai valoros bun politic al meu: independența. Și asta mi-a dat ceva de gândit. Analizând politica ultimilor ani (2012, 2013), am ajuns totuși la concluzia că, pentru România, vor urma schimbări în spectrul politic: regionalizare, descentralizare. Se anunțau momente grele, cu potențial uriaș de schimbare: alegerile europarlamentare și cele prezidențiale, din 2014. Am considerat că, din poziția de simplu primar de provincie, nu pot să particip direct la aceste procese. Toți oamenii cu care m-am sfătuit înainte de a face pasul în politica națională, inclusiv membri ai FDGR, au considerat că era un lucru bun, just chiar. Intrarea mea în politica mare a tensionat ușor relația cu sibienii, dar nu cred că a stricat-o.

Din ce mi-au spus oamenii cu care am vorbit în acea perioadă, mulți au fost îngrijorați, mulți mi-au recomandat să nu plec. Alții mi-au spus că, totuși, pentru Sibiu este un lucru bun să aibă un primar care este solicitat în politica națională. Cred cu tărie că, în continuare, sibienii au încredere în ceea ce fac.

Am fost întrebat, după ce am intrat în PNL, dacă liberalismul a fost o opțiune cu tradiție în familia mea. Nu știu ce orientări politice or fi avut bunicii sau străbunicii mei. Nu s-a discutat despre orientări politice în familie, nici măcar despre comunism nu s-a discutat, așa că nu aș putea vorbi despre vreo tradiție a liberalismului începută de cei de dinaintea mea. Bunicii mei au fost mici întreprinzători, comercianți, dar eu nu m-am considerat niciodată făcut pentru așa ceva. În schimb, privind în urmă, mi-am dat seama că lucrurile pe care am reușit să le fac, punând în fapt valorile pe care am mizat, oglindeau firesc modul de acțiune liberal. *Prin noi înșine, prin competență, pentru reușită*. Am vorbit mereu despre plăcerea lucrului bine făcut, despre încrederea că se poate, despre competență și competitivitate. Nu există nicio altă opțiune ideologică, în afară de cea liberală, care să îmbrățișeze aceleași convingeri pe care eu le-am pus la lucru în toți anii în care am făcut ceva pentru comunitate. Ca dascăl, ca inspector, ca primar. Eu cred că a fi liberal astăzi, în România, înseamnă să lucrezi cu onestitate și eficiență în folosul națiunii române, să aperi statul de drept, separația puterilor și pluralismul, să cultivi regimul parlamentar și, nu în ultimul rând, să contribui zi de zi la garantarea dreptului la liberă exprimare. Aceasta este România pe care mi-o imaginez pentru noi și pentru viitorul nostru.

Când am decis să renunț la funcția de conducere pe care o aveam în Forumul Democrat al Germanilor din România — o formațiune care nu este un partid politic — și să devin pentru prima dată membru al unui partid național, am fost perfect conștient de proasta reputație pe care o are mediul politic. De costurile unei astfel de decizii. Cine nu a spus sau nu a auzit spunându-se vreodată despre un profesionist, un om decent, intrat în politica mare că s-a băgat în mocirlă? Nu-mi făceam iluzii că despre mine nu se va spune același lucru. Dar continuam să cred că oamenii care știu că pot să schimbe ceva trebuie să facă

pasul în politică. Să se implice. Cum altfel să ai un mediu politic respectabil, dacă tocmai indivizii respectabili, profesioniștii, rămân în afara jocului? Eu cred că lucrurile se pot mișca în politica românească și am crezut, în acel moment, că și eu pot să mișc o piesă, oricât de mică. Există mulți politicieni atât corecți, cât și competenți în România. Nu trebuie să plecăm de la premisa că toți politicienii din România sunt răi și corupți. Au existat, în fond, și pași serioși, și modele de succes, care nu au apărut decât din consensul unor oameni cu putere de decizie.

Pe de altă parte, nu am crezut niciodată că un politician poate să schimbe de unul singur percepția publică despre politicieni. Pentru aceasta e nevoie de mult mai mult. Este nevoie de mult mai mulți oameni care nu schimbă partidul la fiecare ciclu electoral, de mult mai mulți oameni care ies și spun când ceva nu funcționează, de mult mai mulți politicieni care se implică în viața publică pentru a rezolva, efectiv, probleme. Alegând să intru în PNL, am ales să fiu un astfel de om, nu numai pentru sibieni, ci pentru o comunitate mult mai mare. Așa se face că, pe 20 februarie 2013, am acceptat invitația lui Crin Antonescu și am devenit membru al partidului pe care îl conducea la vremea respectivă. Era o alegere firească: PNL era cel mai mare partid de dreapta și singurul care putea propune o alternativă credibilă. Inventarul celor mai recente intervenții prin care PNL a blocat implementarea unor proiecte asumate de guvernare vorbește de la sine despre profilul său combativ. Ca actor critic și vigilent pe scena politică recentă, PNL a împiedicat implementarea unor proiecte cu greutate, foarte controversate: Roșia Montană, creșterea cotei unice de impozitare a veniturilor, adoptarea amnistiei și a grațierii. Sunt lucruri importante, care merită reamintite, mai ales ținând cont de tacticile adversarilor politici care tind să-și aproprieze, cu scop electoral, inclusiv decizii cu care nu au fost de acord în timpul guvernării.

În PNL, eu nu am venit de nicăieri. Am venit din politica locală, dintr-un mediu cu relații complicate, care solicită la fel de multă diplomație ca și politica mare, națională. Oricine poate urmări traseul care mă adusese în acel punct. Nu m-am temut de expunere. Inclusiv în momentul în care am acceptat să candidez, din partea PNL, pentru

un portofoliu în Guvern, nu m-am temut de nimic din ceea ce presupune acest lucru.

Prima provocare importantă pentru parcursul meu politic, în cadrul partidului, a fost decizia de a accepta nominalizarea, din partea PNL, pentru poziția de Ministru de Interne și Vicepremier. Am acceptat această nominalizare și am pornit din start cu ideea că funcția de Vicepremier era o miză foarte importantă, din principiu. Ea nu avea legătură însă cu persoana mea, ci cu PNL. Am avut patru miniștri pe care am vrut să-i schimbăm, iar aceasta era o funcție importantă, ca imagine. A fost o chestiune ce a ținut de modul în care ne vedeam noi, PNL, în această alianță. Acela a fost momentul în care s-a văzut clar că PSD avea tot interesul și voia să diminueze masiv rolul și importanța PNL în cadrul USL. Nici eu și nici colegii mei nu am vrut să acceptăm o astfel de situație, așa că, în cele din urmă, PNL a ieșit de la guvernare.

Propunerea ca eu să fiu nominalizat pentru a ocupa postul de Vicepremier și Ministru de Interne a apărut din partea lui Crin Antonescu. Eram atunci prim-vicepreședinte al partidului și, în contextul în care trebuia să se desemneze o persoană care trebuia trimisă să reprezinte partidul la nivel guvernamental, alegerea mea a fost o alegere oarecum naturală. Ea venea într-o perioadă în care, la conducerea PNL, analizam și evaluam prestația miniștrilor noștri, într-un moment delicat pentru partid. Am ajuns atunci la concluzia că, dacă tot trebuia să schimbăm ceva, se impunea să facem o schimbare ceva mai amplă. La momentul respectiv, am vrut să intru în guvern pentru că am considerat că partea liberală din această instituție era prea puțin vizibilă, prea puțin eficientă, și am vrut să schimb lucrurile. Ministerul de Interne a fost o opțiune pe care am discutat-o cu conducerea partidului. Nu m-am temut deloc de această provocare. După acea întâmplare nefericită, cu ministrul PNL care a trebuit să demisioneze, am ajuns la concluzia că cel mai bun lucru era să operăm câteva schimbări-cheie. Scopul lor era de a face munca părții liberale din guvern mai eficientă și de aduce aceleiași părți liberale din guvern o mai bună vizibilitate.

PNL a fost partenerul PSD în Alianță, cu greutate egală la înființare. Cei care ne-au urmărit prestația în cadrul Alianței și noi înșine,

inclusiv, am avut pretenția ca activitatea noastră să se și vadă. Am avut multe proiecte bune, am avut multe idei bune cu care am venit în guvern. Din varii motive, acestea s-au văzut mai puțin. Am avut senzația că am fost puși cumva în umbră. Explicații există foarte multe. Un guvern poartă numele primului-ministru. Și atunci este evident și firesc ca, atunci când se vorbește despre activitatea guvernamentală, să se vadă primul-ministru cel mai mult. Fiind însă un guvern de Alianță, am avut pretenția să se vadă și ce făceam noi. Dacă nu neapărat persoanele, măcar măsurile liberale. Tot atunci ne-a devenit limpede că aveam nevoie și de o mai bună comunicare în spațiul public.

Decizia noastră de a schimba câțiva miniștri a mai avut o motivație. Voind să facă o treabă foarte bună, anumiți demnitari delegați de noi s-au implicat complet în echipă, ceea ce nu era deloc un lucru rău, însă au neglijat puțin partea de comunicare, care este la fel de importantă. Întotdeauna am susținut că, dacă ești ministru, nu ești un angajat al premierului. Un ministru din partea PNL reprezintă Partidul Liberal în guvern. După ce își face treaba, vine și spune, inclusiv presei, de ce s-a luat o anumită măsură, de ce lucrurile s-au făcut într-un fel, și nu în altul. Acest tip de practică a lipsit de multe ori.

La început, am fost optimiști și am crezut că am găsit o echipă capabilă să dea un nou impuls părții liberale din guvern. Mai cu seamă că toată lumea a spus că acele propuneri erau nu numai acceptate, ci și dorite. Din această situație, care părea că se va concretiza rapid, a evoluat o criză care s-a terminat cu ieșirea PNL din ecuația USL și de la guvernare. Părerea mea, pe care am avut-o și atunci, este că PSD a avut intenția să rupă USL după alegerile europarlamentare. Fie direct, fie propunând un candidat propriu la alegerile prezidențiale. Dacă s-a ivit o situație care putea fi exploatată, încet-încet s-a format ideea că, dacă tot era să se rupă, de ce să nu se rupă atunci? De ce să mai dea ocazia liberalilor să se profileze în guvern?

În felul acesta, și-au dat arama pe față. Au arătat că, de fapt, au vrut să scape de noi oricum și că n-au avut deloc intenția să-l sprijine pe Crin Antonescu în calitate de candidat la prezidențiale din partea USL. Noi, în PNL, am tot sperat ca acest conflict să se rezolve. În fond, PNL nu venise cu nicio solicitare care ar fi putut să afecteze PSD: am avut

patru miniștri, am înlocuit patru miniștri. Am avut o poziție de vicepremier, am solicitat o poziție de vicepremier. Până aici nu era absolut nimic deosebit și nimic nou. Am avut, separat, întrevederi cu premierul și cu vicepremierul și ne-am lămurit foarte repede asupra chestiunilor aflate în discuție. Cu atât mai mult m-a surprins poziția ulterioară, cum că cele două funcții s-ar fi suprapus și că acest lucru nu se putea întâmpla. Se putea, dacă se dorea.

Alături de PNL, în opoziție

Din punctul meu de vedere, un contract politic reușit este un proiect care se definește transparent, în care partenerii își îndeplinesc partea pe care și-a asumat-o fiecare și care se finalizează atingând obiectivul propus — și acesta întotdeauna trebuie să fie un obiectiv public. Un contract politic trebuie să urmărească să atingă un obiectiv public. Ceea ce consider inacceptabile, într-un contract politic, sunt mizeria, mârlănia, lipsa de bună-credință. Am fost pro ieșire de la guvernare. După acest episod, am fost pus în situații de multe ori stranii, prezentat drept persoana din cauza căreia se rupe USL, dar am depășit acest prag, chiar dacă nu a fost un moment confortabil. În ceea ce privește imaginea mea publică, cred că această criză nu m-a afectat, ba dimpotrivă: prin natura lucrurilor, am apărut în spațiul public mai mult decât înainte și mai multă lume a putut să își facă o imagine ceva mai completă despre politicianul Klaus Iohannis.

În acele momente, pentru mulți incerte, prevedeam pentru PNL exact ceea ce s-a întâmplat: profilarea în opoziție. Și câștigarea prezidențialelor. În momentul acela nu m-am văzut pe mine în acest rol de candidat la președinție, ci pe Crin Antonescu, însă parcursul partidului este acela pe care l-am prevăzut atunci. Nu știu, în detaliu, care a fost motivația lui Victor Ponta de a mă refuza sau de a ne refuza — fiindcă am fost mai mulți —, dar probabil că s-a temut de o competiție în interiorul guvernului. Pentru PNL, anul care a urmat a fost unul complicat. Nu numai din perspectiva alegerilor europarlamentare, care cereau o desfășurare de forțe pentru o campanie eficientă, ci și din nevoia de a-și fortifica poziția pe scena politică. În 2014 am fost alături de PNL, de-a lungul unei campanii solicitante, care a propus, în primăvara

europarlamentarelor, un program și o viziune centrate pe Europa și pe valorile europene, o viziune pentru o Europă unită. Îmi amintesc inclusiv faptul că, de Ziua Europei, PNL le-a propus românilor să trecem definitiv la ora Europei. Să avem aceeași oră ca Germania, Franța, Italia, Spania sau chiar Ungaria.

Era, bineînțeles, o declarație politică, dar și simbolică, de aliniere cu valorile puternice ale celorlalte state ale Europei, o pledoarie pentru demnitatea europeană, pe care venise momentul s-o îmbrățișăm, dintr-o poziție de drept. În plus, istoria ne dă mereu câte un exemplu; și nici fusul orar nu a ținut mereu de geografie: în urmă cu foarte puțin timp, Crimeea a fost anexată peste noapte la Rusia și a trecut la ora Moscovei, dând ceasul cu două ore înainte. Vorbim, așadar despre o voință politică ferm exprimată și mai puțin despre rațiuni de altă natură. Cu toate acestea, o astfel de măsură, aplicată concret, și-ar fi găsit și o rațiune foarte practică. România trebuie să se alinieze la ritmul Europei nu numai simbolic, ci și economic și social. Ne identificăm prin aceleași valori și avem aceleași aspirații precum statele occidentale, dar între noi și această Europă există un decalaj foarte concret. Deși ar putea să pară că o oră nu înseamnă mare lucru, pentru antreprenori, pentru oamenii activi, ea contează. Există instituții administrative și economice care, în Europa, încep să funcționeze și se închid cu o oră mai târziu decât în România și am crezut, la acel moment, că a fi în același ritm cu programul acelor instituții ar putea fi o măsură pur și simplu eficientă. Sincronizarea cu un program, cu un orar și cu un set de valori îmi apărea în acel context ca fiind cea mai firească măsură, cu un impact la toate nivelurile: simbolic, politic, economic. În plus, ar fi fost și o măsură profitabilă, de bun management al timpului. Ar fi putut, sunt convins de asta, să ne facă viața ceva mai ușoară. Sau măcar să ne scutească, de pildă, de riscul de a pierde avionul, neatenți la fusul orar.

Lăsând la o parte aceste chestiuni de principii și modul în care simțeam că ne situăm noi, consider acum că, la fel ca și la celelalte partide, și campania PNL pentru europarlamentare a fost una slabă, cu carențe de organizare și de logistică. Deși sunt alegeri importante, iar miza este mare pentru clasa politică, toate partidele au avut campanii slabe pentru europarlamentarele din 2014.

La nivel european, rezultatele alegerilor mi s-au părut îngrijorătoare. Ele au scos la iveală și au promovat în Parlamentul European grupuri care, de fapt, sunt împotriva ideii europene. Ele arată că Europa nu are o viziune suficient de puternică pentru a fi înțeleasă de oameni, că nu transmite suficient de bine ceea ce dorește să facă și că mulți oameni și-au pierdut răbdarea ori nu au înțeles care este proiectul european. Sau, chiar dacă au înțeles, din varii motive — de obicei legate de politica locală, nu din alte considerente —, sunt împotriva unei Europe comune; o tendință care, cu siguranță, poate fi atenuată în măsura în care Europa reușește să-și promoveze mai bine mesajul.

Rezultatele slabe ale PNL la europarlamentare l-au determinat pe președintele partidului, Crin Antonescu, să demisioneze. În locul lui, eu nu aș fi făcut acea afirmație, că, dacă PNL nu obține un scor de 20%, demisionează. Ba chiar după ce a făcut acea afirmație, mai voalată, într-o emisiune televizată, l-am rugat insistent să n-o repete. A tot repetat-o și atunci n-a mai avut ce face. Demisia mea a venit în serie cu restul demisiilor din conducerea partidului: a demisionat întregul birou politic până la urmă, întreaga conducere, vârful partidului.

Perioada în care am ajuns eu să particip la conducerea PNL a fost, fără îndoială, una foarte interesantă. Foarte mulți politicieni din spectrul Dreptei românești se gândeau, de mult timp, la o posibilitate de a face Dreapta mai puternică. În anii trecuți, s-a putut observa o coagulare a Stângii și acum avem clar un partid de stânga, PSD, care domină zona de centru-stânga. Pe centru-dreapta nu s-a întâmplat nimic de acest gen. Am avut acea explozie din anii ’90, când nici nu mai știm câte partide și partidulețe de centru-dreapta și de dreapta au existat. Unele au dispărut, pentru că lumea nu a mai dorit să aleagă între atâtea, dar au rămas partide care acum sunt pe scena politică și am simțit că, pentru prima dată, se crease un moment în care unificarea Dreptei avea șansa să treacă mult mai departe de o declarație politică. De declarat, au declarat foarte mulți că vor unificarea Dreptei, dar era prima dată când chiar se întrevedea o șansă reală pentru realizarea acestei unificări. Și atunci PNL a trebuit să joace — și a jucat — un rol determinant în acest proces.

Însă după primăvara zbuciumată a europarlamentarelor, PNL trebuia să iasă cumva din apele tulburi și să redevină activ. Nu exista alternativă. În această conjunctură, în care era nevoie de un nou impuls și de noi motivații, colegii mei au considerat, la un moment dat, că eu puteam fi un răspuns pentru nevoile partidului, din cea mai importantă poziție de conducere. După mai multe discuții, am înțeles că existau colegi care credeau că voi putea face față unei astfel de funcții. Contextul nu era, așadar, nici simplu, nici obișnuit. Dimpotrivă: pe lângă situația internă, fragilizată după demisia președintelui Crin Antonescu, existau și aceste semnale, din ce în ce mai clare, că forțele de dreapta începeau, ușor-ușor, să ia în calcul, pentru propriul interes, ideea fuziunii. Era nevoie, mai mult ca oricând, de un consens în jurul unor teme esențiale și pentru PNL, și pentru PDL, ca reprezentante ale aceleiași ideologii. În plus, dincolo de o consolidare reală a acestui pol de forțe politice, era nevoie de un program de guvernare solid, cu bătaie lungă, și de un candidat la alegerile prezidențiale.

Au existat, în acea fază, discuții informale la nivel de vicelider și chiar între cei doi președinți, domnul Antonescu și domnul Blaga. Văzând că toate tatonările dau un rezultat, un feedback pozitiv, s-a stabilit o primă întâlnire formală, angajantă, pentru partidele noastre, iar ea s-a consumat și repede, și foarte bine. Primele tatonări au fost după europarlamentare. Lucrurile s-au petrecut foarte repede: în câteva zile, deja semnalele reciproce au fost pozitive. Am fost întrebați cu toții dacă au existat negocieri sau discuții mai vechi. Nu au fost discuții. Până la europarlamentare, lumea și-a văzut de campanie cu mai mult sau mai puțin succes, de la caz la caz, iar după aceea, lucrurile au avansat foarte repede. Nu am considerat că este bine să pierdem din tempo. Odată ce semnalele au fost bune, am luat foarte repede decizia de a ne întâlni și de a vedea dacă putem sau nu să facem următorul pas.

Dreapta solidară: consolidarea marelui Partid Național Liberal

Chestiunea denumirii partidului care să rezulte din fuziunea PNL–PDL a fost una extrem de sensibilă. Am știut asta și am preferat, în primă instanță, în negociere, să rezolvăm probleme referitoare la felul cum construim acest partid, urmând ca, ulterior, să revenim la temele mai

problematice. Nu ne puteam permite, în acel punct, să blocăm negocierile. Ne aflam sub presiunea timpului, din simplul motiv că urma un calendar politic foarte strâns și foarte important: în noiembrie – alegeri prezidențiale, în octombrie – campanie electorală, în septembrie – pre-campanie. Am constatat, cu toate acestea, că denumirea partidului ce avea să rezulte din fuziune devenise, în scurt timp, o temă în media, o temă în spațiul public.

Negocierile dintre cele două mari formațiuni de dreapta au mers bine: cum spuneam, de la prima întâlnire formală, ne-am înțeles într-o oră asupra a ceea ce va urma. A fost prima dată când o astfel de întâlnire formală, între două partide, s-a finalizat atât de repede, cu un rezultat așa de consistent. Imaginați-vă că, din partide care au avut un istoric complex, am reușit, în scurt timp, să ne înțelegem, să fuzionăm, să funcționăm ca aliați de facto, pe încredere. Să avem candidat unic la Președinția României. A fost un rezultat foarte bun, un rezultat care ne-a dat energie și speranță că putem să propunem o alternativă de guvernare performantă, solidă și puternică. Nu am gândit această fuziune ca să pierdem, ci cu scopul clar de a deveni un mare partid în dreapta spectrului politic și de a hotărî ce se întâmplă în România. Noi am vrut să devenim partidul care decide soarta României în următorul deceniu.

Pe cât de necesară era coagularea Dreptei într-un astfel de moment, pe atât de firesc era să existe opinii diferite, ezitări, dileme. I-am rugat pe colegi să discute chestiunea fuziunii cu PDL. La fel, i-am rugat să ia în discuție chestiunea candidatului la prezidențiale. Doar lăsând discuția să se desfășoare în cadrul partidului puteam să aflăm ce vor membrii lui. Nimeni din conducerea partidului nu a dorit să impună ceva de sus în jos. Îmi amintesc bine că i-am rugat pe colegi să meargă în organizații și să pună în discuția tema candidatului, să vedem ce discută oamenii la baza partidului. Ce își imaginau pentru această candidatură, cu ce idei veneau. Toate aceste rezultate au fost centralizate și prezentate congresului PNL din 27–28 iunie 2014. În PNL, nouă tuturor ni s-a părut că această procedură este mult mai potrivită decât să discutăm în Biroul Politic și să luăm o decizie care poate că nici nu se potrivește cu ceea ce vor membrii partidului. În scurt timp,

am început să primim rezoluțiile din organizații și ne-am apucat să pregătim congresul. Ne-am dat seama, în scurt timp, că simpla alăturare a unor politicieni din partide diferite nu convinge și am considerat că există o singură cale de a fi credibili în fața electoratului: dacă venim cu acest mare proiect de dreapta și îl detaliem, dacă venim cu un proiect de țară, cu un program economic, cu un program pe industrie, cu un program pe justiție. Lucrurile acestea au fost puse la punct, s-au format comisii mixte care au lucrat pe toate aceste aspecte. În definitiv, noi nu am dorit doar unificare administrativă, să luăm șefii de aici și șefii de acolo și să facem o grupă comună. Asta nu ar fi însemnat nimic pentru România. Pentru ca România să iasă în câștig, era nevoie ca, pe lângă fuziunea nucleelor partidelor, să reușim să venim cu un program pentru țară, un program centrat pe o filosofie de dreapta. Și aici am avut o șansă foarte bună, pentru că, până la urmă, indiferent ce divergențe ar exista între PNL și PDL, nimeni nu a pus la îndoială apartenența doctrinară esențială de centru-dreapta: și PNL, și PDL s-au definit ca partide de centru-dreapta. Așa se face că am dorit să venim cu un program consistent, un program care să-i dea României o economie performantă și un stat de drept. Propuneam, din capul locului, relaxare fiscală și încurajarea investițiilor. În ceea ce mă privește, experiența mea demonstra că acestea erau măsuri care au dus la performanță în Sibiu. Acolo asta am făcut: am investit în infrastructură, am crescut cota locului, am atras oameni de afaceri dispuși să investească și am asigurat, după acest algoritm foarte clar, locuri de muncă și una dintre cele mai scăzute rate ale șomajului din România.

Resursele există, au existat mereu, dar ceea a lipsit au fost o gândire și o viziune eficiente pentru alocarea lor. Resursele pot fi consumate complet într-o direcție unde poate că banii sunt bineveniți, numai că nu aduc nimic în plus și nu întăresc economia. Este posibil ca o parte din bani să meargă acolo — către Securitatea Națională, către Învățământ, către Sănătate. Dar o parte din resurse trebuie să meargă și în zona de revigorare economică, de care se leagă multe așteptări. Pentru aceasta este nevoie de o relaxare fiscală, iar singura metodă de compensare, în caz că această măsură se aplică, este creșterea economiei, și nu alte măsuri — sigur, în corolar, se poate îmbunătăți gradul de

colectare a impozitelor. Economia poate să crească în foarte multe locuri și în foarte multe feluri. Dacă am merge într-o locație economică, fie la București, fie la Sibiu, fie oriunde altundeva, am putea observa ușor că sporul economic nu e peste tot la fel și că nici profilurile nu sunt identice. Acest lucru ne arată că nu există un singur model, ci foarte multe modele. Trebuie doar ca pentru fiecare loc să se găsească modelul care se potrivește cel mai bine. Or, aceasta este, pe de o parte, treaba guvernanților, care trebuie să creeze un cadru propice investițiilor și unei creșteri economice. Pe de altă parte, în plan local, primarii și președinții de consilii județene trebuie să creeze cadrul foarte specific: să existe zone unde se construiesc drumuri de acces, unde se aduce apa, unde se aduce curentul, pentru a permite dezvoltarea. Pe lângă toate acestea, există câteva lucruri destul de clare, dar ele țin mai degrabă de Guvern decât de autoritățile locale. Aceste aspecte sunt foarte bine cunoscute, investitorii ni le-au spus de foarte multe ori, doar că nu am ascultat cu mare atenție. Ei vorbesc despre stabilitate legislativă, despre drumuri și autostrăzi, în absența cărora nu putem planifica o creștere economică. Vorbesc despre crearea de locuri de muncă, inclusiv prin stimularea anumitor investiții. Astfel de direcții nu trebuiau inventate, ele erau cunoscute. Trebuiau doar adunate într-un pachet foarte serios, un pachet care avea să se numească „Program economic pentru România" sau „Programul Dreptei pentru România", pregătit să fie pus în practică atunci când vom guverna.

Când am expus aceste direcții, nu vorbeam despre un model excepțional, ci despre unul simplu de urmat, în timpi foarte clari, fără improvizații și ezitări. În fond, în România existase la un moment dat consens, o coalizare pentru un scop dorit de toată lumea. Acest consens politic privea intrarea în NATO și UE. Dacă s-a vrut, atunci s-a putut. Am devenit și membri NATO, am intrat și în UE. Nu vedeam, în acele zile de dinaintea fuzionării forțelor de dreapta, de ce bunăstarea și stabilitatea acestei țări nu ar putea mobiliza aceeași hotărâre și implicare și de acum încolo. România poate fi o țară puternică dacă vom avea mii de oameni de afaceri puternici. Și știam că noi, politicienii, trebuie să-i sprijinim pe oamenii de afaceri pentru a avea

o economie puternică. Și noi, și cei din PDL eram încredințați că altă cale nu există.

Multă vreme am crezut că votul cu care am fost ales prima dată primar al Sibiului a fost cea mai neașteptată dovadă pe care am primit-o că ceilalți au nevoie de implicarea mea. La paisprezece ani distanță, am trăit același sentiment într-un context nou, de data aceasta în familia liberală. Numărul voturilor prin care colegii liberali mi-au arătat că au încredere în ceea ce propun a fost copleșitor. Sentimentul de a fi ales Președinte al Partidului Național Liberal și decizia rapidă a majorității care m-a susținut m-au luat din nou prin surprindere. Nu mai trăisem așa ceva de la primele alegeri la care am participat vreodată, când nimeni nu se aștepta să fiu ales primar. Lăsând însă la o parte încărcătura pe care a avut-o pentru mine, Congresul PNL din 27–28 iunie 2014 a însemnat un moment esențial pentru istoria partidului și, cred eu, pentru democrația românească. El a consimțit unificarea Dreptei autohtone și aderarea la Partidul Popular European și a fixat și cel mai important obiectiv pentru următorii zece ani: să aducem România, din punctul de vedere al bunăstării, în linie cu statele Europei. Cred cu tărie, ca și colegii liberali, împreună cu care ne-am asumat acest program politic, că a sosit momentul ca România să intre într-o perioadă de consolidare a statului de drept și de prosperitate economică. România trebuie să ajungă la nivelul statelor europene; a întârziat deja prea mult în faza de tranziție.

La Congres s-a stabilit noua echipă de conducere a partidului, adică președintele partidului și membrii din Birou, Direcția Generală politică a partidului, prin afilierea la PPE, precum și opțiunile în viitorul imediat apropiat: în relația de fuziune cu PDL, chestiunea candidatului nostru pentru competiție. Am avut o competiție internă în PNL și apoi ambele partide au propus câte un candidat stabilit; am demarat foarte rapid faza tehnică de sondaje, în urma cărora a reieșit care dintre cei doi candidați este mai bine poziționat. Rezultatul mi-a fost favorabil mie, iar anunțul candidaturii a urmat la scurt timp după deciziile luate la Congres. Cel mai important rezultat al acestei mari întruniri politice a fost însă „Proiectul Dreptei pentru România“, un

proiect de anvergură, făcut pentru o guvernare de durată, al cărei scop este o țară prosperă, în care domnia legii este o realitate.

Noi am hotărât înființarea Partidului Național Liberal, rezultat din fuziunea PNL și PDL. Decizia politică a fost luată, a avut loc congresul de fuziune, actele au fost trimise la Tribunal, urmând să avem acest partid înregistrat după ce se termină perioada de acțiune în instanță. Nu se mai întoarce nimeni la partidele care au fost înainte. Știu că foarte mulți politicieni din România se tem de acest mare partid, care are astăzi, din start, peste 30% din electorat în spatele lui. E un partid de proporții și adversarii noștri se tem de el pe bună dreptate. De aceea auzim tot felul de politicieni venind la televizor și spunând că, de fapt, nu se va face, că vom reveni la formațiunile inițiale. Fuziunea e gata făcută, dar din motive strict tehnice, pentru că înregistrarea la Tribunal durează probabil cinci-șase luni, a trebuit să găsim o formă prin care să putem să venim în fața alegătorilor cu un vehicul electoral legal. Noul partid a fost decis, însă fără a avea încă personalitate juridică pentru a putea propune un candidat. Și atunci, ca să trecem de această dificultate tehnică, am hotărât înființarea Alianței Creștin Liberale, cu singurul scop de a prezenta candidatul unic al Dreptei în competiția electorală pentru prezidențiale. Evident că, din moment ce aveam o alianță electorală, ea trebuia să aibă un nume. S-a studiat problema, ne-am decis asupra numelui de „Alianța Creștin Liberală". Această alianță avea să prezinte candidatul Dreptei și să intre în campania electorală.

Primele semne că unificarea Dreptei funcționează s-au văzut în scurt timp la centru, la vârful noului partid, unde am avut discuții foarte bune, dar și în teritoriu. Deja avem majoritatea consiliilor județene, pe care le controlăm la nivel de consilieri județeni. S-a putut urmări foarte ușor că, la început, au fost câteva județe în care echipele s-au adunat, practic, instantaneu și au funcționat împreună. Au urmat apoi alte județe, apoi consilii locale, consilii comunale. Din fericire, mișcarea a funcționat simultan și la vârf, și la bază. În acel moment, dacă îi adunam pe primarii pe care îi are PSD și pe primarii pe care îi avem noi ca partid unic, reunind primarii PNL și primarii PDL, observam că lucrurile se echilibrau foarte mult. În plan local, odată făcută unificarea, noi controlam ce se întâmplă în România. Avem

majoritatea aleșilor locali, iar acesta este un fapt, nu o dorință. Dorința viza și vizează guvernarea, dar în plan local noi suntem aceia care putem hotărî, în majoritatea localităților și în majoritatea județelor, ce are să se întâmple, situație care marchează o evoluție pozitivă.

Proiectul Dreptei pentru România gravitează în jurul ideii de reconstrucție a economiei, a societății, dar și a locului ei în Uniunea Europeană și în lume. Este un proiect de țară trasat pentru următorii zece ani și are ca obiectiv final transformarea României din ceea ce este acum într-o țară prosperă și puternică, egală cu statele dezvoltate din UE: o Românie normală, care funcționează și se dezvoltă predictibil și care traversează perioada 2014–2024 după un parcurs bine conturat, cu direcții și obiective clare.

Ne-am fixat, așadar, obiective pe termen lung. Concretizarea lor cere, însă, depășirea altor două praguri esențiale: câștigarea alegerilor prezidențiale și revenirea la guvernare, ca principală forță politică. Dreapta românească a strâns rândurile și s-a coagulat într-o echipă care vrea să propună coerență ideologică pusă în fapt, și nu doar o schimbare de putere la nivelul instituției prezidențiale. Resursele de care dispune acest conglomerat de forțe politice au puterea să provoace și să susțină o ofensivă pentru recâștigarea demnității la nivel național. Faptul că mulți dintre acești oameni mi-au cerut implicarea, că au avut încredere în ce pot să fac împreună cu ei, m-a motivat și m-a convins că trebuie să intru într-o nouă arenă. Am crezut că e de datoria mea să o fac.

De prea mult timp, scena politică românească este dominată de înfruntări personalizate, care nu reflectă o dinamică reală între principii și opțiuni ideologice. Neoglindind aceste orientări principiale, care se regăsesc în însăși țesătura societății românești, scena politică autohtonă nu a reflectat, de fapt, o opțiune de drept a electoratului. Ce am constatat, în ultimii ani, a fost un câmp politic fracturat, o societate din ce în ce mai polarizată, o radicalizare a competiției și a discursului politic. Toate aceste simptome au măcinat și mai mult încrederea electoratului în soluțiile clasei politice — la rândul ei, din ce în ce mai autonomizată în raport cu societatea. Rezultatul a fost

unul păgubos, cu un cost enorm și pentru clasa politică, și pentru societate: imposibilitatea consensului în jurul unor teme fundamentale.

Cred că alegerile prezidențiale din 2014 reprezintă ocazia de a sparge această dinamică și de a propune un program politic și o viziune mult mai cuprinzătoare. Ceea ce a propus Partidul Național Liberal la ultimul congres a fost o viziune pentru următoarele două cicluri prezidențiale și de guvernare.

Drumul către prima funcție în stat

Am fost desemnat candidat al Dreptei la președinția României într-un moment în care țara avea nevoie de o nouă direcție și de o nouă perspectivă. Îmi amintesc că era una dintre cele mai fierbinți zile din vara lui 2014, una dintre acele zile în care e totuna dacă ești într-un oraș de la tropice sau în capitala României. Ședința a început către ora prânzului. Nu mai era timp, toată lumea aștepta să vadă cine este candidatul Dreptei. Venise momentul când ușile trebuiau să se închidă.

Alături de mine se aflau toți acei oameni care m-au creditat cu încrederea lor și la alegerile din partid: personalități puternice, oameni care au lăsat ceva în urmă, care și-au legat numele de cel puțin o reușită. Faptul că ei m-au ales drept candidat la președinție și m-au desemnat să mă lupt pentru proiectul unei Românii competitive m-a onorat și mi-a insuflat o dorință de a reuși mai mare ca niciodată. Au fost doi oameni cărora am ținut să le mulțumesc în mod special: domnului Vasile Blaga și domnului Cătălin Predoiu. Primului, pentru tărie și pentru perseverență, celui de-al doilea, pentru modul elegant, cavaleresc, în care a înțeles competiția pentru această desemnare. Nu m-am îndoit nicio clipă că nu mă va susține.

Ziua de 11 august, data la care a fost anunțată candidatura mea pentru cea mai înaltă funcție în statul român, a fost și data la care democrația românească a făcut un mare pas, în premieră: a fost pentru prima dată când o coaliție politică de amplă anvergură a desemnat drept candidat la președinția României un cetățean român, dar aparținând unei minorități etnice. A fost dovada clară că suntem o democrație care se scutură de prejudecăți, o adevărată națiune de cetățeni. Le-am promis atunci oamenilor care m-au susținut că am să mă lupt

pentru o Românie care merită mai mult decât vorbe goale și clientelism politic. Le-am promis, încrezător și plin de convingere, că și în România se poate. Că e loc pentru mai bine, că țara noastră nu e o excepție în care nimic nu se leagă. Am intrat în cursa prezidențială cu ferma convingere că aici nu e altfel decât în statele europene. Că se poate!

Mă uitam în sală, la colegii mei, și le spuneam, lor, jurnaliștilor și tuturor celor care urmăreau acel moment, că și România poate fi o națiune prosperă și respectată. Știam că nu sunt simple vorbe. Era încredințarea de care oamenii aveau atâta nevoie, după ani întregi de derivă. Sibiul și modelul lui erau dovada mea, proba că se poate. Și România ar putea fi la fel. Nu m-am îndoit nicio clipă de asta, cum nu m-am îndoit nicio clipă că acești oameni, țara întreagă, au nevoie de o astfel de asigurare, după atâta timp.

Am vorbit despre o Românie cu adevărat occidentală și senzația mea era că umplu, cu aceste cuvinte, niște spații goale din care, de foarte mult timp, nu crescuse nimic. Nu am fost niciodată un om al cuvintelor. De data aceasta, simțeam că ele au un rost. Că oamenii aveau nevoie să audă că poate exista un model de președinte al României care să cultive respectul, și nu gâștile de partid, care să medieze, și nu să dezbine, care să le redea românilor încrederea că și aici putem avea prosperitate, că și aici putem avea o administrație eficientă și stat de drept. Am vorbit despre echilibru, despre importanța valorilor, despre încredere. Despre seriozitate și despre lehamitea de spectacol. Cred că am vorbit, de fapt, despre dorințele multor români.

Din capul locului am ținut să insist asupra a două mari teme, una care ține de politica externă, alta de cea internă, dar strâns legate între ele: apartenența noastră la NATO și la UE și independența justiției. Aceste direcții sunt nenegociabile. În cazul parteneriatelor strategice, care păstrează direcția noastră către Occident, se pot negocia amănunte, dar nu statutul în sine. În cel de al doilea caz, al justiției, este vorba de un câștig evident care trebuie apărat și consolidat. Nu putem funcționa ca stat, la nivelul la care ne propunem să ajungem, fără o justiție independentă, care să nu fie pusă între paranteze de interesul personal al niciunui politician, oricât de important ar fi el. Noul model de politică pe care îl propuneam pentru instituția prezidențială presupunea exact

valorile care mi-au garantat reușita în munca de până acum: respect, seriozitate, competență și rezultate. Nici ele nu sunt negociabile.

Eram conștient de faptul că urmează o campanie grea, în care vreau să vin cu un program pe teme concrete, și nu dintre cele mai ușoare. Poate că mulți nu își imaginează acest lucru, dar o campanie în provincie nu este semnificativ diferită față de una la nivel național. Doar numărul celor care citesc ziarul respectiv sau care se uită la televiziunea locală este, cu siguranță, mult mai mic. Metoda este una și aceeași. Și dacă vorbim de marele competitor pentru noi, care urma să fie PSD, metodele îmi erau, mie personal, foarte bine cunoscute. Eu sunt primar din 2000. Am fost primar în perioada anteriorului guvern PSD, am fost în campanie contra candidatului PSD. Am avut alte și alte competiții și niciodată nu am crezut că ar trebui să existe atacuri murdare și povești inventate. Eu nu am făcut niciodată campanie în felul acesta și nu voi agrea o astfel de campanie, dar ceilalți nu s-au ferit. De pregătit, bineînțeles că eram pregătit, știam cum funcționează tacticile lor. Îmi displăceau profund.

Nici nu începuse campania și adversarii mei începuseră deja să lanseze în spațiul public fel de fel de provocări și de zvonuri, atunci când nu erau de-a dreptul minciuni. Bătălia începuse și mă așteptam că se va juca murdar. Eram pregătit. Întotdeauna s-a vorbit despre o bătălie electorală, numai că eu consider că acum, în 2014, ar trebui să depășim faza simplelor înfruntări la baionetă. Cred că de prea multe ori am avut un vot negativ, după campanii negative: s-a văzut prea puțin care este proiectul candidatului și prea mult acuzațiile reciproce. La final, cineva a câștigat alegerile, dar România oare a câștigat?

Eu mi-am dorit altceva de la prestația unui astfel de candidat. Voiam să vorbesc despre cum trebuie să acționeze un președinte de stat pentru a fi exact președintele descris în Constituție: un președinte mediator, dar și ferm, un om care să rezolve problemele. Voiam să arăt toate aceste lucruri în campanie și speram sincer ca, prin acest demers, să fac un lucru care până acum fusese neglijat: să vin cu un mesaj pozitiv. Îmi doream să fie o campanie la sfârșitul căreia să se spună că acest om a fost ales pentru că a prezentat o alternativă bună, nu pentru că a spus mai multe lucruri rele despre contracandidatul său. Nu mi-am

dorit, nici eu și nici Partidul Național Liberal, să intrăm în polemici personale, nu am căutat niciodată să acuzăm pe nimeni, în public, de chestiuni care nu puteau fi verificate. Ne-am dorit să facem campanie cu un proiect politic: Dreapta plus candidat pentru Președinție, program pentru România, program economic, un program serios, care îi convinge pe oameni. Plus metode curate de campanie: adunări populare, adunări cu simpatizanții.

Trebuie, cu toate acestea, să fim realiști. Ne așteptam să urmeze foarte multe alte discuții, multe dintre ele situându-se total pe lângă proiectele politice. Ne așteptam să apară tot felul de acuzații, să se inventeze atacuri și dosare. Se pare că așa trebuie să fie la noi în campanie electorală, dar, cu toate acestea, mi-am păstrat speranța că, dacă noi, Dreapta, partidul Dreptei unificat din PNL și PDL, venim cu un proiect major, cu un proiect pentru țară, vom fi auziți. Este cazul să vină cineva cu așa ceva și noi propunem acum un proiect pentru viitorul României. Nu legat de trecut, nu pentru scandal.

Din păcate, chiar din seara zilei în care îmi anunțasem candidatura, constatam, din nou, demararea unei campanii negative, bazate pe dezinformare și pe acuzații false. Nu aveam să intru în acest joc. Strategia mea, așa cum am anunțat deja la momentul desemnării mele în cursa prezidențială, este să fac o campanie curată și pozitivă, în ideea că oamenii merită respect, nu minciuni. Din fericire, la doar câteva zile de la acest incident al cărui scop a fost clar denigrator, aveam să citesc un alt articol, de data aceasta din presa centrală franceză, care îmi făcea un cu totul altfel de portret. În numărul din 15 august al ziarului *Le Monde*, eram prezentat ca model de reușită administrativă — un „simbol al succesului administrativ", în termenii lor — și un om care poate să schimbe peisajul politic în România.

Pentru o campanie cu prestanță: proiecte, nu scandaluri

Nu îmi este teamă de nimic! Nu am făcut nimic care să mă poată compromite. Nu am nici doi ani de când am venit de la Sibiu și am deja o cotă de încredere de 30% în toate sondajele. Este clar că aceste procente nu se mai duc la aceia care încearcă acum să îmi saboteze proiectul. Toți sunt deranjați de faptul că am intrat în competiție. Fiecare

dintre ei are o relație la o televiziune, la un radio, la un ziar și încearcă să inducă ideea că nu aș fi candidatul potrivit. Din punctul meu de vedere, nu este nicio problemă, fiindcă oamenii mă văd și își dau seama ce vreau, de fapt. Cunosc de multă vreme metodele de denigrare practicate în perioade electorale, nu este niciun fel de noutate. De fiecare dată au fost și candidați care au crezut că este mai profitabil să atace persoana, în loc să vină cu un proiect politic propriu. De fiecare dată s-au găsit, din păcate, și oameni care au fabricat diverse emisiuni și fel de fel povești despre mine. Eu nu am considerat pe nimeni adversar, ci competitor, și am constatat mereu că cetățenii sunt mult mai inteligenți și mult mai bine orientați decât bănuiesc candidații fără proiect. Lumea mă vede, mă cunoaște. Nu m-a deranjat că am fost atacat cu diferite povești inventate, la diferite televiziuni, așa cum nu cred că m-a ajutat nici dacă m-a lăudat cineva peste măsură la alte televiziuni.

Pe de altă parte, în România, atacul, strategia principală a adversarilor mei politici, a mers până într-acolo încât să aducă religia ca temă în campania electorală. Nu m-am simt dezavantajat, ca luteran, și nici amenințat. Nici nu am crezut vreodată că despre religie nu trebuie să se discute în spațiul public. Cred, însă, că este o mare problemă că s-a discutat despre religie în campania electorală. Nu întâmplător în Constituție au apărut articole precum acela legat de egalitatea în drepturi, indiferent de religie, indiferent de etnie. Aceste lucruri nu au apărut în Constituție pentru că cineva a crezut că sună bine, ci au fost incluse acolo fiindcă în Europa, timp de sute de ani, s-au dus războaie din astfel de motive. Iar faptul că în toate constituțiile moderne apare egalitatea în drepturi este rezultatul unui proces lung, al unui proces dureros, rezultatul multor războaie și al multor neînțelegeri. Cred că e mare păcat să vină niște tineri politicieni care n-au citit despre aceste lucruri și să considere că putem să declarăm orice, cât timp suntem în campanie electorală.

În Europa secolului XXI, în viziunea mea și a Partidului Național Liberal națiunea se definește prin cetățenii săi. Noi înțelegem națiunea nu în sens etnic, ci în sens civic, al atașamentului față de o ordine constituțională, față de valori și principii democratice. Cetățenia, și nu etnicitatea, reprezintă sursa apartenenței la o națiune. Eu sunt cetățean

român, convins român, și sunt etnic german. Etnicitatea este un factor important și acceptat în România, spre fericirea noastră, a tuturor minoritarilor, și trebuia să spun, în acest context, că România are un rol pozitiv și exemplar în Europa, prin modul în care își tratează minoritățile etnice, atât formal, cât și informal. România are o tradiție foarte veche, de sute de ani, de conviețuire a majorității și a minorităților și experiența noastră este, în esență, un pozitivă. Trebuie doar să ne gândim la etnicii germani, la sași, la unguri, la italieni, la evreii cu care conviețuim, în foarte multe comunități. Acestea sunt exemple care ar trebui protejate, și nu puse la încercare tocmai de cei desemnați să vegheze asupra lor.

Buna înțelegere interetnică nu exclude, ci completează atașamentul nostru față de tradiții, moșteniri culturale și istorice, care fac parte din ceea ce suntem noi ca națiune și popor. Consider, cu toate acestea, că a venit momentul să depășim granițe culturale și mentale. Tentația de a folosi, în scop electoral, sentimentele naționale și patriotismul firesc al acelora care aparțin unei națiuni, ca și încercările de a alimenta permanent sensibilități etnice au făcut parte din arsenalul politic al multora în acești ultimi 20 de ani și sunt la fel de periculoase ca și tentația populismului. Nu cred că etnicitatea cuiva este determinantă, ci modul în care abordează problemele și în care rezolvă lucrurile, acolo unde se implică. Și dacă cineva este un bun administrator, un bun guvernant, un bun conducător, eu sunt convins că este meritul lui ca om și ca educație, ca formare și că profesionalismul ține extrem de puțin, spre deloc, de etnicitate.

Un alt mit, promovat mai degrabă de analiștii politici, ar fi că anumite zone din țară răspund în mod diferit la propunerile pe care le am eu. Am vizitat foarte multe locuri din România și pot să spun că, peste tot pe unde am mers, oamenii reacționează față de mine esențialmente la fel cum reacționează în Piața Mare a Sibiului. Discut cu ei, îmi spun ce-i preocupă. Peste tot sunt oameni interesați, alții mai dezinteresați, dar eu nu am avut niciodată vreo experiență negativă în comunicarea cu ei. De luni întregi merg prin toată țara și mă întâlnesc zilnic cu foarte, foarte mulți români. Și toți vor același lucru: un trai decent, un loc de muncă sigur și relativ bine plătit, școli pentru copiii lor. Vor

să nu le mai plece copiii afară la lucru, vor să aibă o conducere onorabilă. Sunt lucruri simple, cu toții ne dorim lucruri simple, doar că mulți politicieni, în loc să vină cu soluții, ne prezintă tot felul de baloane de săpun și foarte multă vorbă, care, din păcate, nu se concretizează în proiecte. Niciodată nu mi s-a părut că oamenii sunt reticenți față de mine fiindcă sunt etnic german sau că sunt reticenți pentru că vorbesc mai rar sau mai puțin. Nu am avut chiar niciodată o astfel de experiență negativă.

La fel, s-a mai spus că mă adresez mai degrabă oamenilor de la oraș, că mesajul meu nu poate avea priză în mediul rural, că omul simplu, de la sat, nu ar avea răbdare cu programul despre care vreau eu să-i vorbesc. Eu spun că omul de la sat are răbdare și prinde poate chiar mai mult decât omul de la oraș, care este sub presiunea știrilor de ultimă oră sau sub presiunea discuțiilor cu vecinii, cu prietenii. Fiecare vrea să fie mai informat. Știu foarte bine că oamenii de la țară nu sunt oameni care pricep mai puțin. Ei au interesele altfel ierarhizate, dar de multe ori „citesc" mai repede un politician decât cineva care trăiește o viață foarte agitată. Chiar dacă nu-și iau timpul să aprofundeze programul pe care îl prezintă unul sau altul, ei îl evaluează de fiecare dată. Omul de acolo îl vede la televizor, îi aude vocea la radio, vorbește cu vecinul. Se întreabă unul pe altul dacă au auzit despre sasul, despre neamțul de la Sibiu! Oamenii discută și, chiar dacă, uneori, avem impresia că viața la țară nu-i încurajează să știe foarte multă politică, de fapt ei intuiesc foarte mult. Au un simț foarte bine exersat pentru astfel de lucruri. Poate că ar fi momentul să abandonăm aceste prejudecăți sau măcar să nu le cultivăm.

Nu putem să declarăm orice. N-a existat nicio clipă, pentru mine, ipoteza unei strategii electorale bazate pe defăimarea adversarului. Ceea ce mi-am propus să aduc este un program politic, o viziune. Eu n-am făcut niciodată aprecieri asupra persoanelor, ci numai asupra proiectelor politice, așa că, în ceea ce mă privește, programul candidatului pentru Președinția României a fost piatra de rezistență a ofertei mele. Improvizația și diletantismul proliferează în absența unei viziuni. Cred că au avut suficient spațiu, inclusiv pe scena politică. A venit timpul pentru altceva. Ceea ce le propun eu astăzi românilor este exact

opusul politicii dâmbovițene cu care s-au obișnuit. Accentul trebuie schimbat de la circ și promisiuni electorale la stabilitate, coerență și măsuri reale pentru România. Așa cum am mai declarat, nu mă voi lăsa atras niciodată în jocul declarațiilor negative și defăimătoare, ci mă voi axa pe ce e de făcut, concret.

Omul de bază, alături de care mi-am propus să desfășor acest tip de ofertă politică în fața alegătorilor, a fost domnul Vasile Blaga, care a acceptat să fie șeful acestei campanii electorale. Fără legătură cu faptul că Vasile Blaga s-a ocupat și de campania electorală a lui Traian Băsescu, am fost întrebat chiar înainte de fuziune, de foarte multe ori, cum e actualul PNL: dacă este un partid pro-Băsescu sau anti-Băsescu. Având proaspătă în minte înscenarea pe care un post de televiziune a vrut s-o vândă ca știre, cum că m-aș fi întâlnit cu președintele în funcție, repet și insist: PNL este un partid fără Băsescu. În 2014, PNL a vrut să construiască pentru viitor, nu pentru trecut. Acest partid, noul PNL, este pur și simplu fără Traian Băsescu. Nu putem să venim în 2014 și să ne agățăm de o construcție politică creată în 2004. Asta a fost acum un deceniu. Trăim în altă perioadă, oamenii au alte așteptări, iar faptul că venim acum cu acest nou proiect cred că le dă speranță multor oameni care au crezut că politicienii din România au uitat ce înseamnă un mare proiect politic.

Pentru politicieni, se aplică, în linii mari, aceleași reguli ca pentru orice carieră. Dacă ai dovedit într-un loc că ai fost capabil și că ai făcut ceva, poți să urci pe următoarea treaptă sau pe următoarele. Iar dacă acolo unde ai fost nu ai performat, se pun mari semne de întrebare dacă este bine să te duci mai departe. Or, ceea am făcut eu în politică, în administrație, nu numai că se poate povesti, ci se poate vizita. Oricine poate să meargă în Sibiu și să se convingă de aceste lucruri. A fost Capitală Culturală Europeană și eforturile de a ajunge la un asemenea statut au fost apreciate. Nu vorbim doar de câteva piețe pavate și străzi reabilitate, cu toate că și acestea sunt foarte importante, mai ales pentru sibieni. Însă întregul oraș funcționează foarte bine, iar aceste lucruri, după cum putem să observăm foarte ușor, depind de modul în care se administrează și se promovează orașul. Pentru că am fost primar al Sibiului o perioadă atât de lungă, mulți își imaginează că sunt

un administrator eficient și longeviv, dar că nu aș avea neapărat și experiență politică de calibru. Un primar este, cel puțin în viziunea celor mai mulți, mai degrabă un administrator.

Cred, acum, că e la fel de necesar să vedem și partea politică. Oricât de priceput ar fi cineva la administrație, ca să facă administrație în plan local trebuie mai întâi să ajungă în poziția din care poate să decidă ce face administrația. Aceasta e partea, de multe ori nediscutată, la un primar sau la un președinte de Consiliu Județean. Ca să administrezi orașul bine, mai întâi trebuie să ajungi în poziția din care administrezi, or, ca să ajungi acolo, trebuie să fii politician, ba chiar un politician bun. În acest punct, latura politică a acestei funcții devine evidentă. Cineva care a reușit, fără un partid în spate, să ajungă într-o poziție de decizie foarte importantă, cineva care a reușit, prin exemplul propriu, să atragă voturi dintr-o întreagă zonă — pentru că ceea ce s-a întâmplat în Sibiu s-a propagat mult mai departe, s-a propagat în județul Sibiu, s-a propagat dincolo de județul Sibiu —, acel cineva, cu toată modestia, denotă ceva fler politic, mai degrabă decât doar ceva talent administrativ. Dar faptul că sunt, în acest moment, un profesionist în administrație are implicații inclusiv politice: nu mai există pericolul să mă îngroape cineva în hârtii. Cunosc prea multă administrație ca să mi se întâmple așa ceva!

Un proiect de anvergură: prosperitate și respect pentru lege

Viziunea politică pe care mi-o asum, împreună cu această formațiune înnoită care mă susține, se întinde pe durata unui deceniu: zece ani în care președintele va avea un rol decisiv. Zece ani în care PNL guvernează în două mandate consecutive și reușește să pună în practică viziunea liberală asupra guvernării, asupra modului în care se poate dezvolta sustenabil și rapid economia românească. Eu propun o Românie fără înjurături în spațiul public, o Românie corectă, care-și cunoaște bine interesele naționale, fără migrație politică, fără baroni, fără un guvern care lucrează pentru acești baroni. O Românie prosperă, o Românie puternică. Sunt, suntem hotărâți să ne batem cu întregul sistem, pentru că noi credem că întreaga construcție a partidului-stat PSD și a sateliților lui nu i se potrivește României.

Acum vedem tendințele unui partid-stat care vrea să acapareze foarte mult, care împarte daruri. Este important să reformăm statul, dar nu pentru a face alt stat. Trebuie să facem jocul transparent, corect. În aceasta constă reformarea statului: să scăpăm de baroni, să garantăm statul de drept și independența justiției, nu doar să vorbim despre ele. Trebuie să avem un stat care garantează reguli puține și bune, pe termen lung. Nu așa cum avem acum, un guvern care schimbă regulile la două luni. Există lucruri mai bune pentru societatea românească. Românii au nevoie să li se redea speranța. În anul 2000, am fost ales primar al Sibiului spre surprinderea tuturor. În 2004, foarte mulți jurnaliști care au considerat că este ciudat ca un etnic german să fie primar al unui oraș românesc m-au întrebat care a fost cea mai mare realizare a mea în primul mandat. Cea mai importantă realizare a mea în primul mandat a fost că le-am redat sibienilor speranța. Și le voi reda și românilor speranța.

Cred că e nevoie de un președinte mediator și integrator, pentru că în România ultimilor zece ani a fost prea multă disensiune, au apărut prea multe falii și acest lucru trebuie să se schimbe. Eu vreau să facem altă politică în România. Pentru a schimba starea lucrurilor, vreau să lucrăm cu toții împreună, nu unii împotriva celorlalți. Vreau să fiu un Președinte al României care nu vorbește despre statul de drept, ci care garantează statul de drept. Eu nu vreau să povestesc despre independența Justiției, eu voi fi un președinte care garantează independența Justiției. Cred că viitorul mandat de președinte trebuie să reasigure electoratul că rolul instituției prezidențiale va fi dublat de o viziune care să facă statul funcțional. România are o Constituție, dar, uitându-mă la modul în care funcția prezidențială a fost exercitată în ultimii zece ani, constat că i-a lipsit cu desăvârșire un președinte vizionar, care să miște lucrurile. Orice echipă funcționează cel mai bine dacă participă efectiv la rezolvarea problemelor: aceasta a fost mereu abordarea mea. În orice zonă, în orice mediu pe care îl abordez, adun echipa și îmi doresc și aștept de la fiecare membru să se implice activ și să vină cu soluții. Și atunci rezultatele sunt cele mai bune. Cred că și pentru un președinte de țară acesta este singurul model în care instituția sa poate să funcționeze. El nu lucrează nici prin directive, nici prin trasare de sarcini.

Președintele autentic fie îi convinge pe oameni de viziunea sa, fie adună specialiști, activiști, oameni dornici de implicare și îi pune să găsească împreună soluții pentru diferite probleme sau să elaboreze politici publice pentru rezolvarea unor probleme. Nu cred că există abordări alternative.

Relația cu Familia Regală. Despre rostul protocolului

Pentru că am tot fost întrebat în ultimul timp despre relația mea cu Familia Regală, aș vrea să mă refer pe scurt și la acest subiect. În ceea ce privește relația cu Casa Regală, cred că ea trebuie să fie una instituțională și protocolară, nu de tip executiv sau de colaborare. Este evident că aici există un mare potențial de imagine și că este posibil să fie fructificat, mai ales în relație cu partenerii noștri externi. Cu toții ne amintim contribuția remarcabilă, din ultimii ani, a Majestății Sale Regele Mihai și a Familiei Regale la imaginea României în lume, pentru intrarea în NATO, de exemplu, și astfel de inițiative trebuie sprijinite și încurajate. Și aceasta nu doar pentru a demonstra că ne respectăm istoria, ci pentru că se cuvine și avem datoria, cred eu, să folosim capitalul de imagine al Familiei Regale pentru promovarea imaginii Românei în lume. Evenimentele publice din ultimii ani în care a fost implicată Casa Regală arată că rostul ei nu s-a încheiat: dimpotrivă, românii își arată admirația și recunoștința pentru eforturile ei.

Majestatea Sa Regele Mihai este legat de istoria noastră, de momente-cheie din trecut, cum este momentul 23 august 1944, care rămâne unul dintre cele mai importante evenimente din istoria noastră recentă, un act salvator pentru noi. Probabil că cei de vârsta mea sau chiar mai tineri își amintesc cum a venit Regele Mihai să viziteze România, după 1989, cum a aterizat și a fost întors în aeronovă, și asta nu o dată. Ion Iliescu conducea acea Românie, dacă bine îmi amintesc. Ca și alții, am simțit atunci un sentiment de revoltă, mi-a fost pur și simplu rușine de cum a putut reacționa puterea de atunci față de Rege. E ca și cum ai detona un muzeu plin de colecții inestimabile sau ți-ai bate joc de simbolurile unei națiuni. Apropo, despre polemica indecentă care s-a stârnit acum câțiva ani, am o opinie foarte fermă: nu cred că Regele Mihai i-a trădat pe români, nici n-a trădat România,

ci a făcut ceea ce a fost constrâns să facă în vremuri extrem de tulburi. Îmi exprim convingerea că, odată cu trecerea timpului, aceste intoxicări și acuzații vor înceta.

Atenția la momentele decisive din istoria noastră recentă și grija față de toate instituțiile statului sunt sarcini de primă urgență, pe care președintele trebuie să și le asume. Prima obligație a Președintelui României, în viziunea mea, este aceea de a asigura funcționarea eficientă a instituțiilor. Cel mai important atribut al lui, în spiritul Constituției, este acela de a arăta direcția, desigur, în colaborare cu celelalte instituții ale statului, lucru pe care îl face în spiritul valorilor constituționale ale democrației, ale statului de drept și ale pluralismului. Un președinte trebuie să fie mediator și echidistant în raport cu jocul politic al partidelor. Șeful statului are obligația constituțională și morală de a trata toate forțele politice cu aceeași măsură, conform acelorași reguli, fără standarde duble. Un astfel de președinte trebuie să știe când să ia o poziție puternică, fermă, în numele încrederii și legitimității cu care l-au învestit cetățenii, dar și când să lase liber jocul politic.

Un președinte mediator și echilibrat. Un nou model de conduită publică

S-a spus că președintele rămâne partizanul partidului din care provine, că niciodată nu se va putea distanța și că asta ar fi una dintre marile probleme ale sistemului politic românesc. Afirmația este fundamental falsă. Președintele provine dintr-un partid și este politician, dar asta nu înseamnă că trebuie să acționeze politicianist. Președintele trebuie să acționeze politic, dar corect politic: înțelegând problemele și căutând, împreună cu cei care sunt responsabili de domeniu, soluții pentru România, soluții pe termen lung. Pentru a găsi o soluție corectă din punct de vedere politic nu trebuie să fii apolitic. Trebuie să fii politic, dar să înțelegi problema și nevoia soluției.

După Constituție, președintele este o putere în stat, dar are, în același timp, atribuții executive. Președintele nu trebuie să conducă efectiv, managerial, în problemele ce țin de execuție. Președintele este mult mai mult și trebuie să facă mult mai mult. El trebuie să aibă capacitatea de a mobiliza voința publică prin intervenția publică.

Acesta este un lucru care, în termeni simpli, pare complicat de descris, dar președintele trebuie să vină cu solicitări și cu viziuni, să inducă și să conducă dezbaterea în sensul cel mai larg și să se preocupe de găsirea unor soluții. Nu trebuie nici să dea soluția, nici să impună soluția.

Trebuie să fie acela care induce rezolvarea, fără să vină el însuși cu rezolvarea. Pare complicat, la prima vedere, dar asta înseamnă că președintele își exercită mandatul în mare măsură prin mesaje publice. Acest tip de mesaje sunt acelea așteptate, iar dacă situația o cere, șeful statului trebuie să reia mesajul până când problema se rezolvă. Deși el nu are atribuții executive în reformarea unor domenii precum educația, sănătatea, sistemul de pensii, eu cred că este de neapărată nevoie ca acesta să propună o dezbatere în spațiul public, pentru a valorifica toate resursele existente în aceste domenii. Nu trebuie să existe nicio problemă de interes pentru societate în legătură cu care președintele ar trebui să se abțină. Însă președintele ar trebui să se abțină de la intervenții inutile. Dacă intervine inutil pe niște chestiuni foarte punctuale, care, de fapt, sunt în sarcina altcuiva, atunci poate să devină ceea ce s-ar numi un „președinte-jucător", ceea ce nu este neapărat un concept performant pentru România.

Cea mai mare problemă din ultimii ani a fost că toate guvernele au avut abordări pe termen scurt și problemele nu numai că nu au fost rezolvate, ba chiar au fost agravate. De aceea, președintele trebuie să fie cu adevărat garantul unui stat eficient, cu instituții funcționale. În viziunea mea, rolul lui nu este acela de a se pricepe la orice, ci de a-i pune la lucru pe aceia care au competențele necesare în fiecare domeniu și de a le respecta aceste competențe. Este un obiectiv dintre cele mai dificile, unul care cere timp pentru a fi dus la capăt, și aceasta pentru că el presupune, de fapt, reformarea statului ca atare, implicit a partidelor și a clasei politice.

Oricât de greu ar fi, un președinte conștient de rolul lui merită să investească toate resursele în acest deziderat. De prea mult timp, în România statul funcționează cu blocaje și cu decalaje, iar integrarea în UE nu pare să fi eliminat aceste disfuncționalități. Instituțiile statului se pun în funcțiune lent, cu o eficiență minimă și parcă din ce în ce

mai scump. Autoritatea statului se reîmparte perpetuu și discreționar între clanuri politice, migrația politică ține de un fel de lege nescrisă a locului, iar presiunile politice sunt la ele acasă. Nu e de mirare că statutul funcționarului public a tot fost încălcat și fragilizat și că, în absența colaborării și a dialogului, statul a devenit un mecanism uriaș și inutil, care acționează împotriva cetățeanului și contribuabilului care îl plătește.

Toate deciziile pe care le-am luat vreodată cu folos, fie că a fost vorba de administrația locală sau de politica națională, au presupus trei acțiuni conjugate: dialog real, comunicare permanentă și transparentă și consultarea cu ceilalți. Numai în acest mod se pot lua hotărâri care să eficientizeze funcționarea instituțiilor. A oricăror instituții publice. Președintele trebuie să fie primul care își asumă și manifestă o conduită publică bazată pe acest model de comunicare. Dar un președinte nu poate fi un adevărat garant al dialogului și al medierii dacă nu își însușește, la nivel de comportament public, o conduită care să-l impună drept model. Am crezut mereu că anvergura unui președinte, comportamentul lui, ținuta lui morală trebuie să impună modelul de atitudine atât de necesar pentru o întreagă clasă politică și, desigur, pentru o întreagă societate. Am mai spus-o și o repet, pentru că este o idee în care cred foarte mult: Președintele României trebuie să fie un reper. Numai așa poate avea o influență majoră asupra societății. România se va schimba în bine, va deveni cu adevărat europeană, doar dacă de la cel mai înalt nivel se va propaga o corectă ierarhie de valori. România va deveni o țară cu adevărat europeană când va avea un președinte cu profil occidental și o clasă politică de același nivel. Cred că ceea ce le-a lipsit, până în acest moment, românilor este un președinte cu care să se simtă solidari, care să îi reprezinte cu adevărat. La 25 de ani de la revoluția din 1989, este timpul unui nou început, este responsabilitatea noastră să oferim un nou model de politică și de exercitare a funcției prezidențiale.

Valorile în spiritul cărora m-am format țin de respectul pentru diferență, de toleranță față de diversitate, de solidaritate. Sunt valori cu care am construit valoare, în toate etapele în care am fost responsabil pentru bunul mers al unei comunități. Ele nu au avut nimic în

comun cu dubla măsură, cu clientelismul, cu nepotismul sau cu disprețul față de legi, care au fost promovate inclusiv de reprezentanți ai clasei politice. Cred, în continuare, că nu se poate construi temeinic decât fiind consecvent, credibil și responsabil și că primul om din stat, ca reprezentant al tuturor românilor, trebuie să pledeze, prin fiecare gest al său, pentru o cultură a succesului bazată pe educație, pe muncă, pe talent și pe valori autentice. Pentru mine, dorința și satisfacția lucrului bine făcut au fost definitorii.

Într-o Românie normală, așa cum o văd eu, președintele apără, conservă și, mai ales, cultivă valorile constitutive ale națiunii române. El este primul care trebuie să protejeze valorile istoriei naționale și să încurajeze o cultură a libertății, a democrației și a statului de drept. Avem nevoie de locuri ale memoriei care să vorbească despre tragediile noastre ca națiune, despre ce am făcut greșit și, mai ales, despre cum vrem să arătăm ca societate. Avem nevoie de un mare muzeu național care să prezinte ororile comunismului, un altul care să vorbească despre acelea ale regimului antonescian, două instituții care să inspire proiecte educaționale mari, să inspire teme privind diversitatea, nevoia de toleranță, de responsabilitate civică. De prea multe ori am arătat că nu am învățat nimic din istorie, deci nu ne mai putem permite să ignorăm lecțiile trecutului. Iar România, cu istoria ei traumatizantă din secolul XX, are cu siguranță teme de readus în prezent, de repus în discuția societății. Disprețul absolut la adresa legii, a statului de drept, a valorilor noastre comune europene, toate acestea au făcut posibilă existența unor regimuri criminale care au secerat viețile a sute de mii de oameni nevinovați. Dincolo de cifre, de numerele reci, rămâne amintirea celor care au pierit ca urmare a politicilor de exterminare inițiate și coordonate de regimurile antonescian și comunist. Viitorul democratic al națiunii române depinde de modul în care ne asumăm un trecut tragic, dar și de felul în care demonstrăm zi de zi că știm să apărăm libertatea, drepturile omului și valorile europene. Pentru a preveni nedreptatea, intoleranța, abuzul de putere și ura, trebuie să acționăm cu convingere și vigilență. Aceasta este, cred, una dintre cele mai importante lecții ale secolului XX. Prin atitudinea cu care se raportează la trecut, Președintele României trebuie să protejeze

memoria națiunii române, să îndemne la descoperirea identității și să asigure consensul național. În jurul acestui proiect — cultivarea memoriei naționale —, modelul de președinte pe care mi-l asum va supune consensului națiunii unul dintre cele mai importante proiecte ale sale: redescoperirea sentimentului de mândrie națională.

Simbolurile contează pentru o Națiune, pentru un Stat, iar Președintele trebuie să se îngrijească de ele. Pe de altă parte, nu trebuie să cădem în cealaltă extremă. Nu cred că președintele trebuie să aibă doar protocoale frumoase. Președintele trebuie să fie un agent activ al națiunii, fără a fi președinte-jucător — o ecuație foarte complicată. Cred că aici apare nevoia unui politician de anvergură, care știe când să spună ceva și când să se abțină să spună ceva și, desigur, care să înțeleagă nevoia și dorința de simboluri și de acțiuni de reprezentare. Cred, de asemenea, că este important ca președintele să viziteze țara, să viziteze comunitățile. Este o metodă prin care află preocupările oamenilor și-și cunoaște efectiv țara și alegătorii. Pe de altă parte, este important pentru oameni să-și vadă președintele, așa că astfel de deplasări trebuie făcute regulat.

Președintele indică nordul în viața politică a unei națiuni. Avem, de prea multă vreme, politicieni amatori, oameni neprofesioniști. Nu reprezintă întreaga clasă politică, dar nici nu sunt atât de puțini încât să nu conteze. Avem nevoie de selecție pentru a-i găsi pe cei mai buni oameni. Pe aceia care sunt buni, dar nepregătiți trebuie să-i pregătim. O astfel de întreprindere nu este una simplă, pe termen scurt. Ea vizează un adevărat program de reformă a clasei politice și ține de fiecare partid în parte. Fiecare partid, în interiorul lui, trebuie să devină mai performant și abia atunci vom avea și o îmbunătățire a vieții politice.

Împotriva migrației politice

M-am exprimat cu toată fermitatea împotriva migrației politice, un adevărat flagel care debilitează buna funcționare a instituțiilor statului. Pentru România, îmi doresc o clasă politică responsabilă, iar parte din responsabilitatea ei ține de voința de a stopa acest fenomen. Un astfel de parcurs, cum e cel realizat prin migrația politică, este inadmisibil și contraproductiv pentru că, în acest fel, se ajunge chiar

la falsificarea rezultatului alegerilor generale. Or, prin aceste migrații politice, aleșii își bat joc de votul oamenilor. Este nevoie de mai mult decât de o simplă lege, este nevoie de un consens politic pentru a stopa migrația parlamentară. Există o singură instituție care poate să aducă la un loc toate forțele politice, iar persoana care o reprezintă este Președintele României.

Pentru că s-au practicat astfel de deplasări transpartinice și s-a recurs la trocul politic în locul negocierilor, dialogul politic și social în România a fost, practic, întrerupt — sau poate doar mimat. Un președinte-mediator, așa cum îl percep eu, este indispensabil pentru reluarea dialogului real între principalii actori sociali: guvern, opoziție, sindicate, patronate, asociații profesionale, ONG-uri. Acest dialog are nevoie de un mediator și doar Președintele României poate fi un mediator eficient. Cu condiția să respecte cu adevărat interesele diferite care acționează în societate, diversitatea opiniilor și identitatea specifică a fiecărui actor de pe scena publică.

Nu-mi place când nu te poți baza pe oamenii politici, ca atunci când își schimbă foarte frecvent apartenența politică. Este unul dintre lucrurile pe care le detest. Cred că un om își poate schimba o dată opțiunea politică și o dată partidul, dar există politicieni, inclusiv parlamentari, care sunt la a treia sau la a patra formațiune politică. Mi se pare aberant, anormal. Nu cred că ei își schimbă gândirea. Cred că schimbă partidul după cum le dictează interesul de moment. Cum să te bazezi pe un om care nici nu știe de ce ideologie de partid ține?

Nu cred că se poate opri esența fenomenului de migrațiune politică printr-o legislație restrictivă. Cred că, în România, avem o democrație foarte, foarte tânără și un electorat care încă nu este matur. Nu vorbesc despre persoane, ci despre electorat în ansamblul său. Aceste lucruri, în orice democrație, sunt sancționate de electorat și acolo ar trebui să ajungem și noi. Sigur, putem să dăm o lege care să le impună parlamentarilor să nu-și schimbe partidele în timpul mandatului, dar asta nu rezolvă fondul problemei. De exemplu, avem o lege care spune că, dacă un primar își schimbă partidul în timpul mandatului, pierde postul. Da, dar dacă e dat afară din partid? În felul acesta, ajungem la o formă

mai sofisticată de migrare: nu trebuie decât să se vorbească cu cei din primul partid să-l dea afară și cu cei din al doilea să-l primească!

Aceste lucruri cu greu pot fi oprite printr-o legislație. Ele trebuie oprite prin intervenția electoratului, iar electoratul trebuie să le sancționeze pe persoanele care fac astfel de mișcări politice. În SUA, bunăoară, cred că un singur deputat a schimbat, în istoria recentă, formațiunea politică, iar din Germania nu cunosc niciun exemplu. Dacă ar exista, ar fi excepții. Partidele se declară împotriva migrației, dar este, de multe ori, o declarație fără foarte mult fond. Multe partide agreează venirea de noi membri, pentru că în Parlament, în ultimii ani, așa s-au făcut majoritățile. În cazul migrației parlamentarilor, este vorba de migrații pentru un vot.

Având în vedere cum stau lucrurile, nu e de mirare de ce au eșuat proiecte majore pentru țară, reforme adevărate, care au nevoie de un consens politic: fie li s-a deturnat, grosolan, sensul, fie au fost transformate în sloganuri facile. La aceste alegeri aș vrea să conving un număr mare de tineri să vină la vot, un număr de tineri care nu ar fi mers la vot. Este o chestiune în care cred ferm, nu conjunctural, înainte de alegeri: cred că generația tânără trebuie atrasă spre problemele publice din România, spre rezolvări și spre implicare. Cred că nu se simt bine reprezentați de actuala clasă politică și de preocupările politicienilor.

Până acum, nu am reușit să ne coalizăm decât în domenii care au implicat o raportare la exterior: aderarea la NATO și integrarea în UE. Ar fi foarte frumos să reușim să obținem consens și pentru mari proiecte de interior. Ar fi un lucru extraordinar, iar în cazul în care voi ajunge Președinte al României, voi încerca exact această abordare, în domenii precum educația, unde este nevoie de consens dacă vrem să construim un sistem educațional performant, pentru termen mediu sau lung. Sau în domeniul sănătății, unde lucrurile merg foarte prost, după cum știm cu toții. Este nevoie de o abordare consensuală pentru a permite îmbunătățirea sistemului pe perioadă nedeterminată.

În ceea ce privește marile probleme ale sistemului, ar fi de dorit să se ajungă la consens sau foarte aproape de consens. Nu ar fi o problemă dacă marile partide ar ajunge la consens și ar rămâne un mic partid care ar fi de altă părere. Dar abordarea consensuală ar putea să

dea rezultate excepționale în problemele interne ale României. A existat, de exemplu, un „Pact pentru Educație" semnat și rămas pe hârtie, ceea ce arată că nu a fost vorba de un consens, ci de o formalitate. Fiecare ministru începe câte o reformă, dar de fiecare dată când se schimbă guvernul, mulți specialiști sunt schimbați. La fiecare schimbare de guvern, dăm afară mii de specialiști care au fost educați pentru serviciul pe care îl fac, care au participat la perfecționări scumpe, care au avut nevoie de ani de zile să intre în specificul postului. Ceea ce se întâmplă în România de mulți ani încoace, este o irosire a celei mai importate resurse pe care o are o națiune: resursa umană. Avem o societate care nu respectă educația, în care fel de fel de personaje stridente sau care vorbesc excesiv de mult ajung aproape întotdeauna să fie mai bine văzute decât profesioniștii care chiar au performanțe.

O misiune urgentă: reforma sistemului de educație

Sunt foarte multe limite ale sistemului de educație. Sistemul este pur și simplu neperformant și nu permite o dezvoltare susținută și sustenabilă a României. Să luăm, de exemplu, rezultatele de la bacalaureat: o jumătate de generație a stat degeaba doisprezece ani la școală, pentru că nu a reușit să-și atingă obiectivul de a trece de acest examen. Înseamnă că toți acești tineri, care nu au luat bacul, sau aproape toți, au fost greșit informați. Sistemul este greșit construit. Probabil că ei ar fi trebuit să învețe mai degrabă o meserie, decât să meargă la o școală teoretică la care probabil că n-au deprins mare lucru. O țară nu-și poate permite așa ceva. O țară trebuie să-și construiască un sistem național care să integreze într-un grad foarte mare noua generație, în piața muncii. Sistemul educațional trebuie să fie creionat și după piața muncii, și după direcțiile strategice pe care le dorește țara. Cu cât ies din sistemul de educație mai mulți oameni calificați pentru piața muncii, existentă sau dorită, cu cât este mai bună corelația sistem de învățământ — piața muncii, cu atât mai bine performează economia. În cazul României, trebuie să ne hotărâm care este prioritatea națională în acest domeniu și să construim sistemul educațional în așa fel încât s-o atingem. România are resurse umane foarte bune. Ele nu sunt folosite și, atâta timp cât nu reușim să avem o generație tânără educată pentru

performanța pe piața muncii, nu vom progresa semnificativ. Eu cred că România are resursele umane pentru a fi extrem de performantă. Nu trebuie decât să redefinim obiectivul general al societății.

Noi suntem una dintre țările cu scăderea cea mai dramatică a populației și, în astfel de condiții, cred că e bine să ne întrebăm și cum va fi peste cincizeci de ani, când majoritatea românilor vor fi mai degrabă în segmentul de 50+, decât în segmentul de sub 30. Propun să ne gândim dacă nu ar fi bine să restructurăm întregul sistem de educație în așa fel încât să devenim încet, dar sigur, mult mai performanți. Acest lucru nu se poate realiza nici într-un an, nici în cinci, nici în zece, nici într-o generație. Acest lucru se poate realiza doar atunci când reușim să luăm o decizie pe termen lung. Au existat întotdeauna preocupări din partea politicienilor, dar de foarte multe ori aceste preocupări au fost mai degrabă de fațadă — afirmații făcute fiindcă dau bine — decât o preocupare constantă.

Educația va fi tema centrală pentru mine și datorită faptului că sunt dascăl, am predat fizică timp de 15 ani, și, mai ales, datorită faptului că, dacă România are o șansă mare de a deveni performantă în secolul XXI, această șansă este educația. Avem copii dotați, foarte deștepți, iar eu sunt pregătit să propun foarte multe teme pentru a găsi soluții, astfel încât, după 12 ani de școală, să nu ne mai trezim cu jumătate din ei plecați în afara țării. Prin oferta mea, sper să îi conving inclusiv pe tineri să vină la vot. Ei sunt o țintă predilectă pentru mine: sunt viitorul României. Sunt grupul pe care mă concentrez cel mai mult, din două motive: sunt oameni care vor să schimbe lucrurile — au energia să facă asta — și sunt generația care, dacă vrem să schimbăm România, va face această schimbare. Generația mea sau a celor care au intrat mai repede în politică poate, eventual, să înceapă o nouă abordare, dar punerea ei în practică nu mai aparține generației mele, ci generației tinere. Din aceste două motive cred că este foarte important nu numai să îi atragem la vot, ci și să-i atragem în dezvoltarea României.

Știm cu toții că, între toate aceste probleme, una serioasă vizează corpul profesoral. Cea mai mare problemă, după părerea mea, nu ar fi calitatea acestei categorii profesionale, fiindcă și ea este urmarea altor factori. Este greu să aștepți de la un profesor de liceu să aibă

performanțe excepționale dacă nu reușește să întrețină o familie cu salariul pe care îl primește. Eventual, dacă ambii membri ai familiei sunt profesori, reușesc să ajungă la ceva ce se numește „nivel de subzistență", dar mai mult, probabil că nu. Profesorii nu sunt plătiți prost de ieri, de azi, ei sunt remunerați total necorespunzător de multă vreme. Nici în anii comunismului nu au fost recompensați corespunzător pentru munca lor, însă lucrurile s-au înrăutățit după Revoluție. Este, de asemenea, greu de crezut că dascălii, la modul general, vor avea cu toții dorința să lucreze foarte bine dacă societatea, în ansamblul său, are față de ei o atitudine mai degrabă de condescendență sau de ușor dispreț. E suficient să ne uităm puțin în urmă și o să vedem foști și actuali președinți sau foști prim-miniștri care au rostit cuvinte negative la adresa cadrelor didactice, lucru care este inadmisibil. Președintele sau premierul țării noastre nu poate să iasă la televizor și să facă afirmații depreciative la adresa unei întregi caste profesionale. Este pur și simplu inadmisibil, iar acest lucru denotă că, de fapt, acei politicieni nu sunt preocupați de sistemul educațional decât la nivel declarativ, politicianist.

Consider că este profund în neregulă dacă președintele țării vorbește de rău despre dascăli, despre elevi sau despre părinți ori dacă îi răzvrătește pe unii împotriva celorlalți. Cred că rolul Președintelui României este acela de a introduce — sau de a reintroduce — în spațiul public dezbateri ample pe teme cum este educația și de a crea un cadru care le permite specialiștilor și politicienilor să se reunească și să caute soluții care să fie viabile și valabile pentru o perioadă mai lungă.

Pentru a ridica discuția la un nivel de strategie socială, cred că este bine să mai ținem cont și de alte aspecte. Schimbarea care să garanteze calitatea învățământului poate fi realizată. Fiecare în parte putem să lucrăm la calitatea învățământului, putem să facem încă o reformă curriculară. Se poate schimba structura anului școlar, cum s-a făcut de foarte multe ori în ultima vreme. Putem să discutăm dacă este mai bine să avem examene inițiale sau evaluări finale ori un sistem mixt, putem să introducem sau să reintroducem examene de admitere sau de finalizare. Toate acestea sunt opțiuni care pot fi dezbătute. Eu îmi

permit să încerc să duc discuția la un alt nivel: nu prin prisma profesiei de dascăl, ci prin prisma prin care văd rolul Președintelui.

Mai cred — și îmi asum subiectivismul — că există este o adevărată inflație de politicieni care nu au realizat mai nimic înainte să intre în viața politică. În același timp, constatăm, peste tot în lume, apariția unei clase de politicieni de profesie. Nu cred că este în esență un lucru rău, dar nici nu cred că este un fenomen care ar trebui amplificat. După părerea mea, pentru un politician este important să fi realizat ceva în viață înainte de a se ocupa numai de politică. Lumea reală nu poate fi suplinită prin lecturi, prin citirea unor documente politice, oricât de bune ar fi, sau prin discuții cu politicienii, oricât de pregătiți ar fi. Cred că, pentru un om tânăr, este important să-și găsească un loc într-o societate, într-o profesie, într-o meserie și, după ce are o poziție și o experiență câștigate, poate să-și îndrepte întreaga atenție spre politică. Cred că este varianta de preferat față de aceea care există și pe care nici nu vreau, până la urmă, s-o critic: există politicieni care nu au făcut niciodată altceva. Au intrat în politică și acolo au rămas.

Nu cred că profesia cuiva poate reprezenta o formă de practică politică, dar cred că fiecare om trebuie mai întâi să-și dovedească lui și altora că poate să aibă un loc în societate, altul decât acela de politician. Trebuie să existe o referință în viața fiecăruia. Nu este o problemă ca un politician să treacă prin diferite posturi de execuție. Dar cred că pentru un politician de succes este necesar ceea ce, în termeni populari, se numește „experiență de viață". Așa ceva nu se capătă politician fiind; se capătă doar fiind integrat undeva, în societate, nu în viața politică.

Practici curate, instituții depolitizate

Statura unui om politic și, prin extensie, a unei întregi clase politice, nu poate să nu determine și modul în care se realizează comunicarea dinspre clasa politică înspre alegători. La noi, lucrurile sunt destul de amestecate și nu au peste tot accente pozitive. Unii comunică bine, alții — într-un limbaj pe care l-aș amenda oricând. Ceea ce mă îngrijorează, însă, nu este neapărat tehnica prin care comunică sau vocabularul folosit câteodată, ci mai ales faptul că mulți politicieni

comunică, uneori, cu totul altceva decât ceea ce cred. Și aici apare politicianismul, care nu cred că ne face bine. Consider că, la nivel oficial, ar trebui să existe o comunicare mai degrabă seacă decât colorată. Mai multă prestanță, mai mult respect pentru cei care așteaptă un mesaj și mai multă demnitate, inclusiv în actul comunicării.

Un domeniu la fel de important în care consider că Președintele României trebuie să dea un semnal clar este cel al depolitizării instituțiilor. Faptul că nu s-au făcut anumite delimitări și că, din diferite motive, nu se fac este o problemă generală în țara noastră. În România trebuie să ne decidem în legătură cu ce trebuie să rămână politic și ce trebuie să rămână apolitic, adică în sarcina specialiștilor. Atâta vreme cât nu avem curajul sau motivația politică să facem această deosebire, întotdeauna vom vorbi despre depolitizare și, în practică, vom avea politizare. Este situația multor instituții și agenții care ar trebui să fie apolitice și, de fiecare dată când se schimbă guvernul, sunt politizate, declarat sau nedeclarat. Este cazul instituțiilor din administrație, cum ar fi instituția Prefectului, care, conform legii, este nepolitică, dar în fapt este clar politizată. Este și cazul diplomației. Diplomația a fost și este linia întâi de apărare, dar și de promovare a intereselor unui popor. După marea reușită a proiectului de integrare euroatlantică, următorul proiect de țară va trebui să implice categoric diplomația. Dar, pentru aceasta, trebuie ferită de pericolul cel mai mare care planează și asupra ei: politizarea. Conducerea diplomației, în orice stat democratic, este politică. Însă corpul profesional al diplomaților trebuie să fie unul de elită, în care selecția și promovarea să fie făcute pe criterii profesionale.

În multe alte domenii, numirile în funcțiile de conducere (care sunt funcții de administrație, nu de politică) se fac de multe ori pe criterii politice. Este o problemă generalizată și poate fi rezolvată doar în măsura în care o parte relevantă din mediul politic românesc înțelege să tragă o linie clară și s-o respecte. Numai dacă există voința politică de a face această depolitizare, ea se poate realiza. În condițiile din România de acum, instituțiile nu au mecanisme prin care să opună rezistență politizării. Chiar în condițiile în care mediul politic dorește acest lucru, este nevoie de mai mulți ani pentru a construi o categorie

de funcționari publici care sunt și dornici, și suficient de puternici pentru a păstra această autonomie față de politic. Este un proces care durează, de regulă, destul de mult, dar care în țările cu democrații solide a fost înfăptuit — prin urmare, știm că este realizabil. La noi, încă nu s-a avansat prea mult în această direcție.

Parteneriatul meu este și a fost unul cu românii și am încercat mereu să mă raportez la exigențele alegătorilor, mai puțin la profilul contracandidaților mei. Cred însă că principalul meu atu este că pot să le prezint oamenilor o carte de vizită. Iar pe ea scrie „Sibiu". Cei 14 ani la Primăria Sibiului, continuitatea și stabilitatea, dezvoltarea progresivă și temeinică a orașului sunt argumente pe care le poate judeca orice român. Alegătorii sunt singurii în măsură să cântărească ce a lăsat fiecare în urmă, după ani de zile în politică. Este adevărat că proiectul meu de prezidențiabil conține elemente care pot interesa mai degrabă unele categorii decât altele. Însă nu aș face o delimitare între electoratul de dreapta și electoratul de stânga, pentru simplul motiv că îmi doresc să fiu președintele tuturor, indiferent de orientările politice. Electoratul de dreapta este electoratul nostru, al PNL, plus PDL. Dar mesajul meu se îndreaptă către toți alegătorii și în special către cei nehotărâți și nedefiniți doctrinar, către oamenii care poate altă dată nici nu s-au dus la vot. Oameni care, probabil, nu cunosc doctrina și nici nu îi interesează, dar care pot deveni interesați dacă văd că au în față un program serios, o viziune bazată pe corectitudine și echitate, un mesaj care încurajează performanța și garantează respectarea regulilor, pentru un joc curat. Sunt convins că principiile pentru care le cer votul oamenilor — onestitate, competență, seriozitate — sunt îmbrățișate atât de electoratul de dreapta, cât și de cel de stânga. La aceste alegeri prezidențiale întrebarea nu va fi, de fapt, dacă votăm un președinte de stânga sau un președinte de dreapta. Întrebarea esențială, la care noi, toți românii, suntem chemați să răspundem, este dacă vrem, după un deceniu de conflicte, de scandal, de crize și de disensiuni, să continuăm cu încă un deceniu de corupție și incompetență. Scrutinul din noiembrie va reprezenta o alegere între sistemul de politică de până acum — discreționar, costisitor și destabilizator — și un mod de a face politică fundamentat pe respect, pe transparență și pe certitudinea că

fiecare poate beneficia de pe urma propriilor merite și eforturi. Acestea nu sunt fraze lipsite de conținut: voi face politică în favoarea românului de rând, nu în favoarea baronilor locali cu probleme penale, așa cum fac alți contracandidați.

Pentru ca toate aceste urgențe din agenda politică a României de azi să fie abordate cu adevărat, cu implicare, expertiză și responsabilitate, cred că este timpul ca marele Partid Național Liberal să guverneze și să-și împlinească, în acest mod, însăși esența doctrinară. Un partid nu se creează niciodată pentru oameni. Aceasta este o poveste pe care, în general, politicienii le-o spun oamenilor, că au creat un partid pentru ei. Este întotdeauna o afirmație falsă. Un partid se creează întotdeauna pentru oamenii din partid. Dar acesta nu este un lucru negativ. Aceasta este definiția unui partid politic: el se compune din oameni care urmăresc țeluri politice apropiate, care cred în aceleași doctrine și care cred că, prin intrarea în partid, pot să atingă obiectivele pe care și le-a propus acesta. Însă un partid trebuie să acționeze pentru alegători, trebuie să acționeze în așa fel încât să rezolve probleme ale oamenilor, ale comunităților.

Esența existenței unui partid este aceea de a guverna și, de multe ori, acest lucru este desemnat chiar de politicieni sau de analiștii politici drept dorință prea ambițioasă sau negativă. Nu. Rațiunea de a fi a unui partid politic este aceea de a guverna. Este un lucru pozitiv și face ca partidele să evolueze. Un partid nu este o societate de binefacere. Un partid politic vrea puterea, aceasta este esența lui și e bine să știm aceste lucruri. Dar un partid trebuie să pună în practică politici pentru oameni, pentru comunitate, altfel nu primește voturile. Acesta este mecanismul care funcționează în realitate, într-un sistem democratic: partidul vrea la putere, dar poate să ajungă acolo numai dacă este votat. Și este votat numai atunci când face proiecte și aplică politici care sunt bune pentru oameni și care îi conving. Acesta este mecanismul prin care funcționează relația dintre un partid politic și societate.

Programul pe care marele Partid Național Liberal îl propune alegătorilor este un program pentru bunăstare, stat de drept și apărarea justiției. Este un program pentru o Românie occidentalizată, pentru o Românie în care valorile sunt respectate și în care locul fiecăruia

e garantat prin meritul lui. Eu am demonstrat la Sibiu că se poate, că un oraș din România poate fi la fel de prosper ca orice alt oraș din UE. Conduc Sibiul de atâția ani și am arătat că se poate să avem o administrație corectă, că se pot crea locuri de muncă și că se pot aduce investiții, că se poate promova educația, cultura, valorile și modelul excelenței în toate. Nu vorbesc acum numai de administrație. Faptul că Sibiul este un model al capacității de schimbare, de transformare a mentalităților, de înnoire a regulilor jocului politic este o realitate de necontestat. Și în acest caz faptele vorbesc pentru mine.

Cum era de așteptat, am fost taxat de contracandidații mei, pornind de la o logică total aiuritoare, și anume că diferența ar însemna imediat o alternativă slabă. Eu sunt un candidat diferit și așa m-am poziționat de la bun început: vreau să fac altfel de politică și am pur și simplu un alt tip de discurs. Dacă lumea s-a obișnuit cu un anumit fel de a vorbi, poate mai spumos, mai alert, nu înseamnă că trebuie să fim toți la fel. Eu vin cu discursul care mă caracterizează pe mine, care se suprapune peste felul meu de a fi, peste modul în care înțeleg eu statura și prestanța unei persoane publice. Este un fel de a fi mai cumpănit, mai chibzuit și, cred eu, mai responsabil și mai implicat. Consider că avem suficient divertisment și că politicienii sunt datori să aducă în spațiul public altceva. Acesta este felul în care fac eu politică și pe care vreau să îl propun românilor. Vreau să fiu ales Președinte al României fiindcă eu cred că această țară merită respect, proiecte duse la capăt, și nu doar povestite la televizor, practici oneste — pe scurt, o nouă etică.

Niciodată nu am încăput în vreun rol: nu am fost un actor ales fiindcă aș fi corespuns unei imagini create de media sau de altcineva. Și, da, este ceva deosebit în această campanie: eu, discursul pe care îl adopt și modelul de țară pe care îl propun eu — o Românie a lucrului bine făcut. Misiunea mea, ca Președinte al României, va fi aceea de a construi, împreună cu românii, o țară a lucrurilor făcute cum trebuie. Iar așa ceva nu se întâmplă practicând injuria, jocul abil de culise și prefăcătoria lozincardă. Se întâmplă doar dacă muncim împreună, ne sprijinim unii pe alții și avem toată încrederea că se poate. Și se poate!

CAPITOLUL V

IDEI ÎN ACȚIUNE. DESPRE LUCRUL BINE FĂCUT

Respect pentru individ. Domnia legii

Nu am crezut niciodată că voințele și dorințele unor indivizi se pot dilua într-o masă amorfă, indecisă și lipsită de identitate. Cred că lumea în care acționăm, lumea pe care vrem să o modificăm și în care ne propunem să construim pentru viitor este o lume creată de și pentru indivizi, cu tot ceea ce ne apropie sau ne desparte pe unii de ceilalți. Fie că am acționat la nivel local sau național, în centrul preocupărilor mele de politician a stat mereu binele general, binele public, dar asta pentru că am pornit mereu de la ideea că absolut fiecare membru al societății merită respect și incluziune. Fiecare dintre noi venim cu profilul nostru aparte, cu problemele și cu nevoile care ne individualizează, iar progresul unei societăți și mai bunul mers al unei comunități vin din și odată cu îmbunătățirile pe care le resimțim fiecare dintre noi, indivizii care o formăm.

De-a lungul istoriei sale, în centrul preocupărilor Partidului Național Liberal a rămas individul, cetățeanul, cu libertățile sale. Partidul Național Liberal este asociat astăzi îndeobște cu un set de teme foarte clar definite: apărarea valorilor democratice, a drepturilor și libertăților individului, garantarea proprietății, cota unică sau principiul

relaxării fiscale. În 2014, pledoaria pentru respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățeanului implică un alt tip de raportare decât în anii '90. Eram atunci la începutul tranziției, iar pluralismul opiniilor, libertatea de asociere sau de exprimare reprezentau în sine noutăți într-un spațiu public care abia ieșise dintr-un regim totalitar. Acum, toate acestea îmbracă forme mai complexe și mai subtile, pentru că și presiunile asupra libertăților fundamentale sunt de altă natură. Astăzi, aceste libertăți despre care se vorbește atât de mult nu se mai află sub o amenințare directă și vizibilă. Ele sunt supuse unor alte tipuri de constrângeri, cele generate de contextul economic și social, de pildă, dar mai există și mulți alți factori. Dacă astăzi nu mai simțim că ne bucurăm de libertate nu e din cauza vreunui control direct și intruziv, exercitat de un aparat de stat opresiv. Acele vremuri au rămas, din fericire, într-un capitol de istorie, ce-i drept recent. Ne simțim lezați în demnitatea noastră de indivizi liberi pentru că experimentăm zilnic un raport strâmb între cetățean și stat, corupție acutizată, injustiție generalizată, manipulare, birocrație și, peste toate, lipsa egalității de șanse.

Valorile liberale pe care eu le propun pentru a debloca acest interval marcat de perspective din ce în ce mai înguste au forța de a declanșa transformări de adâncime, singurele care pot așeza țara pe o curbă ascendentă. Sunt valori care presupun curaj: curajul de a diagnostica o stare de lucruri regresivă și curajul de a propune și de a duce la capăt o adevărată schimbare. PNL a fost primul partid care, după căderea comunismului, a avut curajul să vorbească despre proprietatea privată și garantarea ei, despre rolul mediului privat în economie, despre stimularea inițiativei și despre prosperitate. Astăzi, chiar și politicieni de stânga recunosc că dezvoltarea economică nu este posibilă fără un mediu privat puternic și competitiv. Ceea ce nu poate face Stânga, însă, este să renunțe la supremația statului în raport cu mediul privat și cu contribuabilul. Ca și atunci când vorbim despre drepturi și libertăți, dominația statului nu se manifestă la fel ca în trecut. Epoca reglementărilor brutale și a intervenției directe a rămas, din fericire, în urmă, dar coșmarul birocrației, al lipsei de predictibilitate și al inechităților e în continuare o realitate care apasă greu pe umerii oricui se

gândește să întreprindă ceva în România. Percepția generalizată este aceea că un contribuabil — cetățean sau firmă privată — nu poate avea niciodată întâietate în fața statului. Uneori, statul doar ia, fără să dea nimic în schimb, însă, cel mai adesea, statul distribuie resursele clientelar. Obligațiile statului privesc mai degrabă propria clientelă politică decât prioritățile cetățeanului. Pe acest fond, așa-zise „măsuri de relaxare fiscală" sau de „încurajare a inițiativei" nu produc efecte reale, ci doar întreține aparențe. Dublul standard e o practică intens exersată, ca și favoritismul, nepotismul și abuzul instituțional. Aici am considerat că trebuie să intervină Partidul Național Liberal, aici e rolul Dreptei. Dacă vrem să generăm prosperitate economică, va trebui mai întâi să schimbăm radical acest climat.

Apărarea statului de drept este una dintre marile teme pe care Partidul Național Liberal și le-a arondat ca misiune prioritară. La prima vedere, toate partidele politice susțin această mare temă a apărării statului de drept, în special ca garanție pentru investitorii străini. În fapt, în perioadele în care s-au aflat la putere, aceiași politicieni au încercat să lezeze acest principiu, inclusiv prin măsuri legislative. Au existat nenumărate momente în politica recentă a României în care mi-a devenit limpede că statul de drept devenise o noțiune golită de sens, foarte bună de inclus în declarații politice, dar fără acoperire concretă în practică. Atenția și respectul pentru justiție, pentru principiul separației puterilor în stat și pentru domnia legii sunt puncte care nu pot fi negociate de nicio putere care își propune să-și păstreze fundamentul democratic. Ca om de dreapta, am observat că, dincolo de mimarea acestor valori, stânga aflată la putere nu a făcut decât să adâncească feudalizarea țării și să-și consolideze propriile interese. Cum poți să pretinzi că respecți principiul separației puterilor în stat, câtă vreme guvernezi prin ordonanțe de urgență, slăbind, cu bună știință, rolul Parlamentului? Un președinte capabil să umple acest rol cu responsabilitate trebuie să garanteze acest principiu, fundamental pentru democrație, și nu să contribuie la fragilizarea lui.

Câtă vreme statul de drept e compromis, nici economia unei țări nu poate fi impulsionată. Investitorii străini, care pot crea locuri de muncă și o stabilitate economică, au nevoie de garanții clare în ceea ce privește

independența justiției și garantarea proprietății private. E suficient să ne uităm la dinamica recentă din mediul de afaceri pentru a observa fără niciun dubiu că un stat corupt, a cărui funcționare depinde de oligarhii, nu va oferi niciodată garanții unor investitori serioși. Când un investitor vrea să se stabilească și să dezvolte o afacere, pune câteva întrebări de bază. Ce oferă comunitatea? Ce sprijin acordă? Ce ajutor se poate da în elaborarea documentației, a procedurilor? Care este disponibilul de forță de muncă? Există înlesniri fiscale? Dacă nu putem răspunde convingător la niște chestiuni elementare, degeaba facem paradă de discursuri și promisiuni. Investitorii străini fug cel mai tare de o administrație coruptă. Dacă investitorului care merge într-o administrație i se cere „ceva" înainte de discutarea proiectului, atunci să nu ne mire că respectivul investitor va pleca. Nu poți să stabilești contacte serioase cu un sistem discreționar, în care nu respectarea legii primează, ci interesele de grup.

În contextul anului 2014, tema statului de drept devine una esențială pentru configurarea scenei politice, iar viziunea și răspunsul la această temă vor polariza sistemul politic pentru viitoarele competiții electorale. Tema statului de drept, înțelegând prin aceasta apărarea statului de drept, este și trebuie să fie în continuare clar asumată de Dreapta. Acesta este instrumentul prin care noi, liberalii, împreună cu partenerii noștri de dreapta, considerăm că ne putem opune „baronizării" și feudalizării României, pe care le reprezintă Stânga. Politic vorbind, misiunea președintelui va fi aceea de a oferi garanții pentru întărirea independenței și pentru buna funcționare a justiției și de a susține elaborarea sau completarea cadrului legal în acest sens, pornind de la propunerile care vin din zona sistemului judiciar și de la oameni cu experiență în domeniu. Fără a avea cu adevărat un stat de drept și domnia legii, nu putem avea democrație și nici nu putem vorbi de separația puterilor în stat.

Partidul Național Liberal s-a luptat întotdeauna cu sinceritate și cu fermitate pentru o justiție independentă, iar pentru aceasta este nevoie de o acuratețe profesională, morală și de voință deplină a corpului magistraților. În ceea ce privește tema separației puterilor în stat, a existat multă retorică și prea puțin angajament real. Este suficient

să privim raportarea la Parlament și modul în care au acționat diferite guvernări succesive, diminuând rolul acestuia prin abuzul de ordonanțe sau privindu-l ca pe o mașinărie de vot, și nu ca pe un for de dezbatere și decizie. Lipsa reală de angajament reiese și dintr-o anumită abordare în ceea ce privește modificarea Constituției. În timp ce preocuparea noastră este întărirea separației puterilor în stat ca principiu, miza pentru unii a fost impunerea prevederii ca partidul cel mai mare să-l desemneze pe prim-ministru. Prin ea însăși, această idee pornește de la premisa că voința unei majorități poate fi eludată. Viitorul președinte trebuie să vegheze la separarea puterilor în stat, nu să fie o sursă de denaturare a sensului ei.

În ședința de constituire a noului birou politic național, una dintre primele teme pe care le-am adus eu în discuție a fost statul de drept și poziția PNL atunci când se cere încuviințarea de urmărire penală sau de arestare preventivă pentru parlamentarii care sunt anchetați. Am discutat și nu a fost nevoie de intervenții foarte lungi: biroul politic al PNL a hotărât ca linia generală a partidului să fie aceea de a nu ne opune încuviințării, ceea ce înseamnă că noi, de acum încolo, vom aproba explicit prin vot încuviințarea solicitărilor venite de la Parchet. După părerea noastră, este singura poziție rezonabilă și responsabilă pe care o poate avea PNL de acum încolo. Prin acest lucru am vrut să dăm un semnal extrem de clar. Da, suntem pentru statul de drept. Da, suntem pentru o justiție independentă.

Însă nu numai independența justiției și apărarea statului de drept au fost concepte distorsionate, ca să nu spun de-a dreptul devalorizate de practica politică recentă. Dintre temele de bonton cu care foarte mulți politicieni au încercat, în ultima vreme, să-și ridice cota în rândul populație, două au fost vedete: descentralizarea și regionalizarea. Fără a vrea să fac niciun proces de intenție nimănui, am observat că, pentru foarte mulți, descentralizarea ar deschide drumul către un transfer de putere, dinspre centru către baronii din teritoriu. Aducerea deciziei cât mai aproape de comunitate înseamnă, pentru unii dintre aleși, pur și simplu disputarea puterii asupra resurselor unor instituții. Bineînțeles, în momente de campanie, descentralizarea

devine temă electorală. Or, procesele despre care vorbim înseamnă foarte multe lucruri, dar nu așa ceva.

Pentru o administrație performantă: descentralizare și regionalizare

O foarte scurtă istorie a descentralizării, în România, este necesară. După Revoluție, am avut un stat hipercentralizat, moștenit din regimul comunist. Toată lumea și-a dat seama că era nevoie de schimbarea administrației. La început, descentralizarea a demarat greoi. Dacă ne amintim, guvernul CDR a fost primul care a descentralizat realmente niște structuri. Au urmat alte câteva etape, dar destul de modeste, și iată că am ajuns la concluzia că trebuie să continuăm procesul de descentralizare. Dacă unii președinți de consilii județene sau primari se așteaptă ca în urma descentralizării să primească mai multe atribuții și, în consecință, mai mult de lucru, au intuit bine natura procesului. Asta înseamnă descentralizarea: luarea unei instituții din subordinea unui minister sau a unei atribuții de la un minister și transferul către administrația locală. Administrațiile locale vor primi un pic mai multă putere în detrimentul ministerelor: se va lua de la centru și se va duce în administrația locală, transfer benefic și pentru omul de rând, și pentru eficiența administrației. Descentralizarea nu înseamnă și nu trebuie să însemne mai multă putere pentru baronii locali și mai multe pârghii prin care aceștia să poată controla voturile. Dimpotrivă, este un proces complex, care pornește de la nevoile și prioritățile comunităților locale. Mai cu seamă administrațiile locale sunt apropiate de comunitatea în care funcționează, prin urmare cunosc realitățile și nevoile respectivei comunități. De aceea, cred că ideal ar fi ca deciziile cu impact local să fie descentralizate. Însă, pentru ca descentralizarea să fie completă, ar fi nevoie și de o descentralizare a alocărilor de fonduri. Abia atunci comunitatea va ști să se gospodărească foarte bine.

O lege mai generală nu acoperă specificul fiecărei comunități și de aici apar problemele și sincopele. Principiul pe care se bazează o descentralizare eficientă acoperă o realitate pentru care pot să depun mărturie, și anume că o comunitate este mai îndreptățită să decidă cum se administrează, participând, dând dovadă de responsabilitate și de eficiență.

Responsabilizarea celor implicați se realizează prin vot. Primarul este ales direct. Dacă-și face treaba — și este interesul lui să și-o facă —, va fi reales; dacă nu și-o face, nu va fi reales. Este foarte simplu și mai multă responsabilizare decât atât nu e necesară. De aceea, sunt de părere că descentralizarea va duce la rezolvarea multor probleme, și nu la complicarea lor. Există un principiu în administrație care spune că descentralizare înseamnă ca o instituție sau o atribuție să fie transferată de la o entitate centrală către una locală, împreună cu bugetul aferent sau cu sursa de finanțare aferentă. Din păcate, în anii care au trecut, li s-au dat administrațiilor locale anumite atribuții sau chiar anumite instituții, de multe ori neglijând aspectul financiar și lăsându-l în sarcina administrației locale. Această greșeală trebuie evitată: dacă se descentralizează o instituție, atunci bucățica de buget aferentă acestei instituții va trebui să treacă automat de la bugetul central, de la ministerul respectiv, prin transfer la consiliul local sau la consiliul județean.

Administrația publică, așa cum văd eu lucrurile, trebuie să fie eficientă, să fie echilibrată din punctul de vedere al cheltuielilor și al veniturilor și să fie îndreptată exclusiv către nevoile comunității locale. Orice acțiune a administrației publice, de la investiții în străzi și până la stabilirea nivelului taxelor și impozitelor, provoacă un efect puternic în viața comunității. Toate partidele politice și-au legat programul, într-un fel sau altul, de reforma administrației publice, această mare promisiune reluată la fiecare ciclu electoral. De fapt, transformarea ei în realitate a fost pur și simplu ignorată. Dacă ne uităm la modul în care s-a purtat discuția despre acest subiect, în spațiul public, observăm că ideea fundamentală nu a vizat modul concret în care poate să funcționeze mai eficient administrația, ci portițele prin care s-ar putea tăia felii din ea pentru a le distribui clientelei politice.

Am crezut cu tărie și am susținut mereu că o veritabilă reformă a administrației publice ar însemna tocmai opusul a ceea ce a încercat PSD să facă de-a lungul anilor. Ar însemna „deparazitarea“ ei de clientelismul politic și stoparea unui model de finanțare dubios pentru formațiunile politice. Reforma administrației publice, așa cum o văd eu, fiind în asentimentul colegilor din Partidul Național Liberal, presupune, dincolo de orice, o reașezare a relațiilor dintre guvernarea

centrală și administrațiile locale pe criterii corecte. Ele țin de eficiență și de performanță, și nu de alocarea arbitrară și preferențială de fonduri. Discrepanța uriașă dintre ceea ce ar trebui să fie reforma administrativă și ceea ce au vrut să pună în practică diverși politicieni aflați la guvernare explică destul de simplu de ce ea este în acest punct un eșec.

Dacă vorbim despre administrația publică locală, cred că principala problemă cu care se confruntă acum este legată de faptul că descentralizarea nu s-a realizat până la capăt și că mai sunt pași de făcut în această direcție. Încă mai e cale lungă până la o gestionare transparentă a banului colectat local și direcționat de Ministerul de Finanțe, pentru a spune că lucrurile au intrat pe un făgaș promițător. O parte însemnată din fondurile care se generează local sunt virate direct la entitățile Ministerului Finanțelor, în speță acum, prin ANAF. Se redirecționează către comunități fără a avea o transparență în întregul proces, iar aceasta este o problemă pe care o au toate primăriile. Alocarea banilor din partea statului către comunitățile locale mai are nevoie de foarte multe îmbunătățiri și se impune transparentizarea întregului proces pentru a scăpa de o alocare partinică, așa cum se-ntâmplă adeseori acum.

Descentralizarea este, la ora actuală, modelul de administrație care se folosește practic peste tot în UE. Varianta cea mai bună de administrație ar garanta că problema de care se ocupă o entitate administrativă este rezolvată cât mai aproape de locul în care apare. De aici rezultă un raport simplu: cât mai multe sarcini ar trebui să-i fie date administrației locale și cât mai puține sarcini concrete, de administrare, ar trebui să rămână în ministerele centrale. Acesta este principiul subsidiarității, care se aplică peste tot în UE; dacă vrem să ajungem și noi să avem o administrație performantă, atunci ar trebui să acceptăm și ideea că modul în care se face administrația publică acolo este poate mai bun decât modelul hipercentralizat pe care l-am moștenit noi.

Descentralizarea și regionalizarea ar fi fost două procese intim legate, dar cred că ele pot fi realizate foarte bine și separat. Dacă în cazul descentralizării este vorba de a duce atribuții și instituții de la minister către administrația locală, în cazul regionalizării este vorba de cu totul altceva, și anume de a forma entități administrative noi,

mai mari decât actualele entități administrative — așadar, mai mari decât județele —, pentru a avea mai multă forță economică și pentru a putea rezolva tot în plan local, dar într-o zonă de influență mai mare, probleme specifice. Am condus un grup de lucru, din cadrul PNL, cu scopul de a elabora un set de principii care ar garanta un proces eficient, reușit, de regionalizare. La început, scopul nostru a fost să elaborăm un punct de vedere politic, și nu să stabilim câte regiuni trebuie să existe sau care să fie capitalele acestora. Pentru un astfel de demers, este foarte important să se facă studii care să arate care e varianta optimă. În momentul de față, avem opt regiuni de dezvoltare. Din experiența mea, am constatat că, dacă se pleacă de la o situație existentă, care nu e foarte proastă, este mai bine decât dacă s-ar pleca de la o situație nou creată. Sigur, se poate discuta mult despre cum ar trebui să arate pe hartă regiunile României. Există multe variante. Sunt regiunile de dezvoltare pe care le avem acum, care au fost conturate la sfârșitul anilor '90 și au funcționat. Trebuie să fim realiști și să vedem că, în practică, programul operațional regional, cu aceste regiuni, are cel mai mare grad de absorbție din fonduri europene. Cel puțin până acum, a funcționat cel mai bine dintre toate programele operaționale. Trebuie să ținem cont de faptul că lumea s-a obișnuit cu aceste regiuni de dezvoltare, ceea ce nu înseamnă că nu pot fi imaginate alte regiuni, regiuni administrative care eventual ar funcționa mai bine. Există, apoi, un grup mare de oameni care susțin că trebuie să ținem cont și de regiunile istorice ale României. Părerea mea este că nu ar trebui să vrem să stabilim regiunile nici din motive istorice, nici din motivul că deja există, ci pentru a îmbunătăți net performanța economică a României. Dacă aceste regiuni primesc suficientă putere și autonomie pentru a impulsiona creșterea economică din zona lor de influență, dacă se creează locuri de muncă, dacă oamenii câștigă mai bine, atunci înseamnă că am reușit. În toată perioada în care am dezbătut chestiunea, ne-a interesat să vedem de ce vrem regionalizarea, cum trebuie finanțată o astfel de regionalizare, de unde vin banii, de ce domenii ar trebui să se ocupe și așa mai departe.

Dacă regionalizarea reușește, ea va însemna o mai bună calitate a vieții pentru cetățean. Dacă facem regionalizarea prost, atunci discuțiile

nu se vor termina niciodată. Un exemplu de regionalizare cu probleme avem în Spania. Această țară a acceptat anumite granițe etnice; acolo s-a făcut un fel de regionalizare cu țintă clară pe fonduri europene. Atâta vreme cât au curs banii, totul a mers ca pe roate. Când banii s-au împuținat, a intervenit discuția politică despre autonomia regiunilor, lucru care nu s-a dorit inițial. În mod interesant, consecințele acestea distorsionate nu au apărut chiar de la început, dar au dus la manifestări de tip autonomie efectivă, cum stau lucrurile de ceva vreme în Catalonia. Acesta e un exemplu despre cum nu trebuie făcută regionalizarea. Dacă ajung să afecteze zona integrității statale, asemenea decizii trebuie gândite extrem de bine. Există în Europa mai mulți teoreticieni recunoscuți ai administrației locale care spun că regionalizarea nu trebuie făcută pe granițele etnice, acolo unde există mai multe etnii, fiindcă atunci problema administrativă se transformă prea ușor într-o problemă etnică, și nu asta se urmărește prin regionalizare. Adevărata miză este să obținem o eficientizare a administrației.

Este limpede că acest proces de regionalizare este inutil dacă nu duce implicit la o modernizare a administrației locale în România. Pentru a-și arăta rezultatele, regionalizarea trebuie să meargă mult mai adânc, iar dacă ne-am hotărât să mergem pe acest principiu al descentralizării, al subsidiarității, atunci trebuie să-l urmăm până la capăt. Acolo unde au rămas prea multe unități legate de guvernarea de la centru, ele ar trebui desființate. Nu spun că toate trebuie desființate și nici nu sunt adeptul unei autonomii totale a regiunilor. Cred, în schimb, că ele trebuie să aibă doar o autonomie administrativă rezonabilă, aceasta însemnând că, acolo unde problema ține de regiune, ea să fie hotărâtă total în regiune, și nu printr-un aviz de la un minister sau printr-o părere de la guvern.

Am fost de multe ori întrebat de ce să vrem regionalizare. Răspunsul este foarte simplu: pentru a face administrație într-un mod mai eficient. Pentru a promova o descentralizare autentică a cărei finalitate este de a aduce decizia cât mai aproape de cetățean. Pentru a asigura o dezvoltare mai bună a unei regiuni întregi. Nu mi se pare normal ca un cetățean să aibă un anumit nivel de trai într-o anumită regiune și un cu totul alt nivel de trai în alta. Trebuie să avem grijă să ridicăm

nivelul de trai al persoanelor care o duc foarte rău, iar cei care o duc bine s-o ducă și mai bine. Dacă regionalizarea e un succes, omul simplu trebuie s-o ducă mai bine. Dacă asta urmărim, este clar că o capitală de regiune trebuie să fie un oraș care a avut succes în dezvoltarea economică, un oraș în care există o logistică administrativă, unul cu o logistică bună. Cetățeanul simplu nu va avea de-a face cu administrația regională la ordinea zilei, dar pentru momentele când va fi totuși nevoie de acest lucru, va trebui să poată ajunge ușor în capitală. O capitală de regiune nu poate fi un oraș mic, dintr-un motiv simplu: pentru că nu are resurse.

Regionalizarea nu este o procedură pe care România o inventează, este o direcție urmată de statele Europei, verificată și cerută de evoluția administrației actuale. Faptul că România își asumă acest proiect este urmarea unor necesități interne, care vizează, în primul rând, o mai bună administrație, dar reflectă și o tendință pe care o observăm la nivelul tuturor statelor membre UE. Îndeosebi după aderare, România a dovedit o deschidere către modelele europene chiar mai mare decât multe alte state nou intrate în Uniune. În ceea ce privește orientarea în politica externă, unul dintre puținele lucruri care se pot spune cu certitudine despre țara noastră este că în ultimii douăzeci de ani s-a apropiat de valorile, de practicile occidentale, inclusiv de modelele de administrație occidentale.

Orientarea în politica externă: axele de referință

Parteneriatul strategic cu Statele Unite, apartenența la NATO și UE par acum realități de la sine înțelese. Uităm destul de ușor că ele sunt, de fapt, rezultatele unui drum complicat, la care țara noastră s-a angajat într-un moment-cheie pentru identitatea ei. Aceste lucruri au fost construite de România, nu de un guvern sau de un președinte anume. De aceea consider că aceste axe de orientare în politica externă trebuie întărite, prețuite și valorificate. În acest sector nu trebuie să inventăm absolut nimic. Avem toate pozițiile foarte clar delimitate, poziții extrem de importante pentru țara noastră. Aceste poziționări îi garantează României securitatea în lume și siguranță pentru multe decenii: parteneriatul strategic cu SUA, apartenența la NATO și rolul

și locul nostru în UE. Aceștia sunt cei trei piloni pe care se sprijină politica externă a României și nu văd niciun motiv pentru care ar trebui schimbați. Ceea ce trebuie să facem în continuare este să dovedim că suntem parteneri serioși, credibili.

Consider că, în viitorul apropiat, rolul României ar trebui să fie unul tot mai important și în NATO, și în UE și că, după toți acești ani de apropiere de cele două mari structuri politice, firesc ar fi să intrăm de facto în etapa în care ne afirmăm prezența prin acțiuni și intervenții vizibile. Este un lucru evident pentru mine că felul în care ne văd partenerii noștri externi întărește și imaginea țării, și imaginea pe care o avem noi despre noi. Acesta e unul dintre motivele pentru care consider că este de datoria noastră și în avantajul nostru să ne consolidăm poziția de partener de încredere, pe care se poate bune o bază solidă, mai ales într-un context geopolitic frământat, cum este acum cel din estul Europei.

Această zonă nu a mai cunoscut din timpul Războiului Rece o criză cum e aceea generată acum de Ucraina. România, ca de altfel tot restul Europei, are nevoie mai mult decât oricând de asigurări din partea SUA care să reafirme parteneriatele strategice și menținerea granițelor de securitate din zonă. Este un moment delicat, în care se impune să contrabalansăm ferm orice fel de tendințe expansioniste, bazate pe politica de influență sau pe practica redesenării granițelor.

În acest context, politica de securitate națională se impune ca o prioritate. Parteneriatul nostru strategic cu SUA are, după cum se știe, o latură militară și politică bine consolidată. Ceea ce ar trebui să urmeze, firesc, ar fi o dimensiune economică a acestei apropieri, iar pentru ca acest lucru să fie posibil, trebuie să întărim statul de drept, trebuie să garantăm domnia legii și să scăpăm de corupție. E suficient să deschidem televizorul ca să vedem la ce colaps duce un context ca acela din Ucraina, unde mecanismele statului de drept nu au fost suficient de trainice pentru a rezista la șocuri de tot felul. Am urmărit cu mare atenție evoluția situației din Ucraina și, în special, din estul Ucrainei încă de la primele semne. Împărtășesc pe deplin îngrijorarea manifestată de aliații noștri americani și europeni, mai ales după

evenimentele petrecute în vara lui 2014. Consider că acțiunile prin care Rusia încearcă să destabilizeze Ucraina trebuie să înceteze.

Trebuie doar să ne uităm la marile transformări geopolitice din Europa de Est petrecute din secolul XX ca să înțelegem că transformarea estului Ucrainei într-o nouă Transnistrie ar afecta pe termen lung securitatea în regiune. Ca să nu ajungem în acest punct, trebuie ca Moscova să oprească transferul de echipament militar și de consilieri, nemaivorbind de faptul că un conflict care se prelungește și care se agravează înseamnă un număr tot mai mare de victime civile, un număr tot mai mare de tragedii. Oamenii prinși în mijlocul unei astfel de încrucișări armate, dirijate peste capetele lor, au dreptul la respect și la o poziție fermă din partea noastră.

Sunt de părere că, oricât de necesar ar fi, orice transport de asistență umanitară trebuie să se realizeze cu respectarea legislației internaționale și numai cu acordul autorităților ucrainene. Am urmărit, bineînțeles, raportarea diplomatică a Uniunii Europene la această situație și împărtășesc concluziile reuniunii miniștrilor de Externe ai UE, care s-au întrunit, presați de împrejurări, pe 15 august 2014. Nu pot să nu sprijin consensul prin care s-au angajat să continue politica de sancțiuni aplicate Rusiei, în cazul în care nu acționează concret pentru a detensiona conflictul. În astfel de momente, în care stabilitatea în imediata vecinătate a țării noastre este pusă la grea încercare, România ar trebui să susțină ferm demersurile partenerilor din NATO și UE. Am încredere în persoanele care servesc statul român la nivel diplomatic sau în cadrul instituțiilor cu atribuții în domeniul securității naționale, în capacitatea acestora de a evalua și gestiona această situație deloc ușoară, în interesul țării noastre și al angajamentelor asumate de România. Am declarat public, imediat după întrunirea miniștrilor UE, că țara noastră este direct interesată ca acest focar de instabilitate regională să dispară, ca normele dreptului internațional să fie respectate de toate statele din zonă. La Consiliul European din 30 august 2014 s-a decis adoptarea de noi sancțiuni împotriva Federației Ruse. Statele membre UE, alături de partenerii NATO, trebuie să demonstreze unitatea de acțiune în fața unei strategii clare de violare a suveranității și integrității Ucrainei. Sunt momente în care toți liderii europeni trebuie să înțeleagă rolul lor

de a apăra interese cu mult mai importante decât unele avantaje economice pe care anumite state le au din relația cu Rusia. În lipsa unei hotărâri ferme și unitare de a descuraja alimentarea conflictului, credibilitatea construcției europene poate fi amenințată.

Rusia reprezintă astăzi o amenințare la adresa stabilității globale și consider că România trebuie să reacționeze în perfectă concordanță cu partenerii din NATO și din UE. Intențiile președintelui rus de a rezolva conflictul din Ucraina prin crearea unui stat constituit din regiunile unde se confruntă forțele ucrainene și rebelii pro-ruși trebuie descurajate printr-o atitudine fermă a statelor UE și a membrilor NATO. Este necesară o poziție clară și constantă care să susțină inviolabilitatea integrității și suveranității teritoriale a Ucrainei. Agravarea conflictului, confirmată prin pozițiile publice ale liderilor ONU, NATO și UE, impune demonstrarea capabilităților alianței și înțelepciunea de a avea o atitudine comună.

Contextul politic extern din estul Europei este unul frământat. Să iei act conștient de gravitatea lui înseamnă, din punctul meu de vedere, și să strângi rândurile cu parteneri puternici, care pot garanta respectarea legilor internaționale în vremuri de conflict armat. Consider, așadar, că, în ceea ce privește NATO, este necesară o creștere a prezenței militare în România și în Bulgaria. Pe plan intern, convingerea mea este că majorarea bugetului pentru Apărare ar trebui să fie o prioritate, încă din 2014. Criza din Ucraina trebuie să determine o schimbare de optică inclusiv în ceea ce privește creșterea bugetului alocat Apărării.

Armata României are multe nevoi, care în ultimii ani nu au putut fi acoperite din finanțările alocate. O finanțare constantă, anuală, de 2% din PIB ar trebui să fie scopul la care să subscrie întreaga clasă politică, în contextul în care bugetul MApN reprezintă la ora actuală doar 1,42% din PIB. Este nevoie, însă, de mai mult decât de o simplă constatare. În mai 2014, partidul pe care îl conduc le-a propus liderilor partidelor parlamentare de la putere și din opoziție să încheie un acord care să precizeze sprijinul din partea tuturor forțelor politice pentru atingerea unui nivel de 2% din PIB pentru cheltuielile de apărare. Sumele suplimentare direcționate de la buget către MApN vor trebui

folosite mai ales pentru programele majore de înzestrare a Armatei României. PNL propunea și o garanție a acestui acord, și anume o prevedere explicită a faptului că, în următorii cinci ani, până la finele lui 2019, partidele semnatare se angajează să nu diminueze bugetul destinat Apărării în timpul exercitării guvernării.

Unul dintre avantajele colaterale ale măsurii era acela că majorarea bugetului pentru Apărare ar fi putut reprezenta și o oportunitate de parteneriat tehnologic între firmele românești din industria de apărare și companiile europene și americane. Se încheia, în acest fel, un cerc incluzând, pe lângă implicații militare și politice, și sectorul economic. Ceea ce ar rezulta direct din această strategie ar fi fost noi locuri de muncă și o consolidare a relației economice dintre România și SUA, pe lângă legăturile militare și politice.

În afară de întărirea relației cu NATO, consider de importanță majoră implicarea României în politica europeană, ca membru activ al UE. După un prim ciclu în calitate de membru al Uniunii Europene, bilanțul de activitate al țării noastre în cadrul Uniunii e unul slab, cu prea puține plusuri. România nu a reușit nici să-și câștige o poziție din care să poate influența politica europeană, nici să atragă fonduri, atât de importante pentru modernizarea țării. Aceste două mari eșecuri sunt cauzate, cred, de un start căruia i-a lipsit viziunea. România nu a avut, după momentul integrării, un proiect de țară în interiorul Uniunii Europene.

În momentul în care am conceput, împreună cu colegii din PNL, proiectul de țară pentru România, am făcut-o gândindu-mă inclusiv la rolul pe care mi-l imaginam pentru țara noastră între statele membre UE. Nu puteam, desigur, să nu mă raportez și la rolul pe care ea l-a jucat până acum. Discrepanța era și este foarte mare, așa că o schimbare de poziționare presupune, din capul locului, o strategie coerentă și un plan bine gândit. Pentru a căpăta o voce distinctă și pentru a conta mai mult decât până acum în procesul decizional de la Bruxelles, consider că trebuie să pornim de la niște măsuri foarte concrete: trebuie să ne listăm prioritățile în ceea ce privește finanțările, trebuie să atragem mai multe fonduri și să ne concentrăm mai mult pe relațiile intracomunitare.

România trebuie să devină un membru al Uniunii Europene care are personalitate, care joacă un rol activ și care decide inclusiv în privința temelor de pe agenda UE. Trebuie să ieșim dintr-un soi de mimetism care a caracterizat abordarea noastră în legătură cu multe dintre temele dezbaterilor și să devenim un partener care inspiră respect, un partener capabil să-și onoreze angajamentele, dar care știe la fel de bine să-și negocieze condițiile. E nevoie ca țara noastră să capete această nouă statură la nivel european cu atât mai mult cu cât însăși Uniunea Europeană traversează un interval de reașezare.

Momentul în care ne aflăm este unul propice pentru intrarea într-o zonă de consolidare. N-ar trebui să discutăm în această etapă despre evoluția UE, ci să consolidăm proiectul european. Nu pentru că nu vrem să avem noi membri, ci pentru că nu trebuie să permitem o repetare a crizei euro. În criza din Ucraina s-a văzut că a lipsit un discurs unitar, pe o singură voce. Poate că a fost nevoie de această criză pentru ca UE să înțeleagă faptul că trebuie să urmeze faza de consolidare. La momentul actual, proiectul european este unul clar în avantajul nostru, cu beneficii foarte mari pentru procesul de modernizare. O Europă solidară, cu instituții puternice, care continuă procesele începute în faza integrării este un model la care mă raportez cu încredere. Cred că ideea unei Europe cu două viteze este una complet nefuncțională, pe care nu are sens să o luăm în calcul. În ceea ce privește criza identitară pe care UE o traversează, ea poate fi depășită tocmai prin aceste procese cu accent tot mai mare pe integrare și pe coordonarea politicilor în toate domeniile de activitate.

Securitatea energetică: pentru implicarea comunităților locale

La nivel de securitate națională, o componentă extrem de importantă este securitatea energetică. Poziția mea în legătură cu această chestiune este că trebuie să finalizăm procesul de evaluare a potențialului unor noi resurse în România, cele neconvenționale, pentru a vedea clar ce perspective avem. Însă înainte de a se pune problema începerii exploatării, trebuie să vedem care sunt cele mai sigure metode din punct de vedere tehnic, care pot îndeplini atât criteriul eficienței

producției, cât și pe acela al siguranței mediului. Cred că este necesar să implicăm mai mult comunitățile locale în acest proces de creștere a independenței energetice a țării. Din acest motiv, este necesară modificarea legislației pentru ca o parte dintre redevențele către bugetul central să fie reorientate către comunitățile locale și chiar către proprietarii terenurilor, așa cum se întâmplă, de exemplu, în SUA. În acest fel, cetățenii, comunitățile locale vor beneficia de prosperitate și vor simți că sunt parteneri ai statului în acest proces.

Problemele de la Roșia Montana și acelea care țin de exploatarea gazelor de șist seamănă între ele doar aparent și sunt, într-adevăr, două probleme dificile cu care ne confruntăm în momentul de față. De la bun început fac precizarea că nu mă pricep nici la minerit, nici la extracția de gaze naturale. Urmărind, însă, toate vocile care și-au revendicat puncte de vedere ferme în această chestiune, observ un conflict care necesită multă atenție la fiecare dintre părți. Părerea mea este că la Roșia Montana constatăm, pe de-o parte, că se dorește punerea în practică a unui proiect de minerit care are multe riscuri, inclusiv pentru mediu. Pe bună dreptate, foarte mulți oameni doresc să fie eliminate aceste riscuri. Exact din acest motiv au existat atâtea demonstrații și discuții în spațiul public. Este un lucru bun ca societatea civilă să-și dorească soluții care nu distrug mediul. Pe de altă parte, nu trebuie să ignorăm faptul că oamenii de acolo își doresc locuri de muncă. Zona respectivă se confruntă cu un șomaj uriaș. Orice loc de muncă în plus este o gură de oxigen pentru localnici. Nu putem să ignorăm aceste lucruri. Cred că trebuie să căutăm o soluție care să răspundă în mod rezonabil la toate problemele. Locurile de muncă sunt, fără îndoială, necesare. Dacă nu se realizează proiectul Roșia Montană, trebuie găsit altceva. Nu putem să-i lăsăm pe oamenii de acolo să stea pur și simplu fără să facă nimic. Nu putem, însă, nici să acceptăm cu conștiința împăcată soluțiile tehnice care se propun acum și care, indiferent de asigurările care ni se dau, afectează mediul. Ca urmare, cred că este nevoie să căutăm soluții tehnice sau tehnologii mai puțin poluante. Este nevoie de o reglementare mult mai consistentă din partea statului, dar, după părerea mea, este la fel de

necesar să se continue proiectul în condiții mult îmbunătățite pentru a putea crea și locuri de muncă.

În problema gazelor de șist, lucrurile stau diferit. Tehnologia extragerii lor nu este foarte nouă. Ea se cunoaște de mai multă vreme, dar nu a fost aplicată din simplul motiv că, până acum, a fost prea scumpă. Prin creșterea prețului petrolului și al gazelor, creștere aproape constantă în ultimele decenii, iată că s-a ajuns la un paradox: o tehnologie care până de curând a fost considerată nefezabilă, fiind prea scumpă, devine mai accesibilă, moment în care apar firme care doresc să câștige bani de pe urma ei, vânzând un gaz suficient de scump pentru a plăti această tehnologie. După părerea mea, este bine să se facă prospecțiuni, să știm ce avem. Să știm dacă avem sau nu gaze de șist și dacă ar putea fi exploatate sau nu. Însă, în ceea ce privește exploatarea, eu personal sunt de părere că nu este cazul să ne grăbim. Cred că e bine să știm cum stăm, dar, în același timp, ar fi înțelept să amânăm, să mai analizăm impactul asupra mediului și să vedem dacă avem într-adevăr nevoie de aceste gaze care s-ar obține cu costuri destul de mari. Securitatea energetică nu este, în fond, o chestiune cu care să se confrunte doar România, ea interesează fiecare stat în parte din Europa, iar cel mai important pas, în acest moment, consider că este acela prudent, către explorare, și nu către o exploatare pripită.

Am adus în discuție parteneriate strategice și opțiuni privind securitatea energetică, două mari teme privitoare la poziționarea noastră între vecini, la securitatea națională, dar și la alianțele externe. Ele trebuie tratate cu toată responsabilitatea, într-o manieră care să aibă în permanență în vizor viitorul României și, implicit, viitorul relațiilor pe care le avem cu partenerii din exterior. Între aceștia, un statut aparte îl are relația noastră cu Republica Moldova. Prin urmare, în afara parteneriatelor strategice despre care am vorbit, o prioritate a politicii externe ține de relația noastră cu Republica Moldova, mai exact de solidaritatea pe care suntem datori să i-o arătăm în procesul prin care încearcă să se apropie de Uniunea Europeană. Moștenirea comună a celor două țări este imposibil de negat: avem în comun o istorie, o limbă și un bagaj cultural imens. Toate acestea nu ne pot lăsa indiferenți la ceea ce se întâmplă peste Prut. Odată cu semnarea acordurilor

de asociere și de liber schimb cu UE, Republica Moldova intră într-o fază foarte importantă, dar și extrem de dificilă, pentru parcursul ei către statutul de membru UE. România, care are experiența procesului aderării, trebuie să sprijine și să ghideze acest traseu prin toate căile care-i stau la îndemână și prin instituțiile guvernamentale.

România poate și trebuie să-i acorde asistență Republicii Moldova, îi poate pune la dispoziție expertiza pe care a dobândit-o ca membru deplin al Uniunii Europene și poate încuraja o cooperare în mai multe direcții. În acest proces, relațiile instituționale sunt la fel de importante ca acelea economice și culturale. Foarte important ar fi să sprijinim acele proiecte care contribuie la creșterea independenței energetice a Republicii Moldova. Este un pas uriaș, care îi permite țării vecine să-și decidă singură viitorul. În această relație consider că președintele României poate juca un rol integrator, care nu trebuie subestimat.

O altă relație pe care președintele țării are obligația să o întărească este aceea cu cetățenii români care lucrează și trăiesc temporar pe teritoriul altor țări. Sprijinirea acestora este o obligație constituțională, care trebuie materializată prin acțiuni concrete. România trebuie să aibă o politică mai bine articulată cu statele pe teritoriul cărora trăiesc români, să încurajeze reprezentarea politică a minorităților românești și să încurajeze afirmarea identității lor lingvistice și culturale. Mai ales în contextul în care migrația pune din ce în ce mai multe probleme în Europa, România trebuie să pledeze puternic pentru aplicarea principiului liberei circulații a forței de muncă. Există câteva asociații ale românilor din diaspora, iar rolul lor este acela de a reprezenta interesele propriilor membri în raport cu statele în care trăiesc. Cred că ele trebuie sprijinite, finanțate, dar și depolitizate.

Cetățenii României, atât aceia din interiorul granițelor, cât și aceia care trăiesc în străinătate, sunt, în viziunea mea, adevărații parteneri ai unui bun președinte al României. Migrația din rațiuni economice este o mare problemă la nivel național. Ea va trebui abordată de fiecare guvern și de fiecare președinte până când se întrevăd soluții. Există două aspecte foarte importante, după părerea mea: unul este negativ, fiindcă pleacă din România forță de muncă activă, și asta este o pierdere netă pentru țară. O pierdere netă nu doar a forței de muncă, ci a

întregii investiții care s-a făcut în forța de muncă respectivă, deci întreaga școlarizare. Pleacă mai mulți oameni calificați decât oameni necalificați și, din acest motiv, este o mișcare de-a dreptul dureroasă pentru România, în care oricum nu există un exces de oameni calificați, ci, dimpotrivă, o nevoie mare de profesioniști. Aceasta ar fi partea negativă.

Eu cred că procesul poate fi inversat sau stopat doar în măsura în care vom avea o creștere sustenabilă a economiei românești, în așa fel încât oamenii să simtă că au o șansă reală în carieră și perspective de câștig în propria țară. Pe de altă parte, trebuie ținut cont de un aspect care e adus în discuție de multe ori de oponenții mei politici, care spun că migrația nu e o problemă chiar atât de mare, pentru că oamenii se duc, muncesc în afară și trimit bani înapoi în țară. Și, într-adevăr, în fiecare an sume însemnate intră în țară, fiind bani trimiși de acești oameni familiilor. Sau vin ei cu banii și își construiesc o casă ori își cumpără un teren. Este, cu siguranță, ceva pozitiv, dar, după părerea mea, aspectul îngrijorător, care se referă la plecarea forței de muncă, ar trebui să ne preocupe într-o măsură mai mare decât ne bucură banii care se întorc în țară. Rolul președintelui este de a lansa discuția publică pentru a îmbunătăți întreaga situație economică în România. Oricare guvern trebuie să gândească, indiferent de această problematică, măsuri de creștere economică. Faptul că românii sunt rău văzuți în alte părți este adevărat doar în parte. Am întâlnit foarte mulți români în multe țări, nu numai din Europa, ci din întreaga lume, și majoritatea sunt priviți foarte bine: sunt văzuți ca oameni muncitori, harnici; nu există acea percepție negativă despre români, pe care ne-o imaginăm uneori. Există o percepție foarte negativă asupra unei părți din cei care pleacă, de exemplu la cerșit. Acolo lucrurile țin de domeniul evidenței și situația nu poate fi ascunsă sub preș. Dar, în ansamblu, românii nu sunt priviți nici cu reticență, nici negativ. Este un lucru important de știut. Ce se poate face? Aici e nevoie de o abordare europeană. Nu este posibil să gestionezi aceste fenomene doar din perspectiva politicii naționale. Și solicitările unor parteneri din UE către România, de a-și rezolva problema cu migrația sărăciei, este

o solicitare falsă. România singură nu poate să gestioneze problema, ci doar UE în ansamblu.

Românii din diaspora sunt ambasadorii noștri peste tot în lume, iar opinia lor asupra bunului mers al țării este foarte importantă. Noi, liberalii, promovăm valori europene, occidentale. PNL este partidul care a apărat și apără drepturile tuturor cetățenilor, indiferent de locul în care trăiesc. Unul dintre drepturile fundamentale ale românilor din diaspora este acela de a-și exercita votul, fără îngrădiri și limitări, în condiții decente, fără să stea la cozi interminabile în fața consulatelor. Din punctul meu de vedere, consider că ar trebui să existe o lege a votului prin corespondență, care să asigure, pe de o parte, securitatea absolută a opțiunilor politice, iar, pe de altă parte, să garanteze respectarea dreptului fundamental de exprimare democratică prin vot. La fiecare ciclu electoral constatăm că românii de peste graniță nu-și pot exercita dreptul constituțional de vot. Acest lucru nu se întâmplă din cauza lipsei de interes a cetățenilor din diaspora pentru bunul mers al țării, ci pentru că niciodată nu au fost asigurate condiții normale de exprimare a acestui drept. Deși s-a vorbit foarte mult pe această temă, iar ea este evidentă, nu a existat niciodată o dezbatere publică reală din care să reiasă o soluție clară. Prin cuvinte precum „fraudă", „costuri ridicate", „nesiguranță", problema a fost aruncată într-o zonă gri, undeva în expectativă, fără a se lua nicio măsură concretă. Soluția există și, prin practica altor țări, și-a dovedit eficiența. Soluția o reprezintă, într-adevăr, votul prin corespondență. PNL a susținut și în trecut introducerea votului prin corespondență, inclusiv atunci când a venit vorba de modificarea Constituției, dar, din păcate, discuțiile publice pe acest subiect au fost excesiv politizate, astfel că tema nu a fost discutată niciodată în mod temeinic în Parlamentul României. Românii de peste hotare cunosc din propria experiență ce înseamnă democrația autentică și viața prosperă. Ei știu că, în țările în care locuiesc, nimeni nu este mai presus de lege, iar votul cetățenilor este respectat. Sunt convins că românii de peste hotare iubesc România și vor ca democrația, prosperitatea și domnia legii să devină realități și la noi în țară.

Economia liberală, garant al prosperității

Pentru o guvernare de dreapta, economia este punctul de start cel mai concret și cu cel mai mare impact asupra societății și asupra individului. Nu putem construi cu adevărat un proiect de țară fără a răspunde la câteva întrebări simple: cum vrem să arate economia românească peste 10 ani? Care este viitorul fiecărui cetățean? Cum vrem să arate viața lui de zi cu zi și cum facem ca nivelul său de trai să fie cât mai aproape de cel occidental? Am pornit în elaborarea proiectului pentru România de la definirea unor direcții economice pe care noi, liberalii, le considerăm benefice pentru țară. Timp de peste 20 de ani, politica economică a României a fost dominată de teama de schimbare. Cu excepția adoptării cotei unice în anul 2004, guvernele care s-au succedat nu au avut curajul de a implementa niște măsuri care să genereze reacții profunde în economie, preferând soluții paliative și ajustări graduale. Efectele pozitive generate de cota unică au fost, în timp, atenuate de alte politici, iar multe dintre măsurile care s-au luat de-a lungul timpului au păstrat doar aparența schimbării, fără să aibă cu adevărat un impact pozitiv în economie.

Politica pașilor mărunți nu poate conduce la o creștere economică astfel încât românii să ajungă mai aproape și mai repede la standardul de bunăstare din țările dezvoltate ale UE. În 2014, România se află în fața unei opțiuni decisive: fie continuă politicile graduale, minimale, care o vor ține pe linia de plutire, dar o condamnă să rămână la periferia Europei, fie își asumă o viziune curajoasă și are un cuvânt de spus în politica europeană. De aceea, împreună cu PNL, îi propun societății românești proiectul unei economii liberale: o economie centrată pe individ, pe încurajarea inițiativei, a zonei dinamice a societății, a mediului de afaceri capabil să producă locuri de muncă și să genereze investiții, o economie care, în același timp, recunoaște necesitatea unor sisteme publice solide și performante în interesul cetățenilor.

Deși au trecut aproape 25 de ani de tranziție, România prezintă încă deficite majore de competitivitate în raport cu economiile dezvoltate din UE. Parcă dintotdeauna, economia românească aproape că este construită prin și în jurul bugetului statului. Totodată, în ciuda aderării europene, România nu pare să fi făcut încă saltul definitiv la

principiile unei economii de piață moderne, care să le aducă românilor prosperitatea și viața demnă pe care le-au așteptat îndelung. România se află, în prezent, în fața unei opțiuni fundamentale pentru șansele sale de dezvoltare. Contextul este încă marcat de crizele economice și sociale, de incertitudini și dezechilibre. Cu atât mai mult modernizarea României necesită nu doar pași imediați, de politică economică și reformă instituțională, ci construirea unui nou model de dezvoltare economică: unul circumscris prezentului, gândit prin prisma propriilor atuuri și oportunități.

Pentru ca România să renască, trebuie să renască ierarhia bazată pe valoare și munca productivă. Trebuie să răsplătim munca și eficiența acesteia și să stopăm risipa banilor publici pe proiecte și măsuri populiste. În economia de piață, să trăiești bine înseamnă, înainte de toate, să muncești bine. Trebuie să înțelegem această idee simplă, căci numai astfel vom reface șansele dezvoltării economice ale României. Proiectul pe care l-am pus la punct în Sibiu și care a reflectat multe dintre aceste convingeri este unul specific, local, dar cred că multe lucruri care au fost și sunt valabile pentru Sibiu sunt valabile și pentru economia românească în ansamblu. Degeaba vrem să realizăm lucruri mari dacă n-avem banii noștri. Ca să avem banii noștri, trebuie să avem o economie puternică. Este o ecuație extrem de simplă. Economie puternică ai dacă deții o clasă de oameni de afaceri care sunt suficient de puternici. Pe ei nu poți să-i imporți! Poți să imporți investitori sau filiale ale unor firme, dar trebuie să fim conștienți că România va fi o țară puternică și va avea o economie puternică doar în măsura în care apar afaceriștii români puternici. Or, câteodată, când stau și văd cum în unele emisiuni TV invitații încearcă să ne convingă că toți oamenii de afaceri sunt niște hoți și că aceia care nu sunt hoți au avut noroc, sunt tot mai convins că nu ne găsim deloc pe direcția corectă. Nu trebuie să încercăm să-i demonizăm, mediatic, pe oamenii de afaceri. Dimpotrivă, cred că trebuie să-i încurajăm, pentru că nu avem altă șansă. O Românie puternică va apărea exact în momentul în care vom avea oameni de afaceri puternici. Și nu doi, trei sau câteva zeci, ci mii de oameni de afaceri puternici. Or, ca acest lucru să devină realitate, trebuie să-i sprijinim activ, noi, politicienii și guvernul.

Experiența ultimilor 25 de ani ne arată că modernizarea României nu mai poate să se bazeze pe moștenirea socialismului și că este necesară o nouă viziune. Aceasta este viziunea economică liberală, singura care poate să asigure prosperitate. Economia liberală presupune însă garantarea unor dimensiuni-cheie, pe care se bazează, iar prima este garantarea proprietății. Dreptul de proprietate este o componentă vitală a libertății individuale și a economiei de piață, atunci când proprietatea este obținută legitim și prin respectarea legii. A doua este libertatea economică, un principiu care presupune inițiativă privată și competiție corectă, cele mai eficiente căi prin care se poate ajunge la un statut stabil de prosperitate, prin antreprenoriat și muncă productivă, și nu prin captivitatea statului asistențial. În această ecuație, industria competitivă și agricultura modernă trebuie să joace un rol capital pentru a putea să creeze valoare adăugată și să deschidă noi oportunități de afaceri. Pentru români, toate acestea înseamnă locuri de muncă productive, stabile și bine plătite. Economia liberală presupune, în același timp, protejarea avuției naționale prin valorificarea inteligentă a potențialului de resurse naturale al României. Politicile și sistemele publice sustenabile, pentru acces liber și egal la educație și la sănătate, sunt, în egală măsură, esențiale în procesul prin care dorim să le oferim românilor bunăstare și o viață demnă.

Stimulentele contează! Asta ne spune experiența, realitatea, și la asta se poate reduce și principiul esențial al viziunii economice liberale. Din punct de vedere fiscal, în România trebuie stimulate munca, productivitatea și investițiile competitive. România nu-și mai poate permite să întrețină — financiar și instituțional — ineficiența. De aceea, stimularea performanței economice trebuie să fie prioritatea modelului liberal de dezvoltare: fie că este vorba de business sau activitate salarială, fie că este vorba de industrie sau agricultură. Știm sigur, de ani buni, că românii și economia așteaptă de la stat un semnal pozitiv, unul în favoarea performanței economice, inițiativei private, dezvoltării competitive și durabile.

Modelul de construcție economică pe care îl propun presupune o transformare majoră, cu efecte vizibile în stratificarea socială. Această transformare poate fi făcută pornind de la dezvoltarea clasei de mijloc,

care e de dorit să reprezinte peste 50% din populația României. Dezvoltarea acestui segment va declanșa automat un lanț de schimbări cu rol pozitiv pentru țară: creșterea generală a nivelul de trai, mai multe locuri de muncă, mai multe investiții, mai multe întreprinderi private, dar și reducerea inechităților sociale. Restrângerea clasei de mijloc până aproape de dispariție a fost unul dintre cele mai devastatoare efecte ale crizei. În timp ce, în economiile occidentale, clasa de mijloc are o pondere importantă (de exemplu, peste 50% în Germania), doar în jur de 10% dintre români o constituie, în România. Pe de altă parte, noile economii emergente se remarcă astăzi tocmai prin creșterea semnificativă a clasei de mijloc. Clasa de mijloc nu înseamnă doar mediul privat, ci și profesori, medici, avocați, oameni care lucrează în administrație, adică oameni care pot și vor să își câștige un nivel de viață decent prin munca proprie. Dar, pentru acest lucru, este nevoie ca statul să creeze un cadrul fiscal și de competitivitate care să le permită valorificarea muncii și inițiativei lor.

Pentru a construi o clasă de mijloc puternică, statul trebuie să sprijine și să încurajeze antreprenoriatul și munca productivă, care, la rândul lor, implică încurajarea predilectă a întreprinderilor mici și mijlocii. Aceasta este cea mai fertilă zonă a economiei care poate și trebuie să genereze locuri de muncă, dacă vrem ca România să iasă din zona instabilității economice în care pare că s-a blocat în ultimii anii. O clasă de mijloc puternică este reflecția unei viziuni liberale asupra societății, iar unul dintre efectele pe care le are, la nivel macro, este că reduce dezechilibrelor sociale. Cu cât este mai puternică și mai extinsă clasa de mijloc, cu atât inechitățile și diferențele sociale sunt mai mici și cu atât șansa ieșirii din sărăcie a categoriilor vulnerabile este mai mare.

Consider că statul trebuie subordonat cetățenilor, iar nu cetățenii subordonați statului, și de aceea cred că statul trebuie să guverneze prin politici pentru bunăstarea tuturor: nu selectiv sau cu precădere pentru birocrația statală ori pentru diverse grupuri de interese, care îl „căpușează" pentru a acapara decizia publică. Din punctul meu de vedere, a practica o guvernare liberală înseamnă a nu face discriminare: prin politici care dau avantaje unora și dezavantaje altora, prin taxe pentru anumite grupuri de persoane și subvenții pentru altele.

În România, politica de stânga s-a dovedit a fi o politică a privilegiilor și a discriminării: într-un fel îi tratează pe salariați, altfel pe patroni, într-un fel pe oamenii de afaceri autohtoni, altfel pe cei străini, într-un fel pe cei mai nevoiași și altfel pe cei mai puțin nevoiași. Prin politici selective și redistribuirea avuției, Stânga susține, de fapt, egalitarismul, și nu egalitatea (de șanse). Urmând o simetrie evidentă, cred că, după cum întreprinzătorii sunt în slujba celor care le consumă produsele într-o economie de piață, tot așa, într-o democrație respectabilă, politicienii și organismele statului trebuie să lucreze în slujba cetățenilor, pentru binele acestora. În acest cadru, statul liberal se așază pe sine la dispoziția oamenilor, și nu guvernează pentru ca oamenii să fie la dispoziția sa. În economie, viziunea liberală asupra rolului pe care statul trebuie să-l joace prevede o regândire a acestuia. „Statul jucător" trebuie să devină „statul arbitru" al economiei de piață. Rolul statului, care trebuie însă întărit, este acela de garant al drepturilor constituționale, al echității și al bunei funcționări a economiei de piață.

În privința capitalului de stat, trebuie să fim realiști. Statul este cel mai prost administrator posibil și acest lucru nu este valabil numai în cazul nostru. Nu vreau să înțeleagă cineva că statul român ar fi cel mai prost administrator din lume. În general, statul este un prost administrator când vine vorba de firme. Nici nu este treaba statului să fie director de firmă sau să administreze firme. Treaba statului este să creeze un cadru, să păstreze ordinea, să aibă grijă să existe o competiție sănătoasă. Nu cred că este treaba statului să fie acționar unic sau aproape unic la o serie de firme care pot funcționa cu siguranță mai bine fiind în mână privată.

Modelul liberal de dezvoltare economică pe care îl susțin are ca obiectiv transformarea României într-un mediu economic performant și mult mai atractiv în UE din punct de vedere fiscal. Consider că aceasta este singura cale prin care putem accelera acumularea de capital, creșterea investițiilor, crearea de noi locuri de muncă și ridicarea nivelului de trai al românilor. Pentru a încuraja mediul de afaceri, singurul care poate susține creșterea economică, trebuie să stimulăm investițiile și munca. Criza economică a împovărat mediul de afaceri

și, în ciuda unei creșteri economice record în 2013, investițiile au fost mult sub așteptări. Lucrurile arată astfel și din cauza incertitudinilor resimțite de investitori, dar și pentru că investițiilor publice nu au crescut. Prin cota unică de impozitare de 16%, România beneficiază de competitivitate fiscală în raport cu multe dintre țările UE. În schimb, așa cum arată studiile de specialitate și evaluările venite chiar din sfera mediului de afaceri, impozitarea muncii este în continuare cea mai împovărătoare măsură pe care o reclamă întreprinzătorii, iar TVA este cel mai serios obstacol în calea stimulării consumului.

În România, salariile sunt mici, în timp ce costurile cu forța de muncă sunt mari. Acesta este paradoxul unei poveri fiscale sufocante asupra muncii. De aici și apetența anemică a întreprinzătorilor de a crea locuri de muncă, de a angaja forță de muncă „la vedere", fără a face apel la debușeul muncii la negru. În prezent, în Romania, povara fiscală este uriașă, o vedem, o știm, o simțim cu toții. Statisticile spun că este de aproape 45%, un procent foarte, foarte mare. Comparativ, tratamentul fiscal al muncii este mult mai prietenos în majoritatea țărilor UE, România se află pe locul șapte în UE în ceea ce privește impozitarea asupra muncii. Chiar și în țările nordice din UE, recunoscute pentru un profil fiscal expansionist, impozitarea muncii este mai favorabilă. Acestea fiind spuse, este limpede că, pentru o economie emergentă precum cea a României, o impozitare a muncii atât de ridicată este un grav dezavantaj competitiv.

De asemenea, în același context fiscal-bugetar, ar fi imperios necesar ca politica fiscală să conducă politica bugetară, și nu invers. Responsabilitatea guvernului ar fi aceea de a adapta cadrul bugetar la nevoile economiei și ale cetățenilor. Politica fiscală din perspectiva maximizării încasărilor la bugetul de stat și-a arătat limitele. Este nevoie de o „agendă liberală" în plan fiscal, care să vizeze tocmai susținerea capitalizării economiei românești. Acest obiectiv cred că poate fi atins numai printr-o impozitare prietenoasă și prin măsuri curajoase de simplificare fiscală și administrativă.

Pentru ca România să fie cu adevărat o țară prielnică investițiilor străine, este nevoie de predictibilitate și disciplină financiară: reguli bune, pe termen lung. Cred că avem nevoie de mai multă transparență

în luarea deciziilor, de mai puține ordonanțe de urgență și de mai multe consultări cu mediul de afaceri atunci când se iau măsuri care interesează companiile române și străine. Chiar dacă acum tabloul macroeconomic arată bine, economia reală încă suferă. Activitatea investițională a regresat, predictibilitatea în cadrul mediului de afaceri e în continuare în stadiul de utopie — dacă ne uităm la modificările fiscale din ultima perioadă, inclusiv la reducerea C.A.S., cu date incerte și reveniri de termene —, reformele structurale încă nu au realizări notabile, iar în sectorul întreprinderilor de stat restructurările s-au tot amânat. Anii 2012 și 2013 sunt exemple de privatizări strategice eșuate. În acest context, devine evident faptul că stabilitatea macroeconomică se va dovedi fragilă și se va deprecia cu ușurință dacă nu vom promova reforme structurale, menite să instituie disciplină financiară, în principal în sectorul companiilor de stat.

Alte surse majore care explică performanța scăzută sunt corupția și calitatea instituțională deficitară a mediului de afaceri. Sunt concluzii rezultate din cele mai recente clasamente internaționale. Protejarea proprietății, combaterea corupției și plata impozitelor sunt alte trei capitole care suportă multe îmbunătățiri pentru a reduce din decalajul care există acum între mediul de afaceri din România și țările dezvoltate ale UE. După nenumărate tentative de reformă, România este în continuare o campioană europeană în ceea ce privește birocrația și costurile cu actele, cu autorizațiile și cu documentele administrative. Dar, în același timp, România se află la sfârșitul clasamentului mondial al reglementării economice realizat de Banca Mondială, la capitole precum înregistrarea proprietății, plata impozitelor și reglementările în domeniul afacerilor.

Așa stând lucrurile, cred că birocrația, care în România a atins cote pandemice, ar trebui redusă pentru a demonstra, în sfârșit, ce înseamnă respect pentru cetățean, ce înseamnă oportunități reale pentru dezvoltare și un mediu cu adevărat atractiv pentru afaceri. Obiceiul nefast al statului român de a întreține pelerinajul investitorilor și al contribuabililor pe la ghișee trebuie să fie eliminat definitiv. Pentru susținerea mediului de afaceri, PNL a propus deja o serie de stimulente fiscale în plan investițional, dublat de măsuri legislative menite

să susțină competitivitatea afacerilor în România: legislație stimulativă și clară, mai multă libertate economică, mai puțină birocrație și mai mult respect — fiscal și administrativ — față de contribuabili, salariați și oameni de afaceri.

România lucrului bine făcut

În ultimii 25 de ani, de când trenează într-o fază indecisă de tranziție, România a fost expusă la mai multe politici de creștere economică, dar nu a experimentat niciodată o strategie de dezvoltare bazată pe principiile tari ale economiei liberale. Economia românească trebuie să devină, pas cu pas, o economie liberă și competitivă, o economie inovativă, bazată pe cercetare și pe dezvoltare. Schimbarea în bine, pe care o doresc pentru viitorul acestei țări, nu poate avea loc dacă nu abandonăm un model de acțiune bazat pe improvizație, un model în care rolul intervenționist al statului în economie e cultivat și întărit, indiferent de guvernare. România nu își mai poate permite să saboteze performanța și să încurajeze delăsarea și eschiva. Câtă vreme nu vom face o prioritate din sprijinirea straturilor celor mai active din societate și din impulsionarea antreprenoriatului, nu vom reuși niciodată să trecem de la o economie apatică la un model de economie performantă, cu adevărat dinamică. Câtă vreme nu vom trata cu respectul cuvenit elitele profesionale, creatorii de excelență, adevărații promotori ai schimbării și vom continua să cultivăm mediocritatea, în raporturi subalterne, nu vom reuși niciodată să construim acea țară în care totul să meargă ceas și în care recunoașterea meritului și a performanței ține de normalitate. Pe scurt, România lucrului bine făcut.

În România lucrului bine făcut, modelul de țară pe care îl propun românilor, dezvoltarea economică și socială a tuturor cetățenilor și a comunităților este o prioritate, cum priorități sunt proiectele duse la bun sfârșit, reformele încheiate, asigurarea unui cadru legal stabil. România lucrului bine făcut este o țară în care fiecare își știe rostul și lucrează, împreună cu semenii săi, în spiritul unor valori orientate către viitor, iar nu împotriva lor: pentru o educație performantă, pentru cultură, pentru excelență, cu inovație și spirit întreprinzător. Este vorba de o Românie a prosperității, la care fiecare cetățean contribuie,

asigurat fiind că statul îi răsplătește echitabil implicarea. România lucrului bine făcut nu sabotează inițiativa prin corvezi birocratice și administrative, ci încurajează inovația și proiectele care țintesc către progres și o mai bună calitate a muncii și a vieții. Este o țară în care incertitudinea și nesiguranța care au măcinat atâția ani societatea sunt, în sfârșit, înlocuite de asigurarea că munca e recompensată, că proiectele curajoase au un orizont real și că meritul e singurul criteriu de apreciere. România pe care o propun eu are ca fundament domnia legii, predictibilitatea și meritocrația. Din ele rezultă firesc ceea ce românii au așteptat mereu: prosperitate, stabilitate și un viitor sigur. România pe care mi-o imaginez este o țară a unor instituții mature și moderne, o țară care încurajează proiectele individuale, asumarea riscurilor, inovația, schimbarea. Este o Românie demnă și puternică, în care prefacerile au loc simplu și decurg din reguli corecte, aplicate pas cu pas.

Am spus, la începutul acestei cărți, că o viață se construiește la fel ca o societate sau o țară și că nimic nu se întâmplă bătând din palme. Tot ce durează, tot ce e făcut să țină mai mult decât ziua de azi cere muncă susținută, făcută cu calm, cu răbdare, cu încredere. Istoria ne arată că cetățenii României au putut să-și construiască o identitate, ca națiune, clădind lucrurile exact în acest mod și nu mă îndoiesc că acesta este spiritul de care nu trebuie decât să-și amintească. Eu vin să le spun că e important să ne întoarcem la acest model, că e momentul să redescoperim aceste valori. Numai așa avem șansa unui viitor mai plin de speranță decât acest prezent incert pe care ni-l propune actuala clasă politică. Cetățenii acestei țări merită mai mult decât un statut de rang secund, decât postura stânjenitoare de rudă săracă a Vestului către care ne tot uităm cu jind de un sfert de secol. A venit timpul ca valorile performanței să fie puse în acțiune tocmai pentru ca aspirațiile de atâta amar de timp să se transforme, în sfârșit, în realități palpabile: stabilitate economică, bunăstare și certitudinea că ne-am înscris, pas cu pas, pe drumul care trebuie.

La începutul primului mandat de primar al Sibiului, în anul 2000

Cu sibienii, în Piața Mare, 2014

Inaugurarea Școlii Generale nr. 18 din Sibiu după extindere și modernizare, proiect finanțat din fonduri structurale

Festivalul de Bun Gust, Sibiu, iulie 2014

Târgul de Crăciun din Piața Mare, Sibiu

Interior din Biserica Romano-Catolică „Sf. Treime“, situată în Piața Mare

ALL Star Game organizat de Federația Română de Baschet,
un eveniment la care au participat vedetele baschetului din România, aprilie 2011

Vizita celebrei echipe americane de baschet demonstrativ Harlem Globetrotters, martie 2008

La pas, pe un nou pod construit peste râul Cibin

Pe șantierele Sibiului, unde e mereu ceva de rezolvat

O plimbare cu bicicleta

Pe bicicletă, alături de sibieni, 2014

La inaugurarea străzii 9 Mai din Sibiu, august 2014

Celebrul zid al lui Dan Perjovschi, devenit unul dintre simbolurile recente ale Sibiului

Biroul meu luminat, de la etajul I al Primăriei Sibiu, într-o seară de iarnă

În biroul meu de la Primărie – pe fundal, tabloul care ilustrează Sibiul la 1807, pictat de Franz Neuhauser

Într-una din sutele de conferințe de presă organizate la Primărie

Forumul de Afaceri Româno-Austriac, la care a participat
Guvernatorul landului Austria Superioară, dr. Joseph Pühringer, iulie 2013

Alături de Alteța Sa Serenisimă Alois, Principe Moștenitor de Liechtenstein,
și soția lui, Alteța Sa Regală Sophie, Principesă Moștenitoare de Liechtenstein, 2007

Președintele Republicii Federale Germania, domnul Horst Köhler, aflat în vizită la Sibiu, în iulie 2007,
împreună cu soția sa, doamna Eva Luise Köhler; lângă mine, soția mea, Carmen

La Berlin, unde am primit, de la doamna Erika Steinbach, Placheta de Onoare (cea mai înaltă distincție din partea Uniunii Asociațiilor Etnicilor Germani Expatriați), în prezența Premierului landului Bavaria, domnul Horst Seehofer, septembrie 2010

Julio Iglesias la Sibiu, cu ocazia concertului pe care l-a susținut, în iulie 2007, în cadrul programului Sibiu — Capitală Culturală Europeană; i-am înmânat cu această ocazie o medalie cu însemnele capitalei culturale

Împreună cu președintele Michelin pentru România și Balcani, domnul Eric Faidy, în mai 2012; Sibiul este singurul oraș din România care a primit cotația maximă în Ghidul Michelin: 3 stele

Alături de Președintele Republicii Federale Germania, domnul Horst Köhler, și soția sa, doamna Eva Luise Köhler, în iulie 2007; în dreapta, soția mea, Carmen

Doamna Octavie Modert, pe atunci Secretar de Stat pentru Cultură, ulterior Ministrul Culturii în Luxemburg, și domnul Guy Dockendorf, coordonatorul Programului „Luxemburg și Marea Regiune, Capitală Culturală Europeană 2007", au primit titlul de Cetățean de Onoare al Sibiului, decembrie 2008

O delegație condusă de Președintele Comisiei Europene, José Manuel Barroso, a vizitat Capitala Culturală Europeană în septembrie 2007 (de la dreapta la stânga: deputatul FDGR Ovidiu Ganț, Martin Bottesch – Președintele Consiliului Județean Sibiu, Ambasadorul Donato Chiarini – șeful Delegației Comisiei Europene la București, Adrian Iorgulescu – Ministrul Culturii, eu, José Manuel Barroso, Jan Figel – Comisarul European pentru Educație și Cultură, Bogdan Olteanu – Președintele Camerei Deputaților și Eugen Mitea – Viceprimarul Sibiului)

Împreună cu domnul Otto Schily, Ministrul de Interne al Germaniei, care a vizitat Sibiul în 2002 și a primit atunci titlul de Cetățean de Onoare al orașului; distinsul oaspete a revenit la Sibiu și în 2004

Alteţele Lor Regale Marele Duce Henri de Luxemburg şi Marea Ducesă Maria Teresa de Luxemburg au vizitat Sibiul de trei ori în perioada 2004–2007 (aici, de la dreapta la stânga: Marea Ducesă, Marele Duce, eu şi soţia mea, Carmen, domnul Răzvan Theodorescu, Ministrul Culturii la acea dată)

La Alba Iulia, alături de colegii din PNL, marele partid al Dreptei, august 2014

Ministrul de Externe al Germaniei, domnul Frank-Walter Steinmeier, și Comisarul European pentru Extindere, domnul Olli Rehn, au vizitat Sibiul pe 31 decembrie 2006, la deschiderea programului Sibiu — Capitală Culturală Europeană 2007

La Congresul comun PNL–PDL, care a aprobat fuziunea dintre cele două formațiuni politice, sub denumirea Partidul Național Liberal, 26 iulie 2014

CUPRINS

Cuvânt înainte 5

CAPITOLUL I. Anii de formare

Copilăria pe Strada Cetății 9
Adolescent în comunism 14
Primii ani ca dascăl 21
Educația: cea mai prețioasă șansă 25
Ucenicia într-ale politicii: FDGR 31
Față în față cu presa: respect pentru curiozitatea genuină 41

CAPITOLUL II. Comunitatea aleasă

Administrație din pasiune 44
Primii pași către proiecte de proporții. Investiția în Sibiu 50
Despre farmecul baroc al Sibiului 55
Orașul care le răspunde oamenilor 58
Armonia urbană: fântâni și spații deschise 60
Un oraș pentru biciclete 63
Tradiții sibiene: plăcerea bunului gust 66
Sibiul și criza economică. O excepție fericită 69
Cultura ca mod(el) de viață 72
Sibiu, orașul fără granițe 76
Cum devine cunoscut un loc frumos 80
Despre Sibiu, în America 82
Alai de sărbătoare: Sibiul festiv 86
Ce înseamnă un oraș primitor 91

Cartierele: ofensiva modernizării 93
Prioritățile dintotdeauna: spitale și școli performante 99

CAPITOLUL III. Cea mai frumoasă capitală
Capitala Culturală Europeană: triumful schimbării 106
Cum s-a construit o Capitală 109
O relație de sute de ani: Sibiu-Luxemburg 112
O primărie care calmează 119
Sibiul renăscut 123
Un concept pentru ca totul să meargă ceas 128
Cultura: demonstrație de excelență 130

CAPITOLUL IV. Decizii pentru viitor
Primii pași în politica mare 134
Alături de PNL, în opoziție 141
Dreapta solidară: consolidarea marelui Partid Național Liberal 144
Drumul către prima funcție în stat 151
Pentru o campanie cu prestanță: proiecte, nu scandaluri 154
Un proiect de anvergură: prosperitate și respect pentru lege 159
Relația cu Familia Regală. Despre rostul protocolului 161
Un președinte mediator și echilibrat. Un nou model de conduită publică 162
Împotriva migrației politice 166
O misiune urgentă: reforma sistemului de educație 169
Practici curate, instituții depolitizate 172

CAPITOLUL V. Idei în acțiune. Despre lucrul bine făcut
Respect pentru individ. Domnia legii 177
Pentru o administrație performantă: descentralizare și regionalizare 182
Orientarea în politica externă: axele de referință 187
Securitatea energetică: pentru implicarea comunităților locale 192
Economia liberală, garant al prosperității 198
România lucrului bine făcut 205